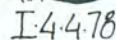

[Faint handwritten notes at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

ΣΚΕΨΗ

τράπεζα δέν σημαίνει μόνο χρήμα...

... είναι ένας ολόκληρος κόσμος πού κινείται δραστήρια,
πού αισθάνεται καί σκέφτεται,
πού συμπαρίσταται καί προβλέπει.
Είναι ένας κόσμος πού εργάζεται για
τή δική σας εξυπηρέτηση,
στά πλαίσια τής οικονομικής
αναπτύξεως τής χώρας.

330 Καταστήματα καί Υποκαταστήματα ἔχει στήν ὑπηρεσία σας ἡ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 96

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: Μπροστά σέ ανακατατάξεις	4
Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ	6
ANTI - θέσεις	7
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: 'Η τρομοκρατία, ή 'Ελλάδα και ή Δ. Γερμανία	8
Μ. ΓΛΕΖΟΥ: 'Η επίθεση κατά των έλευθεριών	10
ΣΤΡΑΤΟΣ και πολιτική: πώς παρακολουθούνται οι πολιτικές έκδηλώσεις	13
Τ. ΜΙΧΑΛΑΤΟΥ: Μιά άλλη άποψη γιά τά γεγονότα της Πάτρας	14
ΓΙΟΥΛΗΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ: Οι γυ- νακείες οργανώσεις σήμερα	17
Δ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ: Οι θέσεις του ΚΚΕ στό 10ο συνέδριο γιά τίς άλλες πολιτικές δυνάμεις	18
ΠΩΛΙΝΑΣ ΛΑΜΨΑ: Οι γαλλικές έκλογές και ή ήττα της 'Αριστε- ράς	22
Γ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ: 'Η κρίση του Κλωντινισμού ξαναγυρίζει στην 'Ισπανία - στόχος ό Καρίγιο	24
ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ - ΑΦΙΕ- ΡΩΜΑ	30-37
IRENE BROWN: Τό όχι της 'Αφρικής	31
HENRI LOPES: ΑΤΑ ΟΖΑΛΙ. Ποίημα	34
MAXIME N'DEBEUA: 180.000 Ποίημα	35
MARIEN ΝΓΚΟΥΑΜΠΙ: 'Αποσπά- σματα από κείμενα	37
ΦΡΙΝΤΑΣ ΛΙΑΠΑ: 'Η κινηματο- γραφική Λέσχη της Τρίπολης ...	40
ΧΡ. ΛΙΟΝΤΑΚΗ: Γιά τό βιβλίό του Μ. Δημάκη «Τελευταία Ποιήματα Α»	41
Ν. ΓΙΑΛΟΥΡΗ: Γιά τό βιβλίό του Θ. Φωτιάδη «Καραγκιόζης ό πρόσφυγας»	42
Τ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ποιός μι- λάει στη τηλεόραση;	43
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	45
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Ζ' ΤΟΜΟΥ	52

ΤΟ "ΕΜΠΑΡΓΚΟ"

Ο πρόεδρος Κάρτερ και ή κυβέρνησή του αποφάσισαν νά άρουν τό έμπάργκο έναντίον της Τουρκίας ενώ λίγες μέρες προηγουμένως ό κ. Καραμανλής άναχωρούσε "ξαφνικά" γιά ένα "ήμιεπίσημο" ταξίδι στις χώρες των μελλοντικών "εταίρων" μας ... 'Η ... έναπομείνισα στην 'Αθήνα κυβέρνηση δέν μπόρεσε νά βγάλει στην κυριολεξία μιλιά αλλά ούτε και ό περιοδεύων άρχηγός της ... θά πρέπει όμως νά συμψηφίσει και μερικά προηγουμένα άφοϋ ή "διαδικασία" πού θά οδηγούσε στην άρση του έμπάργκο: είχε άρχισει πολύ πριν και σέ κάποια στάδια της έχει και ή κυβέρνηση Καραμανλή τίς δικές της εύθυνες.

Όταν πριν έξη περίπου μήνες ή έξ' ύπουργών έπιτροπή του Συμβουλίου της Εύρώπης "διεγίνωσκε" ότι στην Κύπρο δέν είχαν παραβιαστεί - κατά τίς έπιχειρήσεις του "Αττίλα" - τ'άνθρώπινα δικαιώματα ή ελληνική κυβέρνηση δέν είπε ούτε λέξη. Καί παρ'όλο πού είχε στά χέρια της την έκθεση πού περιέγραφε λεπτομερώς τίς ώμωπτες πού διαπράχθηκαν την κρήτησε μυστική. Γιά νά μήν έκθέσει προφανώς την ... Τουρκία.

'Αλλά και όταν ό πρόεδρος Κάρτερ μέ έκθεσή του προς τό Κογκρέσσο - τό περασμένο μήνα - "διαπίστωνε" πρόσδους στό Κεπριακό - πού μόνο βέβαια αυτός έβλεπε - ή ελληνική κυβέρνηση έδειξε πώς τό θέμα " δέν την άφορούσε".

'Υπάρχει όμως και τό έπιστέγασμα αυτής της "βοηθητικής" πολιτικής. 'Ο κ. Καραμανλής έσπευσε στό Μοντρέ γιά νά "γνωρίσει" τόν κ. 'Ετσεβέρ. Πέρα όμως από τη "γνωριμία" άκουσε και τά τουρκικά αίτήματα γιά τό Αίγαίο, τή θράκη, τόν έναέριο χώρο κλπ. 'Αποτέλεσμα: 'Ο δυτικός τύπος μιλούσε γιά "ε-π-α-ρ-χ-ο-ν-σ-ε-ς έλληνοτουρκικές διαφθρές" και γιά "δημιουργία εύνοϊκού κλίματος γιά την επίλυσή τους"...

Όλα αυτά βέβαια είναι οι όδυμηρές συνέπειες μιας πολιτικής σταθερά προσδεμένης στό άρμα της Δύσης και προσηλωμένος στην έξυπνότητά π ρ ω τ α ρ χ ι κ ή των συμμαχικών συμφερόντων. Καί ή μέχρι τώρα σιωπή της κυβέρνησης λέει περισσότερα άπ'όσα θά μπορούσαν νά πούν όποιεσδήποτε δηλώσεις ... Γιατί τί σι'άλήθεια σημαίνει ή "στωϊκότητα" μέ την όποία ύπομένει τ'άμερικανικά παιχνίδια ή κυβέρνηση; Όμως ή άρση του έμπάργκο έναντίον της Τουρκίας - αν τελικά ψηφιστεί και από τό Κογκρέσσο - έχει και μιάν άλλη σημαντική όψη. Τό έμπάργκο ύποτίθεται ότι έπιβλήθηκε στην Τουρκία γιάτί χρησιμοποίησε άμερικανικά όπλα έναντίον ενός άλλου κράτους είσβάλλοντας στην Κύπρο. Τί συμβαίνει όμως τώρα; 'Η Τουρκία έπαψε νά είναι είσβολέας παρόλο πού εξακολουθεί νά κατέχει τή μισή σχεδόν Κύπρο και νά διατηρεί εκεί 300 άμερικανικά τάνκς;

Είναι σαφές πώς ή άρση του έμπάργκο ίσοδυναμεί στην ούσα μέ νομιμοποίηση της τουρκικής είσβολής στην Κύπρο, δηλαδή της πολιτικής των τετελεσμένων. Κι αυτό τουλάχιστο θάπρεπε ν'άνησχείτ ή νεοδημοκρατική κυβέρνηση γιάτί την ίδια άκριβώς πολιτική ακολουθεί ή Τουρκία και στό γενικότερο πλέγμα των έλληνοτουρκικών σχέσεων ...

Τό Συνέδριο του ΚΚΕ ες. ή ΕΔΑ καί οί ἄλλοι

Ἡ Γ' Συνδιάσκεψη τῆς ΕΔΑ πού τέλειωσε τήν περασμένη Κυριακή καί τό 2ο (10ο) συνέδριο τοῦ ΚΚΕ. πού ἀρχίζει τήν ἐρχόμενη Κυριακή, ἀποτελοῦν δύο σταθμούς ἀποφασιστικούς γιά τό μέλλον τῆς ἐκτός τοῦ ΚΚΕ ἀριστερᾶς.

Η ΕΔΑ μέ νέα ἡγεσία (ἀλλά τόν ἴδιο ἡγέτη, ἀφοῦ μόνο 6 ἀπό τοὺς σχεδόν 150 συνέδρους ἔμμεσα ἤ ἄμεσα τόν ἀποδοκίμασαν κατά τήν ψηφοφορία γιά διατήρηση τοῦ προεδρικοῦ θεσμοῦ) καί χωρίς τήν πολυφωνία γιά τήν ὁποία ὄχι ἀδικαιολόγητα ὑπερηφανεύονταν ὁ κ. Ἡλιοῦ, ξεκινᾷ (πάλι!) τήν προσπάθεια γιά δημιουργία ἐνός νέου φορέα στό χώρο τῆς εὐρύτης ἀριστερᾶς, ἔχοντας πάντα «στενή συνεργασία» μέ τό ΚΚΕ. ὡς καί ἡ «ἀντι-ΚΚΕ ἐσωτερική» πτέρυγα προτίμησε νά μή δώσει τελικά «μάχη γιά τήν ἐξουσία». (Ἡ δύναμή της φάνηκε στήν ἐλάχιστη διαφορά - 10 ψῆφοι - μέ τήν ὁποία ὑπερψηφίστηκε ἡ διατήρηση τῆς «Συμμαχίας»). «Τραυματισμένη» ἀπό τίς ἐργασίες τῆς Γ' Συνδιάσκεψης (πού κινδύνεψαν νά τιναχτοῦν στόν ἀέρα, ὅταν μιά φράση τοῦ κ. Ἡλιοῦ πού μιλοῦσε γιά ἔξενες δυνάμεις οἱ ὁποῖες κινοῦνται γιά τή διάλυση τῆς ΕΔΑ προκαλέσει σάλο - καί ἀπρόβλεπτες ἀντιδράσεις) ἡ ΕΔΑ, χωρίς πολλά ἀπό τά δυναμικά στελέχη της, μέ μιά ἡγεσία δοκιμασμένη καί πρό, μά καί μετά τή δικτατορία - καί γνωστή γιά τήν καλή της διάθεση νά συνεργαστεῖ μέ τό ΚΚΕ. - προσπαθεῖ νά ἀνασυντάξει τίς δυνάμεις της γιά νά παίξει πρῶτο ρόλο σ' αὐτό τό φορέα πού ὁράματιζόνταν τά περισσότερα μέλη της - ἂν ποτέ πραγματοποιηθεῖ, φυσικά...

ΤΟ ΚΚΕ πηγαίνει - μέσα ἀπό μιά βαθιά κρίση - στό 2ο (10ο) συνέδριό του, σχεδόν δύο χρόνια μετά τό 1ο (10ο), μέ τή νεολαία διαιρεμένη σέ ἄνισα κομμάτια καί τή ρήξη διάχυτη ἀπό τήν κορυφή μέχρι τή βάση.

Ὅταν τόν περασμένο Δεκέμβριο ὁ γραμματέας τῆς ὁργάνωσης τῶν οἰκοδόμων Σταυρόπουλος, πέταξε ἔξω ἀπό μία κομματική συνεδρίαση τόν καθοδηγητή - μέλος τοῦ Κ.Σ. τοῦ «Ρήγα Φεραίου» Κονταρά, καί δημιουργήθηκε τό πρῶτο γερό κοντράρισμα τῆς ἡγεσίας τοῦ Ρ.Φ. μέ τήν Ἐπιτροπή Πόλης (γιά τή διαγραφή τοῦ Σ.), λίγοι, ἴσως, περίμεναν τήν ἔκταση πού θά ἔπαιρνε ἡ κρίση πού προῦπήρχε ἀνάμεσα στή νεολαία καί τό κόμμα. Πολλά γράφτηκαν γι' αὐτή τήν κρίση, πού τελικά ὡδήγησε τό ΚΚΕ ες. νά πηγαίνει σέ συνέδριο:

- μέ μιά δξύτατη ρήξη μέσα σ' ὅλο τό κόμμα. Σέ χοντρές γραμμές: ἀπό τή μία ἡ πλειοψηφία (Δρακόπουλος, Κύρκος κλπ.), ἀπό τήν ἄλλη ἡ μειοψηφία (Καρράς, Μπριλλάκης κλπ.).

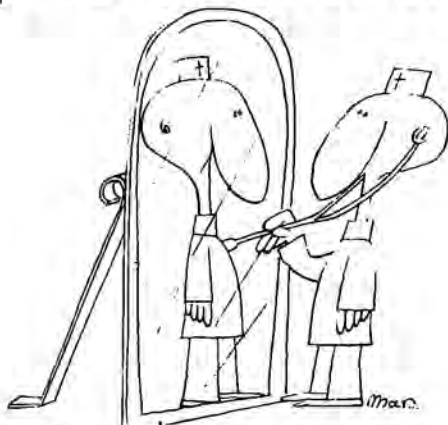
- μέ μιά διάσπαση τῆς νεολαίας: ἡ ἐπίσημη ἡγεσία τοῦ Ρ.Φ. καί οἱ διαφωνοῦντες (διαγραφμένοι καί αὐτοί πού τοὺς ἀκολουθοῦν) προχωρᾶνε σέ χωριστές συνδιασκέψεις.

Λένε πῶς τά συμπεράσματα γιά τό συνέδριο ἐνός ΚΚΕ μπορεῖς νά τά βγάλεις... πρὶν ἀρχίσει: ἀρκεῖ νά παρακολουθήσεις τίς ἐργασίες τῆς παναθηναϊκῆς συνδιάσκεψης!

Ἄν αὐτή ἡ γενικά ἀποδεκτή «ἀρχή» ἰσχύσει καί τώρα, μπορεῖ κανεῖς νά προβλέψεις ὅτι τό 2ο (10ο) συνέδριο δέν θά κρύβει «μεγάλες ἐκπλήξεις». Ὅλες οἱ ἐνδείξεις - καί ὄχι μόνο στήν Ἀθήνα - δείχνουν ὅτι ἡ «ἀριστερή πτέρυγα» ἔχει χάσει τήν (ἰδιαίτερα σκληρή) μάχη.

«Ἦταν μιά πολύ μεγάλη κομματική ζύμωση πάνω σέ δξύτατα προβλήματα, πού ἔδειξε τό δημοκρατικό χαρακτήρα τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας τοῦ κόμματος καί τίς, θά μπορούσε νά πεί κανεῖς, πρωτόκουσες δημοκρατικές διαδικασίες πού ἀκολουθήθηκαν», ἔλεγε μέ φανερό ἱκανοποίηση ἡγετικό στέλεχος τῆς πλειοψηφίας.

Ἄν τελικά ὅλα ἐξελιχθοῦν ὅπως οἱ σημερινές (Σ.Σ.: τό ρε-

πορτάξ γράφεται Τρίτη πρωί) ἐνδείξεις δείχνουν, τότε μπορεῖ νά διακινδυνέψει κανεῖς τήν πρόβλεψη ὅτι στό συνέδριο:

- Δέν πρόκειται νά ἀλλάξει ἡ πολιτική γραμμή τοῦ κόμματος: δημιουργική ἐπεξεργασία καί ἐφαρμογή ναί, μεταβολή ἢ οὐσιαστική ἀλλοίωση ὄχι.

- Δέν πρόκειται νά ἀλλάξει ὁ τίτλος: τό «Ἑλληνικό Κομμουνιστικό Κόμμα» ὁρῆκε ὑποστηρικτές, ὄχι ὅμως τόσοσους ὅσους χρειάζεται μιά τόσο σημαντική ἀλλαγὴ.

Στή διάρκεια τῆς δέμηνης προσυνεδριακῆς δουλειᾶς (πού τελειώνει τοῦτη τή βδομάδα) ἐγινε δξύτατη κριτική «ἀπό τά ἀριστερά» σέ μέλη τοῦ Ε.Γ. καί τῆς Κ.Ε. πάνω στά γνωστά θέματα (ΕΑΔΕ, «Συμμαχία» καί συμμαχίες κλπ. κλπ.) καί πάνω ἀπ' ὅλα στό θέμα τῆς νεολαίας. Διαπιστώθηκαν λάθη - κυρίως στό χώρο τῆς νεολαίας, ὅπου (κατά τήν ἀποψη τῆς πλειοψηφίας) ὁρῆκε ἔδαφος - ἀκριβῶς λόγω τῶν λαθῶν αὐτῶν - ὁ «φραξιο-νισμός», καί πῆρε ἔκταση. Ἡ συντριπτική/ ὁμως, πλειοψηφία τῶν μελῶν (ὑποστηρίζει ἡ πλευρά τῆς σημερινῆς ἡγεσίας) συμφωνεῖ ὅτι:

- Τό ΚΚΕ. σάν κόμμα τῆς ἀνανέωσης, ἔχει - παρά τήν ἐκλογική ἥττα - προοπτική ἐπιβίωσης καί ἀνεβάσματος.

- Χρειάζεται συλλογική προσπάθεια γιά νά ὑπάρξουν οἱ προϋποθέσεις ξεπεράσματος τῆς κρίσης. Καί προϋπόθεση, εἶναι ὁ σεβασμός καί ἡ ὑπακοή τῆς μειοψηφίας στίς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας. Ἀλλά τό πρόβλημα δέν εἶναι ἀπλό:

- Τί θά γίνει ἡ μεγάλη δύναμη (ἡ πλειοψηφία, σύμφωνα μέ τά στοιχεία πού δόθηκαν στή δημοσιότητα, χωρίς νά ἀντικρουστοῦν) τοῦ Ρ.Φ.;

- Τί θά γίνουν τά στελέχη τοῦ κόμματος (ἀρχίζοντας ἀπό τό Ε.Γ.) πού διαφωνοῦν μέ τήν πλειοψηφία - καί πού οἱ διαφωνίες τους ἔχουν φτάσει σέ δξύτατο σημεῖο;

Γιά τοὺς «Ρηγάδες» ἡ ἀπόφαση τοῦ κόμματος εἶναι δοσμένη: ἀπό τή στιγμή πού προχώρησαν σέ χωριστή συνδιάσκεψη, δέν εἶναι δυνατό νά πάρουν μέρος στό συνέδριο.

Γιά τά στελέχη τοῦ κόμματος, θεωρεῖται γενικά σάν πιό πιθανό ὅτι θά ὑποταχτοῦν (σέ μεγάλο τουλάχιστο ποσοστό) στίς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας.

Καί μετά τό συνέδριο, τί;

- Οἱ διαφωνοῦντες τοῦ Ρ.Φ. ἔχουν ἀφήσει νά ἐννοηθεῖ ὅτι ἴσως δημιουργήσουν «κάτι ἄλλο», καταγγέλλοντας τό συνέδριο σάν παράνομο - «συνέδριο ΚΚ χωρίς νεολαία δέν γίνεται», εἶπαν στήν τελευταία τους πρὲς-κόνφερανς.

- Θά ὑπάρξουν ἄραγε καί στελέχη τοῦ κόμματος πού θά βρεθοῦν (ὄχι λόγω ἀποκλεισμοῦ ἀπό τό συνέδριο) στήν «ἴδια θέση»; Καί ὑπάρχει ἄραγε δυνατότητα δημιουργίας μιᾶς καινούργιας κίνησης στό φοιτητικό χώρο ἢ (ἀκόμα περισσότερο) ὄχι μόνο σ' αὐτόν;

Τό 2ο (1ο) συνέδριο του ΚΚΕ έσ. δέν φαίνεται νά κρύβει, γενικά, «μεγάλες εκπλήξεις», λένε – όπως προαναφέραμε – οί σημερινές ένδείξεις. Μά κανείς ποτέ δέν μπορεί νά είνai σίγουρος γιά τίποτα...

Άλλά τόσο ή συνδιάσκεψη τής ΕΔΑ όσο (καί περισσότερο) τό συνέδριο του ΚΚΕ έσ. παρακολουθούνται μέ ιδιαίτερο ένδιαφέρον καί προσοχή από ΟΛΑ τά κόμματα: οί ζυμώσεις σ' όλόκληρο τό πολιτικό φάσμα είνai έντονες – καί... άρκετά όρατές.

ΤΟ ΚΚΕ, πού ένα άκριβώς μήνα μετά τό ΚΚΕ έσ. πραγματοποιεί τό 10ο συνέδριό του, περιμένει «πώς καί πώς» τή διάσπαση (καί άρα διάλυση) του ΚΚΕ έσ. σά «φυσικό έπακόλουθο» τής έκλογικής ήττας. Γιά νά μείνει τό μόνο κομμουνιστικό κόμμα – τυπικά καί ούσιαστικά.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ, πού δέν έχει προβλήματα «άπό άριστερά» (τό ΚΚΕ δέν είνai, στήν ούσια, αντίπαλος – στίς «δύσκολες ώρες» ό κ. Α. Παπανδρέου καί ό κ. Χ. Φλωράκης πάντα θρίσκουν «σημεία έπαφής»), βλέπει πάντοτε μέ κακό μάτι (καί όχι άδικαιολόγητα) τή δημιουργία ενός φορέα άνάμεσα σ' αυτό καί στό ΚΚΕ – ενός φορέα καθαρά ανταγωνιστικού. Η «Συμμαχία» άπότυχε – αυτό δέν σημαίνει ότι καί άλλο δέν μπορεί νά πετύχει...

Η ΕΔΗΚ, μόνο τέτοια προβλήματα δέν έχει! Άλλά... ποιά ΕΔΗΚ; Στό χώρο τής άξωματικής αντιπολίτευσης του 1974-77, ύπάρχουν σήμερα:

- Ένα «σκιώδες» κόμμα – μιά σφραγίδα, ένας άρχηγός (Ζίγδης), δύο πιστοί βουλευτές (Χούτας, Βενιζέλος), λίγοι νεολαίοι, μερικά στελέχη.

- Δυό, τουλάχιστον, κόμματα «ύπό έκκόλαψιν»: ένα «καθαρά κεντρικό», γιά τή δημιουργία του όποιου κινείται ό τ. ύπουργός Αθ. Κανελλόπουλος (καί στελέχη του συγκροτήματος Λαμπράκη), κι ένα σοσιαλδημοκρατικό, γιά τή δημιουργία του όποιου κινούνται πολiτευτές καί νεολαίοι «συνεπικουρούμενοι» άπό τούς 4 «διαγραφέντες» (Τσουδερού, Κ. Αλαβάνος, Καρδάρας, Παπαθεμελής).

- Δυό έπίδοχοι άρχηγοί πού, «έξω άπό αυτά», περιμένουν νά... κληθούν γιά τήν ήγεσία: ό Γ. Μαύρος καί ό Ι. Πεσματζόγλου. Ο πρώτος, μπορεί νά ήγηθεί ευρύτερου «κεντρικού σχήματος» μαζί καί μέ τούς Κρήτες βουλευτές (Σεργάκης, Ξυλούρης, Πλεύρης, Μπαντουβάς) – φίλος του, άλλωστε, κατάθεσε πρόσφατα τόν τίτλο τής «Ένωσης Κέντρου». Ο δεύτερος, ένας σοσιαλδημοκρατικού κόμματος μέ άξονα τίς άλλοτε «Νέες Δυνάμεις» – συμπεριλαμβανομένων καί αυτών πού δημιούργησαν τήν «Πρωτοβουλία».

Καί πάντα ύπάρχουν (κι έδω φυσικά!) οί εκπλήξεις...

Μέ βάση τά παραπάνω, μοιραία ένδιαφέρεται άμεσα γιά τίς ζυμώσεις καί ανακατατάξεις του προοδευτικού χώρου ΚΑΙ ό Κ. Καραμανλής – γιά πρώτη φορά στή διάρκεια τής πολύχρονης πολιτικής του ζωής! Μιά κεντροδεξιά παράταξη θά έλυνε σήμερα πολλά άπό τά προβλήματα τής Ν.Δ. – καί πρώτα άπ' όλα τό πρόβλημα τής διαδοχής. Γιά ένα τέτοιο σχήμα, ούτε τά πρόσωπα, ούτε οί προϋποθέσεις λείπουν. Μόνο πού – όπως φαίνεται – δέν έφτασε ή ώρα: ό πρωθυπουργός δέν προτίθεται νά κάνει άνασχηματισμό (μέ ή χωρίς συμμετοχή έξωκομματικών πολιτικών) πριν άπό τό φθινόπωρο. (Κι ως τότε διαφοροποιήσεις μπορεί νά ύπάρξουν στόν προοδευτικό χώρο). Έκτός άν άλλοι, έκτακτοι έξωτερικοί λόγοι επιβάλλουν τή διεύρυνση του σημερινού κυβερνητικού σχήματος.

Σ' αυτή όμως τήν περίπτωση, μπορεί νά ύπάρξουν τέτοιες διαφοροποιήσεις καί «άλλαγές», πού δύσκολα μπορεί νά αναφέρει καί σάν πρόβλεψη ακόμα κανείς – καί πού θά «σημαδέψουν» τήν πολιτική ζωή του τόπου γιά πολλά χρόνια...

ΜΑ ΓΙΑ ΤΙΟΥΣ
ΠΑΙΡΝΙΕΤΑΙ
ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ!

ΑΚΟΥΣΤ' ΕΔΩ ΟΙ ΠΡΟΒΑΤΑ!!
(ΚΑΙ ΕΡΙΦΙΑ!!)
ΚΑΤΟΠΙΝ ΘΕΓΚΗΣ ΕΜΠΝΕΥΣΕΩΣ
ΑΠΟ ΠΟΤΕ ΘΕΟΠΟΙΗΘΗΚΕ Ο ΣΜΙΤ;
ΚΑΤΕΣΤΡΟΣΑ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ
ΝΟΜΟ ΠΕΡΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

«ΠΕΡΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ»!!
ΤΕΤΟΙΑ ΚΟΜΠΙΝΑ ΟΥΤΕ ΤΩ
ΔΕΝ ΘΑ ΤΗΝ ΣΚΕΦΤΟΜΟΥΝΑ.

ΑΝ ΔΕΝ ΣΕ ΞΕΡΑΜΕ ΚΑΛΑ ΑΦΕΝΤΙΚΟ, ΘΑ ΛΕΓΑΜΕ
ΟΤΙ ΜΙΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΖΟΡ...

ΓΙΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕ ΤΟ ΑΥΤΟ
ΣΤΟ ΦΑΚΕΛΛΟ ΤΗΣ
ΣΑΝΤΡΑΣ.

...ΑΛΛΑ ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΣΕ ΞΕΡΟΥΜΕ, ΜΠΑΙΝΕΙ
ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ: ΠΟΙΟΥΣ ΕΝΝΟΕΙΣ ΤΡΟ-
ΜΟΚΡΑΤΕΣ;

ΕΜΠΑΙΝΕ
ΣΑΝΤΡΑ

Ο ΑΖΟΡ ΚΑΤΑΛΑΒΕ ΗΔΗ ΠΟΙΟΥΣ
ΕΝΝΟΩ. ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΛΛΟΣ ΑΠΟΡΙΕΣ;

Ο ΝΟΜΟΣ ΑΡΧΕΤΑΙ ΙΣΧΥΩΝ
ΚΑΙ ΤΑ ΣΚΥΛΙΑ ΔΕΜΕΝΑ.

ΠΑΝΤΟΣ ΕΓΩ
ΔΗΛΩΝΩ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΟΥ,
ΚΙ ΕΧΩ ΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ
ΜΟΥ ΗΞΥΧΗ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΠΑΔΟΥΣ ΜΟΥ
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥΣ

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ ΑΥΤΟΣ Ο
ΝΟΜΟΣ...ΤΙ ΗΞΥΧΙΑ! ΤΙ ΓΑΛΗΝΗ!

ΜΠΟΡΟΥΜΕ Ν' ΑΣΧΟΛΗΘΟΥ-
ΜΕ ΚΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ
ΜΑΣ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Μιά ακόμα επέτειος (30 Μάρτη 1952) από την εκτέλεση του Μπελογιάννη (άλλα και του Μπάτση, του 'Αργυριάδη, του Καλούμενου) πέρασε έτσι: με εκδηλώσεις για να τιμηθεί η μνήμη του ήρωα Μπελογιάννη - και τίποτα από κεί και πέρα. 'Η «άλλη πλευρά» σιωπώνει - όπως πάντα κι' ο Δ. Παπασπύρου είναι πρόεδρος της Βουλής!

Κι όμως δεν θά έπρεπε να υπάρχει πιά πρόβλημα: νομικά, τά («ούκ ὀλίγα») ἀδικήματα έχουν παραγραφεί. 'Ηθικά, τό σίγμα παραμένει - όσο τουλάχιστον κρατάει κι ἡ σιωπή: είναι τό σίγμα τῆς ἠθικῆς αὐτοργίας γιά μιὰ σειρά πολιτικῶν δολοφονιῶν! Πρὸς τί, λοιπόν, ἡ σιωπή;

'Η ἐθνικόφρων δεξιά

'Η πολιτική τῆς κυβέρνησης τῆς Ν.Δ. καί στά ἐθνικά θέματα κατακυλᾷ στοῦ κακοῦ τῆ σκάλα ὅλο καί χαμηλότερα. Σήμερα πιά, θυμίζει τίς χειρότερες ὥρες τῆς πανικόβλητης καί ἐξαρτημένης δεξιάς πού ταύτιζε τήν τύχη τῆς μέ τᾶ συμφέροντα τῆς πάλαι ποτέ βρετανικῆς αὐτοκρατορίας καί τήν ἀμερικανῶν ὑπεριαλιστῶν, στρέφοντας τά νῶτα σέ ὅ,τι ἐθνικό καί λαϊκό. Στά πλαίσια αὐτῆς τῆς λογικῆς ἡ ἀπάμβλυνση τῆς ἐθνικῆς μνήμης είναι τό ζητούμενο.

Οἱ γιορτές γιά τήν 25ῃ τοῦ Μάρτη στά σχολεία καί τοῦς δήμους ἔπρεπε σύμφωνα μέ τᾶ ὁρντινα νά ἀποσιωπήσουν κάποιους ἐθνικούς ἀγῶνες. Καί ἡ 'Εθνική μας 'Αντίσταση - πού παρά τίς ἀπαγορεύσεις γιόρταζε μαχητικά στήν κατεχόμενη ἀπ' τοῦς Γερμανοῦς 'Ελλάδα τήν ἐπανάσταση τοῦ '21 - είναι ὑπό ἀπαγόρευση.

Ὁ κ. Μπάλκος ἔδειξε ἰδιαίτερη δραστηριότητα καί ἔλαβε τίς σχετικές πρωτοβουλίες. Φτάσαμε ἐτσι μέχρι καί σέ διώξεις δημοτικῶν ἀρχόντων. 'Γιά τόν κ. Μπάλκο, τόν κ. 'Αβέρωφ καί τοῦς λοιποῦς ἐθνικόφρονες 'Ελληνες ὅ,τι «εἶναι ἀληθές εἶναι ἀντεθνικόν».

Αὐτή θέβαια εἶναι ἡ φυσική στάση γιά τοῦς κληρονόμους τῆς ἐξουσίας πού δώδε τήν 'Αντίσταση καί στηρίχθηκε σό δοσιλογισμό καί τή συναλλαγή.

Μετσοβίτικες μυθολογίες

'Η ὅλη διαδικασία τῶν διαπραγματεύσεων καί οἱ πρόσφατες ἐπιπλοκές ἐπιαῖμην στήν 'Αλβανία, πέρα ἀπό τίς «ἐμπορικές ἐπιτυχίες» καί τήν ἀνάπτυξη τῆς δυνατότητας γιά πολυμερεῖς διμερεῖς σχέσεις μέ μιὰ γειτονική χώρα, ἔγινε ἀφορμή νά γνωστοποιηθοῦν εὐρύτερά μερικές ἀλήθειες γιά τίς συνθήκες ζωῆς τῆς ἐλληνικῆς μειονότητας. Πιστεύουμε πώς ὅλα ὅσα μαρτύρησαν τά χεῖλη τῶν ἀρμοδίων δέν εἶναι καιροσκοπικά. Γιατί διακηρύχτηκε, καί ὄχι μόνο ἀπό τοῦς 'Αλβανοῦς ἐπίσημους ἀλλά καί τοῦς 'Ελληνες, πώς τό ἐλληνικό στοιχείο ἀπολαμβάνει ἴσα δικαιώματα στή δουλειά ἀλλά καί πλήρη τή δυνατότητα καλλιέργειας τῆς γλώσσας καί τοῦ ἐθνικοῦ του πολιτισμοῦ. Καί ὅμως τό παραμῦθι τῶν διώξεων τῆς ἐλληνικῆς μειονότητας στήν 'Αλβανία στηρίξε γιά πολλά χρόνια μιὰ ἐπιθετική στάση πού, παρακινήμένη καί ὑποδαυλισμένη ἀπό τοῦς 'Αγγλοαμερικανούς, εἶχε φτάσει πρὶν μερικές δεκαετίες στά ὄρια ἐλληνοαλβανικῆς σύρραξης.

Εἶναι εὐχάριστο ὅταν ἀποκαθίστανται φιλικές σχέσεις ἀνάμεσα σέ δύο γειτονικές χώρες. 'Αλλά εἶναι οὐσιαστικό νά διαπιστώνεται ταυτόχρονα πώς δέν θυσιάζεται κανένα δικαίωμα τῶν πολιτῶν στά πλαίσια τῶν ἐμπορικῶν ἢ πολιτικῶν συναλλαγῶν.

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»

Τήν ἐρχόμενη Τετάρτη, ὁ ἐκδότης τοῦ «ΑΝΤΙ» Χρήστος Παπουτσάκης δικάζεται γιά παράβαση τοῦ Μεταξικοῦ νόμου 375/36 «περί κατασκοπείας».

Πρόκειται γιά τή γνωστή ὑπόθεση τῆς δημοσίευσης ἐνός ἀπόρρητου στρατιωτικοῦ ἐγγράφου πού μιλοῦσε γιά δήθεν ἐξοπλισμό τοῦ ΚΚΕ («διά θαλάσσης») ἀπό τοῦς...Παλαιστίνιους!

'Η δίκη ἔχει ἀναβληθεῖ δ ὁ ὅ φορές, ἐπειδή ἀπουσίαζαν μάρτυρες κατηγορίας - ὅλοι (5) εἶναι ἀξιωματικοί ἐν ἐνεργείᾳ. Πιστεύουμε ὅτι τή φορά αὐτή ἡ δίκη θά γίνη. Καί τ ὡ ρ' ἀκόμα ἂν εἰδοποιηθοῦν, προλαβαίνουν, θέβαια, νά παραστοῦν στή δίκη. Τό ξαναλέμε: ἡ δίκη αὐτή τή φορά πρέπει νά γίνη ὅπως ὀφείλεται...

«Η ΕΛΛΑΔΑ, όπως και οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, υπέγραψε στις 27 Ιανουαρίου στο Στρασβούργο το κείμενο της ευρωπαϊκής σύμβασης έναντι της τρομοκρατίας. Κι ο ελληνικός λαός πλέει σέ πελάγη άγνοιας σχετικά με το περιεχόμενο και την έρμηνεία μιάς σύμβασης – ειδικά τώρα πού θά γίνουμε «ευρωπαίοι» – ή όποία, ανάμεσα σέ άλλα, τείνει πρós τήν ούσιαστική κατάργηση του κατοχυρωμένου μέχρι σήμερα δικαιώματος του πολιτικού άσύλου και πού υποδουλώνει τίς δικαστικές άρχές των ευρωπαϊκών χωρών σ' ένα διεθνή όργανισμό, ό όποιος, από κάποιο ευρωπαϊκό «κέντρο», θά κατευθύνει τήν έφαρμογή και ανάπτυξη της πολιτικής της διεθνοποίησης της «τάξης και της ασφάλειας».

ΕΦΤΑ μήνες πρίν, τό «ΑΝΤΙ» είχε δημοσιεύσει τό πιό πάνω κείμενο, προλογίζοντας μιά ιδιαίτερα αποκαλυπτική (και προφητική) συνέντευξη του γάλλου νομοαθή Maurice Zavao, αντιπρόεδρου του Συνδικάτου Γάλλων Δικαστικών, στό συνεργάτη μας Άρη Φακίνο, στό Παρίσι. («ΑΝΤΙ» τ. 79, 3-9-77).

Κλείνοντας τή συνέντευξη ό γάλλος νομοαθής έλεγε:

«Είναι βέβαιο ότι, στό άπώτερο μέλλον, ό δυτικός κόσμος θά κληθεί ν' αντιμετωπίσει νέες οικονομικές δυσκολίες πού θ' απαιτήσουν τή λήψη καταπιεστικών οικονομικών μέτρων. Για νά γίνουν σχετικά εύκολα παραδεκτά αυτά τά μέτρα, θά πρέπει νά καμουφλαρισθούν πίσω από τό σύνθημα της «συλλογικής ανασφάλειας», της όποίας κύριος φορέας θά είναι ή τρομοκρατία. Πρós τήν κατεύθυνση αυτή, ή σύμβαση του Στρασβούργου κάνει ένα σημαντικό βήμα».

ΦΥΣΙΚΑ κανένας δέν ενδιαφέρθηκε για τή σύμβαση του Στρασβούργου, αν και:

‘Η «διεθνής» της κρατικής τρομοκρατίας, ή Δ. Γερμανία ή Ελλάδα και ή Ευρώπη

● σ' άλλες χώρες σχηματίζονταν επιτροπές νομοαθών πού αποκάλυπταν και κατάγγελλαν τόν αντιδημοκρατικό χαρακτήρα της σύμβασης.

● είχε προηγηθεί άπόρριψη του σχεδίου της σύμβασης όταν πρωτοπαρουσιάστηκε από τή Δ. Γερμανία στό Στρασβούργο, τό 1976!

ΣΗΜΕΡΑ, με «πάτημα» αυτή τή σύμβαση καταρτίστηκε τό περιβόητο Σχέδιο Νόμου «περί καταστολής της τρομοκρατίας», πού όπως φαίνεται θά περάσει τήν έρχόμενη βδομάδα από τή Βουλή – και θά υπερψηφιστεί, ίσως και μ' άλλες τροποποιήσεις εκτός από αυτές πού έγιναν πρίν και κατά τή διάρκεια της έπεξεργασίας του από τήν Κοινοβουλευτική Έπιτροπή του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

ΕΧΟΥΝ ήδη γραφτεί τόσα για τούς κινδύνους και τήν αντισυνταγματικότητα του Σ.Ν., πού δέν χρειάζεται νά τά επαναλάβει κανείς. Έκείνο πού χρειάζεται νά έπισημανθεί, για μιά ακόμα φορά, είναι ό ΔΙΕΘΝΗΣ χαρακτήρας του αντιτρομοκρατικού-τρομοκρατικού νομοσχεδίου και ό τρόπος με τόν όποιό τό έφερε στή δημοσιότητα ή κυβέρνηση.

ΑΣ άρχίσουμε από τό τελευταίο: ‘Η κυβέρνηση άφησε νά διαρρεύσει σέ αντικυβερνητική έφημερίδα ότι πρόκειται νά επανέλθει ό θεσμός των εκτοπίσεων. Τήν άλλη μέρα (κι ενώ διαψεύδεται ή πληροφορία) διαρρέουν, σέ άλλη αντικυβερνητική έφημερίδα, πληροφορίες για τήν ούσία του συγκεκριμένου νομοσχεδίου! Καί τήν επόμενη δίνεται στή δημοσιότητα – μέσα στό κλίμα πού ήδη είχε δημιουργηθεί, και κάτω από τό «διεθνές κλίμα» πού μετά τήν άπαγωγή Μόρο υπήρχε.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ Δικαιοσύνης κ. Σταμάτης δήλωσε:

«τό σχέδιο νόμου έβασίσθη επί της διεθνούς συμβάσεως περί καταστολής της τρομοκρατίας, όπου αναφέρονται και τά άδικήματα. Αυτή έγινε δεκτή από τό σύνολον σχεδόν των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, έκυρώθη δέ μέχρι σήμερα από τήν Σουηδία και τήν Αυστρία».

ΠΟΙΑ είναι ή πραγματικότητα;

● Από τά 17 μέλη του Σ.Ε. δύο (Μάλτα και Ίρλανδία) δέν υπογράφαν

τή σύμβαση και τέσσερα (Ιταλία, Γαλλία, Πορτογαλία, Νορβηγία) την υπογράψανε με επιφύλαξη.

● Η σύμβαση αναφέρεται κυρίως στο θέμα της ΕΚΔΟΣΗΣ διωκομένων για αδικήματα που θά μπορούσαν να θεωρηθούν πολιτικά. Κι ακόμα:

– Παρέχει την ευχέρεια στα κράτη που την υπογράψανε να μη δεχτούν ορισμένες διατάξεις.

– Δεν αποκλείει καμιά ποινική διαδικασία που μπορεί να εφαρμόζεται στο δίκαιο κάθε χώρας.

ΑΛΛΑ τό θέμα βρίσκεται άλλου:

«Μοντέλο» δέν ήταν μόνο ή σύμβαση του Σ.Ε. αλλά κυρίως ό νόμος περί τροποποιήσεως του Ποινικού Κώδικα της Δ. Γερμανίας, μέ σκοπό τήν καταστολή της τρομοκρατίας!!

Η ΧΩΡΑ μας έδινε μαθήματα «καλής διαγωγής» στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα γενικά – και στη Δ. Γερμανία, ειδικά: ό κ. Κ. Καραμανλής κι ό καγκελάριος Σμίτ είχαν δηλώσει κατά τήν πρόσφατη συνάντησή τους (31-1-78) στη Βόννη ότι συμφώνησαν, μεταξύ άλλων,

«στην έντατικοποίηση της συνεργασίας των δύο χωρών γιά τήν καταπολέμηση της τρομοκρατίας».

ΚΑΙ είχαν προηγηθεί «άπτά δείγματα»:

● ή «ένεργός βοήθεια» στη γερμανική επιχείρηση στο αεροδρόμιο Μογκαντίσου.

● ή έκδοση του Πόλε, ΡΙΝ υπογράφουμε κάν τή συμφωνία του Στρασβούργου!

Γιά τό λόγο αυτό ή επιτροπή βέλγων νομομαθών που ανάλαβε νά διαφωτίσει τήν κοινή γνώμη της πατρίδας της γιά τή σύμβαση αναφέρει τήν Έλλάδα σά μιά χώρα που

«μέ οικονομικές πιέσεις και μέ τήν απειλή του βέτο της Δ. Γερμανίας γιά τήν είσοδο της Έλλάδας στην ΕΟΚ, δέχεται τήν παράδοση του Πόλε!»...

ΕΤΣΙ, μέσα στον κυκεώνα των πιέσεων και των εκδιασμών από μικρούς και μεγάλους συμμάχους, ή κυβέρνηση έφερε γιά ψήφιση τό ανατριχιαστικό αυτό νομοσχέδιο, ανοίγοντας τίς πόρτες σέ μιά «διεθνή» της κρατικής τρομοκρατίας και συμπληρώνοντας ένα Σύνταγμα τό όποιο δέν υπάρχει δημοκρατικό κόμμα που νά μη θέλει νά τροποποιήσει και μιά σειρά από αντιδημοκρατικούς νόμους. Ένα νομοσχέδιο

αυστηρότερο και από τό γερμανικό και από τό διεθνές μοντέλο του!

ΔΥΟ μόνο παραδείγματα – μέ αποσπάσματα από τά τρία κείμενα:

● Τό άρθρο 1 της σύμβασης του Στρασβούργου χαρακτηρίζει σά μη πολιτικά εγκλήματα, μεταξύ άλλων και:

«(...) γ) Βαρέα εγκλήματα περιλαμβάνονται επίθεσιν κατά της ζωής, της σωματικής ανεκτικότητας ή της ελευθερίας των διεθνώς προβλεπομένων προσώπων, περιλαμβανομένων και των διπλωματικών υπαλλήλων.

δ) Έγκλήματα περιλαμβάνοντα απαγωγές, όμηρίας ή παράνομον κατακράτησιν.

ε) Έγκλήματα περιλαμβάνοντα χρησιν βομβών, χειροβομβίδων, ρουκετών, πυροβόλων όπλων ή παγιδευμένων επιστολών ή δεμάτων, έφ' όσον ή τοιαύτη χρησις θέτει εις κίνδυνον πρόσωπα».

● Τό άρθρο 1 του ελληνικού νομοσχεδίου αναφέρει:

«Κατάρτισις τρομοκρατικής ομάδος.

1. Ό καταρτίζων τρομοκρατικήν ομάδα ή μετέχων αυτής προς τόν σκοπόν διατρέξως

α) άνθρωποκτονίας εκ προθέσεως,

β) επικινδύνου ή βαρείας ή θανατηφόρου σωματικής βλάβης,

Η κυβέρνηση ήμειπίσμη κι ανεπίσημα θέλησε νά πείσει τήν αντιπολίτευση ότι τό Σ.Ν. κατατίθεται «γιά τούς χουντικούς» – ατύρως άφορά... Μόνου πού τήν ώρα πού ό εισηγητής της πλειοψηφίας κ. Άρ. Κατσούνης θεβαίωσε γιά τόν κίνδυνο από τήν άκρα δεξιά («εκεί υπάρχουν και τό πάθος και οι δομές»), ό συνάδελφός του κ. Ν. Καλούδης θεβαίωσε ότι τό Σ.Ν. θά χρησιμεύσει «διά τήν πάταξιν της έρυθρας βίας»!!

● Και μέ τήν ευκαιρία: τό νομοσχέδιο γιά τίς έκτοπίσεις, παρά τίς διαφεύσεις του κ. Σταμάτη, είναι έτοιμο. Και δέν άποκλείεται νά συνδεθεί ή ψήφιση και έφαρμογή του μέ τήν άμνηστουση των χουντικών άρχιπραξικοπηματιών: από τίς φυλακές στην έξορία, άν δέν ευνοεί τό κλίμα τή γενική άμνηστία... Μιά άμνηστία πού επίσης δέν άποκλείεται «όπως ξαναγράψαμε – νά συνδυαστεί μέ τό θέμα του επαναπατρισμού, μέσα σέ δΐθεν γενικό «κλίμα λήθης»!

γ) άρπαγής ή παρανόμου κατακρατήσεως προσώπου ή καταλήψεως συγκοινωνιακού μέσου εντός του όποιον εύρίσκονται πρόσωπα, επί σκοπώ εξαγωγασμού της Άρχής εις πράξιν ή παράλειψιν ή άνοχήν πράξεως,

δ) παραβάσεως του Νόμου «περί προλήψεως και καταστολής πράξεων κατά της άσφαλείας της άεροπλοΐας», και

ε) εγκλήματος περιλαμβανοντος χρησιν βομβών ή χειροβομβίδων ή ρουκετών ή πυροβόλων όπλων ή ετέρων έκρηκτικών ύλών ή παγιδευμένων επιστολών ή δεμάτων, έφ' όσον ή τοιαύτη χρησις θέτει εις κίνδυνον πρόσωπα

αα) διά κοινότητας, έν περιπτώσει καταρτίσεως ή συμμετοχής τρομοκρατικής ομάδος,

ββ) δι' ίσοδίου καθείρξεως έν περιπτώσει άποπειρας ή τελέσεως τινός των ύπο στοιχεία α'-ε' πράξεων.

γγ) διά θανάτου, εάν επήλθε θάνατος.

2. Ό προετοιμάζων τήν κατάρτισιν τρομοκρατικής ομάδος ή προμηνευόμενος προς τούτο όπλα ή έκρηκτικά ύλας ή έκρηκτικά μηχανήματα, τιμωρείται διά καθείρξεως (...)

● Τό άρθρο 129α του από 22-4-76 νόμου περί τροποποιήσεως του Π.Κ. της Δ. Γερμανίας μέ σκοπό τήν καταστολή της τρομοκρατίας αναφέρει:

«Δημιουργία τρομοκρατικών οργανώσεων.

Όστις ίδρύει οργανώσιν μέ σκοπόν και δραστηριότητα τήν έκτέλεσιν:

1. Άνθρωποκτονίας εκ προθέσεως ή γενοκτονίας.

2. Άδικήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας κατά τās περιπτώσεις των άρθρων 239α (ΣΣ: άπαγωγή άκουσία) ή 239β (ΣΣ: σύλληψις όμηρων).

3. Κοινώς επικινδύνων αδικημάτων, όπως κατά τās περιπτώσεις των άρθρων 306 ως 308 (έμπρησμός), 310 β έδ. 1 (έκρηξις προκαλουμένη δι' ατομικής ενεργείας), 311 έδ. 1 (έκρηξις προκαλουμένη διά κοινών έκρηκτικών ύλών), 311 α έδ. 1 (κατάχρησις ιονισμένων ακτίνων), 312 (πρόκλησις πλημμυρών), 316 γ έδ. 1 (άεροπειρατεία ή 324 (δηλητηρίασις) ή όστις γίνεται μέλος τοιαύτης οργανώσεως, προπαγανδίζει υπέρ αυτής ή τήν ενισχύει, τιμωρείται διά φυλακίσεως από πέντε μήνας μέχρι πέντε έτη.

2. Άν ό δράστης άνήκει εις τά στελέχη της οργανώσεως ή είναι υποκινητής, τότε τιμωρείται διά φυλακίσεως από ένα έτος μέχρι δέκα έτη».

ΚΑΙ κάτι άλλο:

● Τό άρθρο 138 του γερμανικού νόμου αναφέρει:

«Παράλειψις καταγγελίας σχεδιαζομένων εγκλημάτων.

(...) 2. Όστις βασίμως πληροφορείται ότι σχεδιάζεται ή πρόκειται νά έκτελεσθεί εγκλημα κατά τό άρθρον 129α και εις χρόνον κατά τόν όποιον ή έκτέλεσις δύναται νά έμποδισθεί παραλείπει δέ νά καταγγείλει ταύτην άμέσως εις τήν Δημοσίαν Άρχήν, τιμωρείται δέ φυλακίσεως μέχρι πέντε έτη ή μέ χρηματικήν ποινήν».

● Τό άρθρο 2 του δικού μας νομοσχεδίου αναφέρει:

«Υπόθαλψις και παρασιώπησις. Ό γνωρίζων τήν κατάρτισιν τρομοκρατικής ομάδος ή τήν σχεδιαζομένην τέλεσιν τινός των έν άρθρω 1 παρ. 1 του παρόντος πράξεων και παραλείπων νά ανακοινώση τούτο εγκαίρως εις τήν Άρχήν, τιμωρείται διά καθείρξεως».

ΜΙΑ άπλή ανάγνωση δείχνει και τήν αντιγραφή και τήν... κακή (πρός τό αυστηρότερο, δέβαια) αντιγραφή.

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ όλων των δημοκρατικών κομμάτων και της δημοκρατικής κοινής γνώμης υπήρξε άμεση. Άλλά δέν άρκει. Τό τρομοκρατικό νομοσχέδιο ΔΕΝ πρέπει νά περάσει. Κι ό μόνος τρόπος γιά νά γίνει ίσως αυτό είναι νά ΑΠΟΧΩΡΗΣΟΥΝ όλα τά κόμματα από τή Βουλή κατά τήν ψήφιση του Σ.Ν., άφού όλα (πλήν της ΕΔΗΚ) διαφωνούν μέ τήν ΟΥΣΙΑ του νομοσχεδίου. Κάθε άλλη ενέργεια άπλά νομιμοποιεί τό νομοσχέδιο-βρικόλακα των πιο φοβερών στιγμών του έθνους, πού μέ ευρωπαϊκή φορεσιά ξαναγυρίζει «έν χορδαίς και οργάνοις».

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τά κείμενα είναι από τήν άρχική μορφή του Σ.Ν. – Στη Γερμανία δέν προβλέπονται συγχωνεύσεις ποινών – έτσι μαζεύονται μεγάλες ποινές. – Η τροποποίηση αυτή του Π.Κ. της Δ. Γερμανίας είναι ή βασική. Από τότε όλο και γίνονται προσθήκες, όπως π.χ. της παράτασης «έπ' άόριστον» της... προληπτικής κράτησης κ.ά.

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Τό άρθρο αυτό του Μανόλη Γλέζου γράφτηκε πριν από την κατάθεση του νομοσχεδίου για «τήν τρομοκρατία» και δείχνει τό κατάλληλο κλίμα μέσα στο οποίο αυτό έπεσε, σάν «φυσική συν-έπεια» (και όχι βέβαια σάν «κεραυνός εν αίθρα») όπως υποστήριξαν μερικοί).

Ἡ επίθεση κατά τῶν ἐλευθεριῶν

—Του Μανόλη Γλέζου—

ΤΡΙΑ ολόκληρα χρόνια πέρασαν από την πτώση της δικτατορίας, την επανόρθωση της αστικής δημοκρατίας και την ανασύνταξη της ελληνικής πολιτείας.

Οἱ βαθύριζοι δραματισμοὶ γιὰ μιὰ λαϊκή κυριαρχία συντρίφθηκαν ἀπὸ τὸν τρόπο πού ἡ ἐξουσία μεταβιβάστηκε. Γι' αὐτό οἱ ἐλπίδες μετατοπίστηκαν καί στηρίχτηκαν στό παλαιὸ αἶτημα τῆς ἀποχοντοποίησης.

Τό αἶτημα, βέβαια, δέν βρῆκε ποτέ σάρκωση. Νοθεύτηκε καί ἐκφυλίστηκε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ δημοκρατία, ἡ κυβέρνηση καί ὅλα τὰ κόμματα ἀνέχτηκαν πέντε ολόκληρους μῆνες νά εἶναι ἀνώτατος ἄρχοντας ὁ διορισμένος ἀπὸ τὴ χούντα πρόεδρος τῆς χουντικῆς δημοκρατίας (ὁ Γκιζίκης... γιὰ ὅσους τό λησμόνησαν). Κι ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἀνέχτηκαν καί ἀνέχονται κι ὡς τὰ σημεῖρα νά ὑπάρχει ἡ ΥΠΕΝΕΔ, μέσο δηλαδή προπαγάνδας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων πρὸς τὸ λαό.

Ἀλλά πέρα ἀπὸ τὸν ἐκφυλισμὸ τοῦ αἰτήματος, στὴν οὐσία τὸ αἶτημα τῆς ἀποχοντοποίησης κάλυπτε μερικά μόνο τό οὐσιαστικὸ αἶτημα γιὰ θεσμικὲς ἀλλαγές πού θά δοθοῦσαν ἐστὼ μιὰ οὐσιαστικότερη λειτουργία τῆς δημοκρατίας.

Ἀκόμα περισσότερο στὴν πράξη, σιγά-σιγά ἀλλά σταθερά, ἡ μορφή καί ἡ ἀσκηση τῆς ἐξουσίας ἐπανερχεται σὰ προδικτατορικά γνῶριμα στοιχεῖα πού χαρακτηρίζουν ὅλα καί συγκροτοῦν τὸ κράτος τῆς δεξιᾶς. Τό υπερευγεντρωτικό, τὸ αὐταρχικό, τὸ μονοκομματικὸ κράτος-ὑπηρέτῃ τοῦ ντόπιου καί ξένου μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου.

★ ★ ★

Η ΑΧΛΥ τοῦ ἐκλογικοῦ πυρετοῦ ἐριξε τὴ σκιά της καί ἐμπόδισε νά ἔλθουν σὸ φῶς τοῦ προσκλήνιου μιὰ σειρά ἀπὸ γεγονότα, πού ἂν καί συνέβησαν σὸ περιθώριο, δέν παύουν νά ἔχουν τὴν ἀναλλοίωτη ποιτικὴ τους ἀξία.

Σημειώνουμε ἰδιαίτερα τὴ διωκτικὴ

ἔξαρση πού ἀκολούθησε τὶς διαμαρτυρίες γιὰ τὴ δολοφονία τῶν πολιτικῶν κρατουμένων Μπάαντερ, Ἐνσλιν καί Ράσπε, σὸ φρούριο Σταμχάιμ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, καί πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ:

● Συλλήψεις καί προφυλακίσεις γιὰ «ἠθικὴ αὐτουργία».

● Βαρὲς καταδικές διαδηλωτῶν στὴν Ἀθήνα καί Θεσσαλονίκη.

● Ἐρευνες σὲ σπίτια καί γραφεῖα πολιτικῶν ὁργανώσεων.

● Φόνους πολιτῶν καί τραυματισμούς.

● Ἀπαγωγές καί ἀπελάσεις ἀλλοδαπῶν.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐρχοῦνται νά προστεθοῦν σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἀντιλαϊκὲς ἐνέργειες, πού ἐντάσσονται στὰ γενικά μέτρα τὰ ὁποῖα παίρνονται ἀπὸ τὴν κυβέρνησις γιὰ τὴν καταστολὴ τῶν κοινωνικῶν καί ἀτομικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν. Μέτρα πού ὑπηρετοῦν τὰ σχέδια μιᾶς ἀμερικανογερμανοποίησης τῆς Εὐρώπης καί τὰ σχέδια γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς «Διεθνούς» γιὰ τὴν καταστολὴ τῶν ἐλευθεριῶν, μὲ πρόσχημα τὰ μέτρα κατὰ τῆς τρομοκρατίας.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ προθυμία μὲ τὴν ὁποία ἡ κυβέρνηση ὑποστηρίζει σὲ διεθνεῖς ὁργανισμούς τὰ δυτικογερμανικά σχέδια γιὰ μιὰ «Διεθνή» τῆς καταστολῆς τῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀλλά ὅπως ἔγραψε ὁ Κλόντ Ζυλιέν («Διεθνὴς Πολιτικὴ»):

«Ἄν' ὅλα τὰ εἶδη τῆς τρομοκρατίας τὸ φοβερότερο εἶναι ἐκεῖνο πού μποροῦν νά ἀσκήσουν τὰ ἴδια τὰ κράτη».

★ ★ ★

ΑΥΤΑΠΑΤΩΝΤΑΙ οἱ κτρά ὅσοι νομίζουν ὅτι τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι εἴτε τυχαία, εἴτε μεμονωμένες ἐκδηλώσεις κρατικῶν ὁργάνων, πού μποροῦν νά κατηγορηθοῦν γιὰ αὐθαιρεσίες, υπερβάλλοντα ζήλο ἢ γιὰ υπέρβαση ἐξουσίας. Οὔτε μποροῦν νά ἐνταχθοῦν, βέβαια, στὴν ἰδιαίτερη δραστηριότητα τῶν χουντικῶν καί νεοφασιστῶν πού σπονδυλῶνουν τὸν κρατικὸ μηχανισμό καί ἰδιαίτερα τὰ Σώματα Ἀσφαλείας. Θὰ ἀποτελοῦσε μετατόπιση τοῦ προβλήματος, ἐνῶ ὀφείλουμε νά διακρίνουμε τὶς πηγές καὶ τὰ κέντρα πού ἐνεργοῦν γιὰ τὴν καταστολὴ τῶν ἐλευθεριῶν.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐκφράζουν ἐνέργειες μελετημένες καί προσχεδιασμένες πού ἀποσκοποῦν νά πνίξουν τὴ φωνὴ ἀντίστασης τοῦ λαοῦ μας καί τὴν ἀντί-

δρασή του κατὰ τῶν σχεδίων τοῦ ντόπιου καί ξένου κεφαλαίου, κατὰ τῆς αὐταρχικῆς ἐξουσίας.

Ἡ περίοδος πού ἀκολούθησε τὴν πτώση τῆς δικτατορίας δέν ἀλλοίωσε τὰ οὐσιαστικὰ γνωρίσματα τοῦ συστήματος τῶν δομικῶν πολιτικῶν καί κοινωνικῶν σχέσεων, ὅπως ἐπικρατοῦσαν στὴ μεταπολεμικὴ Ἑλλάδα. Οὔτε μετέτρεψαν τὶς σχέσεις ἐξάρτησης μὲ τὰ διεθνὴ κέντρα ἀποφάσεων καί ἐλέγχου τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, οὔτε ἀνέτρεψαν τὶς πολιτικὲς καί κοινωνικὲς ἀνισότητες. Ἀντίθετα, μέρα μὲ τὴ μέρα θεσμοθετοῦνται καί παίρνονται μέτρα πού οἰκοδομοῦν καί στερεοποιοῦν ἀκόμα περισσότερο τὸ αὐταρχικὸ κράτος τῆς δεξιᾶς.

Τό αὐταρχικὸ σύστημα βίας ἐπενδύεται μὲ νόμους, μὲ μέτρα καί μέσα, ὥστε νά ἐμποδίζει τὴν κοινωνικὴ καί πολιτικὴ δραστηριότητα. Οἱ ἐπενδύσεις αὐτές καλύπτουν ὅλο τὸ ἀναγκαῖο φάσμα τῶν ἐνεργειῶν πού ἀπαιτοῦνται γιὰ μιὰ ὀλοκληρωμένη ἀποδοτικότητα ἐνὸς κρατικοῦ μηχανισμοῦ, φορέα καταπιεστικῆς ἐξουσίας, ἐθισμένου κυόλας ἀπὸ παράδοση στὴν καταδιωκτικὴ νοστορπία.

Ἡ νομικὴ ἐπένδυση

ΤΟ ἴδιο τὸ Σύνταγμα τοῦ 1975 προσφέρει ἀπεριόριστα προνόμια γιὰ τὴν ἀσκηση μιᾶς υπερευγεντρωτικῆς ἐξουσίας ἀφόρητα καταπιεστικῆς καί σὲ βάρος τῆς ὁποίας δυνατότητας ἐκφραση τῆς λαϊκῆς βούλησης ἢ συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στὰ κοινά. Κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸ δόγμα πὺς ὁ λαὸς πρέπει νά βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὰ κέντρα λήψης ἀποφάσεων, στὴ θέση τοῦ θεατῆ.

Τὰ προνόμια τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πλαισιώνονται ἀπὸ ἓνα σύστημα νομικῶν ἐπιταγῶν, ἀπὸ εἰδικούς ἀντιλαϊκοὺς νόμους, ὅπως

ὁ Α.Ν. 375/36,

ὁ Ν. 410/1976,

ὁ Ν. 330/1976.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς γίνεται ἐννομος στὴν ἀσκηση τῆς βίας πού χρησιμοποιεῖ ἐναντίον ὅλων ὅσων υπερασπίζονται τὶς κοινωνικὲς καί πολιτικὲς ἐλευθερίες.

Ἡ ἐπένδυση τῆς κρατικῆς μηχανῆς μὲ τὸν τεχνολογικὸ ἐξοπλισμὸ καταστολῆς.

Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ἐξουσία φρόντισε

● νά πολλαπλασιάσει τὶς ἀστυνομικὲς δυνάμεις σὲ ὑπέρμετρο βαθμὸ, νά τὶς ἐξοπλίσῃ μὲ ἄρτια τεχνικά μέσα καί νά τὶς ἐφοδιάσῃ μὲ μηχανοκίνητα μέσα πολεμικοῦ τύπου.

● νά δημιουργήσῃ τὸ εἰδικὸ σῶμα τῶν κρανοφόρων (ΜΑΤ).

● να χρησιμοποιεί ακόμα και στρατιωτικές δυνάμεις για την καταστολή των κοινωνικών αγώνων.

‘Η ιδεολογική επένδυση

ΓΙΑ την κατάπιξη κάθε κοινωνικής και πολιτικής δραστηριότητας τίθενται σέ λειτουργία τά είδικά λεκτικά σύμβολα καταπίεσης και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης.

Μέ όλα τά μέσα μαζικής ενημέρωσης οί αντιτιθέμενοι, οί αντιδρώντες στά αντιλαϊκά σχέδια, βαφτίζονται «έχθροί του κοινωνικού συνόλου», «ανάρεπτικά στοιχεία», «τρομοκράτες». ‘Αξίζει εδώ νά θυμηθούμε τί έγραφε ο Παν. Κανελόπουλος:

«Κανένας από όσους έχουν ασκήσει εξουσία δέν είναι άθως. Όλοι μας — όφειλν νά περιλάδω και τόν έαυτό μου — υπήρξαμε κάποτε, σέ κάποια στιγμή, άμεσα ή έμμεσα, είτε τό θελήσαμε είτε όχι, ένοχοι άπανθρωπίας. Και υπήρξαμε ως εξουσία ένοχοι όχι μόνο σέ ώρα πολέμου (μεταξύ έθνών ή έμφυλίου), όταν ο φαύλος κύκλος γίνεται άδυσώπητος κλοιός, όχι μόνον όταν, αν δέν σκοτώσεις, θά σέ σκοτώσει ο έχθρός, και αν δέ νικήσεις θά σέ συντριψει έκείνος με τή δάρβαρη βία των όπλων, αλλά και σέ ώρες πού όνομάζονται ώρες ειρήνης, όταν βαφτίζουμε “έχθρο” κάθε άνθρωπο πού προσβάλλει τό κύρος και άμφισθητεί τήν “ιδεολογική” δάση της δικής μας εξουσίας, πού τή θεωρούμε αυτονόητα “νόμιμη”». (‘Από τήν Εισαγωγή του, στό διέλλιο του Γ. Ι. Ράλλη: «‘Η τεχνική της βίας», εκδόσεις «Έρμείας», ‘Αθήνα 1972, σελ. 9-10).

Τό ψέμα και οί κατάλληλες για κάθε περίπτωση «έκδοχές», διοχετεύονται στόν τύπο για νά διαμορφώνεται τό κατάλληλο κλίμα πού θά επιτρέψει μία άνετη καταδίκη, άνεκτη από τή διαμορφωμένη νά δέχεται τίς αυθαιρεσίες κοινή γνώμη.

‘Ο τύπος πότε σιγοντάρει κατά τό δοκούν και κατά τήν ιδεολογική του τοποθέτηση, πότε τηρεί τήν άποτελεσματική σιγήν ιχθύος.

‘Η πρακτική έφαρμογή

ΕΦΟΔΙΑΣΜΕΝΗ ή έκτελεστική έξουσία μ’ όλα τά μέσα, προοδώνει πιά μέ σύστημα στήν έφαρμογή των αυταρχικών της μεθόδων για τήν έξυπνέρεση των αντιλαϊκών σχεδίων.

Τά πλήγματα είναι άπανωτά και προεγεμένα. Συνοδεύονται μάλιστα από μία τρομερή επίδειξη δυνάμεως για νά δημιουργηθεί και τό αναγκαίο κλίμα και ή οικείωση με τήν άστυνομοκρατία.

‘Αναφέρω ένδεικτικά μερικά:

● Χρόνο μέ τό χρόνο περιορίζονται οί αγωνιστικές εκδηλώσεις του Πολυτεχνείου. Τήν τελευταία φορά άπαγορεύτηκε όποιαδήποτε πορεία. Οί αντιδικτατορικοί άγώνες του λαού πρέπει νά λησμονηθούν και οί αγωνιστικές εκδηλώσεις για τήν αντίσταση του Πολυτεχνείου επιδιώκεται νά μετατραπούν σέ πανηγυρώτικα έκτονωτικά σώου.

● Τά δύο τελευταία χρόνια άπαγορεύτηκε όποιαδήποτε συγκέντρωση ή διαδήλωση, είτε μέ άπόφαση της κυβέρνησης ή του ύπουργείου Δημοσίας Τάξεως, είτε μέ αποφάσεις των κατά τόπους άστυνομικών άρχων. ‘Υπήρξε, μάλιστα, και κατάφωρα άντισυνταγματική άπόφαση για άπαγόρευση συγκέντρωσης για άόριστο χρόνο (όπως της Χωροφυλακής Μαγνησίας, πού άπαγόρευσε για άόριστο χρόνο όποιαδήποτε συγκέντρωση μαρτύρων του ‘Ιεχωβά σέ άνοιχτό χώρο).

● Μέ πρωτοφανή βίαια μέσα διαλύθηκαν συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις, όπως της 21ης ‘Απριλίου 1976, της 25 Μαΐου 1976.

● ‘Η ώμή καταστολή των άγροτικών και εργατικών κινητοποιήσεων χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές.

● Στήν ήμερήσια πρακτική των διωκτικών άρχων όρίζεται ή δίωξη των διανεμητών των έντύπων των πολιτικών κομμάτων και όργανώσεων. Κατά τά άλλα ή... έλευθερία του λόγου είναι έλεύθερη στόν τόπο μας.

● Καθημερινό φαινόμενο είναι ή πολύπλευρη δίωξη των άφισοκολλητών (προπηλακισείς, κακοποιήσεις, συλλήψεις, καταδίκες).

● Οί έπιχειρήσεις τύπου «άρετή», μέ μπλόκα και μαζικές συλλήψεις, έξυπνέουν τό γενικό σχέδιο, γιατί παραπλανούν τήν κοινή γνώμη και στοχεύουν στή «δικαίωση» και τόν έθισμό της άστυνομοκρατίας. ‘Η ήθική εύαισθησία στά θέματα της ήθικής άμβλύνει τήν εύαισθησία στά θέματα των μέτρων πού χρησιμοποιούνται και δημιουργεί τό κλίμα της αυθαιρεσίας.

● ‘Η διεύρυνση της κατασταλτικής δραστηριότητας του άστυνομικού μηχανισμού μέ τή δυνατότητα άνετης χρήσης των όπλων, όταν άποφασίζει τό «διώκον όργανον», κλιμακώνει τήν αυθαιρεσία σέ άνώτερα επίπεδα. ‘Ο αίματηρός άπολογισμός δέν είναι εύκαταφρόνητος. Δυό ποινικοί (Κεχαΐδης, Σαλονικιός) πλήρωσαν μέ τή ζωή τους τήν εύκολία χρήσης των όπλων. Ποιός θά ένδιαφερθεί τώρα για δυό παραβάτες του κοινού ποινικού νόμου; ‘Η σφαγή στήν αϊγυπτιακή πρεσβεία σφράγισε τό χρόνο πού έφυγε.

● Οί βασανισμοί και ή κακοποίηση των συλλαμβανομένων από τή στιγμή της σύλληψης ως και μέσα στά άστυνομικά τμήματα δέν είναι άσυνήθιστο φαινόμενο. ‘Από τή σωρεία των περιπτώσεων ξεχωρίζω μόνο ως ένδεικτικά:

— Τό βασανισμό μέ φάλαγγα του φοιτητή Νικ. ‘Αθαν. Πάντζαλη και τήν κακομεταχείριση της φοιτήτριας Ι. Μαρίνου, στίς 31 Δεκεμβρίου 1974, στό ‘Αλιέρι Εύβοίας.

— Τήν κακοποίηση του Στάθη Παναγούλη στίς 17 Νοεμβρίου 1976.

— Τό βασανισμό μέ φάλαγγα του 16χρονου ‘Ελ. Βιδάλη στό ΙΒ’ άστυνομικό τμήμα Πειραιά, τέλος ‘Οκτώβρη 1977.

— Τήν «ανάκριση» του νεαρού Στέλιου Κλόκα, πού όμολόγησε... τήν ένοχή του για μία δολοφονία πού ποτέ δέν έκανε.

‘Ακόμα:

● ‘Η έκδοση του Πόλε και ή απέλαση της Σουζάνας Μπάουσιινγκερ, όπως και οί απέλάσεις των Παλαιστινίων τους τελευταίους μήνες δημιούργησαν πιά καθεστώς.

● Οί διακρίσεις σέ βάρος των άλλων δαπών εργατών περνούν άπαρατήρητες.

● Οί διακρίσεις σέ βάρος των στρατευμένων πού έχουν άριστερή ιδεολογία, δέν συγκινούν ούτε τά κόμματα της άριστερας.

● Έρευνες σέ σπίτια, αλλά και σέ γραφεία έφημερίδων, όπως στά γραφεία της έφημερίδας «Προλεταριακός ‘Αγώνας» και της «Ομάδας για μία Προλεταριακή ‘Αριστερά».

● Συλλήψεις μέ τήν κατηγορία της ήθικής άτυοργίας και της συμμετοχής σέ «έκτροπα» έκδοτών και υπευθύνων πολλών έντύπων. ‘Οπως των: Γ. Φελέκη («Οδόφραγμα»), Κ. Βασιλιάδη («Εδώ και Τώρα»), Μ. Πρωτοψάλτη («Κόκκορας»), ‘Η. Μπακογιάννη («Σοσιαλισμός

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»

● Ποιά είναι τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἔνταξης;

Ποιά τὰ μειονεκτήματα;

ΜΙΑ σειρά μελέτες καὶ ντοκουμέντα γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα «Ἑλλάδας - ΕΟΚ», πού δημοσιεύτηκαν στὸ «ΑΝΤΙ», προσφέρονται τώρα σ' ἓνα καλαίσθητο τόμο, σάν ἓνα πανόραμα τῶν θέσεων πού ἔχουν διατυπωθεῖ καὶ τῶν θεωρητικῶν, πολιτικῶν καὶ ἐμπειρικῶν ἀφιετηριῶν τους.

● Ποιά εἶναι ἡ γνώμη σας γιὰ τὴν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα;

ἡ βαρβαρότητα), Ν. Μπαλῆ («Ὅταν»), Ν. Ἀσιμου (συνθέτη καὶ τραγουδιστῇ) καὶ Χρ. Κωνσταντινίδη (ἐκδότη διβλίων).

● Ὁ φόνος τοῦ Χρ. Κασίμη καὶ ἡ «ἐπιχείρηση» Γ. Σερίφη ἀποκαλύπτουν, στὴν τραγικότητά τους, ὅλο τὸ παίχνιδι πού παίζεται σὲ βάρος τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν.

★ ★ ★

ΣΤΗΝ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου πρέπει νὰ καταταγῇ καὶ ἡ ἀρνησι-ἐπαναπατριζομένου καὶ ὁ τρόπος ἐπαναπατριζομένου τῶν δεκάδων χιλιάδων πολιτικῶν προσφύγων. Σὲ σαρανταπέντε χιλιάδες ἀκόμα πολιτικούς πρόσφυγες ἀρνεῖται ἡ κυβέρνηση τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν πατρίδα καὶ νὰ ἐπιστρέψουν. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐπιστρέφουν στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τῆς ἰθαγένειας.

Παράλληλα μ' ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ πὼς τὰ πλήγματα τῆς κρατικῆς αὐθαιρεσίας, πού ἔχουν σαφὴ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ χαρακτήρα, εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογα πρὸς τὴν τρυφερὴ «δίωξη» καὶ ἀνοχή τοῦ χουντικῶν μηχανισμοῦ καὶ τῆς νεοφασιστικῆς δραστηριότητος.

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀσύδοτη καταπάτηση τῶν κοινωνικῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, τὸ χρέος κάθε ἐλεύθερου ἀνθρώπου, κάθε ἀνεξάρτητης συνείδησης, εἶναι κατὰ δόξαν:

Πρῶτα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ὀφείλουμε νὰ ἀντιδράσουμε στὸ μηχανισμό τῆς σιωπῆς πού ἔχει μπεῖ σὲ λειτουργία γιὰ νὰ καλύψει τὰ ἐγκλήματα πού διαπράττονται σὲ βάρος τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ἀποκαλυφθεῖ, ὅπως πρέπει νὰ σκιστοῦν καὶ τὰ πέπλα τῆς σιωπῆς.

Τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης, καὶ ἰδιαιτέρως τὰ κόμματα τῆς ἀριστερᾶς, ὀφείλουν, ἐπιτέλους, νὰ κατανοήσουν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται καμιά ἀμέλεια. Ὅπως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δείχνουν εὐαισθησία μόνο ὅταν οἱ διώξεις ἀφοροῦν τὰ μέλη τους καὶ τὸ κόμμα τους. Οἱ παραβιάσεις τῶν ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐλευθεριῶν καὶ δικαιωμάτων δὲν εἶναι θέματα κομματικοῦ πατριωτισμοῦ. Ἀφοροῦν τὸ σύνολο, ἀφοροῦν τὴν ἴδια τὴν ὑπόσταση τῆς δημοκρατίας. Κι ὅταν καίγεται τὸ σπῆτι τοῦ διπλανοῦ σου καὶ δὲν ἀντιδράσεις, θά καί καὶ τὸ δικό σου.

Κάθε ἐλεύθερος ἄνθρωπος καλεῖται νὰ βοηθήσει νὰ ἀναταραχθεῖ ἡ μακάρια συνείδηση πού ἔχει δημιουργηθεῖ στὴν κοινὴ γνώμη ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τῆς αὐθαίρετης ἐξουσίας.

Μιά λαϊκὴ παρουσία λέει:

«Τὸ νερό κοιμάται, ἐμεῖς κοιμόμαστε, ὁ ἔχθρός προχωρεῖ».

Θ' ἀφήσουμε νὰ μᾶς κυριεύσει τὸ τέλμα καὶ ὁ ἐφησυχασμός;

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ 1

διμηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό/μαρτίου

Ν.Δ. ΚΑΡΟΥΖΟΣ • ΠΑΝΗΛΗΣ ΔΑΛΛΑΣ • ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ •
Μ.Χ. ΠΑΝΗΛΗΣ ΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ • ΝΙΚΟΣ ΣΠΑΝΙΔΗΣ • ΠΕΡΙΚΛ. ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ •
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ • ΒΑΣ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ •
PAUL CELAN • ARTURO S. PLAZA • PIERRE J. JOUYE • ΓΕΩΓ. ΖΑΜΙΑΤΙΝ •

ΣΤΟ
«ΜΑΓΑΖΙ»
τώρα καὶ
ΕΠΙΠΛΑ!

Μαζί μὲ ὅλα τ' ἄλλα, ἐπιπλά ἀπλά, πρακτικά, εὐχάριστα καὶ — πάνω ἀπ' ὅλα — σὲ πραγματικά καλὲς τιμές.

«ΜΑΓΑΖΙ»
Διδότου 59

τό βιβλίο

το παιδί

εἰμαστε Σίνα 38

‘Ο στρατός παρακολουθεί συστηματικά τις πολιτικές εκδηλώσεις

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ παρακολουθεί πάντοτε συστηματικά τις όποιες πολιτικές εκδηλώσεις – και ιδιαίτερα των έπαρχιών.

ΤΑ δυό σήματα που πρωτοδημοσιεύουμε σήμερα επιβεβαιώνουν ότι από τον πρώτο καιρό της «αλλαγής» μέχρι τις μέρες μας η κατάσταση (από αυτή την πλευρά της παρακολούθησης) δεν άλλαξε.

ΜΕ τά σήματα ενημερώνεται τό ‘Αρχηγείο Στρατού – ίσως γι’ αυτό ο άρμόδιος για τις ‘Ενοπλες Δυνάμεις ύπουργός δεν παύει νά μάς βεβαιώνει ότι ο στρατός... «δέν βουλεύεται»!

ΤΑ σήματα:

● Στίς 10-12-74 οί σπουδαστές τών ΚΑΤΕ τής Λάρισας όργανωσαν μιά συγκέντρωση έξω από τίς σχολές τους και στή συνέχεια πραγματοποιήσαν πορεία πρὸς τήν κεντρική πλατεία τής πόλης μέ στόχο νά υποστηρίξουν τά αἰτήματά τους. ‘Η ὅλη ἐκδήλωση εἶχε ἀρχίσει στίς 5.30 τό ἀπόγευμα. Στίς 9 τό βράδυ ἐφευγε ἀπό τό 2ο ‘Επιτελικό Γραφεῖο τής Δ.Σ.Σ. (Διοίκηση Συντηρήσεως Στρατοῦ) πρὸς τό 2ο ‘Επιτελικό Γραφεῖο τοῦ ‘Αρχηγείου Στρατοῦ, μέ κοινοποίηση πρὸς τό 2ο Ε.Γ. τής 1ης Στρατιάς, τό παρακάτω σήμα:

«.....
ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ ΑΡ. ΦΑΚ. 543

‘Αναφέρεται ὅτι τήν 101730 ΔΕΚ. 74 150 περίπου σπουδασταί ΚΑΤΕ συνεκεντρώθησαν ἐξωθι σχολῶν ΚΑΤΕ καί ἐν συνεχείᾳ ἐπραγματοποίησαν πορείαν μέχρι κεντρικῆς πλατείας πόλεως Λαρίσης (.) ‘Ανωτέρω σπουδασταί παρέμειναν εἰς πλατεῖαν πόλεως ἐπὶ δῶρον διαμαρτυρόμενοι διά κάτωθι συνθημάτων (..)

«ΟΧΙ ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΡΓΑ»

«ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΛΑΕ»

«ΜΗ ΠΑΙΖΕΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ ΘΑ Π(Ι)ΗΤΕ ΤΗΝ ΟΡΓΗ ΜΑΣ»

«ΟΧΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ»

«15% ΓΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ»

Κατά ἀνωτέρω συγκέντρωσιν ἀνηγορεύθησαν «πανῶ» μέ τά αὐτά ὡς ἄνω συνθήματα καί ἐρρίφθησαν προκηρύξεις ἐφ’ ὧν ἀναγράφεται (.)

«‘Αποχή, ὅλοι στόν ἀγῶνα γιά τά δίκαια αἰτήματα τῶν ΚΑΤΕ» (!)

Περί 19.30 ὥραν κύριος ὄγκος συγκεντρωθέντων διελύθη ἐκτός τεσσαράκοντα (40) περίπου σπουδαστῶν ὅτινες παρέμειναν χαμαί ἐπὶ κέντρον πλατείας μεταχειρισθέντες κα-

θίσματα (μαξιλάρια) ζαχαροπλαστείων καί καλυφθέντες διά κλινοσκεπασμάτων ἐξαγγείλαντες ἑναρξιν 24ώρου ἀπεργίας πείνης μέ πέρας 28.00 τῆς 11 Δεκ. 74 (.)

‘Ανωτέρω ἐνέργεια σπουδαστῶν παρακολουθεῖται καί περαιτέρω ἐξέλιξις ἀναφερθῆ ὑμῖν δι’ ἑτέρου σήματος

Παρακαλοῦμεν διά τά καθ’ ὑμᾶς (.) – (.) – (.)

Β.Τ.

● Τρία χρόνια μετά (17-4-77) ἕνα ἄλλο σήμα φεύγει γιά τό Α.Σ. ‘Αναφέρεται στήν ἀναγραφή συνθημάτων στό ‘Αμύνταιο καί τή Φλώρινα. Καί λέει τά ἑξῆς:

«‘Απόρρητον ‘Αρ. Σημ..... 27123...

‘Αναφέρεται ὅτι νύκτα 16 πρὸς 17 ‘Απριλίου 77 ἔλαβον χώραν κάτωθι:

Εἰς ‘Αμύνταιον (.) ‘Ερρίφθησαν προκηρύξεις ὑπὸ ΚΚΕΞ μέ κάτωθι περιεχόμενον (.)

«Κάτω οἱ γιορτές τοῦ μίσους».

Εἰς Φλώριναν ἐγράφησαν μέ κόκκινους μαρκαδόρους καί μέ χρώμα σκοῦρο μπλέ ὑπὸ ἀναρχοκομμουνιστῶν κάτωθι συνθήματα (.)

Εἰς γυμνάσια Φλωρίνης ἐπὶ τοῦ τοίχου (.)

«Κάτω ἡ παρθενιά»

«Κάτω τό κεφάλαιον»

«Γαμᾶτε ἐλεύθερα»

«Θάνατος στόν φασισμό»

Εἰς μητρόπολιν ἐπὶ τοῦ τοίχου (.)

«‘Εδῶ εὐρίσκεται ὁ μάγος»

«Οἱ ἀνίκανοι δέν μποροῦν νά μιλοῦν γιά γάμο»

«Οἱ ἐκκλησίαις νά γίνουν σχολεῖα»

«Δῆτε τό συμφέρον σας»

«‘Η λύσις γιά τά προβλήματα σας βρίσκεται στά χέρια σας καί ὄχι στόν οὐρανό»

«Δέν ὑπάρχει Θεός»

ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ὅτι τήν 101730 ΔΕΚ 74 150 ΠΕΡΙΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ ΚΑΤΕ ΣΥΝΕΚΕΝΤΡΩΘΗΣΑΝ ΕΞΩΘΙ ΣΧΟΛΩΝ ΚΑΤΕ ΚΑΙ ΕΝ ΣΥΝΧΕΙΣΙΑ ΕΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΑΝ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΧΡΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΛΑΡΙΣΗΣ (.)

ΑΝΩΤΕΡΩ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ ΠΑΡΕΜΕΙΝΑΝ ΕΙΣ ΠΛΑΤΕΙΑΝ ΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙ ΔΙΔΥΡΩΝ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΩΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΚΑΤΩΘΙ ΣΥΝΘΗΜΑΤΩΝ (..)

“ΟΧΙ ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΡΓΑ”

“ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΛΑΕ”

“ΜΗ ΠΑΙΖΕΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ ΘΑ ΠΗΤΕ ΤΗΝ ΟΡΓΗ ΜΑΣ”

“ΟΧΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ”

“15% ΓΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ”

ΚΑΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΝ ΑΝΗΓΟΡΩΝΗΣΑΝ ΠΑΝ“ΠΑΝ“ ΜΕ ΑΥΤΑ ΣΙ

ΑΝΩ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΡΙΨΘΗΣΑΝ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΦ’ ὧν ΑΝΑΓΡΑΦΕΤΑΙ (.)

“ΑΠΟΧΗ ΟΛΟΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΤΕ” (.)

ΠΕΡΙ 1930 ὥΡΑΝ ΚΥΡΙΟΣ ΟΓΚΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΘΕΝΤΩΝ ΔΙΕΛΥΘΗ ΕΚΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ (40) ΠΕΡΙΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΟΙΤΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΕΙΝΑΝ ΧΑΜΑΙ ΕΠΙ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΘΕΝΤΕΣ ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ (ΜΑΞΙΛΑΡΙΑ) ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΘΕΝΤΕΣ ΔΙΑ ΚΛΙΝΟΣΚΕΠΑΣΜΑΤΩΝ ΕΞΑΓΓΕΙΛΑΝΤΕΣ ΕΝΑΡΞΙΝ 24ΩΡΟΥ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΠΕΙΝΗΣ ΜΕ ΠΕΡΑΙΣ 2800 ΤΗΣ 11 ΔΕΚ 74 (.)

ΑΝΩΤΕΡΩ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΕΛΙΞΕΤΑΙ ΑΝΑΦΕΡΟΝ ΥΜΙΝ ΔΙ’ ΕΤΕΡΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ (.)

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΔΙΑ ΤΑ ΚΑΘ’ ΥΜΑΣ (.) – (.) – (.)

ΒΤ

Δ.Π.ΕΚ. “10”***3

«Νά βρίζεται τά θεῖα δέν εἶναι ντροπή»

«Στόν ναό μαζεύνονται γλῶσσες ὑπάρξεις καί ἡλίθια πρόσωπα»

Περισσότερα συνθήματα ἐσυνοδεύοντο ὑπὸ σφυροδρεπῶν (.) – (.)»

ΚΑΠΟΙΟΙ ἄθικτοι μηχανισμοί ἀπό παλιά καί πρόσφατα χρόνια κοινοβουλευτικῆς ἢ δικτατορικῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας παραμένουν καί – μέ πρώτο στόχο ΠΑΝΤΟΤΕ τήν ἐπαρχία – δουλεύουν συστηματικά. Δικαιολογημένα ὁ κ. ‘Αβέρωφ πρέπει νά εἶναι ὑπερήφανος...

Τά γεγονότα της Πάτρας καί η στάση της Π.σ.κ.

Μία άλλη άποψη για τα γεγονότα της Πάτρας: Ο **ΤΑΚΗΣ ΜΙΧΑΛΑΤΟΣ**, μέλος της Π.σ.κ. και αντιπρόσωπος στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ, αναλύει την (πολυσυζητημένη) θέση της νεολαίας του ΚΕΕ για την κατάληψη και τα γεγονότα γενικότερα.

ΤΑ πρόσφατα γεγονότα στην Πάτρα, ή βάρβαρη επίθεση των ροπαλοφόρων, ή καταπάτηση του Πανεπιστημιακού "Ασυλου, δέν είναι ξεκομμένα, αποσπασματικά περιστατικά. Έντάσσονται άρμονικά σ' ένα ευρύτερο, καλά συντονισμένο και μεθοδευμένο σχέδιο της κυβέρνησης για τό χτύπημα και τόν αποπροσανατολισμό του κινήματος των φοιτητών, για τή συκοφάντηση και τήν απομόνωση του από τίς λαϊκές δυνάμεις, για τήν προώθηση των κυβερνητικών επιδιώξεων στο χώρο της Άνώτατης Έκπαίδευσης.

ΣΤΗΝ Πάτρα, πολύ πιο καθαρά απ' όπουδήποτε άλλοι, ξεδιπλώθηκε σ' όλες της τίς πτυχές ή πολιτική που ακολουθεί ή κυβέρνηση απέναντι στους φοιτητές και τό κίνημά τους. Έγιναν καθαρές όχι μόνο οι επιδιώξεις μά και τά μέσα που

χρησιμοποιεί για τήν προώθησή τους. Ξεσκεπάστηκε τέλος σ' όλη του τήν έκταση ή άνοιχτά ύπονομευτικός και προδοκατόρικός ρόλος μέσα στο κίνημα των ποικιλώνων άριστερίστικων ομάδων, που μέ τήν ταχτική τους διευκολύνουν τό πέρασμα των κυβερνητικών σχεδίων.

ΑΠΟ αὐτή τήν άποψη, ή λεπτομερειακή εξέταση των εξελίξεων στην Πάτρα, ή άντληση της θετικής και άρνητικής πείρας απ' αυτές, άποτελεί έπιταχτικό καθήκον κάθε δημοκρατικής δύναμης μέσα στο φοιτητικό χώρο, κάθε φοιτητή, ιδιαίτερα σήμερα που δυναμώνουν οι φοιτητικοί άγώνες μέσα από τούς συλλόγους και τήν ΕΦΕΕ για τήν άποκρούση της κυβερνητικής επίθεσης, για τήν προώθηση δημοκρατικών αλλαγών στα ΑΕΙ.

Πώς ξεκίνησαν τά γεγονότα

Η ΚΡΙΣΗ που άγκαλιάζει σήμερα όλους τούς τομείς της Άνώτατης Έκπαίδευσης εκδηλώνεται πολύ πιο έντονα, μέ μεγαλύτερη οξύτητα, στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, που έχτός των άλλων φέρνει πάνω του και τή σφραγίδα της κηδεμονίας του από τή Διεθνή Τράπεζα. Η έμμονή της κυβέρνησης όχι μόνο νά άγνοεί τά πολλά και συσσωρευμένα προβλήματα που υπάρχουν, μά μέ τήν πολιτική που άκολουθεί νά τά έπαυξάνει και νά τά οξύνει παραπέρα, έχει οδηγήσει τό Πανεπιστήμιο Πάτρας σ' ένα πραγματικό αδιέξοδο, που εκφράζεται και στή σπουδαστική κατάσταση των φοιτητών. Μπροστά σ' αὐτή τήν κατάσταση, οι φοιτητές, ήδη από τήν περασμένη χρονιά, είχαν ξεκινήσει μέσα από τούς συλλόγους τους έναν άγώνα για τή δημοκρατική αναμόρφωση του συστήματος σπουδών, για τή βελτίωση των συνθηκών σπουδών και ζωής. Η προκλητική άδιαφορία της κυβέρνησης απέναντι στα φοιτητικά αίτήματα, ή αδιαλλαξία των καθηγητών, ή έλλειψη συνέπειας και συνέχειας σ' αὐτή τήν πάλη από τίς άλλες δημοκρατικές δυνάμεις και, τό κυριότερο, οι αδυναμίες στή συσπείρωση και τήν κινητοποίηση των πιο πλατιών φοιτητικών μαζών για τά παραπάνω αίτήματα, είχαν σά άποτέλεσμα τό άποδυνάμωμα αὐτῆς τῆς προσπάθειας.

Η ΜΙΑ κάποια «απογοήτευση» των φοιτητών, ή συναίσθηση των δυσκολιών που έχει ή πάλη για δημοκρατικές αλλαγές στα Πανεπιστήμια, ή πίεση από τή σπουδαστική κατάσταση άποτέλεσαν «πρόσφορο» έδαφος για τή διαλυτική δράση των άριστερίστικων ομάδων. Έτσι από τήν άρχή της φετινῆς χρονιάς, συνεπικουρούμενες από τό ΔΑ, τήν ΠΑΣΠ και τή ΔΑΠ, προώθησαν σάν αίτημα πάλης των φοιτητών τήν «έλεύθερη

μεταφορά όλων των μαθημάτων στο πτυχίο», επιλέγοντας έτσι τήν «εύκολη» λύση, τίς έξεταστικές διευκολύνσεις, άντί τήν αντιμετώπιση των οξυμένων προβλημάτων της Άνώτατης Έκπαίδευσης.

Η «μάχη»

ΤΟ αίτημα της «έλεύθερης μεταφοράς» είναι αίτημα λαθεμένο, αίτημα άντιδραστικό. Η ικανοποίησή του δέν λύνει στήν ουσία κανένα πρόβλημα. Άπλως μεταθέτει χρονικά τά ίδια άκριβώς προβλήματα, οδηγώντας τούς φοιτητές σ' ένα φαύλο κύκλο. Τό αίτημα αὐτό συμβάλλει τελικά στον ύποβιβασμό των σπουδών και των πτυχίων και σάν κατεύθυνση πάλιν ύπονομεύει τούς άγώνες των φοιτητών για ουσιαστική, ολόπλευρη και δημοκρατική μόρφωση. Τέλος, και τό πιο ουσιαστικό, αφήνει άθιχτα τά πραγματικά προβλήματα των φοιτητών, τό άντιδραστικό περιεχόμενο και κατεύθυνση των σπουδών, τήν αὐταρχική δομή και λειτουργία του Πανεπιστημίου, τίς άσχημες συνθήκες ζωής και σπουδών, στήν ουσία τήν ίδια τήν κυβερνητική εκπαιδευτική πολιτική. Όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις δέχονται στα λόγια ότι εκεί βρίσκεται ή αίτία της σημερινῆς κατάστασης στο Πανεπιστήμιο Πάτρας. Όμως στήν πράξη άρνούνται νά δώσουν τή μάχη ενάντια στήν κυβερνητική πολιτική και για τά παραπάνω ζητήματα, συμβιβάζονται μέ τή σημερινή άπαράδεκτη κατάσταση του Πανεπιστημίου και καταφεύγουν στον «εύκολο» δρόμο, εκεί που τούς σπρώχνει ή κυβερνητική ταχτική, τό αὐθόρμητο και ό ψευτοεπαναστατικός τυχοδιωχτισμός των άριστερίστων: στήν «έλεύθερη μεταφορά όλων των μαθημάτων στο πτυχίο». Παράλληλα διευκολύνουν τήν κυβέρνηση νά προωθήσει τά σχέδιά της για έναν έσωτερικό κανονισμό λειτουργίας σύμφωνα μέ τά μέτρα του άντιεγκαιδευτικού και άντιδημοκρατικού της Νόμου-Πλαίσιου. Τῆς δίνουν «πάτημα» νά συκοφαντήσει τούς φοιτητές και τούς άγώνες τους, νά τούς άπομονώσει από τό λαό.

Έμεις τό λέμε καθαρά: ή «μάχη» για τήν «έλεύθερη μεταφορά» είναι «μάχη» στο πεδίο που θέλει ή κυβέρνηση, πάνω σε αίτήματα που επιδιώκει τελικά ή κυβέρνηση, στο πεδίο που αποπροσανατολίζει όλο τόν άγώνα των φοιτητών, που τελικά επιδρά διαλυτικά στο κίνημά τους. ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ «ΜΑΧΗ» ΠΟΥ ΑΝΤΙΝΑ ΘΙΓΕΙ ΣΤΗΝ ΟΥΣΙΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Γι' αὐτό άλλωστε και ή κυβέρνηση, ενώ μέχρι τότε έαλόχερα έδινε «έλεύθερη μεταφορά» (και μάλιστα χωρίς νά τή ζητήσουν οι φοιτητές, π.χ. Γιάννενα, Πολ/κή Πάτρας κλπ.), σήμερα άρνείται έπίμονα κάτι τέτοιο, συντηρώντας έτσι τό λαθεμένο

προσανατολισμό των φοιτητών, αφήνοντας ανοιχτό το δρόμο για ενέργειες τυχοδιωχτικές, επιζήμιες για το κίνημα.

Ἡ «κατάληψη»

Ἡ ΥΠΟΤΑΓΗ στό αὐθόρμητο, ὁ ἀποπροσανατολισμός, τὸ ἀδιέξοδο στό ὁποῖο μέ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ὡδηγοῦνταν τὰ πράγματα καί μαζί μ' αὐτά ἡ ψευτοεπαναστατικὴ λογοκοπία τῶν ἀριστεριστῶν (μαζί καί τοῦ ΡΦ Πάτρας) εἶχαν σάν «φυσική» κατάληξη τὴν «κατάληψη» τοῦ παραρτήματος τοῦ Πανεπιστήμιου. Ἡ «κατάληψη» πολὺ γρήγορα ἀπογυμνώθηκε ἀπὸ τοὺς φοιτητές, ξεκόπηκε ἀπὸ τίς φοιτητικὲς μάζες, ἐγινε ὑπόθεση μιᾶς «ἐλίτ» περίπου 50 φοιτητῶν καί διάφορων ἄλλων ἀναρχικῶν στοιχείων. Ὁ ἐκφυλισμός της ἀναγνωρίστηκε καί ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ὁργανωτές της.

ΓΙΑ τὸ λαὸ τῆς Πάτρας, πού πάντα εἶχε σταθεῖ στό πλευρὸ τῶν φοιτητῶν, εἶχε συμπαρασταθεῖ ποικιλόμορφα στοὺς ἀγῶνες τους, ἡ «κατάληψη» ἦταν μιὰ ἐνέργεια τὸ λιγότερο ἀκατανόητη (ὅπως ἄλλωστε καί τὸ ἴδιο τὸ αἶτημα γιὰ «ἐλεύθερη μεταφορά»). Ἔτσι ἡ «κατάληψη», ἐνῶ δέν πρόσφερε τίποτα στοὺς φοιτητές, ἀντίθετα, πρόσφερε μεγάλες ὑπηρεσίες στὴν κυβερνητικὴ πολιτικὴ. Ἐγινε ἀφορμὴ γιὰ μιὰ ἐνορχηστρωμένη ἐκστρατεία συκοφάντησης τοῦ ΦΚ ἀπ' ὅλες τίς ἀντιδραστικὲς δυνάμεις, ἔφερε

σέ δύσκολη θέση τοὺς δημοκράτες καθηγητές, διευκόλυνε τὰ ἀντιδραστικὰ σχέδια... Καί τὸ χειρότερο: Ἡ «κατάληψη» καθὼς καί ἄλλες τυχοδιωχτικὲς ἐνέργειες τῶν ἀναρχοαριστεριστῶν ὅλων τῶν ἀποχρώσεων ἀποτελέσαν τὸ «ἄλλοθι» γιὰ τὴν κυβέρνησις γιὰ νὰ κλιμακώσει παρὰ τὴν ἐπίθεσίν της ἐνάντια στοὺς φοιτητές καί τὸ λαό, μέ τὴ βάρβαρη ἀστυνομικὴ ἐπίθεση, τὴν καταπάτησι τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀσύλου, τὴν τρομοκρατικὴν τοῦ λαοῦ τῆς Πάτρας, ἐνέργειες γιὰ τίς ὁποῖες φέρνει αὐτὴ ἀκέραιες τίς εὐθύνες.

Ἡ διέξοδος...

Ἡ ΠΑΝΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ σ.κ. εἶχε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ διαφωνήσει καί μέ τὴν οὐσίαν τοῦ αἰτήματος γιὰ «ἐλεύθερη μεταφορά» ἀλλὰ καί μέ τίς μορφές πάλης πού ἀκολουθοῦνταν (ἀποχή καί μετὰ κατάληψη), καί εἶχε ἐπισημάνει τοὺς τεράστιους κινδύνους πού ἐγκυμονοῦσε ὁ τέτοιος προσανατολισμός, ἡ τέτοια μεθόδευσις τῆς πάλης τῶν φοιτητῶν. Εἶχε ἐντοπίσει τίς τεράστιες εὐθύνες τῶν ἄλλων δημοκρατικῶν δυνάμεων, πού, τόσο μέ τὴν υἱοθέτησι τοῦ αἰτήματος γιὰ «ἐλεύθερη μεταφορά» ἀπὸ μεριᾶς τους ὅσο καί μέ τὴν ὅλη τους ταχτικὴ, ἀνέχτηκαν ἢ καί συμπορεύτηκαν μέ τοὺς ἀριστεριστές, τοὺς ἔδωσαν τὴ δυνατότητα νὰ ἀναδειχτοῦν σέ «ρυθμιστές» τῆς κατάστασις, μ' ὅλα τὰ ἀσχημα συνεπακόλουθα πού εἶχε αὐτὸ γιὰ τὸ κίνημα. Ἡ

ὅλη ἐξέλιξις τῆς κατάστασις σπὴν Πάτρα δικαιίωσε πέρα γιὰ πέρα τίς ἀπόψεις μας.

ΣΗΜΕΡΑ, πού πανελλαδικὰ δυναμῶνεται τὸ μέτωπο πάλης τῶν φοιτητῶν μέσα ἀπὸ τοὺς συλλόγους καί τὴν ΕΦΕΕ, προβάλλει περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε ἐπιταχτικὰ ἢ ἀναγκαιότητα τοῦ σωστοῦ προσανατολισμοῦ τῆς φοιτητικῆς πάλης σπὴν Πάτρα, ἡ ἐνταξὴ της στὶς γενικότερες κινητοποιήσεις τῆς ΕΦΕΕ γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότερη ἀντιμετώπισι τῆς κυβερνητικῆς ἐπίθεσις, γιὰ τὴν προώθησι δημοκρατικῶν ἀλλαγῶν στὰ Πανεπιστήμια.

Ἡ ΜΑΖΙΚΗ καί ἐνωμένη πάλη τῶν φοιτητῶν μέσα ἀπὸ τὰ συνδικαλιστικὰ τους ὄργανα γιὰ δημοκρατικὴ ὁργάνωσι καί περιεχόμενο σπουδῶν, γιὰ βελτίωσι τῶν συνθηκῶν ζωῆς καί σπουδῶν, γιὰ ἓνα δημοκρατικὸ ἐσωτερικὸ κανονισμὸ λειτουργίας τοῦ Πανεπιστήμιου Πάτρας καί μέσα σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια γιὰ μιὰ μεταβατικὴ ρύθμισι πού θὰ λύσει τὰ προβλήματα πού γεννιῶνται ἀπὸ τὴ σημερινὴ σπουδαστικὴ κατάστασι τῶν φοιτητῶν, εἶναι Ἡ ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΣΩΣΤΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ, Ἡ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ. Ὁ συντονισμός τῆς δράσεως ὅλων τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων πάνω σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνσι, ἡ ἀπομόνωσι τῶν ἀριστεριστικῶν δμάδων, πού μέ τὴν ταχτικὴ τους ὑπονομεύουν ἀνοιχτὰ τοὺς ἀγῶνες τῶν φοιτητῶν, ἀποτελοῦν ἀπαιτήσι τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν φοιτητῶν τῆς Πάτρας...

κυκλοφόρησαν

Λεὼν Τρότσκι

Ποῦ βαδίζει
ἡ Γαλλία;
(1934 - 1936)

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Λεὼν Τρότσκι

Γερμανία:
ὁ φασιζμός
καί τὸ
ἐργατικὸ
κίνημα

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Λεὼν Τρότσκι

ΚΑΙ ΤΩΡΑ;

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡ πανάκριβη κληρονομιά μας δέν εἶναι πιά ἀπρόσιτη!

Γνωρίστε ἀπό κοντά τούς
ἀρχαίους μας συγγραφεῖς.
Εἶναι ἀπροσδόκητα σημερινοί.

Σέ ἐκδοσὴ τοῦ οἴκου

«Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ»

Ἀπολαῦστε τήν ὁλοκληρωμένη καί ἐγκυρότερη σειρά:

«ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ»*

Ἡ «Βιβλιοθήκη Ἀρχαίων Συγγραφέων» εἶναι ζωντανά
μεταφρασμένη ἀπὸ τούς:

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ - ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΛΗΝΟ -

ΓΙΑΝΝΗ ΓΡΥΠΑΡΗ - ΗΛΙΑ ΗΛΙΟΥ - ΠΑΝΑΓΗ ΛΕΚΑΤΣΑ -

ΝΙΚΟ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ - ΖΗΣΙΜΟ ΣΙΔΕΡΗ - ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

καί ἄλλους κορυφαίους ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, μέ τή
γενική ἐπιμέλεια τῶν:

ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΡΔΑΤΟΥ (Α' περίοδος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ (Β' περίοδος)

- Σέ αὐτοτελῇ βιβλία
- Γιά νά διαλέγετε ὅποιον συγγραφέα ἐσεῖς θέλετε.
- Μέ εἰσαγωγή, σχόλια καί βιβλιογραφία.
Καί τό πρῶτότυπο κείμενο.
- Ἐπίσης, σέ εἰδική τιμὴ διατίθενται τὰ μέχρι σήμερα ἐκδοθέντα
- Εἰδικές τιμές γιά συνδρομητές καί φοιτητές
- Ἀποστολὴ δωρεάν

ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΥ: Μόνον 150 δρχ. (300-400 σελ.).

Κυκλοφορεῖ κάθε 15 μέρες

Interad Advertising

* Ἡ «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ» διατίθεται καί ὁλοκληρωμένη
(228 ἔργα σέ 111 τόμους) σέ καλαίσθητη βιβλιοδεσία.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΑΘΗΝΑ: Ἀρσάκη 6, τηλ.: 3247791 - Μαυρομιχάλη 51, τηλ.: 3600968

ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗ:
26ης Ὀκτωβρίου 22 τηλ.: 519944 - Ἀριστοτέλους 4, τηλ.: 228682

ΚΥΠΡΟΣ:
Πρακτορεῖο βιβλίου: Χρήστος Ἀνδρέου - Ρηγαινῆς 64 τηλ.: 76105 (Λευκωσία)

**ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ**

Συνέδριο γυναικών ύστερα από 32 χρόνια στήν 'Αθήνα!

Τριάντα δύο χρόνια μετά το τελευταίο συνέδριο της Πανελλήνιας Όμοσπονδίας Γυναικών (1946) ένα συνέδριο γυναικών γίνεται στην 'Αθήνα - στις 14-16 'Απρίλη: το πρώτο συνέδριο της Όμοσπονδίας Γυναικών 'Ελλάδας (ΟΓΕ), με βασικά συνθήματα:

- για την ισότητα της 'Ελληνίδας στη δουλειά, στην οικογένεια, στη ζωή.
- για την αυξημένη ευθύνη της στην ανάπτυξη της νέας γενιάς.
- για την ειρήνη.

Η Όμοσπονδία Γυναικών 'Ελλάδας ιδρύθηκε στις 20 'Ισθνη του 1976 με σκοπό να συντονίζει πανελλαδικά τη δράση πολλών τοπικών γυναικείων συλλόγων και οργανώσεων που στην πλειονοψηφία τους συγκροτήθηκαν στα πλαίσια των εκδηλώσεων του «Διεθνούς έτους της γυναίκας».

Η ΟΓΕ συγκροτήθηκε με την προοπτική να συνεχίσει την παράδοση του γυναικείου κινήματος στην 'Ελλάδα όπως εκφράστηκε από:

- την Πανελλήνια Όμοσπονδία Γυναικών (ΠΟΓ) που δημιουργήθηκε μετά την απελευθέρωση, αριθμούσε 200.000 περίπου μέλη και διαλύθηκε στη συνέχεια με την έκδοση σχετικού διατάγματος.

- την Πανελλαδική Ένωση Γυναικών (ΠΕΓ) που ιδρύθηκε το 1964 για να διαλυθεί και πάλι από τη δικτατορία του '67.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες της Όμοσπονδίας Γυναικών 'Ελλάδας ήταν:

- η τετράμηνη καμπάνια «για το παιδί και την ειρήνη».
- η συμμετοχή σε διεθνείς συναντήσεις για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων του «Διεθνούς έτους της γυναίκας»

- η συμπαράσταση στο έργο της τοπικής αυτοδιοίκησης

- η παρουσία στις κινητοποιήσεις για το Κυπριακό, την επέτειο του Πολυτεχνείου, την άχρεια.

Σήμερα η Όμοσπονδία Γυναικών 'Ελλάδας απαρτίζεται από:

- Τη Δημοκρατική Ένωση Νέων Γυναικών, που πρόσκειται ιδεολογικο-

πολιτικά στο ΚΚΕ και έχει σα στόχο την προώθηση και λύση των προβλημάτων της νέας - κύρια - γυναίκας (μόρφωση, επαγγελματική κατάρτιση και κατοχύρωση, ενημέρωση κ.λπ.). Η ΔΕΝΤ' οργάνωσε μηνιαίες διαλέξεις για τις συνθήκες δημιουργίας οικογένειας, τις σχέσεις των δύο φύλων, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου της νέας κοπέλας, τις διακοπές για τις νέες γυναίκες κ.ά. Έχει δημοσιεύσει μία μπροσούρα με θέμα «συνθήκες δουλειάς και σπουδών των ανήλικων εργαζομένων» και (στά πλαίσια του 1ου συνεδρίου της) άρχισε την έρευνα «Η γυναίκα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης».

- Τήν Ένωση 'Ελληνίδων Νομικών
 - Τήν Προοδευτική Ένωση Μητέρων 'Ελλάδας
 - Τήν Πανελλήνια Ένωση Νοικοκυρών
- Έχει, επίσης, 61 συλλόγους τοπικούς στην 'Αθήνα και την επαρχία.

Υπάρχουν όμως και πολλές άλλες γυναικείες οργανώσεις που δεν εντάσσονται στην Όμοσπονδία.

Τό γυναικείο κίνημα στη χώρα μας δεν εκφράζεται σήμερα ενιαία γιατί οι περισσότερες γυναικείες οργανώσεις πρόσκεινται ιδεολογικο-πολιτικά σε κάποιο πολιτικό φορέα, ή χώρο γενικότερα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν τόσες γυναικείες οργανώσεις που να καλύπτουν σχεδόν όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων.

Η αποσπασματική αυτή παρουσία και δράση έχει αναπόφευκτα αρνητικές επιπτώσεις στη μαζικότητα και αποτελεσματικότητα του γυναικείου κινήματος. Πολύ περισσότερο που η πολυδιάσπαση δεν ήρθε σάν συνέπεια διαφωνιών στη διάρκεια κοινής πρακτικής, αλλά άμέσως μετά τη μεταπολίτευση δημιουργήθηκαν σχεδόν ταυτόχρονα με τους πολιτικούς φορείς και οι αντίστοιχες γυναικείες οργανώσεις.

Από τις γυναικείες οργανώσεις που δεν συμμετέχουν στην Όμοσπονδία αναφέρουμε:

- Τήν Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, που πρόσκειται ιδεολογικο-πολιτικά στο ΚΚΕ έσ. και συμπληρώει φέτος 3 χρόνια ζωής και δράσης. Η κίνηση έχει 32 τμήματα σε συνοικίες της 'Αθήνας και 11 σε άλλες πόλεις και σα στόχο «την ανάπτυξη της δημοκρατικής συνείδησης των μελών της και τη βοήθεια στο μέτρο των δυνάμεών της κάθε εκδήλωσης που έχει σα στόχο τον εκδημοκρατισμό της ζωής μας». Χωρίς να ξεχνά ότι... «είμαστε γυναικείο σωματείο, που τα μέλη του σάν γυναίκες αντιμετωπίζουμε καθημερινά ιδεολογικές, κοινωνικές και θεομικές ανισότητες που μόνο με αγώνες μπορούν να ξεπεραστούν». Η ΚΔΓ αφιέρωσε το 1977 στην «εργαζόμενη γυναίκα και τα προβλήματά της» και τη φετινή χρονιά στο παιδί - το διβλίο - την τηλεόραση και το περιβάλλον.

Ακόμη, έχει συγκροτήσει 2 πρότυπους παιδικούς σταθμούς στην Καισαριανή και στα Έξαρχεια, με επαγγελματίες παιδαγωγούς και με τη συμβολή των ενδιαφερόμενων γονιών, που συνεισφέρουν ένα ελάχιστο ποσό.

● Τήν Ένωση Γυναικών 'Ελλάδας (ΕΓΕ), που πρόσκειται ιδεολογικο-πολιτικά στο ΠΑΣΟΚ, μία νέα γυναικεία οργάνωση που «βασίζεται στη συλλογική δράση και καλεί τις γυναίκες του τόπου για ουσιαστική δουλειά με απώτερο σκοπό την απελευθέρωση του ανθρώπου». Μ' αυτή τη βασική σκέψη οι γυναίκες της ΕΓΕ μέσα στους γενικούς σκοπούς τους έχουν συμπεριλάβει και «τη διαφώτιση των γυναικών για τη φύση και τα αίτια της καταπίεσής τους, που είναι άμεσα συνδεδεμένα με το κοινωνικό σύστημα».

Κατά την ΕΓΕ «το πρόβλημα της απελευθέρωσης της γυναίκας εντάσσεται σίγουρα στον ευρύτερο αγώνα για την αλλαγή των κοινωνικοοικονομικών σχέσεων που αναπαραγάγουν την εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο».

● Τήν Κίνηση για την Απελευθέρωση της Γυναίκας. Λιγότερο μαζική από τις άλλες, αυτόνομη πολιτικά (άρκετά από τα μέλη της πρόσκεινται στο χώρο της άκρας αριστεράς), είναι αντίθετη στη σύνδεση της γυναικείας οργάνωσης και του γυναικείου κινήματος γενικότερα με οποιοδήποτε συγκεκριμένο πολιτικό φορέα και υποστηρίζει ότι «όταν υπάρχει δοσμένη κομματική άποψη εμποδίζεται ή ελεύθερη διαμόρφωση απόψεων γύρω από το γυναικείο κίνημα» και ότι απώτερος «στόχος της κίνησης δεν είναι η διαφύση της αλλά η αυτοοργάνωση των γυναικών». Δεν έχουν διοικητικό συμβούλιο, όπως οι άλλες γυναικείες οργανώσεις, αλλά λειτουργούν με ολομέλειες και επιτροπές δουλειάς κατά θέματα.

Θά πρέπει ακόμη ν' αναφερθεί ότι στα πλαίσια της πολιτικής κίνησης «Σοσιαλιστική Πορεία» λειτουργεί το «γραφείο μελέτης γυναικείων προβλημάτων», ότι στον αστικό πολιτικό χώρο υπάρχουν «τό Λύκειο των 'Ελληνίδων» και ό «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας», ότι υπάρχει ακόμη ό «Σύλλογος 'Ελληνίδας νοικοκυράς (που είναι διαφορετικός από την Πανελλήνια Ένωση Νοικοκυράς), ότι λειτουργούν ή «Συντονιστική Επιτροπή Εργαζομένων Γυναικών» και μία σειρά συνδικαλιστικών πιά γυναικείων οργανώσεων, όπως «Ένωση τηλεφωνητριών», «Σύλλογος 'Ελληνίδων γραμματέων» κ.λπ.

Όλες σχεδόν αυτές οι οργανώσεις (16 σύνολο) συνεργάστηκαν και συντόνισαν τη δράση τους για πρώτη φορά τό καλοκαίρι ενάντια στο νομοσχέδιο για τη στράτευση. Καί τό πρώτο αυτό δήμα υπήρξε ενθαρρυντικό!

Οι θέσεις του ΚΚΕ για το 10ο συνέδριο καί οι άλλες πολιτικές δυνάμεις

του Δημ. Κατσαρού

ΣΤΟ προηγούμενο τεύχος και με την ευκαιρία του 2ου (10ου) συνεδρίου του ΚΚΕ. επιχειρήσαμε μία καταγραφή των προσυνεδριακών του θέσεων και τη συνεξέτασή τους με τις θέσεις του 1ου (9ου) συνεδρίου και του σχεδίου προγράμματος. Προσπαθήσαμε να ανιχνεύσουμε τι άλλαξε στις πολιτικές επιλογές του ΚΚΕ. στο χρονικό διάστημα ανάμεσα στα δύο συνέδρια και επιμείναμε κυρίως στο μέρος εκείνο των θέσεων που εντόπιζε τις βασικές κατευθύνσεις του ΚΚΕ. στον τομέα της ανάλυσης των πολιτικών δυνάμεων, της πολιτικής εξουσίας και της, έμμεσα, συνεπαγόμενης πολιτικής του ιδεολογίας.

ΣΗΜΕΡΑ θα αναφερθούμε στο 10ο συνέδριο του ΚΚΕ, χρησιμοποιώντας βασικά σαν ύλικό τις θέσεις της ΚΕ γι' αυτό.

ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΣ τις θέσεις του 9ου και 10ου συνεδρίου δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ότι υπήρξαν κάποιες διακριτικές αλλαγές, που έγιναν σταδιακά, μέσα από κομματικά κείμενα και από τις αποφάσεις της ολομέλειας της ΚΕ. Έτσι σήμερα οι προσυνεδριακές θέσεις έχουν ενσωματώσει τις σωρευτικές αυτές αλλαγές, που θα γίνουν σαφέστερες και πιο όρατες μετά τη διατύπωση των αποφάσεων του 10ου συνεδρίου.

ΤΟ 10ο συνέδριο είναι το πρώτο που γίνεται σε συνθήκες νομιμότητας στην Ελλάδα ύστερα από 33 χρόνια. Το γεγονός αυτό θα αποδειχτεί ίσως σημαντικό. Σήμερα το ΚΚΕ δρα νόμιμα στην Ελλάδα, έχει μία ουσιαστική πολιτική και ιδεολογική διαπάλη σε τόσο χαρακτηριστικές πολιτικές συνθήκες που πρόκυψαν μετά την πτώση της χούντας. Από τις μετεμφυλιακές εκκρεμότητες δυο χαρακτηριστικά έχουν παραμείνει:

- ή μη αναγνώριση της Έθνικής Αντίστασης
- το άλλο πρόβλημα του επαναπατρισμού των πολιτικών προσφύγων.

ΑΥΤΕΣ οι δύο «εκκρεμότητες» έχουν σημασία για το ελληνικό κομμουνιστικό κίνημα, για το οποίο η αναφορά στην παράδοση αποτελεί μόνιμο και χαρακτηριστικό στοιχείο.

ΤΟ 10ο συνέδριο του ΚΚΕ μπορεί παρ' όλη τη γενικά δύσκολη και εϋθραυστη πολιτική κατάσταση να αποδειχτεί σημαντικό. Μερικές νύξεις από κείμενα του προσυνεδριακού διαλόγου – που γενικά δεν έχει χειραφετηθεί από την παλαιότατη παράδοση της ταυτολογίας και της προσυπογραφής των προτεινομένων θέσεων – δείχνουν πώς άρχισαν να μπαίνουν και θέματα ιδεολογικά όπως η δικτατορία του προλεταριάτου (συνήθως μπαίνει σαν αίτημα «άποσαφήνισης» του δρου). 'Αλλά και το συναφές «ακανθώδες» πρόβλημα του ευρωκομμουνισμού συζητιέται, από τη στιγμή μάλιστα που οι σχέσεις και η διαπραγματεύση με τα ΚΚ της Ευρώπης θα προχωρούν με πιο συγκεκριμένη μορφή.

ΣΤΙΣ σελίδες που ακολουθούν θα σταθούμε κυρίως στις αναλύσεις που αναφέρονται στις άλλες πολιτικές δυνάμεις. Χωρίς να είναι ή αποκλειστική όριζουσα, είναι πάντως η βασική για τον καθορισμό της πολιτικής των συμμαχιών του ΚΚΕ. Το πρόβλημα αυτό δεν μπαίνει σήμερα όπως τουλάχιστο ξμπαινε στο παρελθόν. Τώρα οι δυνάμεις σύμμαχοι έχουν μία πολιτική αυτονομία που είναι δύσκολο να άλλοτριωθεί. 'Αλλά επί πλέον η ανάλυση αυτή αυτοκαθορίζει έμμεσα και το ίδιο το ΚΚΕ, όρίζει τα πλαίσιά του, προσανατολίζει προς συμμαχίες και προσφέρει τα δεδομένα για την κατάστροφη της πολιτικής μάχης.

ΠΑΝΤΩΣ είναι πολύ πιθανό πώς (όσο και να όρίζεται ήδη με τις θέσεις πολύ γενικά ή στάση του ΚΚΕ προς τις άλλες πολιτικές δυνάμεις) οι πρόσφατες εξελίξεις στα άλλα κόμματα θα διαφοροποιήσουν και θα εμπλουτίσουν κατά πολύ τις άδρες αναλύσεις που προσφέρουν αυτές οι θέσεις. Τα στοιχεία που θα πρέπει να επανεξεταστούν και που προκύπτουν από τη χαρακτηριστική ρευστότητα του τελευταίου δίμηνου είναι:

- Οι διαφαινόμενες εξελίξεις στη ΝΔ και η σαφέστερη άρθρωσή της σε περισσότερες ομάδες.

- Τό «τσιμέντωμα» του ΠΑΣΟΚ και η προϊούσα αύξηση των επιρροών του σε σχέση με τη μετεξέλιξη του σε κόμμα εξουσίας.

- 'Η αποσύνθεση της ΕΔΗΚ, που ακόμα και αν θα μπορέσει να διαμορφώσει και οριστικοποιήσει κάποια νέα πολιτικά σχήματα, θα συνεχίζει να δίνει – άρνητικά – ένα τόνο στα πολιτικά πράγματα.

- 'Η κατάσταση του ΚΚΕ., το οποίο αντιμετώπιζει σήμερα (στη φάση προς το συνέδριό του) μία σοβαρή κρίση που η έκδασή της θα όρεισει κάποιες επιλογές του ΚΚΕ.

- Τέλος η κρίση στην ΕΔΑ που εκδηλώθηκε και οριστικοποιείται θα δώσει τα στοιχεία για τους προσανατολισμούς του ΚΚΕ προς κάποιο ευρύτερο σχήμα της αριστεράς που θα τό βοηθήσει στα ανοίγματα των συμμαχιών του.

Ο χαρακτήρας της αλλαγής του '74

Αφετηριακό σημείο μας είναι η αλλαγή του Ιούλη του '74 όπως τη βλέπουν οι θέσεις του ΚΚΕ, που έρχονται να επιβεβαιώσουν και μία πρώτη εκτίμηση-απόφαση της ΚΕ στις 29-7-74.

Διαβάζουμε (Μέρος Β' κεφ. Ι, παρ. 7,8,9, συνδυασμένα): «η μεταβολή του Ιούλη του '74 ήταν αναγκαστική αλλαγή της μορφής άσκησης της εξουσίας των ντόπιων και ξένων μονοπωλίων. Πραγματοποιήθηκε στη βάση ενός συμβιβασμού (...) ανάμεσα στη χούντα, τους αμερικάνους και τους άλλους νατοϊκούς ιμπεριαλιστές και το συντηρητικό πολιτικό κόσμο...», «... έγινε κάτω από το φόβο ότι παράταση της χουντικής τυραννίας ήταν δυνατό να οδηγήσει στην ανατροπή ολόκληρου του οικοδομήματος της ξένης ιμπεριαλιστικής εξάρτησης και της κυριαρχίας των μονοπωλίων...».

Αυτό το «αναγκαστική», πέρα από την έκτακτη κατάσταση που παραπέμπει («φόβος»), σημασιολογείται και από μία άλλη αναφορά στην «καθολική αντίθεση και ασίγαστη πάλη του ελληνικού λαού, που αποτέλεσε το βασικό παράγοντα που όδηγησε στην κατάρρευση της δικτατορίας».

Έχουμε λοιπόν μία κατάρρευση που η πηγή της («πάλη του ελληνικού λαού») είναι διαφορετικής φύσης και λειτουργίας από την κατάληξη, από τον τρόπο εξόδου απ' αυτή την κατάρρευση («συμβιβασμός»). Έχουμε δηλαδή μία αντίθεση ανάμεσα στην καταστροφική εικόνα της κατάστασης πριν την 24η Ιούλη και την «έναρμόνισή της» κατόπιν. Πώς διευκολύνθηκε αυτή η άφυσική απόληξη της κρίσης, αυτή η αντίθεση ανάμεσα στην προηγούμενη κρίση και τη μετέπειτα ισορροπία μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα;

Οι «θέσεις» μας δίνουν το δικαίωμα να πούμε πως ο λόγος βρίσκεται στο ότι «δεν επιτεύχθηκε μία συμφωνία, μ' όλες τις πολιτικές δυνάμεις που αντιπάλευαν τη δικτατορία για την ανατροπή της και για την εξασφάλιση των όρων για την ελεύθερη έκφραση της λαϊκής θέλησης». Έν τούτοις όμως, αν και «τεχνητή» ή απόληξη της κρίσης, αν και «συμβιβασμός» σέ επίπεδο «επιτελείων»... «δεν είναι στατικός. Τροποποιείται ή μπορεί να τροποποιείται στην πορεία, σάν αποτέλεσμα των αντιθέσεων που περικλείνει και της συγκρότησής του...», θά έρμηνεύει ο Γρηγόρης Φαράκος σέ μία συνέντευξη του που έδωσε στο «ΑΝΤΙ», τόν πρώτο καιρό της μεταπολίτευσης. (Βλ. τεύχος 21-9-74).

Τό παράγωγο αὐτοῦ τοῦ «ιδιόμορφου συμβιβασμοῦ» (Γρ. Φαράκος) εἶναι «ένας συνασπισμός πολιτικῶν δυνάμεων μέ κυρίαρχη τή συντηρητική δεξιά», μέ σκοπό – ανάμεσα σ' ἄλλα – «νά βγεῖ τό καθεστῶς τῆς ὀλιγαρχίας ἀπό τό ἀδιέξοδο (...) νά ἐπαναστατηθεῖ ἡ κλονισμένη θέση τῆς Ἑλλάδας στό ἱμπεριαλιστικό σύστημα (...) μέ περιορισμένο χαρακτήρα στήν πολιτική αλλαγή...». Κι αὐτά παρ' ὅλο πού διαπιστώνεται «ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἀστικής κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας».

Στό κεφάλαιο ΙΙ (παρ. 10) διαβάζουμε ὅτι ἡ προεκλογική κυβέρνηση τοῦ 1974, «ὑποχρεωμένη νά ἀναπροσαρμόσει στίς νέες συνθήκες τίς μεθόδους διακυβέρνησης τῆς ἀρχουσας τάξης (...) ἔκανε ὀρισμένους ἐλιγμούς τακτικῆς φύσης» στόν ἐξωτερικό καί ἐσωτερικό τομέα. Στό ἴδιο κεφάλαιο (παράγρ. 12) ἐπισημαίνεται:

«Μετά τίς ἐκλογές ξεκαθάρισε πιά πολύ ἡ κατεύθυνση τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης». Πρέπει νά σημειώσουμε ἐδῶ πῶς γιά τό ΚΚΕ, ἔχοντας θέσει ὅτι κυρίαρχο στοιχεῖο στό συνασπισμό εἶναι ἡ «συντηρητική» δεξιά, θεωρεῖται φυσικό νά ἀναφέρεται σέ μία καί μόνο κινήρηση πρῖν καί μετά τίς ἐκλογές τοῦ '74. Ἐννοεῖ ἔτσι μέ τόν ὅρο «κυβέρνηση» τό χαρακτήρα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μεταδικτατορικά. «Εἶναι ἡ κατεύθυνση μᾶς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας τῶν μονοπωλίων, αὐταρχικοῦ χαρακτήρα, ὑποταγμένη στόν ἱμπεριαλισμό». Ἡ θέση αὐτή τοῦ ΚΚΕ ἐξάγεται καί ἀπό τίς γενικότερες τοποθετήσεις του ἀπέναντι στή «φύση» τῆς μεταπολεμικῆς ἐξουσίας ἀλλά καί ἀπό τή συγκεκριμένη ἐρμηνεία πού δίνει σέ ὀρισμένα μεί-

ζονα πολιτικά προβλήματα τοῦ μαρξισμού. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά πάλι, εἶναι καί μία θέση πού συνδέεται μέ τήν πιά πάνω ἐκτίμηση γιά τήν «ἀναγκαστική αλλαγή στή μορφή ἄσκησης ἐξουσίας τῶν μονοπωλίων».

Ὑπάρχει λοιπόν μία ἀναπαραγωγή τῶν σχημάτων πολιτικῆς ἐξουσίας, πού ἡ περιοδικοποίηση τήν ὁποία ἐπιχειροῦν στή συνέχεια οἱ θέσεις, δέν κάνουν παρά νά ἐπιβεβαιώνουν τόν κεντρικό πυρήνα τῶν συλλήψεων τοῦ ΚΚΕ, τό χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας καί τή φυσιογνωμία τοῦ κυρίαρχου φορέα τῆς.

Ἡ Πορεία μετά τίς ἐκλογές τοῦ '74

Σέ σχέση μέ τίς ὑποτιθέμενες «διαθέσεις τῶν λαϊκῶν μαζῶν», ὁ ἀλλοτριωτικός χαρακτήρας τῆς αλλαγῆς τοῦ Ιούλη μεταγράφεται καί στήν «περιστασιακοῦ χαρακτήρα πλειοψηφία τῆς κυβέρνησης Καραμανλῆ (...) πού δέν ἐκφράζε τίς πραγματικές διαθέσεις (...) τοῦ λαοῦ» (ὅπ. παρ., παράγρ. ΙΙ).

Ἀξίζει νά ἀναφερθεῖ ἐδῶ ἡ θέση τῆς ΚΟΒ δικηγόρων τοῦ ΚΚΕ ὅπως διατυπώθηκε στόν προσυνεδριακό διάλογο πού ἄρχισε ἀπό καιρό: «Νά ἐπανεξεταστεῖ ἡ θέση γιά τήν περιστασιακή νίκη τῆς ΝΔ στίς ἐκλογές τοῦ '74» («ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» 7-2-78).

Ὅμως δέν εἶναι καί τόσο ἀλλοτριωτικός αὐτός ὁ χαρακτήρας τῆς αλλαγῆς, ὅπως ἐπιχειρηματολογεῖται στή συνέχεια. Οἱ ἀποδεικτικοί λόγοι γιά τή θέση αὐτή εἶναι ὅτι «ἡ δεξιά ἐμφανίστηκε κάπως ἀνανεωμένη (...) μέ μία σειρά στελέχη πού εἶχαν ἀνταχθεῖ στή χούντα», καί ἔχει συμβεῖ «ἡ διάσπαση στό χώρο τοῦ Κέντρου καί τῆς Ἀριστερᾶς». Οἱ παράγοντες αὐτοί καί μόνο θά ἀρκοῦσαν νά καταδείξουν τήν ἀνάγκη γιά ἕνα συνυπολογισμό στό συσχετισμό δυνάμεων πού θά ἀντιτάσσονταν στίς «δημαγωγικές ὑποσχέσεις Καραμανλῆ, τόν ἐκλογικό νόμο, τήν καλλιέργεια τῆς ἀπειλῆς γιά ἐπάνοδο τῆς χούντας» κ.λπ.

Τό 1975, ἡ πρώτη μετεκλογική χρονιά, ἀποκάλυψε τόν ἀντιδημοκρατικό, ἀντिलाϊκό χαρακτήρα τῆς κυβέρνησης μέ «τήν διατήρηση τῶν χουντικῶν καί παρακρατικῶν μηχανισμῶν (...) μέ ἀστυνομικές ἐπιθέσεις, μέ ἀναχρονιστικό ἀνελεύθερο σύστημα (...) μέ φόρτωμα τῶν οἰκονομικῶν βαρῶν στούς ἐργαζόμενους...». Ἀντίθετα στήν καταπιεστική αὐτή ἀτμόσφαιρα τήν ἴδια χρονιά οἱ δημοτικές ἐκλογές ἀπέτελεσαν ἕνα σημείο – δίχτυ γιά τήν «ἐπίτευξη μᾶς πλατιάς δημοκρατικῆς συνεργασίας» (παρ. 11,12 ἀντίστοιχα).

Ἡ τελευταία διαπίστωση μπορούμε νά πούμε ὅτι στάθηκε σάν ἕνα ἀπό τά αἰτιολογικά ὑπόβαθρα γιά τή «διακήρυξη τῆς ΚΕ (Φλεβάρης 1976)... γιά ἕνα ἐλάχιστο πρόγραμμα συσπείρωσης εὐρύτερων δυνάμεων πού στόν ἕνα ἢ στόν ἄλλο βαθμό εἶναι ὑπέρ μῆς ἀντιιμπεριαλιστικῆς δημοκρατικῆς πορείας» (παράγρ. 15).

Τό 1976 προχωρεῖ «ἡ στερέωση παραπέρα τοῦ αὐταρχικοῦ καθεστώτος τῆς κυβέρνησης τῆς ΝΔ», ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη στόν ἐξωτερικό τομέα ἡ ἐσωτερική «σκληρυνση» ἐκφράζεται ἀντίστοιχα μέ τό ὅτι «προσανατολίζεται πιά ἀνοιχτά στήν πολιτική τοῦ ἀτλαντισμοῦ (...) καί «τό παρακράτος ἐνθαρρυνμένο ἀπό τή στάση τῆς κυβέρνησης σηκώνει κεφάλι (...) καί ἡ ἀποχυντοποίηση κηρύσσεται «τερματισθεῖσα»...».

«Μέσα στό 1977 ὁ ἱμπεριαλισμός δυνάμωσε τήν πίεσή του (...) ἐνῶ ἡ κυβέρνηση τῆς ΝΔ (...) προχώρησε παραπέρα στήν πολιτική τοῦ ἀτλαντισμοῦ». Τό ΚΚΕ βλέπει στό χαρακτήρα τοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ φορέα τῆς ἐξουσίας μία γραμμική πορεία καί γενικά δέν διακρίνει καί δέν διαφοροποιεῖ τίς ὅποιες ἀντιτιθέμενες ταξικά καί ἰδεολογικά μερίδες ἀλλά λογαριάζει τόν φορέα τῆς ἐξουσίας σάν συλλογικό ἐκπρόσωπο τῆς «ἀρχουσας τάξης», καί μάλιστα σέ μία σχέση μονοσήμαντη μαζί της. Τό μονοσήμαντο τῆς σχέσης διαπιστώνεται καί στό ἐσωτερικό, ὅπου «κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἀκροδεξιᾶς (...) ὑπάρχει σκληρυνση παραπέρα (...), ὡμά τρομοκρατικά μέσα, (...) ἐπίθεση τῆς κυβέρνησης στό κόμμα μας μέ παράλληλη προβολή (...) τοῦ κόμματος τῶν ἀποστατών καί τοῦ κ. Ἡλίου».

Είναι εδώ πού πρώτη φορά αναφέρεται ή πίεση τής άκροδεξιάς. Μένοντας όμως αυτή ή άναφορά σέ ένα πεδίο περιγραφικό — έμπειρικό δέν διασαφηνίζει τό περιεχόμενο και τούς κοινούς τόπους τής (άν και όπου υπάρχουνε) μέ τόν κυρίαρχο πολιτικό εκπρόσωπο — τή «Νέα Δημοκρατία», μέ τό κράτος, μέ τίς α ή β ταξικές τής προσβάσεις κ.λπ. Γίνεται όμως όπωσδήποτε έμμεσα κάποιος διαχωρισμός τής ΝΔ από τούς μηχανισμούς τού φασισμού και τού παρακράτους, οί όποιοι σ' αυτή τή φάση δραστηριοποιήθηκαν μέ τήν άνοχή και τήν ένθάρρυνση τής κυδέρνησης Καραμανλή (δλ. παραγ. 14).

Οί έκλογές τού 1977 και ή δεξιά

Σ' αυτή τήν πολιτική συγκυρία, πού οί συνισταμένες τής, στην πολιτική γλώσσα — θεωρία τού ΚΚΕ δέν έχουν καμία άμφιλογία και συνεπόμενα δέν υπάρχει «έκ τών πραγμάτων» ρευστότητα, μεταβατικότητα, διλήμματα κ.λπ, περνάμε στίς έκλογές τού 1977 και στή μετέπειτα διαμορφούμενη κατάσταση.

Τό συσχετισμό τών δυνάμεων όπως έκφράστηκε έκλογικά, τό ΚΚΕ άφήνει νά έννοηθεί ότι δέν τόν θεωρεί πλαστό ή περιστασιακό. Αντίθετα, μέ καταφατική διάθεση άναγνωρίζει τήν ένισχυμένη δύναμη τών κομμάτων «πού τάσσονται μέ διαφορετική ποιότητα τό καθένα ύπέρ μιας ριζικής άλλαγής (...) ένώ τά κόμματα πού τάσσονται στόν έναν ή στόν άλλον βαθμό ύπέρ μιας δημοκρατικής άλλαγής άκολουθούνται από τήν πλειοψηφία τού λαού».

Όσο γιά τή ΝΔ. «θά εξακολουθήσει νά εφαρμόζει τήν καταδικασμένη (...) πολιτική τής ύποτέλειας, τού αυταρχισμού και τής λιτότητας...», ένώ από τήν άλλη «ένα μέρος τής χουντομοναρχικής δεξιάς έμφανίστηκε σάν ξεχωριστό κόμμα και θά πιέζει μαζί μέ τά άλλα άκροδεξιά στοιχεία πρós μία όλο και πιό αντιδραστική πορεία...» (δλ. παραγρ. 74). Έννοείται εδώ ή Έθνική Παράταξη, πού «άποτελεί στά χέρια τών μονοπωλίων και τών Αμερικανών έφεδρεία και μέσο άσκησης πίεσης στην κυδέρνηση γιά μία δεξιότερη πορεία» (παραγρ. 76).

Μπορούμε νά διαπιστώσουμε συγκλίσεις γενικού χαρακτήρα μέ τό ΚΚΕ έσ. (δλέπε άνάλυση θέσεων τού τελευταίου στό προηγούμενο τεύχος), όσον άφορά τό πλέγμα ΝΔ — άκροδεξιά — Έθνική Παράταξη, στόν προσανατολισμό τής κυβερνητικής πολιτικής. Οί διαφορές άπό τό σημείο αυτό και ύστερα είναι άρκετές.

Τό ΚΚΕ δέν διαπιστώνει «ρήγμα» στή δεξιά (και μιλάμε αυστηρά γιά τή ΝΔ), αλλά άπλώς «δυό πτέρυγες». Αυτό έχει σάν συνέπεια νά αναφέρει:

«Στό σύνολό του τό κόμμα τής ΝΔ είναι φορέας και εφαρμοστής τής αντιδραστικής και αντιλαϊκής πολιτικής» (παραγρ. 75). Διαδίδει δέβαια κάποιες διαβαθμίσεις αντιδραστικότητας. Από τήν άλλη όμως ή ΝΔ «είναι σήμερα ό κύριος πολιτικός εκπρόσωπος τών συμφερόντων τής έλληνικής ολιγαρχίας, τών ξένων και ντόπιων μονοπωλίων (...) ή όλη συμπεριφορά καθορίζεται άπό τό γεγονός ότι ή μεγαλοαστική τάξη τής χώρας μας (και) στηρίζει σέ άρκετό βαθμό τήν κυριαρχία τής στην ύποστήριξη τών ξένων ίμπεριαλιστών...».

Μία συνέπεια αυτής τής τοποθέτησης τού ΚΚΕ μέ σημαντική πολιτική σημασία είναι ότι «ή πολιτική τού κόμματος τής ΝΔ άποτελεί σήμερα τόν κύριο στόχο τής πάλης μας». Έτσι ή ΝΔ, σύμφωνα μέ τήν όπτική τού ΚΚΕ, έχει μία όλική ταυτότητα και καθορισμένη κατεύθυνση πολιτική. Όπωσδήποτε όμως τά αναλυτικά σχήματα πού χρησιμοποιούνται γιά τήν ταξική άναγνώριση είναι συγκεκριμένα (μεγαλοαστική τάξη, ολιγαρχία, μονοπώλια ξένα, ντόπια).

Είναι καθαρό ότι υπάρχει ένα πρόβλημα στην άνάλυση και πού καταλήγει σέ πρόβλημα πολιτικής πρακτικής: Καμιά από τίς δυό πτέρυγες τής ΝΔ δέν καθορίζεται σέ έξι διευκρινιστική σχέση μέ τίς μερίδες τού άρχοντος συγκροτήματος. Η φυσιογνωμία κάθε μιας από αυτές τίς πτέρυγες όρίζεται:

● Είτε από τίς πολιτικές τής συγγένειας (ή δεξιά πτέρυγα «περικλείει άκροδεξιά φιλομοναρχικά στοιχεία, μέ στενή πολι-

τική συγγένεια μέ τή λεγόμενη Έθνική Παράταξη (...) είναι ύπέρ τού άνοιχτού χτυπήματος τού λαϊκού κινήματος»).

● Είτε από τό γενικότερο πλαίσιο τού οικονομικοκοινωνικού σχηματισμού (αυτό ισχύει γιά τήν «άριθμητικά μεγαλύτερη πτέρυγα, πού έκφράζει τίς τάσεις άναπροσαρμογής τής δεξιάς στίς σύγχρονες συνθήκες άνάπτυξης τού μονοπωλιακού κεφαλαίου και τού κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού...» Η πτέρυγα αυτή πολιτικά δέν είναι «τυφλά ύποταγμένη στούς άμερικανονατοϊκούς ίμπεριαλιστές αλλά άντιτίθεται σήμερα στίς φασιστικές και χουντικές λύσεις και προσπαθεί νά δώσει μία όρισμένη χροιά έκφιλελευθερισμού στην πολιτική τής»).

Είναι φανερό ότι μία πιό συγκεκριμένη διαπραγμάτευση τών πολιτικών κατηγοριών πού παραπέμπουν σέ ταξικές μερίδες μέσα στην «άρχουσα τάξη», θά κατέληγε σέ μία μεγαλύτερη σαφήνεια. Καί παράλληλα στό διαφωτισμό τής αντιμετώπισης τού πολιτικού χώρου και τών δυνάμεών του.

Περιοριζόμαστε νά έπισημάνουμε μία κάποια σύγκλιση άνάμεσα στή θέση τού ΚΚΕ έσ. γιά «προσπάθεια γιά άνανεωμένη βάση και περιεχόμενο τής ήγεμονίας και κυριαρχίας τής μονοπωλιακής άστικής τάξης στό σύνολο τής άστικής τάξης και στό έθνος» μέ τή θέση τού ΚΚΕ γιά τήν «άναπροσαρμογή τής δεξιάς στίς σύγχρονες συνθήκες άνάπτυξης τού μονοπωλιακού κεφαλαίου».

Η σύγκλιση ή συγγένεια αυτή άφορά τόν πυρήνα μιας διαπίστωσης και όχι δέβαια τά συγκεκριμένα θεωρητικά σχήματα έκδοχής αυτής τής διαπίστωσης. Η διατυπωμένη άποψη τού ΚΚΕ γιά τή «διαίρεση» τής δεξιάς δέν είναι, άπό άποψη προεκτάσεων και συμπερασμάτων, τού ίδιου χαρακτήρα μέ τή θέση τού ΚΚΕ έσ. σέ ό,τι άφορά τό κυρίαρχο κομματικό σχήμα τής δεξιάς. Τό ΚΚΕ διαπιστώνει ότι «ή ίδια ή ύψη τής δεξιάς περιορίζει τό περιθώριο αυτής τής προσπάθειας» (έννοείται ή προσπάθεια «έκφιλελευθερισμού»).

Η διαφοροποιημένη σέ σχέση μέ τό ΚΚΕ έσ. στάση τού ΚΚΕ άπέναντι στή δεξιά φαίνεται και άπό τό γεγονός ότι ή Έθνική Παράταξη αντιμετώπιζεται «στά πλαίσια τής πάλης ένάντια στό φασισμό».

Η ΕΔΗΚ

Στήν άνάλυση τών άλλων πολιτικών δυνάμεων οί προσυνεδριακές θέσεις άφιερώνουν ένα σημαντικό μέρος. Διακρίνουν «τάσεις και αντιφάσεις» στούς κόλλους τής άφήνοντας νά έννοηθεί ότι υπάρχει μία ρευστότητα στό χώρο τής αντιπολίτευσης.

Στήν ΕΔΗΚ, «πού έκφράζει συμφέροντα ενός μέρους τών μονοπωλίων (...) ιδιαίτερα εκείνων πού συνδέονται περισσότερο μέ τό δυτικοευρωπαϊκό κεφάλαιο, καθώς και συμφέροντα τής μη μονοπωλιακής άστικής τάξης», διακρίνονται δυό τάσεις: «ή συντηρητική φιλελεύθερη και ή σοσιαλδημοκρατίζουσα». Στό σημείο αυτό πρέπει νά σημειωθεί ότι οί πολύ πρόσφατες εξέλιξεις στην ΕΔΗΚ έπιβεβαίωσαν πολύ γενικά αυτήν τή διατύπωση.

Αναφέρεται ακόμα ότι υπάρχουν έπιδράσεις «τών παραδόσεων τού παλιού βενιζελικού φιλελευθερισμού». Η πολιτική τέλος τής ΕΔΗΚ είναι «έκφραση προσπάθειας συγκεκριμένου τών συμφερόντων τών μονοπωλιακών και τών μη μονοπωλιακών κύκλων καθώς και έκσυγχρονισμού τής κοινωνικοοικονομικής ζωής στά δυτικοευρωπαϊκά άστικά πρότυπα μέ σοσιαλδημοκρατική άπόκλιση...». Γενικά όμως ή πολιτική τής ΕΔΗΚ: «είναι συμβιβαστική άπέναντι στην πολιτική τής ΝΔ και σέ βασικά ζητήματα δέν έχει διαφορά μαζί τής (...) Τό γεγονός αυτό τήν ώθει σέ συνεργασία μέ τή λεγόμενη έκσυγχρονισμένη πτέρυγα τής ΝΔ».

Πιό πάνω τό ΚΚΕ κάνει και μία διαπίστωση μέ πολιτική διατύπωση, όταν ισχυρίζεται ότι έκκαθαρίστηκε «ώς ένα βαθμό τό προχουντικό θεσμικό πλαίσιο» και ότι υπάρχει «ένas όρισμένος έκσυγχρονισμός τών μεθόδων τής δεξιάς από τή ΝΔ...». Πέρα από τή, γενικότερης σημασίας, πολιτική αυτή διαπίστω-

ση, με το πρόσθετο γεγονός της κατάργησης της μοναρχίας, το ΚΚΕ συσχετίζει τα τρία αυτά σημεία με τις περιορισμένες δυνατότητες δράσης του Κέντρου στο να «έκφρασει την αντίθεση με τη δεξιά σε άστικά φιλελεύθερα πλαίσια όπως παλιά» συνέβαινε. Συμπεραίνεται απ' αυτό: «στένεμα του πολιτικού χώρου της ΕΔΗΚ».

Ο χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ

Τό ΠΑΣΟΚ, «πού βρίσκεται σε μία πορεία συνεχούς διαμόρφωσης», αντιμετωπίζεται κριτικά με κλασικό τρόπο. Όταν τό ΚΚΕ μιλά για τό σοσιαλισμό του ΠΑΣΟΚ τόν βάζει σε εισαγωγικά.

Τονίζεται ότι ενώ «τό ΠΑΣΟΚ πού στηρίζεται τάχα στή μέθοδο ανάλυσης του Μάρξ (...) απορρίπτει τό μαρξισμό (...) απορρίπτει τόν πρωτοποριακό ρόλο της εργατικής τάξης πού τήν αντικαθιστά από τή λεγόμενη "συνμαχία των μη προνομιούχων"».

Κινούμενοι τώρα στή λογική της προβληματικής του ΚΚΕ, μπορούμε να συνδυάσουμε τό γεγονός ότι «τό ΠΑΣΟΚ αντανακλά τήν αγανάκτηση και τούς πόθους κυρίως των μεσαίων στρωμάτων και των άγροτών πού συνθλίβονται από τά μονοπώλια και τόν ιμπεριαλισμό και αναζητούν ριζοσπαστικές λύσεις, κατά ένα άσαφή τρόπο, στόν σοσιαλισμό...».

Τό ΚΚΕ σε μία όλική διατύπωση απέναντι στό ΠΑΣΟΚ καταλήγει ότι «στήν ουσία πρόκειται για ένα κράμα μικροαστικού σοσιαλισμού διαποτισμένου και από έθνικιστικές αντιλήψεις...».

Στήν τυποποιημένη αυτή αντιμετώπιση έρχονται να προστεθούν δύο διαπιστώσεις πού όρίζουν και τήν κάποια θετικότητα του ΚΚΕ απέναντι στό ΠΑΣΟΚ:

- Η πρώτη άφορά τήν «προβολή αντιαμερικανικών και αντιιμπεριαλιστικών συνθημάτων, τούς στόχους της άνάκτησης της έθνικης ανεξαρτησίας, της λαϊκής κυριαρχίας...», καθώς και τό ότι «έχει αντιιμπεριαλιστικές θέσεις».

- Η δεύτερη διατύπωση άφορά τούς οπαδούς και τά στελέχη του ΠΑΣΟΚ «πού διαπνέονται πραγματικά από προοδευτικές αντιλήψεις» και καταλήγει στό ότι «κάτω από τήν πίεσή τους» (αυτό παραπέμπει σε μία κλασική προβληματική του ΚΚΕ στό θέμα των συμμαχιών) «μπορεί να συνεργαστεί με τίς δυνάμεις πού τάσσονται υπέρ της προοδευτικής πορείας του τόπου».

Γιά τό ΚΚΕ. και τούς οπαδούς του

Τό ΚΚΕ. αντιμετωπίζεται, όπως και παλιότερα, σαν «δεξιά αναθεωρητική ομάδα» πού «έκφράζει μίαν όπορτοουνιστική γραμμή, μία πολιτική ούραγο της άστικής τάξης πού παρουσιάζεται με τή μορφή της ΕΑΔΕ (...) κατακυλάει όλο και περισσότερο σε σοσιαλδημοκρατικές θέσεις (...) συμμετέχει στήν ιμπεριαλιστική προπαγάνδα της συκοφάντησης του ΚΚΕ σαν δήθεν ξενοκίνητου και δέν έχει καμία πραγματική σχέση με τόν κομμουνισμό».

Τό ΚΚΕ διαπιστώνει ότι, παρά τή συρρίκνωσή του, τό κόμμα των «άποστατών» (τό ζήτημα αν ένας πολιτικός σχηματισμός είναι κόμμα ή ομάδα δέν είναι βέβαια νομικού χαρακτήρα αλλά κοινωνικού και θεωρητικού και είναι τουλάχιστον άμφιλογη ή στάση του ΚΚΕ στό ζήτημα αυτό) «έξακολουθεί να διατηρεί ακόμα μία όρισμένη έπιρροή και ιδιαίτερα σε μικροαστικά στρώματα. (...) Είναι ανάγκη επομένως να ένταχθεί ή πάλι κατά του δεξιού αναθεωρητισμού σ' όλα τά επίπεδα».

Με τή διαπίστωση της διατηρησης της έπιρροής του ΚΚΕ. και τήν έπισήμανση της ανάγκης για ένταση της πάλης ενάντια στόν ιδεολογικό χώρο του ΚΚΕ. συνδέεται και ή προσπάθεια άπορρόφησης του ΚΚΕ. πού εκδηλώθηκε από τό ΚΚΕ μετά τίς εκλογές. Η άπορρόφηση εκφράζεται σε επίπεδο προσώπων – και όχι συνολικού σχηματισμού – πού έντοπίζονται σε τρία πεδία:

- Τό πρώτο πεδίο, και τό πιό σίγουρο, άφορά αυτούς πού έγκατέλειψαν τό ΚΚΕ. και «πέρασαν στις γραμμές του ΚΚΕ».

- Τό δεύτερο άφορά αυτούς πού δέν έντάχθηκαν στό ΚΚΕ ενώ έγκατέλειψαν τό ΚΚΕ.

- Τό τρίτο πεδίο άφορά τό δυναμικό πού: «έξακολουθούν να παραμένουν σ' αυτό (τό ΚΚΕ.) γιατί δέν μόδεσαν ακόμα να υπερικήσουν ταλαντεύσεις, πικρίες και άλλα παρόμοια-έμποδια αν και έχουν άρχίσει να συναισθάνονται ότι ή θέση τους δέν είναι μέσα στο κόμμα των αναθεωρητών».

Η ΕΔΑ και ομάδες της άριστερας

Σήν ΕΔΑ δέν διαπιστώνει ουσιαστικές ιδεολογικοπολιτικές διαφορές «απ' τό λεγόμενο "ΚΚΕ."...». Διαπιστώνει όμως ότι «μέσα της υπάρχουν δυνάμεις πού δέν συμφωνούν με τήν έπίσημη πολιτική της στα θέματα ένταξης στήν ΕΟΚ, του αντι-σοβιετισμού, των δεσμών της με τό λεγόμενο "ΚΚΕ." και κλίνουν προς μία συνεργασία με τό ΚΚΕ». Είναι σαφής ή τάση του ΚΚΕ για ένα άνοιγμα στόν ευρύτερο χώρο της μη κομμουνιστικής άριστερας έστω και αν τό πρόσφατο εκλογικό του ποσοστό καλύπτει γενικά τό παραδοσιακά δοσμένο δυναμικό της άριστερας στήν Ελλάδα, όπως τουλάχιστο αυτό καθορίζεται από όρισμένους στατιστικούς των εκλογών σαν μέση τιμή των τελευταίων χρόνων.

Τό άνοιγμα αυτό έπιχειρείται γιατί οί άλλαγές κατά και μετά τη δικτατορία, καθώς και ή παλιότερα διαπιστωμένη διάσταση ενάμεσα στήν «κοινωνική άριστερά» και τήν πολιτική της πρόσωψη, έπισημαίνουν τήν ανάγκη για μία πλατύτερη κίνηση πού θά δώσει λύση στήν άπορρόφηση και επέχταση του χώρου των άριστερών δυνάμεων. Όμως τό θέμα αυτό – πού συνδέεται και με τίς γενικότερες εκτιμήσεις της κομμουνιστικής άριστερας στα χρόνια 1950-67 για τόν «προοδευτικό χώρο στήν Ελλάδα» – ξεπερνά κατά πολύ τίς προθέσεις και τή λογική τούτου του άρθρου. Τό έντάσσουμε άλλα στήν προσάθεια άνοίγματος του ΚΚΕ σε πολιτικό δυναμικό πού δέν έχει αίσθητά κομμουνιστική προέλευση. Τό τελευταίο έχει έπίσης σημασία γιατί συνδέεται με τό γενικότερο πρόβλημα της α ή β κατεύθυνσης πού θά πάρουν οί ανακατατάξεις στο χώρο της κομμουνιστικής άριστερας. (Γιά τήν ΕΔΑ βλέπε παράγραφο 82).

Γιά τή «Συνμαχία» τό ΚΚΕ θεωρεί ότι συγκροτήθηκε στή βάση της πολιτικής της ΕΑΔΕ και ότι «ή εκλογική της ήττα είναι ήττα του αναθεωρητισμού». Κύριος εκλογικός στόχος της στήν πράξη ήταν ή πάλι κατά του ΚΚΕ».

Τό ΚΚΕ δέν παίρνει θέση ουσιαστικά απέναντι στή «Σοσιαλιστική Πορεία» ή τή «Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία» και άλλες ομάδες ή κόμματα. Τοποθετεί όμως όλες αυτές τίς ομάδες και κόμματα «στόν χώρο της άριστερας», καταλήγοντας ότι «γενικά δέν έχουν σαφή ιδεολογικοπολιτικό προσανατολισμό» (παράγραφος 83).

Τό ΕΚΚΕ, Τό ΚΚΕ(μ-λ) και τό Μ-Λ ΚΚΕ αντιμετωπίζονται σαν «φορείς του μαοϊσμού με αντιθέσεις (...) και αντιφάσεις πού αντανακλούν τίς εξέλιξεις στήν κινέζικη πολιτική». Για τό ΚΚΕ «δέν τίθεται θέμα συνεργασίας μαζί τους έξ αντικειμένου. Υπάρχει μόνο θέμα προσέλευσης οπαδών τους στο σωστό έπαναστατικό δρόμο».

Οί εκτιμήσεις του ΚΚΕ καταλήγουν σε μία πρόταση συνεργασίας με δύο μη καθορισμένους στίς σχέσεις τους άξονες άναφοράς:

- «συσείρωση των δυνάμεων πού ένδιαφέρονται για τήν εγκαθίδρυση της αντιιμπεριαλιστικής αντιμονοπωλιακής δημοκρατίας...» και

- «ταυτόχρονα επιδιώκει τή συνεργασία και τήν κοινή δράση με όλες τίς δημοκρατικές δυνάμεις (...) πού αντιστρατεύονται, έτοι είτε άλλιώς, τόν αυταρχισμό, τήν ύποτέλεια και τό φασι μό και είναι υπέρ μίας δημοκρατικής εξέλιξης».

Η ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Στις 19 Μαρτίου του '78, για τους μισούς Γάλλους έσθθησε μία έλπίδα, όταν η δεξιά ξανακέρδισε τις εκλογές, για να συνεχίσει την είκοσάχρονη παραμονή της στην εξουσία. Αυτή η ήττα της αριστεράς είναι όμως ιδιαίτερα σημαντική, γιατί σ' αυτές τις εκλογές όλα έδειχναν, μέχρι ένα όρισμένο διάστημα, ότι θα μπορούσε να τις είχε κερδίσει. Η πορεία της γαλλικής αριστεράς και τ' αποτελέσματα αυτών των εκλογών είναι ανησυχητικά για όλες τις χώρες όπου υπάρχουν προοπτικές για μία αριστερή εξουσία.

—Της Πωλίνας Λάμψα—

Βέβαια, πρέπει κανείς πρώτα απ' όλα να τονίσει το τρομερό μειονέκτημα που παρουσιάζει για την αριστερά το τωρινό εκλογικό σύστημα και οι εκλογικές περιφέρειες, που είναι κομμένες στα μέτρα των δεξιών υποψηφίων. Άρκει να αναφέρουμε ότι αν οι Γάλλοι είχαν ψηφίσει με αναλογική:

● Η αριστερά θα είχε 249 έδρες — τώρα έχει 201.

● Η δεξιά 239 — τώρα έχει 290.

Υπάρχει φυσικά κι ο ρόλος του κρατικού μηχανισμού, που χρησιμοποιεί με τό παραπάνω η δεξιά προς όφελός της. Άς μην ξεχνούμε την επέμβαση του προέδρου της Δημοκρατίας απ' την τηλεόραση την παραμονή του πρώτου γύρου των εκλογών, όπου πήρε φανερά θέση έναντι της Ένωμένης Αριστεράς. Αναμφισβήτητα, ο μεγάλος νικητής αυτών των εκλογών είναι ο Ζισκάρ ντ' Εσταίν, γιατί δικαιώθηκε η άποψή του, παρ' όλο που πολλοί πολιτικοί παρατηρητές την είχαν σχολιάσει ειρωνικά. Δηλαδή, παρουσιάστηκε μία σημαντική ενίσχυση του Κέντρου και ο χωρισμός της Γαλλίας σε τέσσερα περίπου ισοδύναμα κόμματα.

● Άλλά γιατί αυτή η διάσπαση της Ένωμένης Αριστεράς λίγο καιρό μόνο πριν απ' τις εκλογές; Και ποιός φέρει την ευθύνη;

Σίγουρα, στή διάσπαση οδήγησε η τακτική των Κομμουνιστών. Είναι φανερό πως το Κομμουνιστικό κόμμα, από μία στιγμή κι έπειτα, δεν θέλησε να πάρει την εξουσία ή Ένωμένη Αριστερά. Είναι διάφορες οι υποθέσεις που αναπτύχθηκαν για να δικαιολογήσουν αυτή την τακτική:

● Μερικοί είπαν πως το ΚΚΓ άκολούθησε τη γραμμή της Μόσχας, που ήταν ενάντια σέ μία αριστερή κυβέρνηση στή Γαλλία.

● Άλλοι πως το ΚΚΓ δεν θέλησε να κυβερνήσει με τή μεγάλη οικονομική κρίση που υπάρχει αυτή τή στιγμή.

● Και άλλοι πως ή Ένωμένη Αριστερά δεν είχε ώφελήσει παρά μόνο τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, και συνεπώς τό

ΚΚΓ δεν θά είχε νά κερδίσει τίποτα απ' αυτή τήν ένωση.

Νομίζω πως ή πρώτη υπόθεση δεν μπορεί νά στηριχθεί σέ κανένα στοιχείο μέ δεβαιότητα. Οι άλλες δύο υποθέσεις βρίσκονται πιό κοντά στήν αλήθεια. Γιατί είναι γεγονός πως ή Ένωμένη Αριστερά ώφελήσει μόνο τούς σοσιαλιστές. Τό Σ.Κ. είδε τούς ψηφοφόρους του νά πληθαίνουν, ενώ οι κομμουνιστές έμειναν στάσιμοι. Όπότε αν οι κομμουνιστές δεν έπαιρναν σ' αυτές τις εκλογές (κι όλες οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν πως δεν θά έπαιρναν) ένα τέτοιο ποσοστό ψήφων πού νά τούς επιτρέψει νά θέσουν όρισμένους όρους, κινδύνευαν στήν περίπτωση μιάς νίκης της αριστεράς νά μοιραστούν τις ευθύνες της διαχείρισης της κρίσης, χωρίς νά έχουν μοιραστεί τήν εξουσία.

Τό ΚΚΓ κατάλαβε πως μόνο τονίζοντας τις διαφορές του μέ τούς σοσιαλιστές θά μπορούσε ν' αύξήσει τούς ψηφοφόρους του. Κι έτσι, οι κομμουνιστές άρχισαν τήν πολεμική τους ενάντια στούς σοσιαλιστές, παίζοντάς τα όλα για όλα, και προσπαθώντας νά επιβάλουν εκ των προτέρων μερικούς όρους τους, ώστε νά γίνει ή διαφοροποίηση των θέσεών τους και νά αύξήσουν τουλάχιστο τούς οπαδούς τους.

Ό τρόπος όμως πού χειρίστηκαν τήν πολεμική αυτή, δεν τούς ώφελήσει τελικά, γιατί ή άπότομη αλλαγή της στάσης τους δεν μπόρεσε νά περάσει στή δάση των ψηφοφόρων. Ό κόσμος δεν μπορούσε νά καταλάβει πως στή φάση αυτή, όπου όλα έδειχναν πως ή Ένωμένη Αριστερά πήγαινε για τή νίκη, τήν τελευταία στιγμή οι κομμουνιστές ανακάλυψαν πως τελικά οι σοσιαλιστές δεν διέφεραν και πολύ απ' τή δεξιά και δεν πίστευαν ούσιαστικά σέ καμιά απ' τις άρχές του Κοινού Προγράμματος. Επίσης, δεν μπόρεσε νά καταλάβει πως, μετά απ' όλη αυτή τήν πολεμική, έπειτα απ' τόν πρώτο γύρο των εκλογών, οι κομμουνιστές υπέγραψαν άμέσως μία συμφωνία μέ τούς συνταίρους τους κι άρχισαν νά ύμνουν και

πάλι τήν Ένωση της Αριστεράς. Πρέπει νά σημειώσουμε και τό ρόλο του ραδιόφωνου και της τηλεόρασης σ' αυτή τή διαμάχη, πού ξαφνικά αφιέρωσαν πολλές εκπομπές στούς ήγέτες της αριστεράς, προκαλώντας δηλώσεις πού έπειδή άκούγονταν από εκατομμύρια άτομα έπαιρναν άλλη βαρύτητα. Ό Μαρσαί ύποστήριξε πολύ τήν άνοιχτή διαμάχη απ' τά μέσα μαζικής επικοινωνίας, γιατί, όπως είπε, ό κόσμος πρέπει νά παρακολουθεί τά γεγονότα χωρίς νά του κρύβεται τίποτα, και γιατί αυτή ή πολεμική «άνεβάξει τήν ποιότητα της Ένωσης». Τελικά, βέβαια, ή πολεμική αυτή κάθε άλλο παρά έγινε κατανοητή στόν κόσμο, άφου άπέχει και πάλι πολύ απ' τήν αλήθεια. Άς δούμε όμως ποιά γεγονότα οδήγησαν τελικά στή διάσπαση.

● Τήν Πέμπτη, 31 Μαρτίου 1977, λίγο μετά τις κοινοτικές εκλογές, τό ΚΚΓ άποφάσισε νά γίνει ή αναπροσαρμογή του Κοινού Προγράμματος του 1972, παίρνοντας υπ' όψη τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις. Ό Φ. Μιτεράν δέχθηκε, προσδιορίζοντας όμως πως ή αναπροσαρμογή πρέπει νά είναι περιορισμένη και νά μ'ην ξεφεύγει στά ούσιώδη θέματα απ' τις άποφάσεις του '72. Στήν άρχή, οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν μέ καλούς όίωνους, πού δυστυχώς δεν κράτησαν πολύ. Οι κομμουνιστές δεν θέλησαν νά χάσουν τήν πρωτοβουλία στήν εξέλιξη των διαπραγματεύσεων, κι έτσι, αντίθετα απ' τό Μιτεράν πού ήθελε νά τελειώσουν γρήγορα, τόνισαν πως πρέπει νά προχωρήσουν σιγά-σιγά και έβαλαν όρισμένους όρους σχετικά μέ μερικά σημαντικά οικονομικά θέματα.

Η έπιτροπή των εκπροσώπων των τριών κομμάτων συνεδριάζει στις 19 Απριλίου και, μετά από διαφωνίες, συμφώνησαν νά όρίσουν τήν έναρξη των διαπραγματεύσεων στις 17 Μαΐου. Οι κομμουνιστές έδωσαν στούς συνταίρους τους τις προτάσεις τους για εξέταση.

● Τήν Τρίτη 10 Μαΐου, ή πρώτη βόμβα σκάει, όταν ενώ έτοιμαζόταν νά γίνει σέ δυό μέρες μία σημαντική τηλεοπτική αναμέτρηση ανάμεσα στό Μιτεράν και στόν Μπάρ, τό ΚΚΓ δημοσιεύει στήν έφημερίδα του «Ούμανιτέ» τόν ποσοτικό ύπολογισμό του Κοινού Προγράμματος απ' τόν οικονομολόγο του κόμματος Φ. Έρτσόγκ. Η πρωτοβουλία αυτή των κομμουνιστών έξηγγείται από τό γεγονός ότι θέλησαν ν' άποφύγουν νά παραμερίσουν απ' τήν οικονομική διαμάχη, και νά τονίσουν τις θέσεις τους δείχνοντας τήν δυσάρεσκειά τους πού ό Μπάρ, έχοντας άρνηθεί πολλές φορές νά συζητήσει μέ τό Μαρσαί, τό έκανε τώρα μέ τό Μιτεράν. Βέβαια δεν θά μπορούσε νά είχε γίνει τίποτε καλύτερο για νά σαμποταριστεί ή τηλεοπτική εμφάνιση του Μιτεράν, αλλά και νά δοθεί λαβή στή δεξιά, γιατί ό ύπολογισμός αυτός του ΚΚΓ είχε γίνει διαστικά και είχε πολλά άδύνατα σημεία. Άλγες μέρες άργότερα, τό Έκτε-

λεστικό Γραφείο του Σ.Κ. ανακοίνωσε τη διαφωνία του με τον υπολογισμό του ΚΚΓ, και έτόνισε πως αυτές οι μονομερείς προτάσεις δεν τό αφορούσαν. Άργότερα, στην τηλεοπτική του εμφάνιση, ο Μιτεράν είπε στον Μπάρ:

«Στόν υπολογισμό του ΚΚ, λέω όχι. Θά τό πώ καί στό Μαρσαί τήν Τρίτη».

● Τήν ίδια έβδομάδα έγινε κι ένα άλλο σημαντικό γεγονός: τό ΚΚΓ ανακοίνωσε πως υποστηρίζει τή ντεγκωλική πολιτική στό θέμα τής ατομικής ενέργειας. Αυτή ή θέση έρχόταν σέ πλήρη αντίθεση μέ τό Κοινό Πρόγραμμα, πού υποστήριζε τή μή χρησιμοποίηση τής ατομικής ενέργειας γιά στρατηγικούς λόγους.

● Στίς 17 Μαΐου γίνεται ή πρώτη σύσκεψη κορυφής των κομμάτων τής Ένωμένης Άριστεράς. Οί τρεις αρχηγοί εξέφρασαν τίς διαφωνίες τους καί αποφάσισαν νά όρίσουν τίς επιτροπές πού θά κάνουν τίς διαπραγματεύσεις. Έτσι, ή πρώτη αυτή συνάντηση έγινε χωρίς μεγάλες ιστορίες.

● Στίς 4 Αύγούστου, ή «Ούμανιτέ» αρχίζει επίθεση στην πρώτη σελίδα ενάντια στους Φ. Μιτεράν καί Ρ. Φάμπρ. Ο Μιτεράν αποφασίζει νά σωπάσει. Οί μέρες προχωρούν, προκαλώντας σέ κάθε δήλωση πού δημοσιεύεται απαντήσεις καί ανταπαντήσεις.

● Στίς 14 Σεπτεμβρίου, στή συνεδρίαση κορυφής των τριών κομμάτων, ο Ρ. Φάμπρ, πρόεδρος του Κινήματος των Ριζοσπαστών τής Άριστεράς, έφυγε χτυπώντας τήν πόρτα, αντιδρώντας έτσι στην άρνηση των κομμουνιστών νά κάνουν παραχωρήσεις στό θέμα των έθνικοποιήσεων.

Άπό εκείνη τή στιγμή άνοιξε ουσιαστικά ο δρόμος γιά τήν ήττα τής άριστεράς, άφού πρίν απ' τίς εκλογές δεν έγινε παρά μία μόνο συνάντηση — στίς 22 Σεπτεμβρίου — πού δεν κατέληξε πουθενά.

Άκολούθησε μία περίοδος διαρκών επιθέσεων, κυρίως απ' τήν πλευρά των κομμουνιστών, πρίν νά γίνει μία τυπική συμφωνία μετά τον πρώτο γύρο των εκλογών. Έτσι, στίς 19 του Μάρτη, σάν αποτέλεσμα όλης αυτής τής διαμάχης ήρθε ή ήττα τής άριστεράς.

Στίς 19 του Μάρτη, 35. 204. 123 Γάλλοι εξέλεξαν 491 βουλευτές. Δηλαδή:

- 201 γιά τήν αντιπολίτευση
- 230 γιά τήν πλειοψηφία.

Πρώτα απ' όλα, πρέπει νά τονίσουμε τό μεγάλο ποσοστό συμμετοχής αυτών των εκλογών. Πράγματι, έγινε μία πρωτοφανής κινητοποίηση τής δεξιάς γιά νά ψηφίσουν άπολιτικοί, ήλικιωμένοι, άνάπηροι, πού συνήθως απέχουν, γιά νά εξουδετερωθεί τό 1.500.000 νέων πού θά ψήφιζαν γιά πρώτη φορά μετά τήν άποφαση τής ψήφου απ' τά 18. Η πρώτη παρατήρηση πού κάνει κανείς είναι τό μοίρασμα των ψήφων σέ τέσσερα μεγάλα

κόμματα, καί ή σχεδόν άνυπαρξία μικρών κομμάτων, πού όφείλεται κατά μέγα μέρος στό εκλογικό σύστημα. Άπ' αυτά τά τέσσερα κόμματα:

● Σημειώνουμε μία σημαντική άνοδο του Κέντρου, δηλαδή τής κεντροδεξιάς UDF καί του Σ.Κ.

● Τό RPR, δηλαδή οί Ντεγκωλλικοί, έχασαν είκοσι έδρες καί υποχώρησαν άρκετά απ' τό 1974. Τό RPR, πού κυβερνάει έδώ καί είκοσι χρόνια, στηρίζει τούς ψήφους του άκριβώς σ' αυτούς τούς μηχανισμούς τής εξουσίας πού έχει δημιουργήσει. Βρίσκεται όμως τώρα σέ μία φάση όπου αρχίζει σιγά-σιγά νά χάνει τήν έπαιρηό του. Προβλέπεται πως θά δοθεί στά έπόμενα χρόνια πολύ σκληρή μάχη μεταξύ του RPR, πού δεν του άρέσει ο ρόλος τής άκρας δεξιάς πού πάει νά του δώσει ο Ζισκάρ, καί τής UDF, πού είναι τό κόμμα του προέδρου τής Δημοκρατίας.

● Η UDF, μέ 137 βουλευτές, σίγουρα ήταν ο μεγάλος νικητής αυτών των εκλογών. Έτσι δημιουργήθηκε ένα δυνατό κόμμα μέσα στή δεξιά πού μπορεί νά αντιμετώπισει τό RPR, καί πού ενισχύει τήν εξουσία του Ζισκάρ.

● Οί σοσιαλιστές καί οί Ριζοσπάστες τής Άριστεράς, ενώ κέρδισαν 4% παραπάνω σέ ποσοστά ψήφων, κέρδισαν μόνο 6 έδρες, κι αυτό γιατί κέρδισαν σκόρπιους ψήφους σέ άχρηστες περιοχές.

● Οί κομμουνιστές αντίθετα κέρδισαν 12 έδρες, ενώ έχουν τό χειρότερο αποτέλεσμα των δέκα τελευταίων χρόνων.

Γενικά απ' αυτό τό αποτέλεσμα διαφαίνεται ή δυσκολία των κομμουνιστών νά κερδίσουν νέα λαϊκά στρώματα, εκτός από τά εργατικά. Υπάρχει επίσης κι ένα 5 μέ 6% άριστερών ψηφοφόρων πού δεν δέχτηκαν νά υποστηρίξουν τήν άριστερά στον πρώτο γύρο.

● Οί οικολόγοι μέ 2% πήραν βέβαια σημαντικά λιγότερους ψήφους απ' όσους υπολόγιζαν ότι θά έπαιρναν μετά απ' τά αποτελέσματα των κοινοτικών εκλογών. Τό αποτέλεσμα αυτό όφείλεται κατά πολύ στή διάσπαση των διαφόρων οικολογικών όργανώσεων. Δεν παύουν όμως νά μετρούν σάν δύναμη, άφού σέ όρισμένες περιοχές έφτασαν καί τά 7%.

● Η άκρα άριστερά πήρε 3,3% των ψήφων. Καί σ' αυτήν επίσης έπαιξε άσχημο ρόλο ή διάσπαση. Όστόσο, όσο λίγους ψήφους κι αν πήραν αυτά τά κινήματα, πού βλέπουν κριτικά τήν άριστερά, δεν παύουν νά παίζουν έναν άρκετά μεγάλο ρόλο έπαιρηό στους ψηφοφόρους τής σ' όρισμένα θέματα. Καί θά παίξουν ακόμη μεγαλύτερο ρόλο αν έρθει ποτέ ή άριστερά στην εξουσία.

● Πρέπει τέλος νά τονισθεί επίσης ή έλλειψη γυναικών πού υπάρχει στή νέα γαλλική Βουλή:

● 18 μόνο γυναίκες έναντι 473 έδρών. Αυτό όφείλεται καθαρά στην έπιφυλακτικότητα πού εξακολουθούν νά έχουν τά κόμματα άπέναντι στίς γυναίκες.

Τί προοπτικές υπάρχουν λοιπόν γιά τήν άριστερά σήμερα στή Γαλλία; Τά πράγματα όπωσδήποτε δεν εμφανίζονται πολύ αισιόδοξα, απ' τή στιγμή πού έγινε φανερό τό χάσμα πού χωρίζει τούς σοσιαλιστές απ' τούς κομμουνιστές. Νά συνεχιστεί τώρα μία πολιτική ένότητας φαίνεται μάλλον άπίθανο κάτω απ' τίς υπάρχουσες συνθήκες. Γιατί ή ένότητα δεν μπορεί παρά νά ξαναοδηγήσει στην ήττα, αν δεν στηρίζεται σέ γερές βάσεις καί σ' ένα γερό πρόγραμμα. Γιατί ένα πράγμα πού φάνηκε πολύ σ' αυτές τίς εκλογές είναι ή έλλειψη ενός προγράμματος απ' όλα τά κόμματα τής άριστεράς, πρόγραμμα πού νά μπορεί ν' αλλάξει πραγματικά τή γαλλική κοινωνία καί νά περιλαμβάνει τίς νέες επιδιώξεις του γαλλικού λαού. Τό Κομμουνιστικό Κόμμα έχει μερικές πολύ σωστές θέσεις στόν οικονομικό τομέα, χωρίς νά πειθεί όμως γιά τό πως σκοπεύει νά τίς εφαρμόσει στην περίπτωση πού θά έρθει στην εξουσία, άποφεύγοντας άκριβώς τήν κρίση. Σέ άλλα πράγματα έχει θέσεις πού δεν είναι σίγουρο ότι θά βοηθούσαν τή σοσιαλιστικοποίηση τής γαλλικής κοινωνίας, κι όχι μία κάποια γραφειοκρατικοποίηση. Επίσης του λείπει μία πραγματική έπικοινωνία μέ τά νέα ρεύματα ιδεών πού γεννιούνται καί σιγά-σιγά άπλώνονται σέ πολλά στρώματα του πληθυσμού. Τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, αν καί είναι πολύ πιο άνοιχτό στά νέα ρεύματα, έχει κι αυτό μία έλλειψη συγκεκριμένων θέσεων σέ πολλά θέματα, πράγμα πού όπωσδήποτε πρέπει νά έπαιξε κι αυτό κάποιο ρόλο στην ήττα τής άριστεράς. Πολλές φορές έδωσε τήν εντύπωση ότι έτοιμαζόταν περισσότερο γιά νά διοικήσει τό κράτος στή θέση τής δεξιάς, αντί νά τό αλλάξει ριζικά. Οί σχέσεις του επίσης μέ μία όρισμένη ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία δημιουργούν μία σχετική καχυποψία σέ όρισμένους άριστερούς ψηφοφόρους. Μετά τήν τρινή ήττα έχει όμως μεγαλύτερες πιθανότητες νά δεί όρισμένα σφάλματα, έπειδή υπάρχουν μέσα στό κόμμα διάφορες τάσεις, κι αυτό είναι μία έγγηση γιά τό ότι θ' άρχίσει σύντομα ένας έποικοδομητικός διάλογος. Πρέπει ή άριστερά νά λάβει επίσης υπ' όψη τής θέσεις κινημάτων όπως των οικολόγων, των γυναικών, των όργανώσεων τής άκρας άριστεράς, πού κινούν τήν προσοχή πάνω σέ θέματα πού τά κόμματα συχνά άγνοούν, ενώ έκφράζουν ένα μέρος του γαλλικού πληθυσμού. Οί έπόμενες εκλογές είναι οί προεδρικές του 1981. Πρίν όμως απ' αυτές θά γίνουν τό 1979 οί εκλογές γιά τήν άνάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μέχρι τότε ή γαλλική άριστερά πρέπει νά έχει συγκεκριμενοποιήσει τίς θέσεις τής γιά τή γαλλική κοινωνία. Τότε μόνο θά μπορέσει νά ξαναρχίσει τή δύσκολη πορεία γιά τήν εξουσία. Καί αλί άς μήν ξεχνούμε ότι γιά τήν άριστερά τά μεγάλα προβλήματα θ' άρχίσουν από τότε πού θά βρεθεί στην εξουσία. ■

Μιά ιστορική συνάντηση που θα καταλήξει στη διαγραφή του Κλωντίν και του Σεμπρούν από το ΙΚΚ (1964). Από αριστερά: Λίστερ, Σεμπρούν, Καρίγιο, Γκαλλέκο, Ε. Γκαρθία, Ντελγκάδο, Τ. Γκαρθία, Άλβαρές, Ραϊμούντο, Ράμος, Μονταλμπάν, Πασιονάρια, Κλωντίν, Χοσέ Μόλς.

Του Γιάννη Σαμοθράκη

‘Η κρίση του «Κλωντινισμού»

Η ΚΡΙΣΗ του «Κλωντινισμού», που συντάραξε τό ‘Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα τό 1964 και οδήγησε στη διαγραφή του Κλωντίν, του Χόρχε Σεμπρούν και άλλων στελεχών, ξανάρχεται τόν τελευταίο καιρό στην επικαιρότητα.

ΑΦΟΡΜΗ τό βιβλίο του Χόρχε Σεμπρούν, «Αυτοβιογραφία του Φεδερίκο Σάντσεθ», που βραβεύτηκε από τόν οίκο «Πλανέτα» σάν τό καλύτερο βιβλίο του 1977. (Φεδερίκο Σάντσεθ ήταν τό ψευδώνυμο του Χ. Σεμπρούν στην παρανομία).

ΤΑ όσα γράφει ό «Φεδερίκο Σάντσεθ» προκάλεσαν εύρειες συζητήσεις τόσο στους κύκλους της ‘Αριστεράς όσο και στους κόλπους του ίδιου του Κ.Κ.Ι. και δέν άφησαν αδιάφορους ούτε τόν Κλωντίν ούτε τό στρατηγό Λίστερ, γραμματέα σήμερα του «όρθόδοξου» ‘Εργατικού Κομμουνιστικού Κόμματος της ‘Ισπανίας.

ΑΝΑΜΕΣΑ στ’ άλλα, ό Χόρχε Σεμπρούν κατηγορεί τόν Καρίγιο σάν σταλινικό (άκόμα και σήμερα!) και τονίζει ότι οι διαγραφές του 1964 έγιναν για ιδέες που σήμερα δέν είναι τίποτε άλλο παρά οι θέσεις του εύρωκομμουνισμού...

● Πόσο όμως κοντά στην αλήθεια είναι «‘Η αυτοβιογραφία του Φεδερίκο Σάντσεθ»;

«Ξαναγύρισε» στην ‘Ισπανία

‘Ο Σαντιάγκο Καρίγιο, μιλώντας στις 10 Δεκέμβρη σέ συνέντευξη τύπου για τό θέμα του βιβλίου, είπε στους δημοσιογράφους:

«Δέν τό έχω διαβάσει. Δημοσιεύονται τόσα και τόσα και εγώ έχω πολύ λίγο χρόνο στη διάθεσή μου, ώστε διαλέγω προσεχτικά τά πιο ενδιαφέροντα για διάβασμα».

Αυτό λειτούργησε σά σύνθημα: όλα τά ανώτερα στελέχη του κόμματος κράτησαν την ίδια «γραμμή σιωπής», δίνοντας απαντήσεις του τύπου «δέν τό διάβασα» ή «δέν θέλω νά ανακατεύομαι μέ τά σκοπίδια» ή «αυτά είναι μανούδρες αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης από τά σοβαρά θέματα που μάς απασχολούν» ή «όλα αυτά είναι φθόνος (...)», ό Καρίγιο είναι τόσο ανώτερος από όλους μας», ή «θά έπρεπε νά παραδεχτούν την πραγματικότητα» κ.λπ. κ.λπ.

Αυτή τη «γραμμή σιωπής» κατάγγειλε τό περιοδικό «Κάμπιο 16», μέ τίτλο «Τά άπλυτα του εύρωκομμουνισμού», όπου παραθέτει τίς απόψεις στελεχών τά όποια αναφέρονται στο βιβλίο του Σεμπρούν και που σήμερα δέν ανήκουν στο κόμμα αλλά βρίσκονται δεξιά ή αριστερά του. Τό δημοσίευμα προκάλεσε την όργη του επίσημου όργάνου του ΚΚΙ «Μούντο ‘Ομπρέρο», που στο άρθρο του «Κάμπιο νό Κάμπια» («ή ΑΛΛΑΓΗ δέν ΑΛΛΑΖΕΙ») γράφει μεταξύ άλλων:

«Αυτό είναι ένα παράδειγμα για τό πώς δέν πρέπει νά γίνεται ή δημοσιογραφία. Πρόκειται για μία δημοσιογραφία όπου ταυτόχρονα θέλει νά είναι κριτής αλλά και μέ τό μέρος του ενός από τά δύο μέρη, όπου τά πάντα κατασκευάζονται, οι πληροφορίες δίνονται έλλιπώς και έπιπλέον θέλει νά φαίνεται αντικειμενική».

‘Αλλά και στην ίδια την έφημερίδα «Μούντο ‘Ομπρέρο» εμφανίστηκε μία περίεργη διαμάχη ανάμεσα στο συγγραφέα και δημοσιογράφο Μανουέλ Βάθκεθ Μονταλμπάν – μέλος της ΚΕ του PSUC (Κ.Κ. Καταλωνίας) – και τό σεβιλιάνο βουλευτή Φερνάντο Σότο Μαρίν (εργάτη), μέλος της ΕΕ του ΚΚΙ από τό 1976. Στο νούμερο 47 του «Μούντο ‘Ομπρέρο» ό Μονταλμπάν έγραφε ένα σχόλιο για τό βιβλίο, όπου ξεηγούσε την έτεροδοξία του Σεμπρούν σάν αποτέλεσμα της ζωτικής αντίθεσης ανάμεσα στους διανοούμενους και τους πολιτικούς:

«‘Η φαινομενική αντίθεση ανάμεσα στη μνήμη του Φεδερίκο Σάντσεθ και σ’ αυτή που έχουν παλιά και νέα κομματικά μέλη είναι ένα άστείο του χρόνου. ‘Η μνήμη του πολιτικού είναι αναγκαστικά εύθραστη και του διανοούμενου ποιητική. ‘Ο πολιτικός διορθώνει τη μνήμη του κάθε πρωί. ‘Ο διανοούμενος την επαναβρίσκει σκλάβος των ελπίδων και της νοσταλγίας».

Για την έποχή του ‘64 λέει:

«Άδικα οί Κλωντίν και Σάντσεθ κατηγορήθηκαν σάν διανοούμενοι πού κολυμπούνε στο τέλμα τής σοσιαλδημοκρατίας. Τό βαρύ επίθετο πού τούς δόθηκε τότε άνοιξε τήν πόρτα τής αδύσσου και άφησε πληγές και στήν προσωπική μνήμη τών πρωταγωνιστών και στή συλλογική μνήμη του κόμματος».

Δυό δδομάδες αργότερα ήρθε ή άπάντηση του Φερνάντο Σότο:

«Γιά ποιό λόγο πιστεύεις πώς είμαι τόσο άφελής; Πιστεύω πώς ή αυτοβιογραφία του Φεντερίκο Σάντσεθ δέν είναι τίποτα άλλο από ένα δουνό σκουπίδια πού ρίχτηκε πάνω στά πιο ευαίσθητα σημεία τής ανθρώπινης αξιοπρέπειας».

Και καλούσε τόν Μονταλμπάν νά ξανασκεφτεί καλύτερα τό θέμα.

Στίς 4 του Γενάρη όμως ό Μανουέλ Άθκαράτε, έξέχον μέλος τής ΕΕ του ΚΚΙ, δημοσίευσε ένα άρθρο στήν έφημερίδα «EL PAIS», μέ τίτλο «Προσωπικά σχόλια πάνω στήν αυτοβιογραφία του Φεδερίκο Σάντσεθ». Τό μεγαλύτερο μέρος του άρθρου ήταν αφιερωμένο στήν προσπάθεια νά καταρρίψει τίς τρεις βασικές κατηγορίες ενάντια στήν κομματική ήγεσία, πού έκτοξεύει ό Σεμπρούν στο διβλίο του.

● Η πρώτη άναφέρεται στον ύποτιθέμενο σταλινισμό πού κυριαρχεί στο ΚΚΙ. Ο Άθκαράτε παραδέχεται πώς υπήρξε μία εποχή πού άκολουθήθηκε αυτή ή τάση και γι' αυτό υπάρχουν πολλές μαρτυρίες. «Ξαναδιαβάζοντας αυτά τά κείμενα ξαφνιάζομαι κι εγώ ό ίδιος» λέει, αλλά προσθέτει πώς υπάρχουν άπειρες άποδείξεις πώς ή γραμμή αυτή έχει εγκαταλειφθεί από καιρό.

● Η δεύτερη θέση είναι άπάντηση στον ισχυρισμό ότι τό '64 τό δικίο βρισκόταν μέ τό μέρος τών Κλωντίν-Σεμπρούν. Χαρακτηρίζει τίς θέσεις τους άφελείς, λέγοντας:

«Η άποψη μου' είναι πώς υπερεκτιμούσαν όρισμένες άλλαγές του ισπανικού καπιταλισμού και προτείνανε ένα δεξιό προσανατολισμό. Πιστεύω πώς άκριβώς γι' αυτό τό λόγο για τήν ύπόθεση τής δημοκρατίας ήταν θετική ή άπόρριψη τών θέσεών τους».

● Στήν τρίτη θέση του ό Άθκαράτε επιμένει πώς οι συζητήσεις - τότε - έγιναν σύμφωνα μέ τή δημοκρατική διαδικασία.

Στό τέλος του άρθρου του επιχειρεί μία κριτική για τόν τρόπο μέ τόν όποιο ό Σεμπρούν παρουσιάζει τήν «ύπόθεση Γκριμάου».

Ο Σεμπρούν λέει πώς ό Γκριμάου ήταν ένας άνθρωπος σημαδεμένος από τό παρελθόν του και τήν καταδίκη του σέ θάνατο τή διευκόλυνε αυτός πού τόν έστειλε νά δουλέψει παράνομα στο έσωτερικό. Σύμφωνα μέ τόν Άθκαράτε, ή άποψη αυτή του Σεμπρούν είναι ή ίδια

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΕΜΠΡΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1964 ΜΕ «ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΣΤΟΧΟ» ΤΟΝ «ΣΤΑΛΙΝΙΚΟ ΚΑΡΙΓΙΟ»!

μέ τήν άποψη πού διέδιδε ή φραγκική προπαγάνδα. Στίς 8 του μήνα ό Σεμπρούν άπαντούσε:

«Άς είμαστε λίγο σοδαροί. Τό πρόβλημα δέν βρίσκεται στο νά ξέρουμε τί είπε ή δέν είπε ή φραγκική προπαγάνδα πάνω στο θέμα Γκριμάου. Τό πρόβλημα βρίσκεται στο νά δούμε αν μπορούν νά καταρριφθούν τά όσα λέω ή νά άποδειχθούν ότι είναι ψέματα. Άλλά ούτε νά καταρριφθούν μπορούν ούτε ψεύτικα μπορούν νά άποδειχθούν. Υπάρχουν στοιχεία και μαρτυρίες πού μπορούν νά πιστοποιήσουν τά όσα λέω και νά άποδειχθεί έτσι δημόσια ότι υπάρχουν σκοτεινά σημεία, ακόμα και έγκληματικότητα, στή συμπεριφορά όρισμένων στελεχών του ΚΚΙ».

Έκφράζει ακόμα τή λύπη του πού ό Άθκαράτε άρνήθηκε νά τόν βοηθήσει και νά ρίξει λίγο φώς στα γεγονότα από τίς προσωπικές του εμπειρίες. Λέει:

«Μου άντιπροτάθηκε ότι τό προσεχές συνέδριο του ΚΚΙ θά είναι μία σπουδαία ευκαιρία (...) Άναμφισβήτητα τίς εκατοντάδες νέους όπαδούς και άντιπρόσωπους σ' αυτό τό συνέδριο θά τούς ενδιαφέρει νά μάθουν τά έσωτερικά του ΚΚΙ εκείνης τής ιστορικής περιόδου». Γιατί σύμφωνα μέ τό Σεμπρούν ή περίπτωση Γκριμάου δέν είναι ή μόνη για τήν όποία τό ΚΚΙ πρέπει νά κάνει μία σοβαρή κριτική του παρελθόντος του. «Πώς και πότε καταλάβαμε σέ δάθος τό μάθημα τών σταλινικών λαθών του ΚΚΙ στο θέμα τής πολιτικής τών συμμαχιών κατά τόν εμφύλιο πόλεμο; Στο θέμα τής καταπίεσης άπέναντι στο ΡΟΥΜ (τροτσκιστές) και στίς οργανώσεις τής CNT (άναρχικοί); Πώς και πότε καταλάβαμε σέ δάθος τό μάθημα τών σταλινικών λαθών στήν καμπάνια ενάντια στον Μονθόν, στον Κομορέρα, στον τιτοισμό;»

● Ποιές όμως είναι οι άπόψεις διαφόρων προσωπικοτήτων πού άναφέρονται στο διβλίο;

ΚΛΩΝΤΙΝ:

«Άναμφισβήτητα έχει μεγάλη επικαιρότητα, γιατί προκαλεί τό ενδιαφέρον όλων και ξεσηκώνει άντιδράσεις παθισμένες ύπέρ και κατά, ιδιαίτερα άνάμεσα στους κομμουνιστές. Και είναι κατανοητή αυτή ή επικαιρότητα, γιατί, παρ' όλο πού είναι μία παλιά ιστορία, είκοσι και παραπάνω χρόνων, οι κυριότεροι πρωταγωνιστές τής - άτομα ή τό ΚΚΙ στο σύνολό του - όρουν και σήμερα και παίρνουν μέρος στή σύγχρονη ιστορία. Και επιπλέον γιατί τό κεντρικό θέμα του διβλίου - ή κριτική και καταδίκη του σταλινισμού - είναι μία χειροπιαστή πραγματικότητα. Κατ' άρχήν γιατί ό σταλινισμός είναι ένα κοινωνικό σύστημα, μία τεράστια παγκόσμια υπερέδναμη, μία από τίς πιθανές λύσεις του μέλλοντός μας του λίγο ως πολύ κοντινού. Και δεύτερον γιατί στον κύριο πρωταγωνιστή του διβλίου - πού είναι τό ΚΚΙ - παραμένουν άκόμη όχι λίγα κατάλοιπα σταλινικού χαρακτήρα και ιδεολογίας, παρ' όλη τή θετική εξέλιξη του. Τό διβλίο κάνει άνάλυση και κριτική τής πολιτικής και τής λειτουργίας του κόμματος, και εγώ συμφωνώ στίς γενικές του γραμμές. Άλλά μία σειρά κρίσεων πού κάνει για τήν αξία όρισμένων προσώπων δέν τίς συμμερίζομαι πάντα, και ιδιαίτερα όταν τίς κάνει μ' έναν τρόπο έξαιρετικά παθιασμένο. Δυστυχώς αυτό μαυρίζει τήν καθαρότητα όρισμένων από τίς σπουδαίες άλήθειες πού έχει τό διβλίο. Στήν Πρόγα τό '64 δέν πιστεύαμε ότι θά είχαμε μία πλειοψηφία σέ σχέση μέ τόν Καρίγιο, αλλά τότε είχαμε φτάσει πιά στο συμπέρασμα πώς τό νά επιμείνουμε στίς άπόψεις μας πάνω σέ θέματα βασικά, αυτό ήταν όχι μόνο ήθική ύποχρέωση αλλά και τό καλύτερο μέσο για νά επιδράσουμε μακροπρόθεσμα πάνω στο ίδιο τό κόμμα στον άώνα για τό σοσιαλισμό. Μπροστά στο δίλημμα νά σιωπήσουμε μέσα στο κόμμα και νά παρουσιάσουμε σάν υπερασπιστές άλλων άπόψεων πού τίς θεωρούσαμε λανθασμένες ή νά διωχτούμε και νά μπορέσουμε μετά δημόσια νά πούμε τίς άπόψεις μας (όπως έκανα εγώ στα διβλία μου και ό Χόρχε στα δικά του και στον κινηματογράφο), σκεφτήκαμε πώς τό δεύτερο ήταν προτιμότερο. Δέν έπρόκειτο για μία άντιπολίτευση στον Καρίγιο αλλά για μία θεώρηση τής ισπανικής κατάστασης, για μία πολιτική, για μεθόδους άντιθέτες στο σταλινικό σύστημα. Δηλαδή δέν σήμαινε ότι ό Καρίγιο ήταν ό κακός και έμεις οι καλοί, γιατί άπλούστατα υπήρχαμε και έμεις υπεύθυνοι στο κόμμα και είχαμε εφαρμόσει τήν ίδια πολιτική και τίς ίδιες μεθόδους πού εφαρμόζε ό Καρίγιο. Άν τό '64 άποφασίσαμε νά φτάσουμε ως τήν άκρη, αυτό τό κάναμε γιατί από άρκετό καιρό πιά είχε δημιουργηθεί μία αντίφαση άνάμεσα στή συμπεριφορά μας σάν σταλινικών υπευθύνων και στή συνείδησή μας. Πι-

σπεύω ότι ο Καρίγιο είναι πραγματικά ανεξάρτητος από τη Μόσχα... 'Ο όρος κλωντισμός μ' ενοχλεί. Δεν τον αναγνωρίζω σαν όρο ούτε και με εκφράζει... Γιατί η Μόσχα έπαιξε το παιχνίδι ύπέρ του Λίστερ και ενάντια στον Καρίγιο; Γιατί έπρεπε με κάποιον να παίξει το παιχνίδι της».

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΛΙΣΤΕΡ: (Γενικός Γραμματέας του 'Εργατικού ΚΚΙ. 'Αρχιστράτηγος των δημοκρατικών δυνάμεων στον εμφύλιο πόλεμο, που γύρισε πρόσφατα από τη Μόσχα στη Μαδρίτη):

«'Ο Σεμπρούν ονόμασε το βιβλίο του "νουδέλα" για να μπορεί έτσι να αλλάζει την πραγματικότητα, τις ημερομηνίες, να στήνει συνεντεύξεις κ.λπ. 'Ο Σεμπρούν μιλάει για φανταστικές συναντήσεις μαζί μου. 'Όταν μιλάει για τις συζητήσεις στο Παρίσι, λέει τελείως ψέματα. 'Εγώ τον γνώρισα στην Πράγα τό φθινόπωρο του '54. Οι συζητήσεις που αναφέρονται γίνανε τό '47-'48 και '49, όταν εγώ ήμουνα στο Παρίσι, απ' όπου έφυγα τό '51 χωρίς να έχω γνωριστεί με τό Σεμπρούν. Για πρώτη φορά τον είδα στο 5ο συνέδριο, τό οποίο είχα αναλάβει να οργανώσω, μαζί και ζούσα στην Τσεχοσλοβακία απ' όπου με έδιωξαν από τη Γαλλία. Ναι, νομίζω πως για πρώτη φορά τό Σεμπρούν τον είδα σ' αυτό τό συνέδριο. 'Ηρθε σαν

μέλος της Κ.Ε. 'Ηταν ό σύνδεσμος με τούς διανοούμενους της Μαδρίτης και όταν εγώ μπόρεσα να ξαναγυρίσω στο Παρίσι, τό '56, τότε τον έβλεπα συχνά. Κατόπιν, σαν μπήκε στην Ε.Ε., τον έβλεπα στίς εβδομαδιαίες συγκεντρώσεις. Πρέπει να πω πως προσωπικά τον έβρισκα συμπαθητικό από την αρχή, τρομερά συμπαθητικό. 'Ηταν ένας κυνικός, αλλά συμπαθητικός. Μου άρεσε άλλες φορές γι' αυτά που έλεγε και άλλες φορές γι' αυτά που δεν έλεγε. Κρατούσε μία σιωπή πολύ εκφραστική... Σύμφωνα με τη μνήμη μου, που δεν είναι μνήμη νουδέλας, οι διαμάχες άρχισαν τό Γενάρη του '62. Γύρω στους τρεις μήνες έγιναν φοβερές συζητήσεις, κατόπιν τά πράγματα ήρεμήσανε.

'Ο Κλωντίν και ό Σεμπρούν συνέχιζαν την πορεία τους σύμφωνα με τίς ιδέες τους και ή άλεπού ό Καρίγιο τούς άφηνε να συνεχίζουν, ώπου τό '63 συνέθε ήάτι που ό Σεμπρούν δεν τό γράφει. 'Εγινε ένας είδος συγκέντρωσης στη Γαλλία, όπου πήραν μέρος γύρω στά 50 άτομα, διανοούμενοι και φοιτητές βασικά από τη Μαδρίτη και τη Βαρκελώνη. 'Εγιναν σκληρές συζητήσεις, σωστή μάχη, κι από τό ένα μέρος ήταν ό Κλωντίν και ό Σεμπρούν με τούς διανοούμενους κι από την άλλη ό Καρίγιο με τούς δικούς του. Στίς συζητήσεις ή πλειοψηφία ήταν με τό μέρος των Κλωντίν-Σεμπρούν και άσκήθηκε δυνατή κριτική στον Καρίγιο και

Λίστερ

τούς άλλους. 'Ο Καρίγιο τότε φοβήθηκε πολύ, πράγμα που δεν τούς τό συγχώρεσε ποτέ. 'Από τότε ή κρίση οξύνθηκε ινάμεσα στά δύο μέρη, ώπου φτάσαμε στο '64, όπου εγώ σέ μία συνεδρίαση έθεσα τό θέμα ότι πρέπει να τελειώνουμε μαζί και καλή μ' αυτή την κατάσταση.

'Εκει ήρθα σέ σύγκρουση και με τίς δύο παρατάξεις, ενώ ό Καρίγιο έψαχνε για κάποιο συμβιβασμό. 'Αλλά εγώ επέμεινα να φτάσει τό θέμα στην Ε.Ε. και

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΡΙΓΙΟ

ΠΟΙΑ είναι ή θέση του Σαντιάγκο Καρίγιο άπέναντι σ' όσα του καταμαρτυρούνται από τό Σεμπρούν στο βιβλίο του «'Αυτοθιογραφία του Φεδερίκο Σάντσεθ»;

ΠΑΡΟΛΟ που ό ίδιος δεν θέλησε να σχολιάσει τό βιβλίο, οι άπόψεις του πάνω στη λεγόμενη κρίση του «κλωντισμού» και στίς διαγραφές του 1964 είναι διατυπωμένη στο βιβλίο του «'Η 'Ισπανία 'Αύριο». Τό βιβλίο αυτό έχει ή μορφή συζητήσεων με τό Ρεζίς Ντεμπρέ και τό Μάξ Γκαλλό. (Στήν 'Ελλάδα κυκλοφόρησε τό 1975 από τίς εκδόσεις «Θεμέλιο», σέ μετάφραση Φίλιππου 'Ηλιού). Δημοσιεύουμε τό σχετικό απόσπασμα:

ΕΡ: 'Αναφέρθηκες στη διαφωνία με τον Κλωντίν. Λέγεται ότι ό Σεμπρούν και ό Κλωντίν προανέγγειλαν στην αρχή της δεκαετίας 1960-1970 τίς σημερινές θέσεις του Κόμματος, άπορρίπτοντας την καταστροφική άποψη της αλφινίδας κατάρρευσης της δικτατορίας, αναγνωρίζοντας τό νεοκαπιταλιστικό χαρακτήρα της Ισπανικής άνάπτυξης, με δυό λόγια: αντιμετώπιζοντας την πραγματικότητα της σύγχρονης 'Ισπανίας, της οποίας τό σύμβολο θά μπορούσε να είναι ό τίτλος του περίφημου φίλμ: «'Ο πόλεμος τελείωσε». Αυτό δεν είναι ή εικονογράφηση του άποφθέγματος που λέει ότι, στο εργατικό κίνημα, έχεις λάθος όταν έχεις δίκαιο πολύ νωρίς;

ΑΠ: Θά μπορούσαμε, πράγματι, να συζητήσουμε για να δούμε άν «έχει λάθος όποιος έχει δίκαιο πρώτος». 'Όμως μιλούμε όχι για την 'Ιστορία γενικά, αλλά για τίς πολιτικές διαφωνίες στο έσωτερικό ενός κομμουνιστικού κόμματος. Τό πρόβλημα είναι λοιπόν να δούμε ποιές εΐταν οι θέσεις του Κλωντίν και του Φεντερίκο Σάντσεθ και ποιές εΐταν οι δικές μας θέσεις. 'Η ούσία της διαφοράς εΐταν, στην πραγματικότητα, ή ακόλουθη: αυτοί ύποστήριζαν ότι ή 'Ισπανία βρισκόταν σέ μία διαδικασία νεοκαπιταλιστικής άνάπτυξης· ότι ό νεοκαπιταλισμός διέθετε έπαρκή όργανα για να μειώσει κι ακόμα να ξεπεράσει, ως ένα όρισμένο σημείο, τίς αντίθέσεις του· ότι τό πολιτικό καθεστώς θά μεταβαλλόταν μόνο του· ότι δεν θά ύπήρχε ρήξη παρά μόνο στην, άπίθανη, περίπτωση παγκόσμιας σύγκρου-

σης. Κατά συνέπεια τό Κόμμα δεν έπρεπε να προσανατολίζεται προς μία δημοκρατική επανάσταση, προς ή σύγκρουση με ή δικτατορία. Θά έπρεπε να τείνει προς ύπερρόπηση των μεταρρυθμίσεων στο έσωτερικό του πολιτικού καθεστώτος, να γαντζωθεί στο νεοκαπιταλιστικό τραίνο, όπως τό έγραψε με πολύ σαφήνεια ό συγγραφέας Juan Goytisolo. 'Από κει τό συμπέρασμα εΐταν πως τό Κόμμα ακολουθούσε μία άριστερίστικη πολιτική που κινδύνευε να τό οδηγήσει στην άπομόνωση.

Εΐταν, τότε, μία περίοδος όπου, σέ όρισμένους κύκλους διανοουμένων, ό «desarrollismo» (ή ιδεολογία της άνάπτυξης) των τεχνοκρατών του Opus Dei, είχε δημιουργήσει ύπέρμετρες άυταπάτες για την ικανότητα του νεοκαπιταλισμού να τροποποιήσει, από τά μέσα, ή φασιστική δικτατορία.

'Η θέση μας εΐταν ότι δεν μπορούμε να άρνηθούμε την ύπαρξη αυτής της οικονομικής άνόδου (και όχι «ανάπτυξης») αλλά ότι ή έξαφάνιση της δικτατορίας δεν μπορεί, κατά κανένα τρόπο, να προκύψει από μία έσωτερική της διαδικασία· ότι πρόκειται να ύπάρξει μία ώρα ρήξης, ποιοτικής άλλαγής που θά εξασφαλίσει τό πέρας από τό φασισμό στη δημοκρατία, μία πολιτική δημοκρατική επανάσταση· και ότι τό Κόμμα δεν έπρεπε να διακινδυνεύσει να κάνει τό λάθος του «desarrollismo» ούτε, στο πολιτικό επίπεδο, να συρθεί πίσω από τούς τεχνοκράτες, πηδώντας, έν κινήσει, στο περίφημο «τραίνο».

'Η πραγματικότητα έδειξε πολύ γρήγορα ότι ό δρόμος που ύποδεικνυαν ό Κλωντίν και ό Φεντερίκο Σάντσεθ δεν εΐταν σωστός. Καί οι ίδιοι έκαναν, τότε, μία σοβαρή στροφή που τούς οδήγησε στην ύπεράσπιση θέσεων άριστερίστικου τύπου.

'Όπως γίνεται σέ κάθε πολεμική για πολιτικά θέματα όταν δεν έπιτυγχάνεται μία λύση σύνθεσης, ή συζήτηση οξύνεται και τά έπιχειρήματα φτάνουν στα άκρα. Στή στάση που ύπήρχε, χωρίς άμφιβολία, μία πολύ μεγάλη οξύτητα, ιδίως στα έπιχειρήματα που έτειναν να άποδείξουν την άναγκαιότητα μιας πολιτικής επανάστασης - που θά μπορούσε να άποτελέσει ένα πρώτο βήμα για πιό σταθερή άλλαγή - και να μειώσουν τη σημασία των δομικών άλλαγών που είχαν ήδη συντελεστεί. 'Αλλά εΐμαι ακόμα βέβαιος πως στην ούσία είχαμε δίκαιο. 'Η πραγματικότητα δείχνει πως τό Κόμμα δεν άπομονώθηκε και σήμερα βρισκόμαστε στίς παραμονές

πήγα και συζητήσα με την Ντολόρες και με τό τεροσολοδικό κόμμα και ζήτησα να γίνει η γνωστή συνάντηση της Πράγας. Και εκεί χτύπησα και εγώ τις τάσεις των Κλωντίν-Σεμπρούν, που σήμερα αποτελούν τον εύρωστο κομμουνισμό ή μάλλον τον εύρωστο πορτουνισμό, καθώς επίσης και τις μεθόδους που χρησιμοποιούσε ο Καρίγιο. 'Επί 20 περίπου ημέρες έγιναν σκληρές συζητήσεις, με δυο και τρεις συνεδριάσεις την ημέρα. 'Ο Σεμπρούν δεν πολυμιλούσε. 'Όλο έλεγε πώς θα φέρει κάτι γραμμένο, αλλά δεν τό έφερε ποτέ. Αυτός που μιλούσε συνεχώς ήταν ο Κλωντίν, που έρχόταν καθημερινά φορτωμένος με χειρόγραφα. 'Ο Καρίγιο έψαχνε για ένα συμβιβασμό και έκανε τό πάν για να τό κατορθώσει. 'Ηθελε να πείσει και τόν Κλωντίν. Του έλεγε πώς δεν είναι σωστό να διαγράφει με μιά μονοκοντυλιά μιά ολόκληρη ζωή.

Αυτό τό έκανε ο Καρίγιο γιατί δεν ήταν σίγουρος για τόν κόσμο του έσωτερικού. 'Η έμπειρία που είχε από τή συνάντηση του '62 τόν έκαιγε ακόμα. 'Αλλωστε ήταν μόνο δυο χρόνια γραμματέας και δεν είχε ακόμα τό κόμμα στά χέρια του».

● 'Ο Λίστερ δεν περιορίζεται στά όσα αναφέρονται στό διβλίο αλλά προχωρεί πολύ πιά πέρα τήν πολεμική του έναντι τών Καρίγιο και φτάνει στό σημείο να καταγγείλει πώς:

μιάς αλλαγής, που, χωρίς να είναι βίαιη, θά είναι όπωσδήποτε μιά πολιτική επανάσταση, μιά ποιοτική αλλαγή του πολιτικού καθεστώτος και όχι μιά απλή φιλελευθεροποίηση του Φρανκισμού.

'Η συζήτηση με τόν Κλωντίν και τόν Σάντσεθ, στά πλαίσια της ηγεσίας του Κόμματος, κράτησε ένα ολόκληρο χρόνο. Για ό,τι με άφορα και για ό,τι άφορα τούς συντρόφους μου, πιστεύω πώς κάναμε ό,τι μās είταν δυνατό για να αποφύγουμε τή ρήξη. Τους προτείναμε ν' αποδεχτούν τό νόμο της πλειοψηφίας, να δεχτούν τήν άποψη της, και να περιμένουν ένα χρόνο, δυο χρόνια ή τρία χρόνια. 'Η πρακτική θά έδειχνε ποιός είχε δίκαιο' κι αν είταν αυτοί, τό Κόμμα θά τό αναγνώριζε. 'Αλλά επέμεναν να θέσουν άμέσως τό πρόβλημα μπρός σέ όλο τό Κόμμα, με δικά τους μέσα, πράγμα που σήμαινε τήν παραλυσία στή δράση, τήν αναγνώριση μιάς φράξιας, τήν άποδιοργάνωση. Είταν μιά πολύ άκριβή πολυτέλεια για ένα παράνομο Κόμμα. Και οι δυο τό ήξεραν καλά και δεν έκαναν τίποτε για να τό αποφύγουν.

Πιστεύω - άλλα δέχομαι ότι μπορεί να κάνω λάθος - ότι μετά τό 20ό Συνέδριο και τά μεταγενέστερα γεγονότα ο Κλωντίν είχε καταλήξει να έχει πολύ σοβαρές άμφιβολίες, για τήν ικανότητα του Κομμουνιστικού Κόμματος - και γενικότερα όλου του κινήματος - να διατηρήσει τό ρόλο της ηγετικής δύναμης στήν πάλη για τή δημοκρατία και τό σοσιαλισμό. Αυτό τόν όδήγησε να σπρώξει τά προβλήματα στό δρόμο της ρήξης.

Γιά μένα όλα αυτά είταν μά πολύ όδυνηρή έμπειρία. Με τόν Κλωντίν, οι σύντροφοι κι εγώ που είχαμε δουλέψει άλλοτε στήν καθοδήγηση της Νεολαίας, είμαστε κάτι πάρα πάνω από σύντροφοι: αδέρφια. Θυμάμαι μιά προσωπική συζήτηση με τόν Κλωντίν τόν καιρό αυτής της πολεμικής, και μιά φράση που μου είπε: "Άκου, είμαι πενήντα δυο χρόνων κι ακόμα δεν έχω κάνει τίποτε απ' όσα θά μ' άρεσε να κάνω". Γι' αυτόν, εκείνη τή στιγμή, τό γεγονός ότι είχε συμβάλει να επιζήσει τό Κόμμα στή διάρκεια των μακρών χρόνων της φασιστικής δικτατορίας δεν άποτελούσε ένα άπολογισμό ικανό να δικαιώσει τό ότι είχε όφιερώσει τή ζωή του. Για μένα είταν φανερό πώς ο Κλωντίν ήθελε να φύγει από τό Κόμμα.

'Η περίπτωση του Φερνάντο Σάντσεθ είταν κάπως διαφορετική. Είχε πεισθεί ότι άσφυκτιούσε μέσα στά καθήκοντα του Κόμματος,

«'Ο Καρίγιο και ο 'Αντών, απ' ό,τι έμαθα σέ μιά συγκέντρωση του ΠΓ τό '56 στο Παρίσι, σκόπευαν να δολοφονήσουν έμένα και τό Μοδέστο. 'Όλα αυτά θά τά διηγηθώ στο δεύτερο τόμο των άπομνημονευμάτων μου που ετοιμάζω, και που δεν είναι νουβέλα». Λέει παρακάτω ότι ο Στάλιν τούς έσωσε, γιατί όταν δέχτηκε τόν Καρίγιο και τήν Ντολόρες ρώτησε:

«'Ο Λίστερ και ο Μοδέστο τί γίνονται;», και ή Ντολόρες άπάντησε: «Είναι καλά. 'Ο Λίστερ είναι στο ΠΓ και ο Μοδέστο στήν Κ.Ε. και δουλεύουν καλά». Και πώς ο Στάλιν άπάντησε: «Λοιπόν πολύ χαίρομαι γι' αυτό, γιατί κι αυτοί δούλεψαν καλά και είχαν μιά έξαιρετική δράση».

«Αυτά ήταν τά λόγια του Στάλιν και όχι όσα γράφει ο Καρίγιο στο διβλίο του «'Η 'Ισπανία αύριο», και τά λόγια αυτά μās έσωσαν τή ζωή... ο Καρίγιο ήθελε να μās δολοφονήσουν.»

ΦΡΑΝΘΕΣΚΟ ΒΙΘΕΝΣ: ('Ενα από τά «τολμηρά» μέλη της Ε.Ε. που τό 1964 πήρε τό μέρος των Κλωντίν και Σεμπρούν σπάζοντας τή μονολιθικότητα, με άποτέλεσμα να διαγραφεί κι αυτός λίγο άργότερα):

«Πάγωσα σάν τό άκουσα και ζήτησα εξηγήσεις αλλά δεν μου έδωσαν. Τότε άπευθύνθηκα προσωπικά στους Σεμπρούν και Κλωντίν. 'Ο Καρίγιο φοδό-

ταινε τή μεγάλη επίδραση που είχαν ο Φ. Σάντσεθ και ο Κλωντίν στο έσωτερικό. 'Ηταν σίγουρος για τήν πίστη των παλιών της 'Εκτελεστικής αλλά φοδόνει ότι οι άλλοι δυο θά τραδούσαν τήν πλειοψηφία των όπαδών του έσωτερικού. Και γι' αυτό επιτέθηκε δημόσια και με τέτοιο άσχημο τρόπο έναντιόν τους. 'Εμένα με διώξαν ύστερα από ενός μηνός συζητήσεις και ανακρίσεις που μου έκανε ο Γκρεγκόριο Λόπεθ Ραϊμούντο.

'Εκείνες τις μέρες υπέφερα περισσότερα απ' όσα είχα περάσει τό '56 στα υπόγεια της ασφάλειας της Βαρκελώνης...». «'Ο Λόπεθ Ραϊμούντο μου μιλούσε πάντα με γλυκύτητα και άνάμεσα σέ χαμόγελα. Ποτέ δεν μου είπε μιά σκληρή κουβέντα. 'Εγώ τόν κοίταζα και δεν μπορούσα παρά να τόν θανατώσω, γιατί θυμόμουννα τό μάρτυρα και ήρωα που άντεξε στα βασανιστήρια της άστυνομίας. 'Αλλά εγώ δεν μπορούσα να προδώσω τά ιδανικά που έδλεπα να παίρνουν σάρκα και όστά στους Κλωντίν και Σάντσεθ...». «'Ο Κλωντίν και ο Σάντσεθ δεν χειρίστηκαν τό θέμα καλά, και ακόμα και σήμερα με εκπλήσσει, όταν σκέφτομαι τό πόσο καλά γνώριζαν τό πώς λειτουργούσαμε. 'Επρεπε να πάρουν τόν Καρίγιο κατά μέρος, να του μιλήσουνε για τις άπόψεις τους και λίγους μήνες άργότερα θά έβγαινε ο Καρίγιο και θά τις παρουσίαζε σάν δικές του. 'Αλλά να παρουσιαστείς σάν άνοιχτή άντιπολίτευση στήν 'Εκτε-

δοι στο πολιτικό πεδίο ειδικά, αλλά μάλλον γιατί δεν είχε πραγματοποιήσει τήν κλίση του σάν συγγραφέας, σάν δημιουργός' ή παράνομη πολιτική δουλειά τόν θάραινε, πράγμα που καταλάβαινα πολύ καλά, γι' αυτό του είπα: «'Αν θές να γράφεις, μπορείς αλλά δεν άξίζει τόν κόπο να κάνεις ένα πολιτικό σκάνδαλο». 'Ισως να είχε ελκρινά πεισθεί ότι τό κομμουνιστικό κίνημα έφτανε σέ ένα στάδιο χωρίς προοπτική και ό,τι για να άναδειχτεί σάν συγγραφέας έπρεπε να πάρει τις άποστάσεις του. Άκολούθησε, λοιπόν, τό δρόμο του.

Θυμάμαι πώς όταν έδινα τις τελευταίες εξηγήσεις, είπα στον Φεντερίκο Σάντσεθ: «Άκουσε, αν διαγραφείς από τό Κόμμα, τό σίπι μου θά είναι άνοιχτό για όένα. 'Αν μιά μέρα θελήσεις να μιλήσουμε, μπορείς να έρθεις». Θυμάμαι επίσης ότι λίγους μήνες μετά από τή διαγραφή του Κλωντίν δήλωνα μπρός σέ μιά κομματική συνέλευση, προς μεγάλη έκπληξη των άγωνιστών, ότι αν ο Κλωντίν ήθελε να έαναγυρίσει στο Κόμμα, θά είμουν ο πρώτος που θά πήφιζα ύπέρ.

Στή συνέχεια, διατηρήθηκαν κάποιες προσωπικές σχέσεις. Στις 31 Δεκεμβρίου ενός χρόνου πήρα ένα γράμμα με εύχές, ύπογραμμένο: Φερνάντο, και τό πρωί της πρωτοχρονιάς πήγα σίπι του, όπου είχαμε μιά πολύ φιλική συζήτηση. Είμουν πάντα θέβαιοι για τήν προσωπική έντιμότητα του Κλωντίν και του Σάντσεθ, παρά τις διαφωνίες που είχαν μαζί μας. Και έξακολούθησα να μένω στο ίδιο σίπι, του όπολου γνώριζαν τή διεύθυνση...

Φυσικά δεν μπορεί να ίσχυριστεί κανείς ότι τό Κόμμα μας άποτελεί ένα υπόδειγμα έσωκομματικής δημοκρατίας, γιατί είμαστε παράνομοι. Πρέπει, μερικές φορές, να περιορίζουμε όρισμένες πολύ σημαντικές συζητήσεις, μόνο στήν Κεντρική 'Επιτροπή. Χωρίς να μπορούμε να συγκαλέσουμε όλο τό Κόμμα. Δεν είμαι θέβαιοι αν, ακόμα και αύριο, όταν θά είμαστε νόμιμοι και στή χώρα μας, ύπάρξει μιά κατάσταση κρίσης που επιβάλλει γρήγορη λήψη άποφάσεων, δεν θά είμαστε άναγκασμένοι να πάρουμε σημαντικές άποφάσεις χωρίς να περιμένουμε να έχει συζητήσει όλο τό Κόμμα. 'Όταν ή Ιστορία έπιταχύνεται και ή κάθε στιγμή μπορεί να είναι άποφασιστική, ένα επαναστατικό κόμμα δεν μπορεί να επιτρέψει στον έαυτό του, από ύπερβολή δημοκρατισμού, να χάσει τήν ευκαιρία της δράσης.

Κλωντίν

Κάρλος Σεμπρούν

Χαβιέρ Πραδέρα

λεστική 'Επιτροπή;... Τί τρομερό λάθος! Βέβαια κι εγώ έκανα τό 'ίδιο λάθος, αλλά βλέπεις φτάνει κάποια στιγμή πού μπου- χτίζεις από τά τόσα παιδιαγίσματα καί τίς άνόητες συζητήσεις. Καί πράγματι, έτσι πού τό χειρίστηκαν, περιορίστηκαν στό νά εφαρμόσουν τίς άρχές του κόμμα- τος πού ό 'ίδιος ό γενικός γραμματέας παραβίαζε συστηματικά...» «Στίς φυλα- κές "μοντέλο" άκουσα μιά φορά - ήταν ίσως τά τελευταία του λόγια - τόν Κομο- ρέρα νά λέει: "Ξέρεις καμιά φορά λένε κάποιο προδότη καί δέν υπάρχει κανείς τρόπος γιά ν' αποδείξεις τό αντίθετο". 'Ο Κομορέρα είχε κατηγορηθεί άπ' τόν Καρίγιο σάν "τιτοϊστής" πέντε χρόνια πρίν γίνει "αίρετικός" ό Τίτο, καί πέθανε στή φυλακή, όπου κατέληξε, κάτω από συνθήκες όχι τόσο κολακευτικές γιά τό κόμμα».

Γκεργκόριο Λόπεθ ΡΑΪΜΟΥΝΤΟ

(Άσσος της παρανομίας, ό άνθρωπος πού «άνέκρινε» τό Φρανθέσκο Βι- θένς):

«Είναι αλήθεια πώς είμαι "καριγι- στής" από πολύ παλιά, από τότε πού ανακάλυψα τί είδους πολιτικό ζωο είναι ό Καρίγιο, από τότε πού γνώρισα τίς τρομερές του ικανότητες... δέν δικαιολο- γούμαι, άπλως είμαι "καριγιστής" γιατί είναι τό καλύτερο πού έχει τό κόμμα μας. Ναί είμαι καί τώρα "καριγιστής"... αλλά ταυτόχρονα πρέπει νά πω ότι σέ κάποια εποχή ήμουν πολύ λιγότερο "καριγι- στής" άπ' ό,τι ό Σεμπρούν...». «Στό δι- βλίο του ό Σεμπρούν λέει ξεδιάντροπα ψέματα. Γιά τήν περίπτωση του Κομο- ρέρα δέν ήξερα τίποτα. Άπ' τό ράδιο τό έμαθα. Ούτε ήμουν μέλος της διοίκησης τότε. Άλλωστε, άς μή ξεχνάμε, γιά τήν υπόθεση αυτή δέν διώχθηκε κανείς από τό κόμμα. Οί αποδείξεις του Σεμπρούν δέν έχουν καμιά αξία καί ή υπόθεση αυτή έχει κλείσει από τό '49». «'Ο Σαν- τιάγο καί εγώ γνωρίζαμε πολύ καλά τήν κατάσταση στήν 'Ισπανία. Καί δέν εί- χамε τήν ανάγκη του Σεμπρούν καί του Κλωντίν νά μās τήν αναλύσουν. 'Η μή- πως έπρεπε νά πούμε στά μέλη μας ότι ό Φράνκο καί τό καθεστώς του θά κρα- τουσαν γιά πολύ καιρό ακόμη; Έπρεπε νά τούς σπάσουμε τό ήθικό; Καμιά φορά μέσα στήν επαναστατική διαφώτιση πρέπει νά μπαίνει καί ένα σημαντικό μέ- ρος υποκειμενισμού». «Σεμπρούν καί Κλωντίν είχαν κουραστεί πιά από τή θη- τεία τους. Ήταν μάλλον διανοούμενοι. Τούς έλειπε τό νεύρο πού είχαμε εμείς». «Όλα αυτά είναι φθόνος, καθαρός φθό- νος». «'Ο Καρίγιο ήταν τόσο άνώτερος από όλους... κανείς μας δέν έχει τά προσόντα του».

● **Κάρλος ΣΕΜΠΡΟΥΝ:** ('Άδελ- φός του Χόρχε Σεμπρούν. Στήν παρανομία ήταν γνωστός σάν «'Ο Πάκο». Καθοδηγητής της Κ.Ε. στήν 'Ισπανία καί γραμματέας του κόμμα- τος στήν Πανεπιστημιακή 'Επιτροπή,

κάτω από τίς διαταγές του Καρίγιο καί του Σάντσεθ (Χόρχε Σεμπρούν), άρχισε νά συγκρούεται μέ τό κόμμα από τά γεγονότα της Ούγγαρίας, τό '56. Τελικά έφυγε. 'Ο Χόρχε τόν απο- καλεί «αναρχικό του σαλονιού»):

«Τά δυό σημαντικά πράγματα πού εί- χамε νά κάνουμε ήταν νά προετοιμά- σουμε τήν ειρηνική γενική άπεργία καί νά κοντρολάρουμε κάθε είδους πανεπι- στημιακή οργάνωση πού έκλινε προς τά άριστερά. Καί τά δυό αυτά άπέτυχαν». 'Υπεύθυνος καί πατέρας της ιδέας ήταν ό Χ. Σεμπρούν. Γιά τό '56 λέει: «Τό κα- λοκαίρι του '56 έγινε στό Παρίσι ένα δι- καστήριο μέ πρόεδρο τόν Κλωντίν, είσ- αγγελέα τόν Καρίγιο καί υπεράσπιση έμένα, γιά νά δικάσουμε τόν Άγκουστίν καί τόν Μπαγιεστερός, ό όποιος, κατά τόν Καρίγιο "έκτός πού δημιουργεί πο- λιτικά προβλήματα είναι καί μπεκρής". Σήμερα, όταν ό αδελφός μου μιλάει γιά μένα στό διβλίο του, χρησιμοποιεί ξανά τήν παλιά φρασεολογία του σταλινικού ήγέτη. Αισθάνεται μιά τεράστια νοσταλ- γία γιά τό κόμμα... μιά ούτοπική εικόνα ενός καλού κόμματος του όποιου θά εί- ναι αυτός ό άρχηγός... Άν ό Κλωντίν καί ό Σεμπρούν είχαν πλειοψηφήσει τό '64, σήμερα θά έκαναν τό 'ίδιο πού κάνει ό Καρίγιο. 'Ο Καρίγιο είναι ένας άνθρω- πος πού έκανε τήν καριέρα του στίς ειδι- κές υπηρεσίες του κόμματος. Διέταξε νά σκοτώσουν τόν Μονθόν, νά δολοφονή- σουν τόν Τρίγια καί πράγματι τόν καιρό πού προσπαθούσαμε νά προετοιμάσουμε τή γενική άπεργία, μέ τό νά είσχωρούμε σέ κάθε οργάνωση, κάψαμε άρκετό κό- σμο, οπαδούς άλλων παρατάξεων πού φυλακίστηκαν έξ αιτίας των τυχοδιωκτι- σμών του Καρίγιο». «Όταν χώρισα, μέ κάλεσε αυτός καί ό Κλωντίν καί ό Βι- θέντε Βελάσκο νά ζητήσουν έξηγήσεις. Μου είπαν πώς ένας κομμουνιστής δέν έχει ιδιωτική ζωή καί μέ διέταξε νά τούς πληροφορήσω γιά τή νέα μου γυναίκα. Καί ή πλεκτάνη ενάντια στό Ρικάρδο Μουνιόθ Σουάι, όπου ό αδελφός μου έχει σοβαρές υπευθυνότητες, είναι χαρα- κτηριστικό παράδειγμα του τρόπου πού ενεργούν ό Καρίγιο καί οί άνθρωποι του».

● **ΧΑΒΙΕΡ ΠΡΑΔΕΡΑ:** ('Εκδό- της της σοσιαλιστικής έφημερίδας «EL PAIS», ό άνθρωπος-κλειδί στήν επιχείρηση διάβρωσης από τό ΚΚΙ των προοδευτικών οργανώσεων των φοιτητών καί ειδικότερα της ASU):

«Τό κάναμε αυτό γιατί υποθέταμε πώς ή ASU ήταν στενά δεμένη μέ τό PSOE (Σοσ. Κόμμα) καί θέλαμε νά τήν ελέγ- χουμε γιά νά υποχρεώσουμε τό Λιόπις νά συνεργαστεί μέ τόν Καρίγιο στή δη- μιουργία ενός κοινου μετώπου της άρι- στεράς. Αυτό ήταν τό χρυσό καί ήλίθιο όνειρο του Καρίγιο τότε».

'Ο Χ. Σεμπρούν λέει στό διβλίο του πώς οί ιδέες πού αυτός καί ό Κλωντίν

Χόρχε Σεμπρούν και Καρίγιο την εποχή που ήταν ακόμα φίλοι. Μέ το διβλίο τον ό Σεμπρούν κατηγορεί τόν Καρίγιο σάν Σταλινικό

πρότειναν τό '64 στόν Καρίγιο είχαν προταθεί από τόν Πραδέρα τό '60. 'Ο Καρίγιο τότε είχε πει:

«Δέν είναι ανάγκη νά διώξουμε τόν Πραδέρα. Είναι άπ' αυτούς πού φεύγουν μόνοι τους».

● Σέ άρθρο του μέ τίτλο «Οί μισές αλήθειες τού Σεμπρούν», ό Πραδέρα λέει:

«Τό διβλίο, πού είναι αφιερωμένο σέ μένα, είναι γραμμένο μέ πάθος αλλά είναι χαμηλής ποιότητας. Δέν προσπαθώ νά θεωρήσω άνευ σημασίας τήν κρίση τού '64, πού έγινε άφορμή νά φύγουν ό Κλωντίν, ό Σεμπρούν, εγώ και άλλοι από τό κόμμα. Τώρα θέβαια ό Χόρχε έστησε πάνω στά πραγματικά γεγονότα μιá ιστορία όπου, πράγμα παράξενο, τό στοίδιαγμα επί μέρους αληθειών δέν δίνει σάν άποτέλεσμα ένα διβλίο αληθινό. Τά περισσότερα πού λέει είναι πράγματα πού ξέρω πώς είναι αληθινά, αλλά ή μνήμη του είναι τρομερά έκλεκτική και δίνει στο διβλίο ένα χαρακτήρα μονόπλευρο. Όταν διαμαρτύρεσαι γιά τήν έλλειψη μνήμης στους άλλους, πρέπει έσύ νά είσαι τέλειος μέ τή δικιά σου. Στο

διβλίο ό Σεμπρούν κάνει μιá κριτική σάν "σταλινιστένος" (και γιατί όχι σάν σταλινικός) τής θάσης και όχι σάν άρχηγός πού πειθάρχησε στις αποφάσεις τού κόμματος από τό '54 ως τό '63. 'Ο ίδιος μου έκανε μιá τρομερή κριτική τό '60 και μέ κατηγορούσε γιά άκροδεξιά και μέ έξόρκισε νά γυρίσω στο σωστό δρόμο. 'Απ' αυτή τήν άποψη ό Χόρχε ήταν ένας ακόμα ήγέτης. Και ακόμα όταν ήμαστε πολύ φίλοι ύποστηριξε όλόψυχα τήν άπόφαση νά απομακρυνθώ από τό ΚΚΙ τήν περίοδο '59-'62». «Θέλω νά ξεκαθαρίσω τρία πράγματα: (α) 'Η ιστορία τού ΚΚΙ μετά τόν πόλεμο, περιλαμβανομένης και τής κρίσης τού "κλωντισμού", πρέπει νά μελετηθεί μέ τρόπο σοβαρό και αυστηρό, μακριά από τίς άνόητες όμολογίες των διαφόρων και τίς διατριβές και επιθέσεις τύπου Σεμπρούν. (β) Πώς ό Σεμπρούν σάν Φεδερίκο Σάντσεθ στή Μαδρίτη έκανε μιá πολύ σπουδαία δουλειά. Και (γ) πώς από τόν "κλωντισμό" τό μόνο πού πραγματικά μένει είναι οί πρόοδοι και οί έμβασύνσεις τού Φερνάντο Κλωντίν στήν ιστορία τού διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος και στήν άνάλυση τής σύγχρονης πραγματι-

κότητας και πού μου φαίνονται πολύ απομακρυσμένες από τίς άπόψεις πού μπορεί νά έχουν οί Σεμπρούν και Βιθένς, πού έχουν πάρει μέρος στήν τοτινή κρίση».

Πέρα όμως άπ' όλα αυτά, πού θά μπορούσε νά χαρακτηρίσει κανένας σάν ύποκειμενικές άπόψεις, ύπάρχει ένα αναμφισβήτητο γεγονός:

● Τό 'Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα δέχεται αυτή τή στιγμή μιá σειρά από επιθέσεις τόσο από δεξιά όσο και από άριστερά.

Δέν είναι μόνο ό Λίστερ και οί Κλωντίν-Σεμπρούν. Είναι και ή λεγόμενη επαναστατική άριστερά, οί αναρχικοί κ.λ.π. Πέρα όμως και άπ' αυτούς και μέσα στο ίδιο τό κόμμα εμφανίζονται συμπτώματα διαφωνίας, τά όποια προφανώς δέν είχαν εκδηλωθεί δημόσια προηγούμενα γιατί τό δάρος όλων είχε πέσει στήν παρουσία τού κόμματος στήν πολιτική ζωή και στόν προεκλογικό άγώνα.

Τώρα πού πέρασαν οί εκλογές και πού τό κόμμα έχει μιá σοβαρή παρουσία στήν ισπανική δουλή, τά συμπτώματα αρχίζουν νά είναι πιό φανερά.

Πρίν λίγο καιρό, ό Καρίγιο επισκέφθηκε τό 'Οδιέδο, μιá από τίς κομμουνιστικές περιοχές όπου άκούγεται ό περισσότερος άντίλογος. Στή διάρκεια τής τοπικής συνόδου τού 'Οδιέδο ξεπήδησε σάν ανάγκη ή έπιβολή τού άμεσου εκδημοκρατισμού τού κόμματος, έγινε κριτική γιά τήν προσωπική έπιβολή όρισμένων στελεχών και σχολιάστηκαν δυσμενώς οί δηλώσεις τού Καρίγιο στίς ΗΠΑ ότι ύπάρχει περίπτωση τό ΚΚΙ νά πάψει νά είναι λενινιστικό. Είπώθηκε ότι τέτοιου είδους άποφάσεις μπορούν νά παρθούν μόνο στο συνέδριο...

Ικρηγκόριο Λόπεθ Ραΐμοϋντο

Φρανσέσκο Βίθενς

ΚΑΜΙΑ άλλη ήπειρος δέν υπήρξε ίσως τόσο πλούσια σέ πολιτικές έμπειρίες στό δεύτερο μισό του αιώνα μας όσο ή 'Αφρική. Τά τελευταία είκοσι χρόνια θά μπορούσαν εύστοχα νά χαρακτηριστούν σάν τό «ξύπνημα της μαύρης ήπείρου».

'Αφρικανική πολιτική σκέψη

ΠΕΡΑ όμως και πίσω από τή διαδικασία τής αποαποικιοποίησης και τούς αγώνες των λαών της 'Αφρικής για τό διώξιμο των αποικιοκρατικών δυνάμεων, τό κυρίαρχο αλλά και τό κινητήριο στοιχείο είναι ή σταδιακή ανάπτυξη και έπεξεργασία μέσα στις ίδιες τις συνθήκες του αγώνα μιās πολιτικής σκέψης «ιδιόμορφης», μέ έμφανείς τις επιρροές τόσο από «ξένα» πρότυπα, αλλά και κυρίως από τόν παραδοσιακό αφρικανικό τρόπο τής «φυλετικής ζωής».

ΑΥΤΗ ή πολιτική σκέψη χειρίζεται και σήμερα μιά σοσιαλιστική ιδεολογία «αφρικανικού τύπου», σαφέστατα διαφοροποιημένη από τις ευρωπαϊκές έπεξεργασίες. 'Υγέτες όπως ο Λουμούμπα, ο Καμπράλ, ο Νυερέρε, ο Μαντέλα, ο Μπέν Μπελλά, ο Νγκουαμπί, ο Μαχέλ, ο Νέτο, αλλά και διανοούμενοι όπως ο Φανόν κατάθεσαν και καταθέτουν, έπικεφαλής των αγώνων των λαών τους για ανεξαρτησία, τή δική τους συμβολή στή διαμόρφωση τής αφρικανικής πολιτικής σκέψης.

ΤΟ «ANTI» ξεκινώντας από τή βασική διαπίστωση ότι στή χώρα μας υπάρχει μιá

περίπου «άγνοια» του αφρικανικού χώρου – πράγμα πού δυσκολεύει σέ μεγάλο βαθμό τήν παρακολούθηση και κατανόηση των εξελίξεων στήν 'Αφρική – αρχίζει από σήμερα τή δημοσίευση μιās σειράς κειμένων αφρικανών ήγετων και διανοουμένων.

Παράλληλα και άλλα στοιχεία πού θά δοθηθούν – νομίζουμε – στήν ανίχνευση και κατανόηση τής προβληματικής τής αφρικανικής πολιτικής σκέψης, πού δέν είναι θέματα ένιαία αλλά δρίσκεται καθημερινά μέσα στή διαδικασία τής μετεξέλιξης της.

ΣΤΟ σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε:

● Ένα εισαγωγικό κείμενο τής **Irebe Brown**, καθηγήτριας στό κολλέγιο **Birkbeck** του Λονδίνου.

● 'Αποσπάσματα από κείμενα του δολοφονημένου προέδρου του Κογκό **Μαριέν Νγκουαμπί**.

● Δυό ποιήματα, δείγματα τής κογκολέζικης αγωνιστικής ποίησης, γραμμένα από τόν **Henri Lopes** και τόν **Maxime N' Debeke**.

*ΤΑ εισαγωγικά σχόλια και ή μετάφραση είναι τής **Μαρίας 'Ηλιού**.*

Ο Αριστοτέλης παρατήρησε πώς η πιο δύσκολη πολιτική αλλαγή είναι η μετάβαση απ' το δεσποτισμό στην ελευθερία. «Όταν δηλαδή γυναίκες κι άντρες αναδύονται μέσ' από τη σκιά της τυραννίας για να ξεερυνήσουν τις δυνατότητες και τις ευθύνες της ελευθερίας τους. Τόν 20ο αιώνα καμιά ήπειρος δεν υπήρξε πλουσιότερη σε πολιτική εμπειρία από την Αφρική. Η εμπειρία αυτή δημιούργησε μία ιδιαίτερα πλούσια παράδοση στην πολιτική σκέψη, που επίκεντρο έχει το δύσκολο αυτό ταξίδι. Η σκέψη αυτή δεν περιέχει κύρια σε ακαδημαϊκές διατριβές, αλλά σε δημόσιους λόγους και συντάγματα, στα προγράμματα παράνομων οργανώσεων, στα πειστικά κι άμεσα λόγια κυνηγημένων ανταρτών και σε ήμερολόγια φυλακισμένων, κι εκφράζει τα συμπεράσματα και τις επιδιώξεις ανθρώπων στρατευμένων με πάθος στην πολιτική. Γι' αυτό η σύγχρονη αφρικάνικη σκέψη αποτελεί μία μοναδική σύζευξη θεωρίας και πράξης, που αξίζει να γίνει γνωστή πλατιά και να προκαλέσει έντονο προβληματισμό και σ' άλλες χώρες που ακολουθούν το ίδιο αυτό μονοπάτι.

Τό Νοέμβριο του 1884 οι ευρωπαϊκές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις συναντηθήκανε στο συνέδριο του Βερολίνου και κανονίσανε ανάμεσά τους την κατοχή και τη διαίρεση της Αφρικής. Μετά τους κλυδωνισμούς του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου ακολούθησε η μεγάλη ληστεία της αφρικάνικης πολεμικής λείας. Δέκα χρόνια μετά, και μέ την πτώση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, η Αφρική σκεπάστηκε μ' ένα καινούργιο σχήμα μικρών και πολιτικά ανεξάρτητων κρατών μέ αφρικάνικες κυβερνήσεις, οι οποίες όμως κρατούσαν στενούς πολιτιστικούς και οικονομικούς δεσμούς μέ την Εύρωπη. Αν και εμπνευσμένοι από τό πάθος του εθνικισμού, οι αφρικάνοι ηγέτες των χωρών αυτών ήτανε υποχρεωμένοι ν' αντιμετωπίσουνε τό διφορούμενο χαρακτήρα του εθνικισμού και τά όριά του, σά μία πιθανά αποφασιστική δύναμη κοινωνικής αλλαγής. Έπρεπε ακόμη ν' άμφισβητήσουνε τή δυνατότητα επιδίωξης του εθνικού κράτους έκει όπου τό «όχι» στό ιμπεριαλιστικό «δώρο» της πολιτικής ανεξαρτησίας λέγεται μέσα σε συνθήκες φτώχειας και στρατιωτικής άνημπορίας.

Νά δεχτούνε οι Αφρικάνοι τό κράτος-έθνος έτσι όπως τό κληρονομήσανε από τους άπερχόμενους άποίκους, σήμαινε νά δεχτούνε μία ευρωπαϊκή διαίρεση της ήπειρου και τό ιμπεριαλιστικό σύστημα κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων. Η ελευθερία θά δινε τήν ευκαιρία σε μερικούς Αφρικάνους νά

«Τό ΟΧΙ της Αφρικής»

Της Irene Brown

Η Irene Brown δίδαξε χρόνια στό πανεπιστήμιο του Dar — Es — Salam της Τανζανίας, και τώρα διδάσκει πολιτική σκέψη του Τρίτου Κόσμου στό κολλέγιο Birkbeck του Λονδίνου. Τό άρθρο αυτό είναι γραμμένο ειδικά για τό «ΑΝΤΙ».

ένωθούνε μέ τους ιμπεριαλιστές στη συνεχιζόμενη εκμετάλλευση της Αφρικής. Έτσι ή ήπειρος θά ξανααποικισόταν απ' τους δικούς της ηγέτες. Όμως, οι άνθρωποι που θά παρουσιάσουμε άρνηθήκανε αυτή τή λύση.

Κάθε κράτος της Αφρικής είναι και μία πληγή στό σώμα της. Οι Αφρικάνοι δεν πήρανε μέρος στη δημιουργία των κρατών τους, όμως πολεμήσανε για τήν άπελευθέρωσή τους. Αυτό τους έκανε κάτι λιγότερο αλλά και κάτι περισσότερο από εθνικιστές. Χρειάστηκε πολιτική επιδεξιότητα για νά συγκρατήσουνε τήν κεντρική διοίκηση ενάντια στις διασπαστικές δυνάμεις και τή φυλετική διαμάχη που άνάψανε μέσα στη χαρακτηριστική άνιση ανάπτυξη της κάθε άποικίας. Και ζήτησαν απ' τήν άρχή μία πλατύτερη πολιτική βάση απ' τό αδύνατο και τρωτό «βαλκανικό» κράτος. Ο Τζούλιους Κ. Νιερέρε της Τανγκανίκας ήτανε αποφασισμένος ν' αναβάλλει τήν ήμερομηνία της ανεξαρτησίας της ίδιας της χώρας του, αν αυτό μπορούσε

νά δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μία Όμοσπονδία της Ανατολικής Αφρικής, αν δηλαδή ή Τανγκανίκα και ή Κένυα μπορούσανε νά πάρουνε τήν ανεξαρτησία τους μαζί.

«Ο αφρικάνικος εθνικισμός — έλεπε — είναι χωρίς νόημα, είναι αναχρονιστικός, είναι επικίνδυνος, αν ταυτόχρονα δεν είναι παναφρικανισμός».

Στις 6 Μαρτίου 1957 ή Γκάνα γίνηκε ή πρώτη βρετανική άποικία που άνάκτησε τήν ανεξαρτησία της. Ο Kwame Nkrumah, ο πρώτος της πρόεδρος, είδε τόν έαυτό του σαν τόν υπερασπιστή της αφρικάνικης ενότητας κι ελευθερίας. Τό σύνταγμα της Γκάνα μέ θαυμαστό τρόπο δημιούργησε και ταυτόχρονα άρνήθηκε τό καινούργιο κράτος. Τό δεύτερο άρθρο του διακηρύσσει ότι:

«στη γεμάτη εμπιστοσύνη άναμονή μας γρήγορης παράδοσης της λαϊκής κυριαρχίας σε μία ένωση των χωρών και των τόπων της Αφρικής, ο λαός παραδίδει τώρα στό Κοινοβούλιο τή δύναμη νά προνοεί για τήν παράδοση της κυριαρχίας όλόκληρης της χώρας ή ενός μέρους της στό λαό».

Αυτό αποτέλεσε ένα καταπληκτικό ζενίθ στον άγώνα για τήν πολιτική ανεξαρτησία. Από τότε, παρά τό γεγονός ότι ο παναφρικανισμός ζει ακόμη πάνω στην κομματιασμένη ήπειρο και παρά τό ότι στα τελευταία 20 χρόνια γίνανε πολλές προσπάθειες για ένωση περιοχών και κρατών, οι κοινές άγορές και οι πολιτικές όμοσπονδίες καταρρέουνε μέσα σε όργανιμένες διαφωνίες. Έτσι ή αφρικάνικη φιλοδοξία που κρύβεται πίσω απ' όλα αυτά φαίνεται πώς είναι σχεδόν αδύνατο νά πραγματοποιήσε τήν ένότητα που όνειρεύεται ή Αφρική. Άποδεικνύεται όμως πώς είναι τό ίδιο αδύνατο νά περιοριστεί στον άλλο της πόλο: τό έθνος-κράτος.

Τό 1974, όταν τά υπέρ-έθνικά σχέδια των παν-αφρικανιστών καταρρεύσανε σχεδόν όλα, συνεχιζότανε ακόμη ή πραχτική μεριά της πολιτικής που άποσκοπούσε στην αφρικάνικη ένότητα. Ο Σαμόρα Μαχέλ, πρόεδρος της Μοζαμβίκης, έκλεισε τά κοινά σύνορα μέ τήν παράνομη λευκή κυβέρνηση της Ροδεσίας, παρά τόν οικονομικό αποκλεισμό που σήμαινε αυτό για τήν εύθραστη καινούργια του πατρίδα. Έτσι ή Μοζαμβίκη έγινε ή βάση των αφρικάνων γκερίλλας για τή διείσδυση που έπαιρουνε στη Ροδεσία. Έλεπε σχετικά: «Νιώθουμε μία ιδιαίτερη ευθύνη για τήν άπελευθέρωση του Ζιμπάμπουε. Θεωρούμε τόν άγώνα αυτό δικό μας». Αυτό αποτελεί μία άναγνώριση της όληθειας που κρύβεται στα λόγια του Νκρούμα: «Αν όλόκληρη ή Αφρική δεν ελευθερωθεί, ούτε μία χώρα στην Αφρική δεν μπορεί νά είν' ελεύθερη». Αυτό έρμηνεύει επίσης τήν ένισχυση που δόθηκε από τόν Οργανισμό Αφρικάνικης Ενότητας (Ο.Α.Υ.) στα άπελευθερωτικά κινήματα της Αφρικής. Κι αυτή ή ένίσχυση όμως έμποδίστηκε ως ένα βαθμό. Η Γενική Συνέλευση του Ο.Α.Υ. δέ μπόρεσε ν' άποφύγει τή σύμπραξη μερικών αφρικανικών κρατών μ' έξωτερικές έχθρικές δυνάμεις που άπειλούν τήν ήπειρο μέ τή συνέχιση της έξάρτησής της.

Έπιστρέφοντας από μία διάσκεψη κορυφής του Ο.Α.Υ. που είχε όλοφάνερα άποκαλύψει τό διαιρεμένο χαρακτήρα της Αφρικής, ο Νιερέρε έλεπε:

«Υπάρχει ένας διάβολος κάπου στην Αφρική... Οι αφρικάνικες χώρες θά πρέπει ν' άποφασίσουνε αν θέλουνε νά δώσουνε προτεραιότητα στην ίδια τήν Αφρική ή στους συνεταιρισμούς τους μέ ξένους ηγέτες».

Τό 1960 οι Βέλγοι, που θέλανε νά σφραγίσουνε τό Κογκό μπρός στον άέρα της αλλαγής και που είχανε επιβάλει μία άτεγκτη, πλατωνική άποικιοκρατία καταλάβανε ότι, ή έπρεπε νά δώσουνε πολιτική άυτονομία στην κλυδωνιζόμενη άποικία τους ή ν' αντιμετωπίσουνε επανάσταση. Γι' αυτό άναγγείλανε άμέσως τήν ανεξαρτησία και παραδώσανε τήν έξουσία στον παν-αφρικανιστή Πατρίς Λουμούμπα, στις 30 Ιουνίου 1960. Μία όδομάδα άργότερα ή έπαρχία της Κατάνγκα μέ τά πλούσια όρυχεία της προσπάθησε ν' άποσχιστεί μέ βελγική ένίσχυση, και τό Γενάρη του 1961 ο Λουμούμπα σύρθηκε εκεί σαν πολιτικός αϊχμάλωτος και δολοφονήθηκε. Δολοφονήθηκε γιατί

προσπάθησε νά κάνει την κογκολέζικη ανεξαρτησία μιά πραγματικότητα και ο Φανόν ισχυρίστηκε ότι ο θάνατός του έδειξε πώς υπάρχουνε δυο 'Αφρικές και πώς ή συνύπαρξη άναμεταξύ τους ήτανε αδύνατη: «Δέ μπορεί νά υπάρχει μιά 'Αφρική πού νά πολεμάει την άποικιοκρατία και μιά άλλη πού προσπαθεί νά τά βολέψει μέ την άποικιοκρατία. Μιά από τίς 'Αφρικές αυτές πρέπει νά καταστρέψει την άλλη». 'Η δολοφονία του Λουμούμπα αποκάλυψε πόσο τρωτή είναι ή άντι-άποικιοκρατική άφρικάνικη επανάσταση, πόσο αδύνατη είναι ή άμυνά της, τούς άδυσώπητους έχθρους της, κι ακόμη πόσο πιθανή είναι ή ήττα της.

Ο Λουμούμπα πέθανε γιατί ή κογκολέζικη πολιτική κυριαρχία συγκρούστηκε μέ τή βελγική οικονομική ύπεροχή κι αυτό τον έφερε σέ σύγκρουση μέ τίς νεο-άποικιοκρατικές δυνάμεις του Κογκό. Παίρνοντας στά χέρια τους τή διαδικασία γιά την εξαφάνιση της νεο-άποικιοκρατίας, άπαραίτητο θεμέλιο γιά την έλευθερία, οί 'Αφρικάνοι ήρθαν άντιμέτωποι μέ τίς έσωτερικές άνταγωνιστικές πιέσεις της έθνικής θέλησης: «'Η καταπίεση μπορεί νά 'χει τό πρόσωπο ενός μαύρου ή τό πρόσωπο ενός 'Αραβιά», προειδοποίησε ο Φράντς Φανόν. Καί πραγματικά: ή χαρά μέ την όποία τά θύματα της άποικιοκρατίας γιορτάσανε τή φαινομενική άποχώρηση των άποίκων έδωσε τή δυνατότητα σέ μιά άφρικάνικη λίτε νά υποκαταστήσει μέ τον έαυτό της τούς άποικιοκράτες, σχεδόν χωρίς νά την πάρουν είδηση.

'Η ανεξαρτησία, πίστευε ο Φανόν, μπορεί νά φέρει στην έξουσία μιά καταπιεστική έθνική άστική τάξη ή μιά επαναστατική αγροτιά. Μέσ' από τά έργα του ο Φανόν βεβαίωσε ότι ή μοίρα πού άναδυόμενοι έθνους θά έπηρεαζόταν βαθιά από τή φύση της σύγκρουσής του μέ την άποικιοκρατία. 'Αν ή πολιτική ανεξαρτησία έρχότανε σέ μιά άποικία διά μέσου κάποιας συμφωνίας μέ την άποικιοκρατική δύναμη, αυτό συνέβαινε έπειδή οί άποικιοκρατικές δυνάμεις είχανε αποφασίσει ν' αλλάξουνε τούς παίχτες στό παλιό παιχνίδι της δύναμης. 'Η «έθνική άστική τάξη» υποκατάστησε μέ τό δικό της μαύρο πρόσωπο τό άσπρο πρόσωπο των άποχωρούντων άποικιοκρατών κι άπολάμβανε τον ίδιο πολυτελή τρόπο ζωής μ' αυτούς, μιά κι έκτελούσε γιά τίς μεγάλες δυνάμεις τό ίδιο άπαραίτητο καθήκον μέ την άποικιοκρατική διοίκηση. Στά καταπιεστικά μονοκομματικά της κράτη, ή έθνική άστική τάξη έπαιξε τό ρόλο τοποτηρητή, γιά νά μπορεί ή βιομηχανία νά κρατάει τό εργατικό δυναμικό δέσμο στους ίδιους χαμηλούς μισθούς. Οί άποικιοκράτες είν' εύχαριστημένοι πού τούς πληρώνουν γι' αυτό τό σκοπό, κι αυτοί είν' εύχαριστημένοι πού πληρώνονται. Αυτό δέ βάζει τέρμα στην άποικιοκρατία, αλλά δημιουργεί μιά άφρικάνικη άποικιοκρατική διοίκηση. 'Ο Φανόν αναφέρει μέ άπογοήτευση: τά λόγια του άφρικανού προέδρου της Γκαμπόν:

«'Η Γκαμπόν είναι ανεξάρτητη, αλλά άνάμεσα στην Γκαμπόν και στη Γαλλία τίποτα δέν άλλαξε, όλα συνεχίζονται όπως πριν».

Μόνο όπου υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων άνάμεσα στους άποικιοκράτες και την ντόπια elite — όπως ή παρουσία μιάς μεγάλης κοινότητας άποίκων — και είναι αδύνατη ή ειρηνική μεταβίβαση της έξουσίας, μπορεί ο βίαιος άντιάποικιοκρατικός πόλεμος νά έμποδίσει αυτή τή διεφθαρμένη συμμαχία. Μέσα σ' έναν άγριο πόλεμο γιά ανεξαρτησία, πίστευε ο Φανόν, ο ίδιος ο λαός μπαίνει μέσα στην πολιτική άρένα, ριζοσπαστικοποιείται από την πάλη αυτή, και δέν είναι πιά άθυρμα. 'Ακόμη και ή συντηρητική αγροτιά και τό άπολιτικό λούμπεν προλεταριάτο κινητοποιούνται γιά ν' άποσπάσουνε άπ' τούς άποικιοκράτες τή δύναμή τους.

«'Από δω και πέρα — έγραψε ο Φανόν — οί δημαγωγοί, οί δπορτουνιστές και οί μάγοι θά βρίζουνε δυσκολίες στη δουλειά τους».

Ο 'Αμίλλαρ Καμπράλ, πού οδήγησε τό PAIGC, τό άπελευθερωτικό κίνημα της Γουίνέας — Μπισάου, ήτανε λιγότερο αισιόδοξος άπ' τό Φανόν γιά την αναπόφευκτη νίκη των επαναστατικών δυνάμεων μιάς χώρας μετά άπ' τό βίαιο πόλεμο. 'Η

δημιουργία μιάς νέας πολιτικής τάξης άπ' την καινούργια έθνική κυβέρνηση, προϋπόθετε ότι αυτή ή κυβέρνηση θά είχε τή δύναμη νά χρησιμοποιήσει την έξουσία της πάνω σ' ένα λαό έθισμένο στή χρήση της βίας. 'Η νίκη σημαίνει ταυτόχρονα ότι ήρθε ή ώρα νά διαλυθούν οί ομάδες των πολεμιστών της γκε-ρίλλας και ν' άφοπλιστούν οί τρομοκρατικές οργανώσεις. Γιατί ή διακυβέρνηση ενός σύγχρονου κράτους δέν έξαρτάται από την έτοιμότητα γιά δολοφονία και θάνατο, πού χαρακτηρίζει μιά πολεμική περίοδο.

Μέσα σέ λίγους μήνες οί ήρωες του πολέμου θ' αντικατασταθούν από τούς φοιτητές του πανεπιστημίου κι ο χωριάτης θά ξανασπάρει τον παθητικό ρόλο του μέ μιά έκπληκτική γρηγοράδα, καθώς οί μήνες του πολέμου θά θυθίζονται στά βάθη της χωριάτικης σιωπής τους.

Ο Ιμπεριαλισμός θέλησε νά υποτάξει την παραγωγική ικανότητα της 'Αφρικής στην δική του, γι' αυτό προσπάθησε νά βάλει τέρμα στην ιστορία της 'Αφρικής. 'Όταν οί παραγωγικές δυνάμεις των άποίκων άπελευθερωθούν κάποτε ξεσπάει βίαιος ο ταξικός άγώνας. 'Ο Καμπράλ προειδοποίησε ότι ή έθνική ανεξαρτησία «θά άπελευθερώσει έπίσης όλες τίς άντιδραστικές δυνάμεις μέσα στις χώρες μας πού είχε πνίξει ή άποικιοκρατία και θά τούς άνοίξει τό δρόμο στην συμμαχία μέ τή διεθνή μπουρζουαζία». Γι' αυτές τίς δυνάμεις ή καινούργια κυβέρνηση θά είναι ή γέφυρα πού οδηγεί στον ξένο πλούτο.

«Γι' αυτό — έγραψε ο Καμπράλ — πιστεύουμε πώς κάτι δέν πάει καλά μέ την άπλουστευμένη έρμηνεία πού θεωρεί τά έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα επαναστατικές τάσεις».

Κάι πιό πέρα, άναρωτήθηκε άν, στις περισσότερες περιπτώσεις, τό άντι-άποικιακό κίνημα δέν είναι στό βάθος του παρά μιά ιμπεριαλιστική πρωτοβουλία. Τό έθνικιστικό δυναμικό ενός λαού μπορεί νά συνοδεύεται από την καθολική του άνικανότητα νά άπο-άποικιοκρατήσει τό πολίτευμά του.

Ο Νγκρούμα πίστευε ότι τελικά οί ριζοσπαστικές δυνάμεις της 'Αφρικής θ' άποδεικνύονταν δυνατότερες από τίς άντιδραστικές δυνάμεις της νεο-άποικιοκρατίας. 'Ο Ιμπεριαλισμός ήτανε ο μελλοθάνατος καπιταλισμός κι ή νεο-άποικιοκρατία ο μελλοθάνατος ιμπεριαλισμός. Γιά νά ξεσηκωθεί όμως ο άφρικάνος χωριάτης, θά 'πρεπε νά υπάρχει ή ίδια πολιτική συμμαχία άνάμεσα στον εργάτη και τό χωριάτη πάνω στην όποία ο Καμπράλ στηρίξε την πολιτική της γκερίλλα. 'Η συμμαχία αυτή έξαρτιόταν από τή στενή και συνεχή έπαφή άνάμεσα στό χωριό και στην πόλη. 'Ο εργάτης κι ο μικροαστός σάν τον Νγκρούμα θά 'πρεπε νά αποφασίσει μέ ποιόν νά ένώσει τίς δυνάμεις του: μέ τό χωριάτη ή μέ τούς ιμπεριαλιστές στην 'Αφρική. 'Ο Νγκρούμα πίστευε ότι οί όίωνοι είναι κακοί:

«'Νά έλπίζει κανείς ότι ή μικροαστική τάξη θ' αναλάβει την επανάσταση όταν πάρει την έξουσία σέ μιά υπανάπτυκτη χώρα, σημαίνει νά έλπίζει σ' ένα θαύμα».

Μικροαστός είναι στην 'Αφρική ο άντρας ή ή γυναίκα πού μπορεί νά διαβάσει και νά γράφει σ' έναν ώκεανό άγγραμματος. Αυτή ή μορφωμένη μειονότητα ίσως φαίνεται φτιαγμένη γιά νά κυβερνήσει. 'Αλλά ο Καμπράλ πίστευε πώς άν ή μάζα του λαού συνέχιζε ν' άσκει πίεση πάνω της, θά μπορούσε νά οδηγήσει την άποικούμενη χώρα στην ριζοσπαστικοποίηση. 'Ο Φανόν άπ' τή μεριά του πίστευε σ' ένα βίαιο πόλεμο ανεξαρτησίας σάν τό μόνο τρόπο γιά την κινητοποίηση των μικροαστών. 'Ο Νυζέρε της Τανζανίας πιστεύει σ' ένα μονοκομματικό καθεστώς όπου ή elite θά μπορούσε ν' άναγκαστεί νά έξαρτήσει την πολιτική της επιβίωση από τό βαθμό πού ύπηρετεί τό λαό.

Τό Φλεβάρη του 1967, ή περίφημη Διακήρυξη της 'Αρουσά έέβαλε ένα νομικό κώδικα συμπεριφοράς ο οποίος άπαγόρευε στους πολιτικούς και τούς δημόσιους υπάλληλους νά πληρώνονται μέ κυβερνητικά χρήματα και ταυτόχρονα νά είναι διευθυντές ή νά έχουνε μετοχές σέ οποιαδήποτε εταιρία ή νά νοικιάζουνε σπίτια. Παράβαση του κώδικα σήμαινε χάσιμο του δικαιώματος συμμετοχής στις βουλευτικές εκλογές. Αυτή λοιπόν ή αυταπάτηση είχε τή δύναμη ενός νόμου, όχι μόνο μιάς ήθικης έπιταγής. 'Αν και ή Διακήρυξη δέν έφερε άμέσως ισό-

τητά στην πρώην αποικία, έκανε βέβαια ένα πράγμα: ότι τρομαχτικά εμπόδια είχαν μπει στο δρόμο μιας «καινούργιας τάξης» όπως αυτή που περιγράφει ο Τζίλς. Οι πολιτικές θέσεις και τα διοικητικά πόστα δε θα μπορούσαν πια ν' αποτελούνε το δρόμο του πλουτισμού ανεμπόδιστα, κι ο κρατικός καπιταλισμός δε θα γινότανε το χρηματοκιβώτιο μιας καινούργιας αφρικάνικης élite στην Τανζανία. Σωστός κομματικός κι εθνικός εκλογές δίνουνε την έγγυση ότι ένας ήγέτης που παραβιάζει αυτό τον κώδικα δε θα μπορεί νά επιδιώκει πολιτικά. 'Ο λαός απ' την άλλη μεριά έδειξε με τις χαρούμενες εκδηλώσεις του ότι αν χρειαζότανε θ' άσκούσε την απαιτούμενη πίεση για νά δάλει νερό στο κρασί της ή αστική τάξη. Αυτό ήτανε θανάσιμο χτύπημα για τους Ουαμπενζί (Wabenzi = αυτός που έχει αυτοκίνητο Mercedes - Benz), όπως ονομάζανε οι αγρότες την καινούργια φυλή που με τα μεγάλα της αυτοκίνητα ήθελε ν' αποδείξει πως χαίρεται πραγματικά τους καρπούς της εθνικής ανεξαρτησίας.

Τό 1958 ή Γαλλία άσκησε μεγάλη οικονομική, πολιτική και πολιτιστική πίεση στις αποικίες της, για νά τις αναγκάσει νά επιβεβαιώσουνε την επιθυμία τους νά μείνουνε κάτω απ' την ιμπεριαλιστική ήγεμονία της, μέσ' από μία Γαλλο-Αφρικανική Κοινότητα. Μιλώντας μπροστά στο Ντέ Γκώλ, ο Σεκού-Τουρέ είπε: «προτιμάμε φτώχεια μέσ' στην έλευθερία, παρά πλούτο μέσ' στη σκλαβιά». Άπηχώντας τη φωνή του ο λαός της Γουινέας είπε όχι στην κοινότητα. 'Η αίφνιδια αποχώρηση των Γάλλων θα μπορούσε ίσως νά οδηγήσει τη Γουινέα στη διάσπαση, όπως έγινε με τό Κογκό, αλλά ο Σεκού-Τουρέ κατάλαβε ότι «χωρίς αυτό τό ΟΧΙ στη Γαλλία, ή ανεξαρτησία μας θα είχε αναβληθεί άπεριόριστα». 'Η άπο-αποικιοποίηση απαιτούσε μία τέτοια άρνηση, κι αυτή ή άρνηση σήμαινε επίσης μία καθολική άνοικοδόμηση της άποικίας. 'Όπως είπε ο Σεκού-Τουρέ, «κι όταν ακόμη οι λαοί της 'Αφρικής κυβερνώνται από αφρικάνικες κυβερνήσεις, χωρίς αυτό ν' αντιστοιχεί στη δημοκρατικοποίηση των δομών της άποικιοκρατίας και χωρίς νά εκπληρώνεται καμιά λαϊκή επιθυμία, χωρίς μ' άλλα λόγια νά συντελείται ή διαδικασία της άπο-αποικιοποίησης, τότε ή 'Αφρική πάει ένα βήμα πίσω».

Τό αν λοιπόν ή 'Αφρική θα πάει πίσω ή μπρός, είναι σχετικό με τό πόση δύναμη έχει καθεμιά απ' τις 'Αφρικές του Φανόν. 'Ο Σεκού-Τουρέ έκρινε πως τό χειρότερο κακό που μπορούσε νά προέλθει από την άποικιοκρατία ήτανε ή στέρηση των λαών της 'Αφρικής από την πολιτική τους ύπευθυνότητα. 'Ο Καμπράλ, που άρχισε τον άπελευθερωτικό άγώνα της χώρας του μέσα σ' έναν πληθυσμό άγρόμματο, άνίκανο ακόμη και νά καταλάβει ένα χάρτη ή τις οδηγίες σ' ένα μηχανήμα πυροδότησης, ίσορρόπησε τη δύναμη της άποικιοκρατίας και τις άδυναμίες που φέρουν ή έξάρτηση και ή έκμετάλλευση, με την άνάπτυξη νέων ίκανοτήτων και πολιτικής ύπευθυνότητας στο λαό, μέσ' απ' τό ίδιο τό προτσές του λαϊκού άγώνα. Αυτή ή ίδια ή σύγκρουση άλλαξε την ίσορροπία των δυνάμεων κι έφερε πιο κοντά την προοπτική της δημοκρατίας και της έλευθερίας στην 'Αφρική. 'Ο Καμπράλ προειδοποίησε όσους ήτανε μαζί του νά μή χαίρονται για εύκολες νίκες, ταυτόχρονα όμως δήλωσε τη σταθερή του άπόφαση ν' αντισταθεί.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ: 1. Λ. Δ. ΚΟΓΚΟ

‘Η στρατευμένη αφρικάνικη ποίηση

‘Η ποίηση, όπως και τό τραγούδι, λειτουργούν στην 'Αφρική με ιδιαίτερη ένταση, άμεσότητα και άποτελεσματικότητα, γιατί έγγράφονται στη συνέχεια μιας παράδοσης, πάντα ζωντανής, όπου ο προφορικός λόγος συμπυκνώνει την πολιτισμική κληρονομιά και διαμορφώνει τις συνειδήσεις.

Οί αφρικάνικοι λαοί τραγούδησαν τά βάσανά τους, τη σκλαβιά τους, αλλά και τους άγώνες τους και την άδάμαστη χαρά της ζωής που τους χαρακτηρίζει. Οί εθνικές τους γλώσσες άποτελέσαν χώρο και μέσο αντίστασης. Οί δόκιμοι ποιητές τους βρέθηκαν όλοι στρατευμένοι στην άναζήτηση της νέγρικης ταυτότητας και στον άγώνα για την άπελευθέρωση και την ανεξαρτησία.

Στά νέα αφρικάνικα κράτη, όπου οίκοδομείται μέσα από μύριες δυσκολίες μία νέα πραγματικότητα, ή ποίηση έκφράζει συχνά, μέ όλο και πλουσιότερα μέσα, τη δίψα της κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά και τις αντίφάσεις μιας μεταβατικής εποχής. Στην κόψη του ξυραφιού, ανάμεσα σέ μία χιλιόχρονη άγραφτη παράδοση και στο όραμα μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας, οί αφρικάνοι ποιητές δρουν συγχρόνως σάν πολιτικοί και πνευματικοί ήγέτες. Λόγος και δράση συμπορεύονται στην 'Αφρική.

Μ.Η.

ΑΤΑ ΟΖΑΛΙ...

του HENRI LOPES

Όποιας φυλής και νά 'σαι,
Βιλί, Κογκό, Νγκαλά,
είσαι ίδια φτιαγμένος.
Μές στ' άμπάρια ριγμένος,
έσύρθηκε ό παππούς σου
σκάβος στην ξενιτιά.

Δεμένος ό πατέρας σου,
άγγάρεια στίς τραθέρες¹.
Βιάσανε τή μάνα σου,
μαστίγωσαν τό πιό μικρό
άδέρφι σου και σένα
σέ βόρσανε φοιχτά.

Όποιας φυλής και νά 'σαι,
Βιλί, Κογκό, Νγκαλά,
καράδια δέ σκαρώνεις,
πιφόςγες μοναχά.
Δέ φτάνεις στό φεγγάρι
ξυπόλυτος θαδίζεις
κι άγκομαχάς μέ τό λυχνάρι.

Όποιας φυλής και νά 'σαι
Κογκό, Νγκαλά, Βιλί,

σάν έμπει ό τίγρης στην αύλή
δέ θά σέ ξεχωρίσει.
Θά σέ σπαράξει μιά χαρά.
Βλέπεις, τί διάλεχτο μιλάς
αυτόν δέν τότε κόφτει.

Σάν έμπει ό ξένος στην αύλή,
άγριοι, άρματωμένοι,
δρύση τό αίμα θά χυθεί
ίδια του καθενός.
Ζαβάδα μέ τ' άδέρφια σου
νά 'σαι σέ φαγωμάρα
σά μπαίνει ό τίγρης στην αύλή.

Τής φυλής των Βιλί, των Νγκαλά, των
Κογκό,
άδέρφια στη μοίρα, παιδιά του
Κογκό.

(Μετάφραση από τή γλώσσα λιν-
γκάλα: Aïmée Mambou Gnali -
Μαρία Ήλιού)

1. Η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής
πού διασχίζει τό νότιο Κογκό πληρώθηκε τόσο
άκριβά από τόν πληθυσμό πού δούλεψε κατα-
ναγκαστικά σέ άθλιες συνθήκες, ώστε λεγόταν
πώς κάθε τραβέρσα κόστισε και ένα νεκρό.

Γεννημένος τό 1937, ό Henri Lopes
είναι μία από τίς σημαντικότερες
πνευματικές φυσιογνωμίες της
Άφρικής. Έκπαιδευτικός, συγγρα-
φέας, πολιτικός ήγέτης, ή πολυδιά-
στατη συμβολή του στη ζωντανή
ιστορία της χώρας του σημάδεψε βα-
θιά τό Κογκό την τελευταία δεκαετία.

Καθηγητής της ιστορίας στό Πανε-
πιστήμιο της Μπραζαβίλ, μέλος της
Διεθνούς Έπιτροπής της Ουνέσκο
πού κατάρτισε την περίφημη έκθεση
«Apprendre à être» γιά τίς προοπτι-
κές της εκπαίδευσης σέ παγκόσμια
κλίμακα, δούλεψε άκούραστα γιά την
εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στό Κογ-
κό.

Άξιόλογος πεζογράφος και ποιη-
τής, έχει γράψει τόν έθνικό ύμνο της
νεαρής κογκολέζικης λαϊκής δημο-
κρατίας: «Σήκω επάνω, γενναία πα-
τρίδα!... Σπάσαμε πιά τίς άλυσίδες
μας. / Είμαστε κυρίαρχο έθνος». Τά
θέματα πού άναπτύσσει στό έργο του:
ή κογκολέζικη ένότητα, ή ξένη και ή
ντόπια εκμετάλλευση, ή θέση της γυ-
ναίκας στά πλαίσια μιάς κοινωνίας σέ
εξέλιξη, ό δρόμος γιά τό σοσιαλισμό.
Υπήρξε διαδοχικά ύπουργός Παι-
δείας, ύπουργός Έξωτερικών, πρω-
θυπουργός. Τώρα είναι ύπουργός Οί-
κονομικών. Μέλος του Πολιτικού
Γραφείου του Κογκολέζικου Κόμμα-
τος της Έργασίας.

Οί κογκολέζικες φυλές ή έθνότητες
κατοικούν, όπως οί περισσότερες φυ-
λές της Άφρικής, ένα συγκεκριμένο
γεωγραφικό χώρο. Οί Νγκαλά είναι
φυλή του βορρά του Κογκό. Οί Βιλί
βρίσκονται στό νότο του Κογκό, στην
παραθαλάσσια περιοχή. Οί Κογκό (ή
Μπακογκό), στό νότο και αυτοί, δρέ-
θηκαν χωρισμένοι άνάμεσα στό Ζάιρ,
τό Κογκό και την Άγκόλα.

Υπάρχουν μεγάλες οικονομικές
άνισότητες άνάμεσα στό βόρειο και
στό νότιο τμήμα του Κογκό. Οί νότιες
φυλές ευνόηθηκαν και από τή γεω-
γραφία και από την ιστορία: ήρθαν
πρώτες σέ επαφή μέ την Εύρώπη και
ή εκπαίδευση εισχώρησε στην
Άφρική από τά παράλια. Τίς άνισό-
τητες άνάμεσα σέ γεωγραφικές περι-
οχές και συνεπώς σέ έθνότητες εκμε-
ταλλεύονται όσοι έχουν συμφέρον νά
συδανυλίζουν τίς άντιθέσεις και νά
διασπούν την ένότητα.

Ό Henri Lopes κάνει σ' αυτό του
τό ποίημα ένα κήρυγμα ένότητας πού
είχε μεγάλη άπήχηση. Σέ μιά χώρα
όπου ό ρυθμός και ή μελωδία είναι τά
άμεσότερα και άποτελεσματικότερα
μέσα έκφρασης, επικοινωνίας και συ-
σπείρωσης, τό Ατα ozali έγινε τρα-
γούδι πού τραγουδιέται στά λαϊκά
πανηγύρια και στα χορευτικά κέντρα,
στά σπίτια και στίς αύλές των Βιλί,
των Κογκό και των Νγκαλά...

980.000

του Maxime N' Debeke

Άκόμα μιά χρονιά
πού ψήνει στόν ήλιο άδεια αυγά
μιά κούφια χρονιά
μιά χρονιά πού δέν έχει
σημάδι του χρόνου πού περνά
μιά άνύπαρκτη χρονιά
χρονιά παραγνωρισμένη
χτές πήγαινε κουτσαίνοντας
σήμερα μοιάζει κουτσορεμένη
άκόμα μιά χρονιά
τοσουτσικη
άρπαγμένη φαγωμένη από τούς Ίσκιους
μίκρυναν οί μέρες
τό φεγγάρι μόλις πού τρυνπάει τή νύχτα

Θά τολμήσει κανείς νά ρωτήσει τόν ήλιο
γιατί κόντυνε ό δρόμος του;
Θά τολμήσει κανείς νά ρωτήσει τό φεγγάρι
άν είναι έρημοι οί διάδρομοι τής νύχτας
Θά τολμήσει κανείς νά άναρωτηθεί
γιατί στέγνωσαν οί μαστοί τών γυναικών
γιατί στέρεψαν τά ποτάμια
γιατί μούχλιασαν τά κελάρια τής γής
γιατί άδειασαν τά ντεπόζιτα του ούρανού
γιατί λιγοστεύει ή ζωή
γιατί λιγοστεύει έδώ ή ζωή
καί μακραίνει πάρα πέρα

Δέν τρέφει αλήθεια ή μιά μεριά τήν άλλη
Ποιός θά τολμήσει – Ποιός θά τολμήσει – Ποιός θά
τολήσει

Έμείς θά τολμήσουμε

Είμαστε 980.000

980.000 πεινασμένοι
τσακισμένοι
έξαθλιωμένοι

Έρχόμαστε άπ' τίς φάμπρικες

Έρχόμαστε άπ' τά δάση
τούς κάμπους
τούς δρόμους

Μέ τό λαιμό νά καίγεται
κράμπες νά πιάνουν τό στομάχι
δρθάνοιχτες τρύπες στά μάτια
κιρσοús άπ' άκρη σ' άκρη του κορμιού

Καί μπράτσα σκληρά
Καί χέρια ροζιασμένα
Καί πόδια γερά σά θράχια

Είμαστε 980.000

980.000 έργάτες
άνεργοι
καί λίγοι φοιτητές
πού δέν έχουν πιά δικαίωμα
παρά σέ μιά ζωή
μισερή

Η φάμπρικα παράγει
γόνιμη φαίνεται ή γή
δύο καί δύο δέν μπορεί
παρά νά κάνουν τέσσερα

Όταν γράφτηκε αυτό τό ποίημα, ό πληθυσμός του Κογκό
ύπολογιζόταν σέ 1.000.000 κατοίκους. Οί 980.000 είναι
λοιπόν ό κογκολέξικος λαός, ό κογκολέξικος πληθυσμός,
δταν άφαιρεθούν οί 20.000 προνομιούχοι, δηλαδή τά με-
σαία καί άνώτερα στελέχη τής διοίκησης καί τών επιχειρή-
σεων.

Τό ποίημα 980.000 του Μ. Ν' Debeke πρωτοδημοσιεύτηκε
σέ έφημερίδα καί αγαπήθηκε πολύ από τούς κογκολέξους.
«... ό στίχος του “έμείς θά τολμήσουμε”» τραγουδιέται όμα-
δικά άκόμα καί από τούς άγράμματους, κάθε φορά πού
διαμαρτύρονται γιά μιά άδικία», γράφει ό Henri Lopes,
πού προλόγισε τά δύο πρώτα βιβλία του νεαρού τότε Ν' De-
beke.

Φανερά έπηρεασμένος από τό 150.000.000 του Μαγια-
κόφσκι, ό ποιητής του 980.000 έδωσε στό έργο του μιά γνή-
σια κογκολέξικη έκφραση. Οί συμπατριώτες του, ιδιαίτερα
ευαίσθητοι στό θέμα τής έσωτερικής έκμετάλλευσης, δέχτη-
καν αυτό τό ποίημα σά μιά δική τους, συλλογική διαμαρτυ-
ρία.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα γιά τόν Maxime N' De-
beke καί άποσπάσματα από ποιήματά του βλ. στό Άντί,
τεύχος 40, 6 Μάρτη 1976.

M.H.

Μερονυχτίς καπνίζει
ή καμινάδα του Κινσουντί¹
Μερονυχτίς τή γή του
συλλογιέται ό χωριάτης
Μερονυχτίς αγωνίζεται
για τό δίπλωμα ό φοιτητής
Χρόνο τό χρόνο
άκόμα ένα δισεκατομμύριο

Όμως γιά μās ή ζωή μικραίνει
έρημες περιοχές τά λαιμά μας
θυμωμένοι ώκεανοί οί κοιλιές μας
άπομόνωσης κελιά τά μάτια μας
στυμένα πορτοκάλια τά κορμιά

Ἐρχόμαστε ἀπ' τὶς φάμπρικες
 ἐρχόμαστε ἀπ' τὰ δάση
 τοὺς κάμπους
 τοὺς δρόμους
 Δέ σηκώνουμε πιά τὰ μάτια μας
 στ' οὐρανοῦ τ' ἀστέρια
 κάψαμε τὰ στασίδια μας
 γιὰ νά φωτίσουμε τὰ σκοτεινά
 περάσματα τῆς γῆς

Ἐρχόμαστε μαζεμένοι οἱ 980.000
 μπαίνομε χωρίς νά χτυπήσουμε
 Καί νά πού ἐμφανίζονται 20.000
 20.000 προφῆτες
 20.000 θαυματοποιοί
 πρόθυμες οἱ Μερσεντές
 δίψα πού ξεδιψάει
 πείνα πού καλοτρέφει
 γεμισμένα νά σκάσουν τὰ κελάρια
 κρέμονται ἀπό τὰ μπατζάκια τους
 ὁμορφα ὁμορφα πολὺ ὁμορφα θαύματα

Ἀλλά ἐμεῖς θά κάνουμε οἱ ἴδιοι
 τὰ θαύματά μας
 Θά κάνουμε οἱ ἴδιοι
 γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους
 τὰ θαύματά μας
 Τέλειωσαν οἱ κοντσουνεμένες μέρες
 Φτάνει πιά τό διαγούμισμα
 φτάνουν οἱ κάστες
 οἱ προφῆτες
 οἱ μαῦροι ἴσκιοι
 οἱ σκοτεινοὶ διάδρομοι
 ἡ ἀχόρταγη γραφειοκρατία

Θά τοὺς γκρεμίσουμε τοὺς τοίχους
 Θά τοὺς γκρεμίσουμε τοὺς διάδρομους
 ὅπου λουφάζουν οἱ 20.000
 ὅπου τὰ κελάρια ξεχειλίζουν ἀπὸ τό ρύζι μας
 ἀπ' τὶς πατάτες μας
 ἀπὸ τὴ ζάχαρή μας
 ἀπ' τὸν καπνὸ μας
 ἀπ' τὸ μπαμπάκι μας
 ἀπ' τὴ ζωὴ μας.

Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε ὅλοι
 ἀγρότες ἐργάτες
 ἀνεργοὶ φοιτητές
 Ἡ γῆ εἶναι γιὰ ὅλους
 Τὴν ἄρπαξαν οἱ 20.000
 Ἀλλά τὰ κουρεμένα
 τὰ ζαλισμένα
 τὰ κατακαυμένα μας κεφάλια
 τὰ καταφέρνουν σήμερα
 στὰ μαθηματικά

Ἐνα ἑκατομμύριο – δαγάζουμε 20.000
 Εἴμαστε 980.000
 Εἴμαστε οἱ πιὸ δυνατοί
 Ἐμπρός νά πάρουμε ὅ,τι μᾶς ἀνήκει.

Ἀπὸ ΤΟ ΣΥΝΟΧΟΡΤΟ – ΤΑ ΛΕΜΟΝΙΑ
 Μετάφραση Μαρίας Ἡλιοῦ.

1. Μεγάλο ἐργοστάσιο κλωστοῦφαντουργίας, μία ἀπὸ τὶς πιὸ σημαντικές μονάδες παραγωγῆς τοῦ Κογκό.

Ὁ 7ος τόμος τοῦ «ΑΝΤΙ» εἶναι ἔτοιμος. Περιλαμβάνει ὅλα τὰ τεύχη τοῦ 6' ἐξάμηνου τοῦ 1977 (ἀπὸ τό Νο 75 ὡς καί τό Νο 89). Ζητήστε τον ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας ἢ στείλετε μιὰ ἐντολὴ νά σᾶς ἔρθει ταχυδρομικά. Τιμὴ: 380 δρχ. Στόν 7ο τόμο, ἀνάμεσα στὴν ἄλλη πλούσια ὕλη του, θά βρεῖτε:

- τό χρονικὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ '77. Στοιχεῖα, πίνακες, ἄρθρα πολιτικοῦ διαλόγου, ἀναλύσεις τῶν ἀποτελεσμάτων καί μιὰ καυτὴ σάτιρα τῶν πολιτικῶν μας ἡθῶν.
- ἀφιερῶματα γιὰ τό Μάριο Χάκκα καί τό Σεραφεῖμ Μάξιμο μέ ἄγνωστα καί ἀνέκδοτα κείμενά τους, ἀφιέρωμα γιὰ τό ΕΑΜ καί τό ἐλληνικὸ βιβλίο.
- μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐνδιαφέρουσες συνεντεύξεις καί συζητήσεις

●

Πανόδετοι, μέ πλήρη πίνακα περιεχομένων καί ὀνομάτων, οἱ τόμοι τοῦ «ΑΝΤΙ» ἀποτελοῦν ἓνα πολύτιμο σύμβουλο γιὰ τὴ γνώση τῶν πολιτικῶν καί πολιτιστικῶν μας πραγμάτων.

«Ο σοσιαλισμός είναι το μέλλον του κόσμου και ιδιαίτερα της Αφρικής»

Η ανεξαρτησία είναι λοιπόν σταθμός, είναι αγώνας, είναι αποτέλεσμα και είναι μαζί απαραίτητη προϋπόθεση ζωής, στο μέτρο που η ζωή είναι δημιουργία και δημιουργικότητα, ελευθερία και ευθύνη απέναντι στο μέλλον. Τό ότι οι λαοί μας δεν βρήκαν ανακούφιση και αλλαγή με τις ανεξαρτησίες που ανακηρύχθηκαν γύρω στα 1960, εξηγεί την τωρινή τους πικρία και προσδιορίζει τις ανησυχίες τους. Οι αφρικάνικοι λαοί καταγγέλλουν και άπωθούν τις νέες μορφές αποικισμού, όπως έκαναν και για τις πρώτες. Ο αγώνας πρέπει να συνεχιστεί.

Δέ λύθηκε το θέμα. Οι περισσότερες αφρικανικές χώρες δυναστεύονται ακόμα στον οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό τομέα. Οι δομές του κράτους είναι ακόμα, βασικά, αυτές που κληρονόμησε ο αποικισμός. Στην πραγματικότητα, οι γνήσιες προϋποθέσεις πραγματοποίησης της προόδου, που απαιτούν ελευθερία και ευθύνη μπροστά στο μέλλον, συγκεντρώνονται μόνο κατά ένα μέρος. Χρειάζεται λοιπόν να αγωνιστούμε ακόμα για την εθνική ανεξαρτησία, μία ανεξαρτησία αποφενακισμένη, δηλαδή για την πραγματική πολιτική, οικονομική, πολιτισμική ανεξαρτησία.

Κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας και πιο πειστικά μετά την αποικιοποίηση τέθηκε και τίθεται στις αφρικανικές χώρες το θέμα του τύπου της κοινωνίας που χρειάζεται να οικοδομηθεί σαν απάντηση στην προσμονή των αφρικάνικων λαών, παίρνοντας υπ' όψη την ιστορία τους, καθώς και το σημερινό επίπεδο των κατακτήσεων ολόκληρης της ανθρωπότητας. Το εθνικό ζήτημα ήταν πάντα δεμένο με το κοινωνικό ζήτημα.

Μερικοί φοβόνταν την ανεξαρτησία γιατί δεν ξέρανε ακόμα τί να κάνουν – μία και δεν γνώριζαν ακόμα, λέγανε, ούτε μία βελόνα να κατασκευάσουν! Άλλοι είχαν καταλάβει πολύ νωρίς τις πελώριες δυνατότητες που πρόσφερε η ανεξαρτησία.

Άλλά όλοι, και αυτοί και εκείνοι, είμαστε τώρα ελεύθεροι. Το πρόβλημα δεν είναι λοιπόν να δούμε αν αυτό είναι ή όχι δυνατό, αλλά το τί μπορούμε να κάνουμε αυτή την ελευθερία.

Ποιός τύπος κοινωνίας, οργάνωσης (πολιτικής, κρατικής, οικονομικής...) μπορεί να βγάλει τους λαούς μας από τη μακρόχρονη αθλιότητα σε λογικές ιστορικές προθεσμίες; Τί ρυθμό πρέ-

πει να δώσουμε στην ιστορική μας πορεία: το άργο δήμα του μηρυκατικού ή το τρέξιμο του χείμαρρου; Ή και τα δύο; Μπροστά στην καθυστέρηση στην οποία βρίσκονται οι νεαρές μας κοινωνίες, τί σύνθημα δίνουμε στις στρατευμένες μάζες; Για τί τις προετοιμάζουμε; (...)

Η τωρινή εποχή είναι, για μας, εποχή της αμφισβήτησης:

– αμφισβήτησης της ίδιας μας της παραδοσιακής κοινωνίας, στην οποία δεν είναι δυνατό να ξαναγυρίσουμε χωρίς να καταδικάσουμε τους αφρικάνικους λαούς στην αυτοκτονία.

– αμφισβήτησης της αποικιοκρατίας με όλες της τις μορφές και παντού όπου εμφανίζεται, για να απομακρύνουμε όριστικά τους αφρικάνικους λαούς από την πηγή της δυστυχίας τους.

Κείμενα του Μαριέν Νγκουαμπί

– αμφισβήτησης του κοινωνικού συστήματος που γέννησε την αποικιοκρατία και τον ιμπεριαλισμό: του καπιταλισμού.

Στή θέση τους πρέπει να οικοδομήσουμε τη σοσιαλιστική κοινωνία, μόνη εγγύηση ανεξαρτησίας και κοινωνικής προόδου (...)

Ο σοσιαλισμός είναι το μέλλον του κόσμου και ιδιαίτερα της Αφρικής. Το πρόβλημα σήμερα δεν είναι, για μας, να διαλέξουμε τον τύπο κοινωνίας που θέλουμε, αλλά να βρούμε το δρόμο και τα μέσα για να οικοδομή-

σουμε μία σοσιαλιστική κοινωνία στο Κογκό.

(Πρός την οικοδόμηση μίας σοσιαλιστικής κοινωνίας στην Αφρική, σελ. 29-31 και 35).

«Αντίφαση ανάμεσα στη θεωρία και στην πραχτική»

Συζητήσαμε με επαναστάτες από όλους τους ορίζοντες, από όλες τις ηπείρους. Όλοι αναγνωρίζουν θετικά σημεία στο Κόμμα μας, ιδιαίτερα στο θεωρητικό επίπεδο. Αναγνωρίζουν πως οι θεσμοί που δημιουργήσαμε είναι κατάλληλοι, είναι μάλιστα επαναστατικοί. Αναγνωρίζουν επίσης πως οι κατευθυντήριες γραμμές είναι καθαρές. Άλλά όλοι οι συνομιλητές μας επαναλαμβάνουν το ίδιο πράγμα. «Άλλά η πραχτική; Υπάρχει αντίφαση ανάμεσα στη σωστή θεωρία και σε αυτό που γίνεται». Η θέλησή μας να επιτύχουμε, να αλλάξουμε τα πράγματα, ή θέλησή μας να επιβεβαιώσουμε τις βασικές επιλογές μας αμφισβητείται από την κοινωνική πραχτική.

Οι κατευθυντήριες γραμμές δεν εφαρμόζονται. Το πρόγραμμα του Κογκολέζικου Κόμματος της Εργασίας δεν θα εφαρμόζεται άραγε ποτέ; Και θα εξακολουθήσουμε έτσι για πολύ καιρό να πηγαίνουμε δήμα σημειωτόν; Πού βρίσκονται λοιπόν οι αιτίες του διαζυγίου ανάμεσα στη θεωρία και στην πραχτική στον τόπο μας, ανάμεσα στη σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μάζες και στην αρνητική κοινωνική πραχτική των ηγετών; Πρέπει να τις αναζητήσουμε προς τη μεριά των μαζών ή προς την πλευρά των στελεχών του κόμματος; Ή μήπως μόνο προς τη μεριά του κράτους και του νεοαποικιακού μηχανισμού του; Αυτό είναι το ερώτημα στο οποίο οφείλει να απαντήσει το συνέδριο.

(Από την εισήγηση στο Συνέδριο του Κόμματος, Σεπτέμβριος 1974).

ΛΙΒΕΡΟ ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΤΟ ΔΕΙΤΕΡΟ ΜΑΤΙ
ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ
CANCERPOEMS

ΒΟΡΤΑΣ ΚΟΝΤΑΝΟΣ
ΤΟ ΚΥΜΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΜΟΥΤΣΙΔΗΣ
ΑΥΤΟΣ ΕΓΩ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΕΛΑΡΟΥΔΗΣ
ΠΡΟΣΠΕΚΤΟΥΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΕΤΣΙΛΗΣ
Ο ΓΑΙΩΡ ΤΗΣ ΝΥΧΤΟΣ

ΚΑΤΙΝΑ ΜΕΤΣΙΛΗ - ΠΟΙΗΤΗ
ΤΑ ΣΚΟΡΠΙΑ ΧΑΡΤΙΑ
ΤΗΣ ΠΗΛΕΛΟΠΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΛΙΚΗΣ
ΜΑΝΘΡΑΣΠΕΝΤΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
ΤΟ ΡΟΠΤΡΟ

ΡΑΖΕΛ ΜΕΘΟΔΟΥ
Ο ΕΡΗΜΟΠΟΛΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΕ
ΤΟ ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΟ

Σ. Α. ΚΟΝΔΑΚΗΣ
ΜΕΛΕΤΕΣ
ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΠΑΝΩΤΗΣ ΜΕΛΟΤΣΑ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝ
ΤΟΝΙΟ ΚΡΕΓΚΕΡ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΟΥΛΗΣ
ΑΠΟΓΕΥΜΑ
ΤΩΝ ΜΥΡΩΝ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΥΛΟΣ
ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

ΜΑΡΙΟΣ ΔΕΛΑΝΤΑΛΛΗΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ I

ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΥΦΡΟΝΙΔΗΣ
ΟΙ ΣΥΜΠΑΙΧΤΕΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΑ
ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΑ ΦΟΥΓΑΡΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΔΕ
Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΤΣΑΡΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΓΝΑΤΙΑ

ΣΕΙΡΑ: ΤΡΑΜ/ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Διευθύνεται από τον Γιώργο Κάτο

Η ΑΥΓΗ
κάθε πρωϊ
• ζωντανή ενημέρωση
• αδέσμευτη έρευνα • ελεύθερη κριτική

Η ΑΥΓΗ

κάθε Κυριακή
16 σελίδες

- με πλούσιο περιεχόμενο
- με νέο έπιτελείο συνεργατών

Η ΑΥΓΗ
στην πρώτη γραμμή της πάλης
για τη δημοκρατία και την ανεξαρτησία
της Χώρας
για την ενότητα και την ανανέωση
του κομμουνιστικού κινήματος

αγοράζετε
διαδίδετε
την
ΑΥΓΗ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ

ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΕΚΠΤΩΣΗ 30%

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΡΑΣ
ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΤΟ ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Ἡ ἐπιδίωση

Ἀφού ἡ ἀποχουντοποίηση καὶ ἡ κάθαρση πῆραν τέλος καὶ ἡ ζωὴ ἐπανέλαβε τὸν κανονικὸ ρυθμὸ της, ἦταν καιρὸς νὰ ξαναδοῦμε ψυχραίμα τὰ πράγματα καὶ νὰ προχωρήσουμε στὴν ὁργάνωση τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν λ.χ.

Ἐτοί, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις γηράσκουσα Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Ἀθήνας, διάλεξε τὸ νέο ἐκλεκτὸ καθηγητὴ της. Φορτωμένος μὲ χουντικές συναλλαγές, τιμωρημένος γι' αὐτὸ καὶ διωγμένος ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς του στὴ Θεσσαλονίκη, ὁ νέος καθηγητὴς προστέθηκε στοὺς πανεπιστημιακοὺς δασκάλους πού θὰ προωθήσουν τίς - ποιές ἄλλες; - νεοελληνικὲς σπουδὲς στοὺς Ἀθηναίους.

Ἀνυπομονοῦμε νὰ ἀκούσουμε γιὰ τὸ ἐναρκτήριό του μάθημα. Ἀγέρωχος καὶ φιλομειδῆς θὰ ὑπενθυμίσει στοὺς ἀκροατήριό (:) του τὸ στίχο τοῦ ποιητῆ - πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν:

Γιατί τὰ σπᾶσαμε τ' ἀγάματά των,
γιατί τοὺς διώξαμεν ἀπ' τοὺς ναοὺς των,
διόλου δὲν πέθαναν γι' αὐτὸ οἱ θεοί.

Μὰ οἱ θεοὶ οἱ ἀπριλιανοί, φυσικά!

Γιατί;

Ἐχουμε ξαναγράψει γιὰ τὴν πρωτότυπη «μηνιατικὴ ἐπιθεώρηση πολιτικοῦ-κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ προβληματισμοῦ» πού (μὲ τίτλο «Γιατί») δγάζει ὁ Βασ. Τζανακάρης στὶς Σέρρες.

Πρὶν λίγο καιρὸ τὸ περιοδικὸ εἶχε μιά μικρὴ περιπέτεια: ὁ ἐκδότης του δικάστηκε στὸ Ἀ' Τριμελὲς Πλημμελειοδικεῖο Θεσσαλονίκης (21/2), ὕστερα ἀπὸ μήνυση γνωστοῦ Σερραίου τοῦ ὁποῖου φωτογραφία μὲ στολὴ τῆς ΕΠΟΝ εἶχε δημοσιεύσει τὸ περιοδικὸ γράφοντας καὶ γιὰ μιά ἐπιτροπὴ Σερραίων πού πήγε σεραϊκὸ χῶμα στὸν τάφο τοῦ βούλγαρου δαυλιὰ Βόρι (σύμμαχο τοῦ Χίτλερ) τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1943! Τὸ δικαστήριό ἀπάλλαξε τὸν κ. Τζανακάρη.

Λεπτομέρεια: ὁ μηνυτὴς εἶχε προτείνει σὰ μάρτυρα κατηγορίας τὸν... πρωθυπουργὸ κ. Κων. Καραμανλὴ - καὶ ζητοῦσε 100.000 δρχ. χρηματικὴ ἱκανοποίηση γιὰ «ἡθικὴ βλάβη», δηλώνοντας προκαταβολικά ὅτι θὰ δώσει τὸ ποσὸ αὐτὸ στοὺς Γεροκομεῖο Σερρῶν!...

Γιατί;

Τὸ «ΑΜΦΙ»

Κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ τριμηνιαίου περιοδικοῦ τῶν ὁμοφυλοφίλων «Ἀμφί». Ἡ ἐκδόση εἶναι ἀρκετὰ ἐπιμελημένη καὶ περιλαμβάνει, ἀνάμεσα στὴν ἄλλη ὕλη, «Διακήρυξη τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Κινήματος Ὁμοφυλοφίλων Ἑλλάδας», σχόλιο γιὰ τὴν ὑπόθεση Σιφναίου - Μπινίκου - Καραθανάση - Κλόκα καὶ μιά σειρά ἀπὸ θεωρητικὰ ἄρθρα, ὅπως «Τὸ σέξ, τὰ "πρότυπα" καὶ

ὁ ὁμοφυλόφιλος», «Καπιταλισμὸς καὶ σεξουαλικὴ ἀπελευθέρωση» κ.ἄ.

Ἀκόμα: μιά συνέντευξη μὲ μέλη τοῦ Α.Κ.Ο.Ε., ἄρθρο γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ὁμοφυλοφίλων στὴν ΕΣΣΔ, τοῦ George Schunvaloff, τὸ ψήφισμα τῆς Ε.Ε. τοῦ Κ.Κ. Ἀγγλίας γιὰ τὴν ὁμοφυλοφιλία κ.ἄ. Καὶ μερικὰ συνθήματα ὅπως «Ὁμοφυλόφιλοι ἐνωμένοι νὰ σπᾶσουμε τίς ἄλυσίδες τῆς καταπίεσης», «Τέρμα στὴ φαλλοκρατικὴ ἰδεολογία», «Ὁμοφυλόφιλοι μὴ φοβάστε!».

Λεπτομέρεια: ὑπεύθυνη, σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, εἶναι μιά γυναίκα...

Ἀλεξάνδρα καὶ Ζαμπέτας

Καινούργιος δίσκος... καινούργιας συνεργασίας: ἡ Ἀλεξάνδρα, ἐρμήνευσε μὲ τὸ δικό της τρόπο 10 καινούργια τραγούδια τοῦ Γιώργου Ζαμπέτα, ἀποδεικνύοντας πῶς ἡ ἐρμηνευτικὴ της πληρότητα καλύπτει ὅλη τὴν γκάμα τῆς λαϊκῆς μας μουσικῆς.

Ὁ Ζαμπέτας τραγουδᾷ δύο τραγούδια. Μιά ἐπιτυχημένη συνεργασία. («Λύρα»).

«Παῖδί τῆς γῆς» τοῦ Νότη Μαρουδη

Μιά ἀξιολογὴ δουλιά στο ὅριο τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς μουσικῆς ὁ νέος δίσκος τοῦ Νότη Μαρουδη, σὲ στίχους Μάνου Χατζιδάκι. Τραγουδοῦν: Ἀρλέτα, Ἡλίας Λιούγκος.

Ὁ Χατζιδάκις καὶ σὰν ποιητὴς ἐκπλήσσει. Κι ὁ Νότης Μαρουδὴς στὴ μελοποίηση τοῦ Χατζιδάκι δείχνει ὅχι μόνον τὴν ποιότητα καὶ τὸ φάσμα τῆς δικῆς του κουλτούρας ἀλλὰ καὶ τὸ πόσο εὐαίσθητος κοινωνὸς τοῦ Χατζιδάκιος πνεύματος εἶναι.

Κι ἡ συνθετικὴ του δουλειά, λοιπόν, δὲν ὑστερεῖ ἀπ' ὅ,τι ἔχει προσφέρει ἀπὸ τὸ '67 στὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ μὲ τὴν παρουσία του καὶ στο ὅριο τοῦ κλασικοῦ ρεπερτορίου. Ἀριστὸς κλασικὸς κιθαρίστας ὁ Μαρουδὴς ἐπέστρεψε πρόσφατα ἀπὸ τίς ἐκδηλώσεις τῆς «Ἑβδομάδας Μπρέχτ» στὴ Γερμανία, ὅπου συμμετεῖχε ἐκπροσωπώντας τὴν πατρίδα μας, καὶ μαθαίνουμε ὅτι σύντομα θὰ μεταβεῖ στὴ Σουηδία, ὅπου ἔχει προσκαλεστεῖ μαζί μὲ τὸ ζωγράφο Δημήτρη Ταλαγάνη, καὶ θὰ παρουσιάσουν - ὅπως ἔχει γίνῃ ἐπανειλημμένα στο ἑξωτερικὸ καὶ στὴν ἑλληνικὴ «ἐπαρχία» - ἓνα σύνθετο ἔργο ποιότητας: Ἐκθεσὴ μὲ τὸ συλλογικὸ ἔργο τοῦ Ταλαγάνη καὶ βραδιὲς κλασικῆς κιθάρας.

Βάρναλης καὶ λογοκρισία

Ἐνα ἀκόμα δεῖγμα λογοκρισίας στὴν ΕΡΤ: πρὶν τρεῖς μῆνες κυκλοφόρησε ὁ δίσκος τοῦ Γιάννη Ζουγανέλη «Λαϊκὴ ἀνθολογία Βάρναλη». Ἡ ἐταιρεία πού τὸν κυκλοφόρησε, ἀκολουθώντας τὴ «νόμιμη» διαδικασίαν, τὸν ἔστειλε στὴν Ε.Ρ.Τ. γιὰ νὰ πάρει τὴ σχετικὴ «ἐγκρίση», ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἀκούγεται ἀπὸ τὰ μέσα ἐνημέρωσης, δηλαδὴ νὰ περάσει ἀπὸ τὴ λογοκρισία τῆς Ε.Ρ.Τ. Ὁ δίσκος ἔκανε γύρο σ' ὅλα τὰ «σχετικά» γραφεῖα καὶ τίς ἐπιτροπὲς καὶ τελικὰ «ἀπορρίφθηκε», ἐκτὸς ἀπὸ δύο τραγούδια.

Γιατί ἀπορρίφθηκαν τὰ ἄλλα; Γιατί... «εἶναι ταξικά», σύμφωνα μὲ τὴ «γνωμάτευση» τοῦ κ. Βαλληνδρά ἡ Μάριον Βαλέρη.

Κατὰ τὰ ἄλλα, στὴν ΕΡΤ δὲ ν' ὑπάρχει λογοκρισία!

Ἐκεῖ φτάσαμε!

Στὶς ἐκδηλώσεις τῆς «ΩΡΑΣ» γιὰ τὴν Ἀντίσταση καὶ τὸ BBC συνέβη τὸ ἑξῆς τραγελαφικὸ: Ἀκροατὴς, ζήτησε ἀπὸ τὸν «Κρίσι» Ἰουντχάουζ - τὸν περίφημο ἀρχηγὸ τῆς Βρετανικῆς Ἀποστολῆς στὴν Ἑλευθέριαν Ἑλλάδα - νὰ μεσολαβήσει σὲ ἀρμόδιους παράγοντες τῆς Ν.Δ. γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς Ἑθνικῆς μας Ἀντίστασης. Ὁ κ. Κρίσι, πού γιὰ πρώτη φορὰ θὰ ἐπενέβαινε στὰ ἑσωτερικά μας, ὁμολόγησε ὅτι εἶναι σωστὸ τὸ αἴτημα καὶ θὰ προσπαθῇ ἰδιωτικά νὰ κάμει ὅ,τι μπορεῖ.

Ἐκεῖ φτάσαμε, λοιπόν!

Υ.Γ. Στὴν ἴδια συγκέντρωση συνέβη καὶ τὸ ἀκόλουθο: Εἰδοποιήθηκε τὸ ἀκροατήριό ὅτι, σύμφωνα μὲ ἀνώνυμο τηλεφώνημα, ἔχει τοποθετηθεῖ δόγμα κοντὰ στο κτίριο. Καὶ ἔνας ἀκροατὴς ἀναρωτήθηκε ἐκπληκτος:

- Μὰ καλὰ! Δὲν συνελήφθησαν τὸ πρῶ ἀπὸ τὸν κ. Μπάλλκο οἱ ἀναρχικοὶ δομοβίτες;

Στὸ «Πολύπλανο»

Κατασκευές μὲ ηλεκτρονικοὺς μηχανισμούς, μάσκες ἀπὸ ἀλτουγκλάς πού παιχνιδίζουν, κουτιά-παλμογράφοι πού αἰχμαλωτίζουν καὶ τὴν παραμικρὴ ἐναλλαγὴ τοῦ ἤχου - ἔργα τοῦ ἡλεκτρονικοῦ μηχανικοῦ καὶ πιλότου Ζ. Χάας παρουσιάζονται στο «Πολύπλανο».

Ὁ πολυμήχανος Γάλλος δημιουργὸς τους, πού τὰ ἔχει ἤδη παρουσιάσει σὲ πολλὲς ἀτομικὲς ἐκθέσεις στο Παρίσι καὶ τίς Η.Π.Α., μᾶς ἐπέισε γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ τους ὑπόσταση μέσ' ἀπὸ τὴν εὐαισθησία μὲ τὴν ὁποία τὰ ἔχει φτιάξει.

• ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ •

Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Προϋποθέσεις και προοπτικές για ένα παράλληλο κύκλωμα διανομής)

Της Φρίντας Λιάππα

Τόν Ιανουάριο του 1977 οργανώθηκε στην Αθήνα ένα συνέδριο κινηματογραφικών λεσχών. Το συνέδριο έγινε με πρωτοβουλία της Πανελληνίας Ένωσης Κριτικών και αντανακλούσε την ανάγκη συντονισμού και συνεργασίας των λεσχών, που αυτή τη στιγμή ξεπερνάνε τις 50 σ' ολόκληρη την Ελλάδα. Η άποψη που κυριάρχησε στο συνέδριο ήταν η δημιουργία μιας ομοσπονδίας κινηματογραφικών λεσχών που θα βοηθούσε στην εξεύρεση και τη διακίνηση ταινιών και πληροφοριακού υλικού, στη νομική και οικονομική κατοχύρωση των λεσχών, στην ανάπτυξη της συνεργασίας τους και με άλλους πολιτιστικούς φορείς. Στο χρόνο που πέρασε σημαντικά θέματα έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση ενώ καινούργιες λέσχες δημιουργήθηκαν και σε άλλες επαρχιακές πόλεις, από τη Δράμα και την Κατερίνη μέχρι το Άργος και τον Πύργο. Τη στιγμή που ο μαρasmus του πολιτιστικού χώρου αποτελεί πάγια κυβερνητική πολιτική και η αναγκαιότητα της πνευματικής αποκέντρωσης πλατωνική διακήρυξη των διανοομένων της πρωτεύουσας, υπάρχουν στίς περισσότερες επαρχιακές πόλεις πολιτιστικοί σύλλογοι με αξιολόγη δραστικότητα, στα πλαίσια των οποίων συνήθως λειτουργεί και η κινηματογραφική λέσχη. Μέσα από την ανάγκη μιας καινούριας σχέσης του έργου τέχνης με το πλατύ κοινό, καθώς και της συνειδητοποίησης ότι ο κινηματογράφος δεν αποτελεί απλά και μόνο εμπορεύσιμο προϊόν αλλά κυρίως πολιτιστικό φαινόμενο, οι κινηματογραφικές λέσχες της επαρχίας προσφέρουν στο κοινό τους ταινίες Τσάπλιν, Κήτον, Άιζενστάιν, Ροσσελίνι, Ντράγιερ, Παζολίνι, Όσιμα κ.ά. και είναι οι λέσχες που στίς δύσκολες στιγμές του ελληνικού κινηματογράφου έδωσαν ένα κοινό, έξω από το κοινό των δύο αθηναϊκών κινηματογράφων τέχνης, στίς ελληνικές ταινίες.

ΜΙΑ λέσχη με κανονική λειτουργία αντιμετωπίζει θέματα μια σειρά από προβλήματα τόσο πρακτικά, οργανωτικά όσο και ιδεολογικά, αισθητικά. Η συμπαράσταση της Πανελληνίας Ένωσης Κριτικών καθώς και μια διαφορετική πολιτική από τη μεριά της Ταινιοθήκης της Ελλάδος θα βοηθήσουν πολύ στο ξεπέρασμά τους. Κύριος θέβαιο στόχος είναι η δημιουργία της Ομοσπονδίας, απαραίτητης για μια ζωντανή και ουσιαστική λειτουργία των κινηματογραφικών λεσχών.

Η συζήτηση με το Βασ. Μπενόπουλο και το Βασ. Μπρουμά, μέλη της Κινηματογραφικής Λέσχης της Τριπόλης, από τις πρώτες που δημιουργήθηκαν, μάς βοηθάει να εντοπίσουμε τις ιδιαίτερες συνθήκες και τις προοπτικές που αντιμετωπίζει μια κινηματογραφική λέσχη της επαρχίας:

— Πότε ξεκίνησε η ιδέα της Λέσχης και με ποιές προϋποθέσεις;

— Η Λέσχη ξεκίνησε το 1961. Είμαστε δύο-τρεις άνθρωποι τότε

που την ξεκινήσαμε. Παίξαμε Τσάπλιν, Βάιντα, Κλεμάν. Όταν ιδρύθηκε η Ομοσπονδία Κινηματογραφικών Λεσχών ήρθαμε σε επαφή με το Ρούσο Κούνδουρο και παίρναμε ταινίες από την Ομοσπονδία. Μετά από δύο χρόνια η Λέσχη σταμάτησε τις προβολές και ξαναλειτούργησε το 1965, με την ίδρυση του Φιλοτεχνικού Όμιλου Τριπόλεως. Τα μέλη της Λέσχης πλαισίωσαν το Φιλοτεχνικό Όμιλο και η Κινηματογραφική Λέσχη ενσωματώθηκε σε αυτόν. Τότε συνδεόμαστε με την Ταινιοθήκη της Ελλάδος και παίζουμε «Άλεξανδρο Νιέφκυ» του Άιζενστάιν, «Πρόγευμα στη Χλόη» του Ρενουάρ, «Τό Ποτάμ» του Κούνδουρου. Με το πραξικόπημα της 21' Απριλίου ο Φιλοτεχνικός διαλύθηκε και ξαναλειτούργησε το 1975. Μαζί ξαναλειτούργησε και η Λέσχη. Από την επόμενη χρονιά αρχίζουμε να παίρνουμε ταινίες και από την Ταινιοθήκη και από τα γραφεία εκμετάλλευσης, κυρίως από το «Στούντιο» και την «Άλκυονίδα», γιατί τα μεγάλα γραφεία εκμετάλλευσης δίνουν τις κόπιες σε αρκετά ψηλές τιμές.

— Πώς γίνεται ο προγραμματισμός των ταινιών και ποιά είναι τα κριτήρια επιλογής;

— Υπάρχει μία επιτροπή προγραμματισμού, η οποία θέβαιο παίρνει και τη γνώμη των κριτικών με τους οποίους ερχόμαστε σε επαφή, για τις ταινίες που θα παίζονται. Δυστυχώς μερικές φορές δεν μπορούμε να παίζουμε τις ταινίες που έχουμε προγραμματίσει γιατί δεν μπορεί να βρεθεί η κόπια, και έτσι αναγκάζομαστε να παίζουμε κάτι άλλο. Αυτό θέβαιο δεν θα συνέβαινε αν οι λέσχες μπορούσαν να συντονιστούν και να είχαν από την αρχή της σαιζόν ένα πρόγραμμα που θα το έστελναν στην Ταινιοθήκη και στα γραφεία με τα οποία συνεργάζονται. Για την επαρχία ο κινηματογράφος είναι ο μεγάλος άγνωστος. Στο κοινό δεν άρσει η μοντέρνα κινηματογραφική γραφή. Θέλουμε έναν εύληπτο μύθο και ομαλή αφήγηση. Θέβαιο η Λέσχη μας δεν έχει πρόθεση να ακολουθήσει τα γούστα του κοινού. Προσπαθούμε να επιλέγουμε ταινίες που να διαμορφώνουν το γούστο του κοινού και να διευρύνουν την αίσθησή του. Στίς προθέσεις μας είναι, εφόσον μπορούμε, να έρθουμε σε επαφή με ανθρώπους του κινηματογράφου και να πραγματοποιήσουμε κύκλους προβολών με κατατοπιστικές εισηγήσεις, αναλύσεις των ταινιών και συζητήσεις. Κατά τη γνώμη μας ο κινηματογράφος στην επαρχία δεν μπορεί να τεθεί ως αυτοσκοπός αλλά να ενταχθεί στίς ευρύτερους σκοπούς των πολιτιστικών σωματείων.

— Όσο καιρό λειτουργεί η Κινηματογραφική Λέσχη παρατηρήθηκε καμιά διαφοροποίηση και στη σύνθεση του κοινού και σ' αυτό που ονομάζουμε γούστο του κοινού;

— Η Κινηματογραφική Λέσχη λειτουργεί αυτόνομα μέσα στα πλαίσια του Φιλοτεχνικού Όμιλου, ο οποίος έχει 280 μέλη. Η Λέσχη δίνει 150-200 κάρτες το χρόνο σε μέλη ή μη μέλη του Φιλοτεχνικού. Τόν πρώτο καιρό της λειτουργίας της μετά τη μεταπολίτευση είχε πάρε, ως πούμε, έναν κοσμικό χαρακτήρα. Τώρα με τους νέους και τους διανοούμενους της πόλης διαμορφώνεται ένα πιο ζωντανό κοινό, με κοινό γνώρισμα την αγάπη του για τόν κινηματογράφο. Αν σκεφτούμε ότι παλιότερα ο κόσμος μπεδρενε τό σκηνοθέτη με τό σκηνογράφο, βλέπουμε ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει μια κινηματογραφική λέσχη για τη δημιουργία ενός ευαίσθητου και προβληματισμένου κοινού είναι πολύ δύσκολα. Με τα προγράμματα που μοιράζουμε πριν από την προβολή και τις συζητήσεις με κριτικούς ή με σκηνοθέτες προσπαθούμε να βοηθήσουμε προς αυτήν την κατεύθυνση. Ακόμα σκεφτόμαστε να κάνουμε ένα κύκλο μαθημάτων γύρω από τόν κινηματογράφο.

— Μήπως όμως η εισήγηση από τόν κριτικό ή τό σκηνοθέτη της ταινίας πριν από την προβολή μπλοκάρει κατά κάποιο τρόπο τό θεατή;

— Όχι, αντίθετα, νομίζουμε ότι βοηθάει, γιατί δάβει τό θεατή στίς συγκεκριμένες συνθήκες της ταινίας, της εποχής της, του δίνει

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ν. ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗΣ
Υποστέφανος & Α. - Βουλιαχτής Πειραιώς - Νέοιαν

Η ΑΘΕΑΤΗ ΠΛΕΥΡΑ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ
Ένδιακότιες μέρες ζωής
από ΝΑΤΟ Σμύρνης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Μέρος του βιβλίου δημοσίευσε σε συνέχειες
τό ΒΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783

•βιβλίο•

**Ο Χριστόφορος Λιοντάκης
παρασιάζει το βιβλίο του Μηνά
Δημάκη: Τελευταία ποιήματα Α'
(Μακρύ ταξίδι στη νύχτα, Ars
Poetica)
«Έκδόσεις τών Φύλων»
Αθήνα 1977**

μερικά απαραίτητα πληροφοριακά στοιχεία. Βέβαια αν ή εισηγήση επεκταθεί βάζει το θεατή σε όρισμένα πλαίσια, τον περιορίζει. Γι' αυτό και ή συγκεκριμένη αισθητική άποψη και ή γνώμη του εισηγητή για την ταινία εκφράζεται στο τέλος, στη διάρκεια της συζήτησης. Πιστεύουμε όμως ότι αν υπήρχε ένας ντόπιος πού να μπορεί να παρουσιάζει τις ταινίες και να διευθύνει τη συζήτηση, ανεξάρτητα αν υπάρχει και κριτικός ή σκηνοθέτης από την Αθήνα, το κοινό θά ήταν πιο άπλευθερομένο στη συζήτηση, θά αισθανότανε μεγαλύτερη άνεση και οικιότητα.

— Τό πρόγραμμα της Λέσχης επηρέασε τά προγράμματα των εμπορικών κινηματογράφων;

— Ναι, πιστεύουμε ότι ή Κινηματογραφική Λέσχη ανάγκασε τους έδώ κινηματογράφους να αλλάξουν τό πρόγραμμά τους. Φέρανε ταινίες όπως «Πρόσωπο μέ πρόσωπο» του Μπέργκμαν, «Κουρδιστό Πορτοκάλι» και «Μπάρεν Λύντον» του Κιούμπρικ, «Κυνηγοί» του Άγγελοπουλου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τό «Ζ», όπου για μία βδομάδα υπήρχε ούρα έξω από τόν κινηματογράφο, και «Τό άλλο που κλαίει» του Ντοσκό, πού σημείωσε εισπρακτική έπιτυχία. Γεγονός είναι ότι ή περίοδος των καράτε και των πορνό πάει προς τό τέλος της.

— Ποιά είναι τά συγκεκριμένα προβλήματα πού αντιμετωπίζει ή Κινηματογραφική Λέσχη στην Τρίπολη;

— Τό οικονομικό, ό προγραμματικός και οι εισηγητές. Από τί στιγμή πού αναγκαστήκαμε να παίρνουμε και ταινίες από τό έμποριο ή οικονομική κατάσταση δυσκόλεψε. Η Λέσχη είχε 40.000 έλλειμμα πού καλύφθηκε από τό Φίλοτεχνικό. Η κάτω εισόδοι είναι 250 δρχ. τό χρόνο, τά νέα παιδιά όμως δέν μπορούν να διαθέσουν μαζεμένα αυτά τά χρήματα. Όταν βάζουμε εισιτήρια μέ είκοσι δραχμές κόσουμε 50-60 εισιτήρια παραπάνω. Όσον αφορά τόν προγραμματισμό, είχαμε κάνει την πρόταση να δημιουργηθεί μία άλυσίδα κινηματογραφικών λεσχών, για να μπορούν να διακινούνται οι ταινίες ευχερέστερα και φθηνότερα. Αν γίνει ένας ενιαίος φορέας, μία Όμοσπονδία Λεσχών, θά λυθεί και τό πρόβλημα των εισηγητών όχι μόνο μέ κριτικούς από την Αθήνα αλλά και από τις λέσχες μεταξύ τους. Γι' αυτό νομίζουμε ότι ή πρωτοβουλία πού ξεκίνησε ή Πανελλήνια Ένωση Κριτικών για Όμοσπονδία Κινηματογραφικών Λεσχών θά πρέπει να αξιοποιηθεί τό γρηγορότερο και μέ τρόπο ουσιαστικό. ■

Απ' τούς σημαντικότερους ποιητές της μεταπολεμικής γενιάς, ό Μηνάς Δημάκης είναι απ' τούς λίγους εκείνους πού κρατήθηκαν μακριά από όποιοδήποτε καταναλωτικό σύστημα. Μέ άμετακίνητο πάντα στόχο την ποιότητα, έναντιώνεται σε κάθε άλλοτριώση κι άποφεύγει συστηματικά ό,τι θά μπορούσε να βλάψει την άθθεντικότητα του ποιητικού του ήθους.

Μεσολάβησαν δέκα περίπου χρόνια μεταξύ της προτελευταίας ποιητικής συλλογής του (Περιπέτεια 1967) και της τελευταίας, γεγονός πού φανερώνει μέ πόση αυξημένη αίσθηση ευθύνης αντιμετώπιζε την ποίηση. Αυτό βέβαια δέ σημαίνει ότι δλο αυτό τό χρονικό διάστημα άπουσίασε από την πνευματική ζωή του τόπου μας. Αντίθετα συμμετείχε ενεργότατα μέ κατά καιρούς δημοσιεύσεις ποιημάτων και μεταφράσεων σε περιοδικά, εκδόσεις λογοτεχνικών μελετών και δοκιμών, επανέκδοση του ποιητικού του έργου σε τρεις τόμους κ.λπ.

Η ποιητική ταυτότητα του Δημάκη θά μπορούσε να συνοψιστεί στις τρεις παρακάτω λέξεις: πολυσήμαντη, πολυδιάστατη και βιωμένη. Οι παραπάνω ιδιότητες αναπτύσσονται και στο καινούργιο του ποιητικό βιβλίο, πού χωρίζεται σε δύο ένότητες: Μακρύ ταξίδι στη νύχτα και Ars Poetica.

Μακρύ ταξίδι στη νύχτα:

Μέ την πρώτη κιόλας άναγνωση διαπιστώνεις ότι δέν υπάρχει στασιμότητα στην έσωτερική περιπέτεια του ποιητή, σε σχέση πάντα μέ τό προηγούμενο έργο του. Τό γεγονός αυτό είχε έπισημάνει κι ό Βαρίκας σε κριτικό του σημείωμα για τό «Ταξίδι» (Βήμα 18-6-1961) «... Ποιητής από τούς καλύτερους της γενιάς του αλλά και από τούς πιο ύπολογίστους πού έχουμε σήμερα, ό Μηνάς Δημάκης δείχνει μέ τό νέο του βιβλίο τό «Ταξίδι» ότι βρίσκεται ακόμα «έν εξελίξει». Δέν έννοώ την ποιητική του, πού, μέ έντονο προσωπικό χρώμα, έχει από καιρό τώρα όριστικά θά έλεγα άποκρυσταλλωθεί. Η παρατήρηση αναφέρεται στη «διόθεωρία» του ποιητή, τη στάση του απέναντι στη ζωή...». Η ίδια έσωτερική εξέλιξη υπάρχει και στο «Μακρύ ταξίδι της νύχτας».

Θεματογραφικά βέβαια επανέρχονται θέματα πού άπασχολούν πάντα τόν ποιητή, πράγμα πού άλλωστε συμβαίνει άνεκαθεν όχι μόνο στην ποίηση αλλά σε κάθε μορφή τέχνης. Η άνανέωση όμως προβάλλει μέσα απ' τη στάση και τη θέση του ποιητή, τις νέες προτάσεις και ύποθέσεις του και τό ποιητικό άποτέλεσμα. Τό ταξίδι είναι άπό τά πιο προσφιλή του θέματα. Μιά από τις εξηγήσεις πού θά μπορούσε να δώσει κανείς είναι ότι τό θέμα προσφέρεται στην έντονη άγωνία του ποιητή για να καταγράψει τις μειζόνες άνησυχίες της εποχής μας. Έτσι ή έννοια του ταξιδιού διαστέλλεται και διευρύνεται για να χωρέσει πλήθος νοημάτων πού δημιουργούν άνάμεσα στα πράγματα σχέσεις πολυάριθμες, αλληλένδετες, πλούσιες, πού μόνο στην έσωτερικότητά τους μπορούν να άποκρυσταλλωθούν, κι όπου τά πράγματα υπερφορτίζονται μέ ιδιότητες, ένδειξεις, ύπονοούμενα, χωρίς τελικά να χάνουν τη συγκεκριμένη μορφή τους.

Η μήνη παλινδρομεί άνάμεσα σ' ένα ένδοξο σημείο και σ' ένα κόσμο έξωγήινο. Άλλοτε γίνεται τό άπόλυτο και φευγάλο «σύννορο» και άλλοτε βρίσκεται άγκυροβολημένη γερά άνάμεσα στους ανθρώπους και τά πράγματα. Συγκρατημένη και άκίνητοποιημένη σηματοδοτεί, σαρκάζει...

Τά έπιμέρους θέματα των ποιημάτων φορτίζονται μ' ένα ειδικό βάρος ώστε ούτε κραυγαλέα γίνονται ούτε από ύποτονικότητα πάσχουν. Ό Δημάκης εύαισθητοποιεί τά πιο απλά γεγονότα της καθημερινής ζωής (ένα άεροπορικό ταξίδι, μία τυχαία συνάντηση) προσδίδοντάς τους δονήσεις και άπηχίσεις άπεριόριστες, παράδειγμα τό ποίημα «Ταξιδεύοντας έδώ κάτω», όπου μās δίνεται ή εικόνα ενός κόσμου-ρομπότ (πού κι αν ακόμα δέν ολοκληρώθηκε, θά ολοκληρωθεί μās λέει ό ποιητής, άφού και οι τελευταίες νησίδες μένουν άπροσάττευτες), κι όπου ό καθένας μάχεται βήμα-βήμα για να κρατήσει την ιδιαιτερότητα του προσώπου του. Ό ποιητής άφυπνίζει τις αισθήσεις και τις κάνει να περνούν από τά έγκατα της ύπαρξης στο χώρο της γραφής.

Οι μεταφυσικές του τάσεις δέν άκυρώνουν τη συγκεκριμένη πραγματικότητα. Τά ποιήματα δομούνται σε δύο άξονες: συγκεκριμένο - άφηρημένο, πού έξισορροπούνται μέ μία συνειρμική κυκλική άνάμνηση. Υπάρχει μία άδιάκοπη μετατόπιση από τόν ένα στον άλλο, φορτισμένη από έσωτερικές αντίθεσεις πού προσδίδουν στα ποιήματα γοητεία και άθθεντικότητα.

Έκδηλη είναι κι ή έξη προς

μία όριακή γυμνότητα μέ δλα τά συνεπαγώγιά της. Τή στιγμή όμως πού ή άμφιβολία άγγίζει τά πιο επικίνδυνα όρια και περιμένει δλα να συντριβούν, παρουσιάζεται μία έσωτερική όρθωση πού έπιτρέπει στον ποιητή να συνεχίσει, όχι βέβαια για να επαναπαυτεί στα κατακτημένα αλλά ν' αναζητήσει νέες σχέσεις και θέσεις.

Ό ποιητής χρησιμοποιεί τούς στίχους σαν όθόνες δάθους όπου προβάλλονται οι ποιητικές του θέσεις και έτσι μπορείς να μελετήσεις τό ποιητικό ύλικό δομημένο και χειραγωγημένο.

Η λέξη λειτουργεί σά μία μαγική μονάδα, κι ό κάθε στίχος δημιουργεί μία ξεχωριστή ένότητα χάρη στους άστάθμιστους ποιητικούς νόμους πού εφαρμόζει ό ποιητής, εύρήματα έντελώς προσωπικά του. Οι μαρτυρίες του προτού μās παραδοθούν ποιητικά κρυσταλλωμένες έχουν περάσει από ένα επίπονο στάδιο βίωσης, από μία ζωντανή και δραματική διεργασία πού καταξιώνει άπόλυτα κάθε τί τό προσωπικό.

ARS POETICA

Στην ιστορία της ποίησης διατυπώθηκαν κατά καιρούς ποιητικά, θεωρητικές άπόψεις για την ποιητική τέχνη, π.χ. Όράτιος, Μπουαλώ κλπ. Στην Ελλάδα, έχτός από τό Μελαχροινό, τά τελευταία χρόνια τό είδος παρουσιάζει άνθιση. Άρκετές ποιητικές συλλογές κυκλοφόρησαν κι άρκετά μεμονωμένα ποιήματα γράφτηκαν μέ θέμα την ποιητική τέχνη.

Ό,τι διαφοροποιεί την Ars Poetica του Δημάκη είναι ή έλλειψη κάθε θεωρητικής κατασκευής. Τά ποιήματα πού στεγάζονται κάτω από αυτόν τόν τίτλο είναι στην ουσία ποιητική πράξη. Αναφέρονται σε γεγονότα και καταστάσεις πού άποτελούν τό ύποστρωμα κάθε ποιητικής διεργασίας. Έγκωμιάζουν τη ζωή, στην όποια ό ποιητής άπερίφραστα καταφάσκει. Άποτελούν διαμαρτυρία, όπως και όλη του ή ποίηση, ένάντια σε κάθε συμβιβασμό. Η Ars Poetica του Δημάκη είναι ή άνάπτυξη της ρήσης του Ρίλκε «... ή ποίηση είναι έμπειρίες...» Είναι τό θανάσιμο παιγνίδι μέσα απ' τό πλέγμα ζωή-έρωτας-θάνατος ποιητικά καταξωμένο. (Έτσι χωρίς νάρκωση/Δίχως άναισθητικά/Γίνεσαι ό ίδιος νυστέρι και θύμα... Δημιουργείς κατεργασίες/ Ζωής και Θανάτου/ ό ποιητής ποίημα.

Ό ποιητικός λόγος του Μηνά Δημάκη διαθέτει αυτό πού ό Roland Barthes στο βιβλίο του «Η άπόλαυση του κειμένου» όνομάζει κατόρθωμα, «κατόρθωμα είναι να κρατήσεις τη μίμηση της

γλώσσας πηγή μεγάλων τέρψεων με τρόπο ριζικά διαφορετικό».

Μέσα στην ίδια του την ακριβολογία εμφολωρεϊ μιά αμφιλογία που αποστασιοποιεί τό ποιήμα, μετεωρίζει τις λέξεις δίνοντας στον αναγνώστη τη δυνατότητα ν' αλλάξει σημεία θεώρησης, ν' αντλεί εικόνες που μέ την πρώτη ματιά δέν τίς είδε, ν' ανακαλύπτει διαστάσεις άλλες, ν' απομονώνει ανεπαίσθητες διακυμάνσεις.

Έτσι μέ την ανάγνωση τό ποιήμα πλαταίνει, δέχνει καί αποδμεύει την αίσθητική Ικανότητα του αναγνώστη καθώς τόν καθιστά συν-λειτουργό στην ποιητική άνάπλωση.

Ο Νίκος Γαλιούρης παρουσιάζει τό βιβλίο του Θανάση Φωτιάδη «Καραγκιόζης ό Πρόσφυγας», έκδ. GUTENBERG, Αθήνα 1977

Μόνο τό μεράκι έχτισε δ,τι ακόμα καί σήμερα μάς γεμίζει ή μάς σφίγγει την καρδιά, μόνο από μεράκι γράφτηκε ό ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ, ζωγραφίστηκε τά μοναστήρια του Άθωνα καί παίχτηκαν στή λύρα τά ποντιακά καί τ' άλλα τραγούδια της καρδιάς καί τό θανάτου πού ζούν ως τά σήμερα. Μεράκι της πένας είναι καί ή δουλειά του Θανάση Φωτιάδη, σά συγγραφέα, του Γιώργη Δαρδανού καί Χ. Καρακατσάνη, σάν εκδότες, του Ώριωνα Άρκομάνη, γραφίστα. Μά καί τώσων άλλων, γνωστών καί άγνωστων μερακλήδων, έτσι πού νά θυμίζει όμαδικό τραγούδι, πότε μοιρολόγι καί πότε χορικό κωμωδίας. Πέρα γιά πέρα ελικρινό, δαθιά μελετημένο, ένα μωσαϊκό πληροφορίας, έπεξεργασίας πολιτικού ύλικού καί έφευρετικότητας καθαρά ελληνικής στή χρήση του εικαστικού καί φωτογραφικού ύλικου...

Ο Καραγκιόζης, βίωμα άκόμη καί του πιο φανατικού άστού, σίγουρα δέν έχει χάσει τίποτα από την αϊκή καί τό κέφι του, όσο κι άν τόν χτυπούν τά σαχλά ταλέντα της ντόπιας τηλεόρασης, περιορίζοντας την ώρα του σ' ένα τέταρτο την έβδομάδα. Συχνά, μιλώντας μέ συγκατάβαση κάθε φορά πού ό Καμπούρης καταφέρει νά ξεπεράσει τό φράγμα της ντόπιας δόξας του καί νά σκαρφάλλει στο έπίπεδο μαθήματος σέ ξένα πανεπιστήμια, ενώ οι περισσότεροι Φαρισάιοι τών δικών μας σχολείων τρέμουν άκόμη καί τό όνομα — ίσως γιατί τούς ξεσκαπάζει κάθε φορά πού παίρνει τή θέση τους στην έδρα. Άν γιά τούς πιο πολλούς σύγχρονους τηλεβίωτους καί μοτοσκεπτομένους Νεο-Έλληνες ό Καραγκιόζης είναι είτε μουσει-

ακό είδος, είτε φτωχή ψυχαγωγία γιά γερόντια καί κουλουριαρηδες (τά παιδιά διαδίδουν κόμικς καί πορνό), φταίει ή πιο μοιραία άρρώστια της φυλής, ή σοβαροφάνεια.

Λένε πώς ό Έλληνας είναι έξωτροπος. Πλάνη. Θάθελε νάναι, θάθελε νά ξεφωνήσει, νά τραγουδήσει στή μέση του δρόμου, νά χορέψει άναπάντεχα άκόμη μέσα στην εκκλησία άν νιώθει ευτυχισμένος. αλλά καί μονάχα ή σκέψη του «αυτά δέν είναι ΣΟΒΑΡΑ πράγματα» τόν τραυματίζει, περιορίζοντας τό ήφαιστειο πού ξεχειλίζει μέσα του στο έπίπεδο του μαγκαλιού. Καί, έδώ πού τά λέμε, τά πιο πολλά μαγκάλια σκοτώνουν, ιδιαίτερα όταν τά δωμάτια είναι κλειστά, σάν τή σημερινή Έλλάδα του πνεύματος.

Ο Πρόσφυγας μπορεί νά κάνει καί νά πει τά πάντα σάν τόν τρελό του χωριού καί (θαύμα-θανμάτων) αυτοί πού έχουν τή λεβεντιά νά γελάνε περισσότερο είναι οι θιγόμενοι. Στόν Καραγκιόζη, όπως βλέπει κανείς παντού μέσα στο σσφό βιβλίο του Φωτιάδη, όλοι νιώθουν έλεύθεροι καί άλαφοί, δίχως τή δίψη του ζώου πού ξεσπά στά γήπεδα καί τόν άθλιο ναρκισσισμό του σεβνταλή θαμώνα της κοσμικής τάδερας. Ο συγγραφέας, μά καί οι επώνυμοι καί άνώνυμοι συνεργάτες του σέ κάθε σελίδα, σέ κάθε παράγραφο τονίζουν αυτό πού λέω παραπάνω. Ο Καμπούρης, σσφός σάν κάθε τι γνήσιο καί αυθόρμητο, άθυρόστομος σάν κάθε τίμιο σχολιαστή, κρατά μόλυδι καί χαρτί καί ψυχογραφεί την άτέλειωτη γαλαρία τών αίωνων τύπων του ανθρώπινου μπερντέ, της καθημερινής νεο-ελληνικής ζωής.

Η πιο άντρίκια καί πιο μεγάλη άρετή του βιβλίου είναι πώς δίνει στο μελετητή, μά καί στον άπλό αναγνώστη, τέτοιο πλούτο (συχνά άγνωστων πηγών), πού καί ή δυσκολότερη σύγκριση γίνεται δυνατή, μιά καί ή ποικιλία δέν αφήνει λιθάρι πού νά μνή τό σηκώσει. Καταγωγή του Θεάτρου Σκιών, συγγένειες καί διαφορές τών εθνικών θεάτρων, μελέτες καί μελετητές, πηγές — ένας θησαυρός. Αυτό πού είναι άκόμη πολύτιμο καί σσοδρό — ένας τέτοιος τόμος μέ τόσο μόχθο καί θαυμάσιο γούστο φτιαγμένος, δίνει στο θέμα τή σημασία πού πάντα είχε καί πείθει άκόμη καί τούς σνόμπ της ντόπιας κοινότητας, πώς άντι νά ύπομειδούν καί νά δείχνουν συγκατάβαση, καλό θά ήταν νά μάθουν ότι αυτός πού περιφρονούν ή φοβούνται κρυφά είναι πατέρας όλων μας καί έχει τό κουράγιο, πότε νά μάς ρίχνει σφαλιγρές γιά τήν εύπιστία ή τό συναισθηματισμό μας, πότε νά κλέβει γιά νά μάς ταισεί, μά — τό πιο ήρωικό — νά πολεμά τούς

κρυφούς καί φανερούς άφεντάδες μας. Είναι καί πού έμεις άποφεύγουμε νά κάνουμε συχνά, έτσι γιά νά μη θέσουμε τά κακώς κείμενα, νά μη χάσουμε τό ρουσφέτι, καί συχνότερα — τί κρίμα — γιαντί δέν ξεχνάμε τή γεύση του δούρδουλα, ειδικά άν προέρχεται εκ του έξωτερικού.

Γιά μένα, είτε έξ αίτίας της δουλειάς μου, μά κυρίως γιαντί λειτουργώ πάντα μέ τά μάτια, τό εικαστικό μέρος του βιβλίου μέ τις έκαιοντάδες φιογούρες, φωτογραφίες, άφίσεις καί στολίδια είναι μάθηκα νεο-ελληνικής αίσθητικής. Τονίζω τή «νεο-ελληνική» άντίληψη του καλού γούστου, μά καί τά περισσότερα έντυπα πού πιάνουμε στά χέρια μας, κάτω από τό μανδύα του μοντέρνου ή πρωτοποριακού, δέν είναι τίποτα παρά άναμασήματα ή άδίστακτα άντίγραφα ξενικών άντιλήψεων, έντελώς άλλωτρία από τό γούστο του ντόπιου τεχνίτη — πού τό σωστό στολίδι, ή γραμμή καί ή σύνθεση είναι μέρος του χαρακτήρα

του. Ο Ώριωνας Άρκομάνης δούλεψε τό ίδιο λεβέντικο, μέ συμπαραστάτες τούς τεχνικούς του τυπογραφείου, όσο καί οι άλλοι συντελεστές του βιβλίου, έτσι πού κατέχοντας τό βιβλίο είναι σά νάχεις έξασφαλίσει ένα προσήλιο μπαλκόνι, απ' όπου βλέπεις τόν κόσμο, τό δικό σου κόσμο — τό «μέσα» καί τόν «έξω» — νά παραλαύνει. Σήμερα, μέ τό κλάμα του άδικημένου, αύριο μέ τό τραγούδι τό λεβέντικο, καί πάντα μέ τήν κλωτσιά, τήν πονηριά καί τή σφαλιάρη, πού θυμίζουν στους άφεντάδες πώς ή Λερναία Ύδρα της ελληνικής ψυχής ένα κεφάλι χάνει καί δέκα φυτρώνουν. Όχι μονάχα ό φιλότεχνος ή ό σσοδρος συλλέκτης βιβλίων πρέπει νάχει τόν ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΑ πλάι στον Άριστοφάνη καί τό Μακρυγιάννη, μά τά σχολεία — πού από κει ξεκινά τό φώς ή τό σκοτάδι — πρέπει καί νά κατέχουν καί νά μιλούν γι' αυτό τό βιβλίο μ' έπιμονή καί μέ καμάρη.

•βιβλίο•

ΤΑΣΟΥ ΜΑΚΡΑΤΟΥ

*Ο Προλετάριος
(ποιητική σύνθεση)
Έκδόσεις Δωδώνη*

Ο Προλετάριος είναι τό δεύτερο ποιητικό βιβλίο του Τ. Μ. καί είναι έμπνευσμένο από τή ζωή καί τούς άγώνες του προλεταριάτου. Καί στο βιβλίο του αυτό ό Τ. Μ. συνεχίζει καί επεκτείνει τήν ποιητική του προσπάθεια, τόσο από άποψη μορφής καί έκφρασης όσο καί από τήν άποψη εισαγωγής ελληνικών παραδοσιακών στοιχείων, ιδιαίτερα της δημοτικής μας ποίησης.

ΕΛΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

*Τραγουδι καί χορεύω
Κέδρος 1978*

Τό βιβλίο αυτό περιλαμβάνει τραγούδια γιά τις μικρές ήλικίες, μέ θέματα παρμένα από τήν παιδική ζωή — τά παιχνίδια τους, τις ασχολίες τους, τά ενδιαφέροντά τους στο σχολείο καί στο σπίτι. Μερικά απ' αυτά τά ποιήματα συνοδεύονται μέ μουσικές νότες γιά νά τραγουδηθούν, πράγμα πού έχει γίνει από τή μουσική καί εκπαιδευτικό Μαρίκα Βελισσαρίου — Φρέξη.

ΜΑΡΟΥΛΑΣ ΚΛΙΑΦΑ
*Παραμύθια της Θεσσαλίας
Έκδόσεις Κέδρος*

Τρία δλόκληρα χρόνια ή Μαρούλα Κλιάφα γύριζε στά καμποχώρια καί στά βλάχικα κονάκια της Θεσσαλίας γιά νά μαζέ-

ψει τά 39 λαϊκά παραμύθια της συλλογής της, πού διακρίνονται όλα γιά τή ντοπιολαλιά, τήν πλοκή καί τήν άφηγηματική τεχνική τους. Προηγείται ένας πρόλογος του καθηγητή της λαογραφίας του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων Μ. Μερακλή, ενώ τά λεπτά καί διακριτικά σχέδια του Διονύση Βαλάση, έμπνευσμένα από ξυλόγλυπτα καί θεσσαλικά ύφαντά, στολίζουν όμορφα τό καλόγούστο αυτό βιβλίο.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ

*Προβληματική στην εκπαίδευση
Έκδοση Τολιόη, 1978*

Στό βιβλίο του αυτό ό παιδαγωγός Θ. Γ. εκφράζει τις σκέψεις του γύρω από τήν προβληματική στο χώρο της παιδείας τά τελευταία χρόνια, κρίνοντας (μέ κρίση βασισμένη στην πολύχρονη εργασία του σέ δικά μας καί ξένα σχολεία) τά σχετικά μέ τήν εκπαίδευση κυβερνητικά μέτρα πού πάρθηκαν τά τρία τελευταία χρόνια. Σύμφωνα μέ τις άπόψεις του Θ. Γ. τό σχολείο πού έχουμε είναι ή πραγματικότητά μας. Θά τό κρίνουμε αλλά δέν θά τό καταδικάσουμε. Δέν θά τό κλείσουμε. Θά αγωνιστούμε νά τό κάνουμε καλύτερο γιά τά παιδιά μας.

Ζ. Λορεντζάτου

*«Παλιμψηστον του Όμήρου»
Έκδόσεις «Θυμέλν», 1978*

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Θυμέλν» τό βιβλίο του Ζ. Λορεντζάτου «Παλιμψηστον του Όμήρου». Μέ τό βιβλίο αυτό ό Ζ. Λορεντζάτος δίνει ένα δικό του γράψιμο στο κείμενο της Ίλιάδας. Είναι ή πρώτη φορά

πού ο Ζ. Λορεντζάτος ασχολείται συγκεκριμένα μ' ένα ποιητή του αρχαίου κόσμου. Φυσικά πάντα με το δικό του τρόπο, με το χαρακτηριστικό του γνώρισμα να κινείται μέσα στις γενιές των ανθρώπων, στο τότε και το σήμερα, χωρίς σχολαστικές απομονώσεις για συγκεκριμένες εποχές.

«Εθνική Αντίσταση»
Πανελλήνια Ένωση Αγωνιστών
Εθνικής Αντίστασης

Κυκλοφόρησε το τεύχος του Γενάρη του '78 της 14ης συλλογής του περιοδικού «Εθνική Αντίσταση», που εκδίδεται από την Πανελλήνια Ένωση Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης και περιλαμβάνει έπισημα κείμενα, αναμνήσεις, χρονικά και στοιχεία της εποχής. Το εξώφυλλο, αφιερωμένο στην έποντίσια «Ηρώ Κωνσταντοπούλου, που έτελέστηκε στην Καισαριανή στις 5 Σεπτεμβρίου το 1944, σέ ηλικία 17 ετών.

Θεώρηση του Νίκου Καζαντζάκη, είκοσι χρόνια από τό θάνατό του

Τετράδια της Ειθύνης αρ. 3
Αθήνα 1977

Μέ άφορμή τή συμπλήρωση είκοσι χρόνων από τό θάνατο του Ν. Καζαντζάκη τά «Τετράδια Ειθύνης» αφιέρωσαν ένα τεύχος τους στή λογοτεχνική παρουσία του συγγραφέα. Οί δεκατρείς πού κείμενά τους ύπάρχουν στό άφιέρωμα διακρίνονται σέ έκείνους πού γνώρισαν τόν Καζαντζάκη και κατιγράφουν τίς μνήμες τους και σέ έκείνους πού γνώρισαν τόν Καζαντζάκη μέσα από τά βιβλία του. Ίδιαίτερα αξιόλογα είναι τά κείμενα τών Π. Πρεβελάκη, Μ. Μαραβέυτη, Κ. Μιχαηλίδη, Τ. Τζαμαλίκου. Τόν τόμο συμπληρώνουν δέκα άνέκδοτες έπιστολές του Καζαντζάκη πρós τόν Αίμ. Χουρμούζιο, ή δέ σύνολη έπιμέλειά του έγινε από τόν Κ. Τοιρόπουλο, ό όποιός άλλωστε μετέχει στό άφιέρωμα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ
«Οί ταινίες πορνό - ένας άκόμα μηχανισμός καταπίεσης».
Έκδ. Καστανιώτη

Τό βιβλίο αποτελεί μία πολε-

μική ένάντια στό φαινόμενο τών πορνό-ταινιών βασισμένη πάνω σέ ιδεολογικά κριτήρια. Τόσο σάν κοινωνικό φαινόμενο όσο και σάν φορέας ιδεολογίας, οί ταινίες πορνό αποτελούν έναν άκόμα μηχανισμό καταπίεσης, έφευρημα του καπιταλισμού.

Στό πρώτο μέρος («Ερωτισμός και Πορνογραφία») έπιχειρείται μία άπάντηση στό έρώτημα «τί είναι πορνογραφία στόν κινηματογράφο», σέ σχέση πάντα μέ τό «τί είναι ερωτισμός».

Τό δεύτερο μέρος («1900-77: από τά κρυφά σιά φανερά») περιέχει μιά ιστορική αναδρομή στίς πορνογραφικές ταινίες, ενώ στό τρίτο («Οί ταινίες πορνό σήμερα: από τή σεξουαλική επανάσταση στήν πορνοκρατία») έπιχειρείται μία άπάντηση στό έρώτημα-άντίφαση: Πώς συμβιβάζεται ή «έλευθεριότητα» τών σημερινών πορνό μέ τόν καταπιεστικό χαρακτήρα της ιουδαιο-χριστιανο-καπιταλιστικής κοινωνίας; Τά πορνό είναι «άπελευθέρωση» ή ένας άκόμα (καμουφλαρισμένος) μηχανισμός καταπίεσης;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΓΕΡΟΖΗΣΗ

Άγκόλα, τό πρώτο κλειδί της Άφρικής. Μελέτη ιστορική - οικονομική - πολιτική - κοινωνική. Έκδόσεις «Αωδώνη», Αθήνα 1977

Πολύ λίγα γράφονται στήν Έλλάδα γιά τήν Άφρική. Γιά όσους δέν έχουν πρόσβαση στήν ξένη βιβλιογραφία, τό βιβλίο του Τ. Γεροζήση θά είναι χρήσιμο. Γραμμένο μέ φανερή συμπάθεια γιά τούς άγκολέζικους άγώνες, παρουσιάζει ένδιαφέροντα στοιχεία, ιδιαίτερα γιά τήν ιστορία του άπελευθερωτικού κινήματος της Άγκόλας. Άπέχει όμως πολύ από τό νά καλύπτει τόν πλατό στόχο πού βάζει ό ύπότίτλος του: Ή άσάφεια στή σύλληψη και στό σχέδιο του έργου, ό παραθετικός τρόπος χρησιμοποίησης ενός ύλικού πού δέν κυριαρχείται, κάποια προχειρότητα πού έπέτρεψε λανθασμένες έγγραφές, δείχνουν πώς ό συγγραφέας διάσπηκε νά δημοσιεύσει τό βιβλίο του.

•τηλεόραση•

Ποιός μιλάει
στήν τηλεόραση;

Του Τάκη Άντωνόπουλου

Πρίν άρχίσουμε νά βλέπουμε από κοντά τό τηλεοπτικό μήνυμα και τίς επί μέρους μορφές μέ τίς όποιες έκφράζεται, είναι άνάγκη νά μελετήσουμε κατ' άρχή τίς κοινωνικο-οικονομικές σχέσεις μέσα στίς όποιες διαμορφώνεται κι έκπέμπεται. Ταυτόχρονα, εξέταζοντας αυτές τίς σχέσεις μάς έπιτρέπεται νά δούμε άν τά αίτήματα τών προοδευτικών δυνάμεων, όπως έμφανίζονται στόν κοινοβουλευτικό έλεγχο από τά κόμματα της άντιπολίτευσης και στήν άρθρογραφία του προοδευτικού τύπου, γιά μία πιο άντικειμενική και ποιοτικά καλύτερη τηλεόραση, μπορούν νά δικαιωθούν στίς δοσμένες συνθήκες. Άν τά δικαιολογήματα αυτά αίτήματα δέν είναι δυνατό νά ικανοποιηθούν, τότε ίσως είναι καιρός ν' αλλάξουμε στόχους.

Ή έπικοινωνία

Πολύ πιο εύκολα από τίς εικαστικές τέχνες, τήν τυπογραφία και τόν κινηματογράφο δεχόμαστε γιά τήν τηλεόραση ότι πρόκειται γιά ένα έπικοινωνιακό φαινόμενο. Καί στήν καθημερινή μας άκόμη κονδέντα τήν ονομάζουμε μαζική ή μεγάλη ή ηλεκτρονική έπικοινωνία. Άς δούμε όμως τί σημαίνει αυτό.

Κατ' άρχή, σάν έπικοινωνία θεωρούμε τή μεταβίβαση πληροφορίας από ένα σημείο σ' ένα άλλο. Πομπό ή έπικοινωνητής όνομάζουμε τόν κάτοχο της πρós μετάδοση πληροφορίας. Δέκτη ή έπικοινωνούμενο λέμε τόν άποδέκτη της πληροφορίας. Ή πληροφορία είναι σκέψη, ιδέα, έμπειρία, συναίσθημα, άναπαράσταση κ.τ.λ., έπόμμενα γιά νά γίνει δυνατή ή μετάδοσή της πρέπει ν' άποκτήσει μία ύλική ύπόσταση. Ή πληροφορία, ντυμένη μέ τό ύλικό της περιβλήμα, γιά νά είναι μεταδόσιμη, ονομάζεται μήνυμα. Γιά τή μετάδοση του μηνύματος απαιτείται ένας φορέας ή ένα μέσο πού νά μπορεί νά μεταδίδει μέσα στό χώρο μηνύματα. Τέτοιο μέσο έπικοινωνίας είναι ή τυπογραφία, ή τηλεγραφία, τό θέατρο, ή κινηματογραφία, ή ραδιοφωνία κ.τ.λ.

Όταν λέμε «μέσο», λοιπόν, εννοούμε ένα σύστημα λειτουργιών, τεχνικών, μηχανημάτων, ανθρώπων κ.τ.λ. πού άποκαθιστούν τήν έπικοινωνιακή σχέση. Κάποιοι ή κάποιοι είναι κάτοχοι αυτών τών μέσων έπικοινωνίας: ό θεατρώνης, ό έκδότης, ό κινηματογραφικός παραγωγός, ή κρατική μηχανή κ.τ.λ. Όταν έπικοινωνητής είναι ένας ή λίγοι και τό μέσον πού μεταχειρίζονται τούς έπιτρέπει ν' άπευθύνονται σέ πολλούς έπικοινωνούμενους, δρισκόμαστε πρósά σέ μία μεγάλη ή μαζική έπικοινωνία.

Άς προσπαθήσουμε τώρα, μέ

τή βοήθεια αυτών τών στοιχείων της έπιστήμης της πληροφορίας (ή έπικοινωνιολογίας), ν' άπαντήσουμε σέ μερικά έρωτήματα: Καί πρώτα απ' όλα, ποιός έχει τήν πρωτοβουλία της έπικοινωνίας; Ποιός μοιράζει τούς ρόλους έπικοινωνητής/έπικοινωνούμενος; Ποιός σέ τελευταία άνάλυση κρίνει ποιές πληροφορίες πρέπει νά μεταδοθούν και ποιός διαμορφώνει τό μήνυμα.

Μεταδότες, έλευθερία της έκφρασης και λογοκρισία

Πρώτη και βασική άρχή της άστικής ιδεολογίας είναι, όπως ξέρουμε, ή ισοτιμία τών ανθρώπων. Άπό δω άπορρέει και τό άναφαίρετο δικαίωμα της έλευθερίας της έκφρασης. Δηλαδή της έλευθερίας όποιουδήποτε ν' άποκαθιστά μία έπικοινωνιακή σχέση, νά παίρνει τήν έπικοινωνιακή πρωτοβουλία, νά έκφράζει έλευθερά και μέ τόν τρόπο πού θέλει τά μηνύματά του, νά τά έκπέμπει πρós όλες τίς κατευθύνσεις. Τό πρώτο πρόσφορο μέσο έπικοινωνίας πού ν' άνταποκρίνεται σ' αυτές τίς άρχές στάθηκε ή τυπογραφία, πολύτιμος σύμμαχος της άστικής τάξης στήν επαναστατική της περίοδο, τότε πού πάλευε γιά τήν κατάληψη της έξουσίας και διαμόρφωση τής ιδεολογίας της. Όταν όμως άργότερα γίνεται κυρίαρχη τάξη και άποκαθιστά τίς έξουσιαστικές δομές της, ή έλευθερία της έκφρασης γίνεται άλλο έναντίον της. Ή άστική τάξη θ' άντιδράσει μέ πολλούς τρόπους. Οί κυριότεροι είναι δύο: Ή τυπογραφία (κατασκευή χαρτιού, μελάνης, πιεστήρια, έμπόρια του έντύπου) άποκτά τέτοια οικονομικά μεγέθη πού δέ μπορεί παρά νά δρσκαται στό χέριο λίγων ανθρώπων. Έτσι οί μεταδότες - κάτοχοι τών μέσων έπικοινωνίας γίνονται και κάτοχοι μέσων παρα-

ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ

αδεσμευτο περιοδικό
πολιτικής δράσης και κουήτουρας

ΧΙΤΛΕΡΟΣΜΙΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

5

γαγγής. Φυσικό λοιπόν είναι να διαλέγουν για να παράγουν μηνύματα που εκφράζουν την ιδεολογία της τάξης τους και τα συμφέροντά της. 'Αν παρ' όλα αυτά εμφανιστούν τυπωμένα μηνύματα που δεν εκφράζουν την άστική ιδεολογία αλλά τις κυριαρχούμενες τάξεις, τότε ή έξουσία επιστρατεύει τη λογοκρισία. 'Η λογοκρισία όμως είναι ένα άγκαθι στο πλευρό της άστικής τάξης. Είναι άγκαθι γιατί αντιστρατεύεται δύο απ' τις βασικότερες άρχές της:

α) Τήν ελευθερία της ιδιοκτησίας και της απόκτησης κέρδους. 'Απαγορεύοντας ένα βιβλίο ή μία ταινία κάνουν οικονομική ζημιά σε κάποιο μεταδότη.

β) Τήν ελευθερία της έκφρασης¹. Γι' αυτό ή λογοκρισία καθιερώνεται σαν ολοκληρωτικός έλεγχος των μηνυμάτων μόνο στα αυταρχικά άστικά καθεστώτα,

όπως στο Ναζιστικό ή τις στρατιωτικές δικτατορίες. Στά μη αυταρχικά κοινοβουλευτικά άστικά καθεστώτα παίζει ένα δευτερεύοντα πάντα ρόλο έλέγχου των πληροφοριών, ενώ επικρατεί ο πρώτος, ή οικονομική λογοκρισία, όπως τη λέμε συνήθως.

Ποιός διαμορφώνει τό μήνυμα;

Σύμφωνα μ' αυτά που είπαμε πιο πάνω, δεν θά έπρεπε να υπάρχουν προοδευτικά μηνύματα, ούτε να μεταδίδονται πληροφορίες μή άρεστές στην κυρίαρχη τάξη, που μέλη της είναι και οι μεταδότες - κάτοχοι των μέσων επικοινωνίας. Ξέρουμε όμως ότι τά πράγματα δεν είναι έτσι, ακόμα κι αν εξαιρέσουμε τις περιπτώσεις που προοδευτικά κόμματα ή ομάδες πίεσης παράγουν τά δικά τους μηνύματα. 'Ο καπιταλιστής - μεταδότης μετα-

δίδει κι αυτός προοδευτικά μηνύματα και πληροφορίες μή άστικές για πολλούς λόγους. 'Ας ξεχωρίσουμε τούς βασικότερους:

α) 'Η ταξική πάλη με τούς επικοινωνητές. Αύτοί, όταν έχουν συνείδηση της τάξης τους (γιατί κι αύτοί είναι εκμεταλλεόμενοι, άφου ό μεταδότης καρπώνεται την ύπεραξία της εργασίας τους) θέλουν να διαμορφώσουν μηνύματα με τη δικιά τους ιδεολογία.

β) Για λόγους κέρδους. 'Ο καπιταλιστής - μεταδότης ξέρει ότι άπευθύνεται σε μία κοινωνία χωρισμένη σε τάξεις. Φτιάχνει λοιπόν, για ν' ανταγωνιστεί τούς αντιπάλους του, προϊόντα ακόμα και ενάντια στα ιδεολογικά και πολιτικά του συμφέροντα, που να αγοράζονται και από τις καταπιεσμένες τάξεις.

γ) Γιατί έχει συνείδηση του εθνικιστικού και αφομοιωτικού αποτελέσματος του προοδευτικού μηνύματος όταν γίνει καταναλωτικό έμπόρευμα.

'Ετσι ή άστική τάξη, για να διατηρήσει την κυριαρχία της ιδεολογίας της, έχει ν' αντιταλέψει με πληθώρα μηνυμάτων ενάντια της, που έρχονται απ' όλες τις μεριές και που δημιουργούνται από την ταξική πάλη και τις αντιθέσεις μέσα στους κόλπους της.

Τό κράτος μεταδότης. Ραδιοφωνία - τηλεόραση

'Όταν οι έσωτερικές αντιθέσεις στο καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής όξυνθούν, ξέρουμε ότι ή λύση που προσφέρεται για να τις καλύψει είναι τό μονοπώλιο, είτε κρατικό είτε ιμπεριαλιστικό. Τό ίδιο έγινε και με την επικοινωνία. 'Η ευκαιρία δόθηκε με την ανακάλυψη του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Τό ραδιόφωνο και ή τηλεόραση σαν τεχνολογικά προϊόντα άποτελούνται από ένα πομπό πληροφοριών και ένα δέκτη. Καθώς όμως συνέπεσαν μ' αυτή την τάση μονοπωλίου της επικοινωνίας από την έξουσία, γρήγορα ευνουχίστηκαν και παραδόθηκαν στην κατανάλωση μόνο οι δέκτες, ενώ οι πομποί των μηνυμάτων έγιναν - παράνομα και έξω από κάθε αρχή, οικονομική, ιδεολογική, - κτήματα της κυρίαρχης τάξης και της μορφής της έξουσίας της.

Τό κράτος γίνεται έτσι αποκλειστικός μεταδότης δύο απ' τά πιο σημαντικά μέσα μαζικής επικοινωνίας. Καί αν στα άλλα μέσα επικοινωνίας (τυπογραφία, κιν/φος, θέατρο κ.τ.λ.), για τούς λόγους που είπαμε πιο πάνω, μπορούν να υπάρχουν προοδευτικά μηνύματα, έδώ αποκλείονται.

α) 'Η κρατική μηχανή δεν επιτρέπει την ταξική πάλη επικοινωνητών / μεταδότη. Δεν άνέχε-

ται παρά μόνο άλλοτριωμένους υπηρέτες της κυρίαρχης τάξης. 'Όλους τούς άλλους τούς άπορρίπτει.

β) Καθώς ή ραδιο-ηλεόραση είναι μονοπώλιο, δεν έχει ν' αντιμετωπίσει ανταγωνιστές έμπορικούς. 'Ετσι δεν σκέφτεται έμπορικά, δεν άπευθύνεται σε ειδικό κοινό αλλά «σε όλο τον κόσμο»². Καί με «όλο τον κόσμο» έννοούν δέβαια τούς παρωμένους αντιδραστικούς άστούς - εικόνα της ίδιας της έξουσίας. Χωρίς λοιπόν αυτούς τούς δύο βασικούς παράγοντες (ταξική πάλη, ανταγωνισμός - κέρδος) τό τηλεοπτικό μήνυμα γίνεται εικόνα της άστικής ιδεολογίας και της ιδιαίτερότητας της μερίδας της άστικής τάξης που κυριαρχεί τη στιγμή της κατασκευής του. 'Ο επικοινωνητής στην τηλεόραση δεν είναι υποκείμενο αλλά αντικείμενο. Αύτός που κυριαρχεί την ιδεολογία και την αισθητική μορφή του μηνύματος είναι ό ίδιος ό μεταδότης - κράτος. Καί για πρότυπα του, ιδεολογικά και αισθητικά, προτείνει φυσικά παλιότερες μορφές που δημιούργησε ή άστική ιδεολογία στα άλλα μέσα επικοινωνίας, όταν κυριαρχούσε άπόλυτα στα μηνύματά τους. 'Η τηλεόραση λοιπόν είναι άπόόλυτα, αντικειμενική, μεταδίδει όλες τις πληροφορίες, φυσικά από την πλευρά της μερίδας της άστικής τάξης, που είναι κτήμα της. 'Όσο για την ποιότητα της, δεν μπορεί να γίνει καλύτερη. Είναι οι ίδιες αισθητικές φόρμες που δημιούργησε στο άστικό μυθιστόρημα, στον έμπορικό κινηματογράφο, στην ακαδημαϊκή ζωγραφική. 'Η τηλεόραση τις αναπαράγει άτόφως.

Μήπως λοιπόν θά 'πρεπε να ζητάμε πράγματα πιο έφικτα από μία άλλη αντικειμενικότητα και μία άλλη ποιότητα;

Τό παράδειγμα του Καναδά με την καλωδιακή τηλεόραση, της 'Ιταλίας με τούς τηλεοπτικούς σταθμούς της αντιπολίτευσης (ΚΚΙ) αλλά και άλλων ομάδων και κομμάτων, μήπως μάς δείχνουν άλλους στόχους; Μήπως είναι καιρός ν' απαιτήσουμε κι έμεις (πράγμα που είναι άστικό δικαίωμα άλλωστε) να πάψει τό παράνομο κρατικό μονοπώλιο των πομπών των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1) Γι' αυτό όλα τά άστικά συντάγματα καθιερώνουν την ελευθερία της έκφρασης. 'Η λογοκρισία μπαίνει απ' τό παράθυρο με τη μορφή (άντισυνταγματικών δέβαια) νόμων.

2) 'Αν σκεφτόταν κερδοσκοπικά και ανταγωνιστικά θά είχε πρό πολλού καταργήσει τις ειδήσεις, που όπως είναι φυσικό, με τό 10-12% άκροαματικότητας που έχουν, φέρνουν έλάχιστη διαφήμιση - κέρδη.

PYLARINOS

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

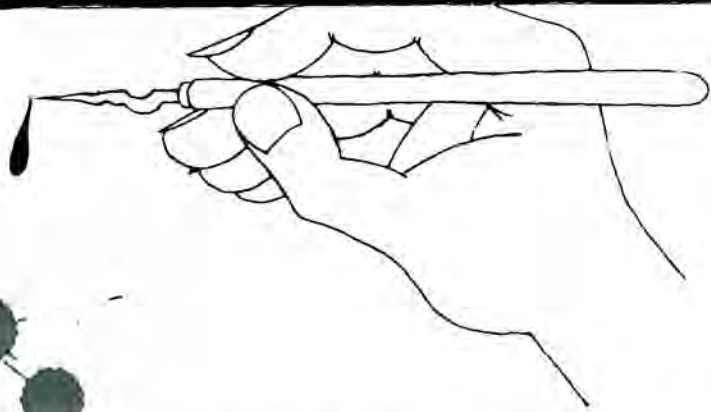
ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΕΛΑΡΧΙΑ, ΔΕΥΤΕΡΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΓΕΛΑΡΧΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΓΕΛΑΡΧΙΑ

ΕΞΟΡΜΗΣΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Εβδομαδιαίο

όργανο αρχών του ΠΑΣΟΚ

Ο διάλογος γύρω από το θέμα «Σοσιαλισμός και Ελευθερίες» συνεχίζεται.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Είμαι ένας από τους τελευταίους αναγνώστες σου και δεν σου κρύβω ότι όντας οπαδός του ΚΚΕ (έξωτερικού-προδοτικού-ξενονίκητου-δογματικού) κατά τους εθνικόφρονες «κομμουνιστές» και όλα τα είς «ιστές» αρχισα να σε διαβάω αφορμή παίρνοντας από τη συζήτηση στις στήλες σου των 4 για το «ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» που έγραψε σχετικά και ο «ΡΙΖΟΣ».

Δεν έχω ούτε την ιδεολογική κατάρτιση ούτε τη σχετική ικανότητα έκφρασης - όντας εργάτης - για να ασχοληθώ θεωρητικώς και μαρξιστικώς-λενινιστικώς με την παραπάνω συζήτηση.

Έχειν όμως που εγώ έβγαλα σα συμπέρασμα είναι ότι οι κ.κ. ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ, προπαντός οι δύο πρώτοι, «διωλίζουν» τον κώνωπα και παραβλέπουν την κάμψη.

Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι στις σοσιαλιστικές χώρες υπάρχουν ατέλειες ακόμη και στο τόσο βασιλικό θέμα των ελευθεριών, αρκεί να ξεκαθαρίσουμε το ταξικό νόημα της έννοιας «ελευθερία» γιατί οι απόλυτες έννοιες για το ΜΑΡΞΙΣΜΟ-ΛΕΝΙΝΙΣΜΟ είναι αδιανόητες. Γι' αυτές τις ατέλειες στενοχωριόμαστε κι ελπίζουμε ότι θα ξεπεραστούν με τη βοήθεια του Κόμματος και του Μ.Α. Αλλά ποτέ κανείς κομμουνιστής δεν πρόκειται στο όνομα αυτών των ατελειών... «να γλείψει» εκεί που κάποτε έφτυνε.

Ελπίζοντας ότι δεν θα μ' απογοητεύσεις και θα το δημοσιεύσεις.

Ευχαριστώ
Α.Γ.Π.

Υ.Γ. Δυστυχώς λόγω των άστικων... ελευθεριών δεν μπορώ να σου γράψω το όνομά μου, γιατί δουλεύω σε δημόσια υπηρεσία!

Αγαπητό «Αντί»

Παρά το ότι δεν είμαι τακτικός αναγνώστης του περιοδικού, αγόρασα και τα δύο τελευταία τεύχη, γιατί το θέμα της συζήτησης «σοσιαλισμός και ελευθερίες» και τα ονόματα των συνομιλητών υπόσχονταν μία σημαντική προσφορά στον αναγνώστη. Ιδι-

αίτερα τον αριστερό. Με λύπη μου διαπίστωσα ότι η συζήτηση δεν έλυσε κανένα πρόβλημα, δεν κατάληξε σε συμπέρασμα, όπως εν μέρει επισημαίνεται και στο κλείσιμο της συνομιλίας: δυστυχώς, θύμιζε περισσότερο «κουλουριάρικη» συζήτηση ζαχαροπλαστικού τις πρωινές ώρες παρά εξέταση πολιτικών και κοινωνικών φαινομένων από σοβαρούς μελετητές.

Εν πάση περιπτώσει θα ήθελα να σταθώ σε ένα κρίσιμο σημείο που αποτελεί και μόνιμο σημείο αναφοράς της άστικής προπαγάνδας: είναι το ζήτημα της υπεράσπισης του νέου κοινωνικού καθεστώτος απέναντι στην παλιά τάξη, που κατά το Λένιν (αλλά και την ιστορική εμπειρία) δεκαπλασιάζει τη δραστηριότητα και ενεργητικότητα στην προσπάθειά της να ανακτήσει τη χαμένη εξουσία.

Είναι κοινός τόπος για τους μαρξιστές μελετητές (αλλά και για άλλους) ότι η Ελλάδα έμεινε δολοφονικά εξαρτημένη από την Έπανάσταση του 1821 μέχρι σήμερα, γιατί, στις κρίσιμες επαναστατικές καμπές της ελληνικής ιστορίας, οι προοδευτικές δυνάμεις κράτησαν δειλή και συμβιβαστική στάση απέναντι στην αντίδραση (χωρίς να μάς ενδιαφέρουν εδώ οι αιτίες που προκάλεσαν μία τέτοια αντιμετώπιση).

Ας πάρουμε δύο χαρακτηριστικές μαρτυρίες: Στις αρχές της Έπανάστασης (Ιούνιος 1821), μετά τις νίκες ξέω από την Τριπολιτσά και την Άφιξη του Δ. Ύψηλάντη, ο λαός εξεγέρθηκε με το σύνθημα «θάνατος στους Τουρκοκοτζαμπάσηδες»· ο Ύψηλάντης όμως, όπως λέει ο Σ. Τρικούλης «... ότι έπρεπε ως Έπαναστάτης και εδύνατο εν μέσω τόσων ευτυχών περιστάσεων ως τολμηρός να κατορθώσει εν μία στιγμή, σείων μόνον την σπάθην και μηδέ ρανίδα, ως μηδενός τολμώντος αντίσταθι έν-όπλως, το διεπραγματεύετο ως αδύνατος συμβιβαστής δι' ειρηνικών πρεσβειών και άνωφελών συζητήσεων...» (τ. Ι σ. 221) Έτσι, τότε που ήταν ακόμη αρχή, η αντίδραση τη γλίτωσε με μερικές παραχωρήσεις· αργότερα δέδαια εξόντωσαν τους λαϊκούς αγωνιστές, προκάλεσαν εμφύλιους πό-

τους βαθιά κοινωνική αλλαγή, αν στην εξουσία έλθει η εργατική τάξη με τους συμμάχους της, δεν θα έχει γίνει στη συντριπτική πλειοψηφία του λαού συνείδηση ότι πρέπει να προστατευτούν οι κατακτήσεις του; Έπομένως, ποιά σοσιαλιστική κυβέρνηση δεν θα πάρει μέτρα ενάντια σε ανθρώπους που δρουν για να επαναφέρουν το άστικό καθεστώς; Άλλωστε, ο «μαρξιστής» Βεργόπουλος θα έπρεπε να έχει ξεκαθαρίσει ότι την «ελευθερία» να δρουν οι προοδευτικές δυνάμεις την έχουν κερδίσει με μακροχρόνια καθημερινή σκληρή ταξική πάλη.

Επισημαίνω ότι ο Μπιτσάκης, που όποσδήποτε είχε δυνατότητα να τοποθετήσει τη συζήτηση σε επιστημονική μαρξιστική βάση, δεν τα κατάφερε γιατί κράτησε άμυντική στάση.

Τελειώνω με μία παρατήρηση: στο τεύχος 92, που είχε το πρώτο μέρος της συζήτησης, το έξωφυλλο ύπονουσε μία σαφή θέση και προκαταλάμβανε τον αναγνώστη· πιστεύω ότι τό-

λεμους, και είναι γνωστή ή εξέλιξη της Έπανάστασης.

Σε μία άλλη εποχή, μετά την Έπανάσταση του Γουδί, ο ίδιος ο Βενιζέλος (που ξέρονται τι ρόλο έπαιξε αργότερα) έλεγε στη Δ.Ε. του Στρατιωτικού Συνδέσμου, τό 1910, ότι έπρεπε όσο ήταν καιρός οι επαναστάτες να πάρουν ριζοσπαστικά μέτρα, αντί να παραδώσουν την εξουσία στην κυβέρνηση Μαυρομυχάλη, και κατόπιν να συγκαλοούν Έθνική Συνέλευση που θα κατοχύρωνε αυτές τις κατακτήσεις (δηλ. θα ολοκλήρωνε επαναστατικά την άστική Έπανάσταση)· σε ερώτηση, είπε ότι η εύκαιρία αυτή χάθηκε από άτολμία και διστακτικότητα.

Θεωρώ περιττό να αναφερθώ στην τύχη της Έθνικής Αντίστασης, επειδή το λαϊκό κίνημα έδωσε τότε πίστη στους πολιτικούς εκπρόσωπους της άστικής τάξης και του ιμπεριαλισμού.

Όσο για τα μέσα προστασίας και οικοδόμησης της νέας κοινωνίας, μου προξένησε έντύπωση ή άποψη του Βεργόπουλου, που μου θύμιζε επιχειρηματολογία

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

αντιδραστικής νοικοκυράς, όταν είπε: «ας υποθέσουμε ότι είναι (οι «άντιπρονούντες») εναντίον του σοσιαλισμού και του μαρξισμού. Γιατί όμως διεκδικείς εδώ στο άστικό καθεστώς την ελευθερία να γράφεις εναντίον του καπιταλισμού και την αρνείσαι στους αντιπάλους σου εκεί;» Σήμερα, στη χώρα μας, όλη η δημοκρατική αντιπολίτευση απαιτεί μέτρα ενάντια στους νοσταλγούς της χούντας, θα θεωρούσε προστασία της δημοκρατίας το κλείσιμο του «Έλ. Κόσμου», θεωρεί άπαράδεκτο να λειτουργούν βασιλικές οργανώσεις κ.λπ. Πιέζει λοιπόν μία κυβέρνηση που ταξικά εξυπηρετεί τα ίδια συμφέροντα, να πάρει διοικητικά μέτρα ενάντια σε ομάδες που άπλως θέλουν αλλαγή στη μορφή άσκησης της εξουσίας των μονοπωλίων. Κι αυτό γίνεται γιατί έχει εδραιωθεί στη συντριπτική πλειοψηφία του λαού μας μία αντιφασιστική και αντιμοναρχική συνείδηση. Άν λοιπόν γίνει στην Ελλάδα μία

«Αντί», σαν σοβαρό αριστερό περιοδικό διαλόγου, δεν θα έπρεπε να κάνει τέτοιο λάθος.

Φιλικά,
Βασίλης Καρύδης
Παγκράτι

Αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Στη συζήτηση «Σοσιαλισμός και Έλευθερία», που δημοσιεύεται στα 2 τελευταία τεύχη σου, όλοι οι συζητητές ξεκινάνε από την άποψη ότι το ρωσικό και τ' άλλα καθεστώτα των ανατολικών χωρών της Ευρώπης είναι σοσιαλιστικά και ότι έχουν μονάχα διαστρεβλωθεί, επειδή δεν αναγνωρίζονται τ' ατομικά δικαιώματα και δεν υπάρχουν ελευθερίες. Ξεχνούν όμως ότι σοσιαλισμός και ελευθερία είναι αναπόσπαστα συνυφασμένα, ότι ο σοσιαλισμός είναι υπόθεση της πλειοψηφίας των καταπιεζομένων («ή απελευθέρωση των εργαζομένων θα είναι έργο των ίδιων των

εργαζομένων», έγραφε ο Μάρξ, ενώ κατά τόν ύμνο της Διεθνούς «της γής οι δούλοι κι οι ραγιάδες, μοναχοί τους θά σωθούν») και ότι ο «σοσιαλισμός» από τά πάνω απλούστατα δέν είναι σοσιαλισμός. Κι έπειδή οι συζητητές έκδηλωνουν κάποιους φόβους μήπως ή ριζοσπαστική κριτική του ρωσικού καθεστώτος θεωρηθεί «άντισοβιετική», άς μάς επιτραπεί νά παρατηρήσουμε ότι τά σοβιετ έργατών, χωρικών και στρατιωτών λειτούργησαν στη Ρωσία μόνο τόν πρώτο (ή έστω και τό δεύτερο) χρόνο μετά τήν επανάσταση και ότι από κει και πέρα αποφάσιζε μόνο ή ήγεσία του κόμματος (ή Κ.Ε. και προπάντων τό Π.Γ.). Δηλαδή ούσιαστικά πολύ γρήγορα έπαψε νά υπάρχει ή δικτατορία του προλεταριάτου. Γιατί δέν είναι δυνατό νά πιστεύει λ.χ. ο κ. Μπιτσάκης ότι στα σημαντικότερα ζητήματα της έσωτερικής και έξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας αποφάσιζε τό προλεταριάτο ή ότι τό ρωτώσαν (έστω και κατά τόν πιό έμμεσο τρόπο) λ.χ. γιά τήν ύποχρεωτική κολλεκτιβοποίηση (1929-33) μέ τά άπειροαριθμα θύματα ή γιά τήν επαναφορά των βαμικών και των παρασήμων στό στρατό ή όταν ο Στάλιν διακήρυσε κατηγορηματικά (1932) ότι ή ισότητα είναι «μικροαστική πρόκληση» ή όταν ανανέωνε τή γερμανορωσική συνθήκη του Ραπάλλο (στis 6 Μαΐου 1933) μέ τό Χίτλερ ή όταν έκολόθρευε τήν παλιά μπολσεβίκικη φρουρά ή τά 9/10 των συνεργατών του της Κ.Ε. του ΚΚ της ΕΣΣΔ (έκκαθαρίσεις 1936-8) ή όταν διαπραγματευόταν μέ τούς άγγλογάλλους ίμπεριαλιστές ή όταν υπέγραφε τό γερμανοσοβιετικό σύμφωνο ή όταν προσάρτησε τά βαλτικά κράτη ή όταν άντικαθιστούσε τόν ύμνο της Διεθνούς (τό 1943) μέ τόν έθνικό ύμνο του Άλεξαντρώφ ή όταν άναζωογονούσε τήν όρθόδοξη έκκλησία κατά τόν πόλεμο ή όταν διέλυε τίς δημοκρατίες των Τατάρων της Κριμαίας και των Γερμανών του Βόλγα ή όταν τασόσαν (4 Άπριλίου 1947, σέ συνουμία του μέ τόν Χάρολντ Στάσεν) υπέρ της ελθνηκής συνύπαρξης κ.λπ. Τό ίδιο θά μπορούσε νά πει κανείς και γιά τήν επέμβαση στην Ούγγαρία (1956).

Όσο γιά τίς διαμαρτυρίες γιά τήν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έδώ υπάρχει πραγματικά μία μεγάλη ύποκρισία, άφου είναι γνωστό ότι ο μέν Κάρτερ (γιά τόν όποιο δηλώνει ότι είναι «ελικρινής», στην έξοργιστική του δήλωση ό Σάρντ, βλ. «ΒΗΜΑ» της 5-3-78) ποτέ δέν λέει λέξη γιά τήν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χιλή, τή Νότ. Κορέα, Ταϊλάνδη και Ιράν, ενώ οι Ρώσοι ποτέ δέ μιλάνε γιά τή γενοκτονία των

Κούρδων του Ιράκ ή γιά τίς τρομοκρατικές δικτατορίες της Ούγκάντας (μέ τίς χιλιάδες νεκρούς) και της Λιβύης.

Τέλος, οι άναφερόμενοι Άλτυσέρ και Έλλενστίν, πού χύνουν σήμερα κροκοδείλια δάκρυα γιά τίς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στis άνατολικές χώρες, δέν έδγαζαν τσιμουδιά, αλλά χειροκροτούσαν, κατά τήν περίοδο των μεγάλων έκκαθαρίσεων του Στάλιν.

Εύχαριστώ θερμά
Παύλος Κουλισίδης
φοιτητής

Πολύς θόρυβος γιά τό τίποτα. Μόνο έτσι μπορεί νά χαρακτηριστεί αυτή ή έπιφανειακή συζήτηση μέ θέμα «Σοσιαλισμός και έλευθερίες». Πρώτα τό περιοδικό, δεύτερο οι τίτλοι, και τρίτο οι 4 καθηγητές μέ τράδηξαν νά κάτσω νά τή διαβάσω.

Οί 13 πυκνογραμμένες σελίδες μ' έκαναν νά πιστέψω πώς διαβάζοντάς το, πρώτο θά παρακολουθούσα μία ώραία συζήτηση και δεύτερο θά μου 'μενε κάτι. Άποτέλεσμα; τίποτα. Άν τούς πάρουμε στά σοβαρά, τότε πρέπει νά σκύψουμε τό κεφάλι και νά πούμε δέν γίνεται τίποτα· αυτή είναι ή μοίρα μας.

Τό κακό ξεκινά και από μία παράγραφο της θέσης του περιοδικού, στην άρχη, πού λέει ότι: «είναι ένα πρόβλημα πού δάζει σέ δοκιμασία κριτήρια, άρχές, μεθοδεύσεις και στόχους».

Οί άρχές και οι στόχοι δέν μπορούν νά μπουν σέ δοκιμασία, οι μεθοδεύσεις μάλιστα, εκεί μπορούμε νά κάνουμε όση κριτική θέμε, άφου είμαστε άντικειμενικοί παίρνοντας υπ' όψη όλους τούς παράγοντες. Όμως είμαι σίγουρος πώς ή συζήτηση αυτό τό δρόμο θά 'παιρνε και χωρίς αυτή ή θέση, παρά τίς παρεμβολές του περιοδικού και τήν άντικειμενική θέση του Μπιτσάκη. Δέν μπορούσε νά δώσει τίποτα θετικό μ' ένα δεξιώ όπως ο Βεργόπουλος και μέ νικητή σύνθεση μικροαστική του χώρου της έλίτ, όπως οι ίδιοι άναφέρουν γιά όλους, θγάζοντας έξω τούς έαυτούς τους. πού άρέσκονται να αυτοθαυμάζονται κάνοντας άδυσκάνιστη κριτική του σοσιαλιστικού κόσμου, μιάς και αυτό είναι τώρα πιά της μόδας. Άναφέρονται π.χ. συχνά στους νέους γάλλους φιλοσόφους. Ποιοί είναι αυτοί; ποία είναι ή φιλοσοφία τους; Τό γεγονός ότι τούς χρησιμοποιεί ή αντίδραση δείχνει ποία είναι ή ποιότητά τους. Όσο γιά τό «νέοι», αυτό μόνο μέ τήν ηλικία τους μπορεί νά σταθεί.

Πώς έγώ, τώρα, ένας έργάτης, σήκωσα τό μικρό μπόι μου νά τίς

βάλω μέ 4 καθηγητές; Δέν είναι θράσος; Είναι πολύ απλό. Έγώ ό έργάτης, πού σηκώνω στην πλατφόρμα όλο τό βάρος της καταπίεσης, πού πάνω στό στομάχι μου τσαλαπατούνται και γίνονται λιωμά όλα τά ανθρώπινα δικαιώματα, είναι φυσικό νά τά βλέπω διαφορετικά από τούς κ. καθηγητές, πού όλα αυτά τούς περνούν ξώφαλτα και τά συζητάνε έπιφανειακά, φιλοσοφώντας άδυσανιστα, πύό πολύ γιά νά γίνεται συζήτηση παρά γιά νά καταλήξουν κάπου.

Σ' όλο τό κείμενο γίνεται πολύς λόγος γιά τό ρόλο του κράτους, ότι άντίθετα μέ ό,τι λέει ή θεωρία, ο ρόλος του, πού είναι όποσδήποτε καταπιεστικός, δέν μειώθηκε καθόλου, γιά νά καταλήξουν, ούτε λίγο ούτε πολύ, πώς ή θεωρία είναι άνεφάρμοστη, ή ότι ή επανάσταση στis σοσιαλιστικές χώρες έφυγε από τό δρόμο 60 χρόνια, όπως επανειλημμένα τονίζουν, δέν καταργήθηκε ακόμα. Στό θεό σας! στά σοβαρά τό λέτε: Άπό ποίο μακρινό φανταστικό πλανήτη συζητάτε; Πώς θέλετε νά καταργηθεί το κράτος όταν από γύρω είναι ζωσμένες οι σοσιαλιστικές χώρες μέ άτομικές βάσεις και στρατιωτικές συμμαχίες; Όταν μόνιμος στόχος του καπιταλισμού είναι ή έξαφάνιση του σοσιαλιστικού κόσμου μέ τήν από τά μέσα ύπονόμηση και τήν από τά έξω πίεση; (...)

Σέ τί μετράνε τά χρόνια ύπαρξης μιάς σοσιαλιστικής χώρας, γιά τό πέρασμα στον κομμουνισμό και τήν κατάργηση του κράτους, όταν άντικειμενικά είναι ύποχρεωμένη σέ τεράστιες άμυντικές δαπάνες πού επιβάλλονται από τόν έξωτερικό κίνδυνο; Μήπως τώρα μέ τό δόγμα νετρονίου θά πρέπει νάχουμε τήν άπαίτηση νά μήν προχωρήσουν στην παραγωγή της οι σοσιαλιστικές χώρες γιατί θά επιβαρύνει τήν οικονομία τους; Σέ τί μετράνε τά χρόνια όσο οι άντικειμενικές συνθήκες δέν επιτρέπουν τήν κατάργηση του κράτους; Πιστεύετε πώς μπορεί νά σταθεί μία κομμουνιστική κοινωνία άνώτερης μορφής μέσα στη σφηκοφωλιά του καπιταλιστικού κόσμου; (...)

Προβληματίζονται οι κ. καθηγητές ποίο σοσιαλισμό νά πάρουμε γιά πρότυπο, και δέν βρήκαν κανένα πού νά τούς ταιριάζει. Ζητούν έγγυσεις γιά τό πώς ο σοσιαλισμός μας δέν πρέπει νά μοιάζει μέ κείνον της Βουλγαρίας, πού δέν τούς άρέσει. Και ξεχνούν πώς όταν ή Έλλάδα γίνει σοσιαλιστική, ή Βουλγαρία δέν θάχει γείτονα μία καπιταλιστική χώρα μέ άτομικές βάσεις, και θά μπορούν μαζί νά χτίσουν έναν καλύτερο σοσιαλισμό. Όταν οι λαοί περάσουν στο σοσιαλισμό, δέν θάχουν ανάγκη από πρότυπα. Άνάλογα μέ τή δυνα-

τότητα και τό ρυθμό ανάπτυξης πού θά μπορέσουν νά κατακτήσουν, τότε θά νικήσουν τήν άτομικότητα. Θά αποβάλουν όλες τίς μικροαστικές συνήθειες και τά διώματα, θά μπορούν έπομένως νά προχωρήσουν στην άνώτερη κοινωνική μορφή, τήν άταξική κοινωνία, και στην κατάργηση του κράτους. Μέχρι τότε χρειάζεται πολλή δουλειά και πολύ κουράγιο και από τούς καταπιεζόμενους λαούς και από τούς λαούς των σοσιαλιστικών χωρών. Όσοι πιστεύουν στον άνθρωπο, στη δυνατότητά του νά κτίσει τή νέα κοινωνία, δέν πρέπει νά σταματούν σέ λεπτομέρειες και σέ συναισθηματισμούς πού τελικά έξυπηρετούν τήν αντίδραση. Είναι έπόμενο στis σοσιαλιστικές χώρες, ύστερα από τόσα χρόνια σοσιαλιστικής ζωής, νά υπάρχουν περισσότερες άπαιτήσεις και νά αντιμετωπίζουν, έκτός από τούς άντιδραστικούς, τούς πράκτορες, τούς καλαμοκαθαλήρηδες και όλα τά δημιουργήματα της άστικής προπαγάνδας και τούς άνυπόμονους.

Οί άντικειμενικές συνθήκες, ό κίνδυνος πυρηνικού όλοκαυτώματος, καθυστερούν πολύ τό πέρασμα των λαών στο σοσιαλισμό, μέ άποτέλεσμα στis σοσιαλιστικές χώρες, παρά τίς πολεμικές δαπάνες, ή οικονομία νά πηλαίνει πολύ πύό μπροστά από τήν πολιτική, νά καθυστερεί ό μετασχηματισμός του κράτους και νά παρουσιάζεται ο κόσμος των άνυπόμονων, των άπαιτητικών και των άντίθετων. Δέν θέλω νά πω πώς δέν γίνονται λάθη, γίνονται και θά γίνονται. Όμως ή άναγκαστικά στατική θέση άναμονής στον πολιτικό τομέα, σέ συνδυασμό μέ τόν άτομισμό πού δέν έχει ξεπεραστεί, δημιουργεί αντίδραση σέ μερίδα του λαού, πού κι αυτή πρέπει νά αντιμετωπιστεί. Παράλληλα, αυτή ή στατική θέση δημιουργεί προβλήματα και άμβολίζει σέ μερίδα άγωνιστών στis καπιταλιστικές χώρες, πού τά εκμεταλλεύεται ή αντίδραση. Έτσι βλέπουμε τήν προπαγάνδα του Κάρτερ γιά τά ανθρώπινα δικαιώματα νά γίνεται σημαία στα χέρια εκείνων πού εναντίον τους στρέφεται. Όταν συζητάμε γιά τήν έλευθερία διάδοσης των άντιδραστικών ιδεών, είναι άσέμπως ξαφνικά νά έχει προκύψει πρόβλημα άνεργίας των νεκροθαφτών και ύποστηρίζουμε πώς πρέπει νά αύξηθούν οι θάνατοι γιά νά μήν πεινάσουν οι νεκροθάφτες. Ξεχνούμε τούς χιλιάδες νεκρούς του άγώνα σέ όλο τόν κόσμο γιά νά στηθεί και στερωθεί ο σοσιαλισμός, κοντολογής κατηγορούμε τούς επαναστάτες γιατί παίρνουν τά όπλα, πού αυτό κυριολεκτικά είναι δάρβαρη πράξη. Ξεχνούμε πώς τά όπλα δέν είναι ιδέα ή κατασκευή άπα-

ραϊτήτη γιά τήν επιδίωξη τών παραγωγικών ανθρώπων, αλλά τό μέσο επιβολής καί επιδίωξης τών καταπιεστών. "Όσο θά υπάρξει καταπίεση καί εκμετάλλευση, σ' όποια γωνιά τοῦ πλανήτη, καί ό καταπιεστές εἶναι γερά όπλισμένοι, οἱ δημιουργικοί άνθρωποι καί οἱ επαναστάτες εἶναι υποχρεωμένοι νά κρατοῦν τό όπλο στό χέρι, ἔστω κι ἂν αὐτό εἶναι εἰς δόρυ τῆς οἰκονομίας καί εἰς δόρυ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Λίγο θέλουμε μέ τή φόρα πού πήραμε νά κατηγοροῦν οἱ ἐπαναστάτες τήν ὥρα τῆς ἐπανάστασης ὅτι καταπιετοῦν τά ἀνθρώπινα δικαιώματα γιατί χάλασαν τό χορδὸ τῆς κας τάδε, ἢ ὅτι δέν σέβονται τ' ἀνθρώπινα δικαιώματα οὔτε στόν ἑαυτό τους, ἀφοῦ αὐτοστεροῦνται τόν ἑπαινον, τόν ἔρωτα ἢ δάζουν τή ζωὴ τους σέ κίνδυνον. Συγκινηθήκαμε ἀπό τά δάκρυα τοῦ μεγάλου ὑπερατλαντικοῦ κροκοδείλου καί μᾶς πήραν καί μᾶς τά δάκρυα καί πήραμε τό μαντιλάκι μας νά τοῦ συμπαρασταθοῦμε (...)

Σάν ἐργάτης καταπιεζόμενος, ληστευόμενος, πραγματικά στερούμενος τῶν στοιχειωδῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων, φυσικά ὁ φυσικός ὁραματιστής

καί ὑποστηρικτὴς των. "Όμως ἡ σκληρότητα καί τό δόρυ τῆς καταπίεσης δέν μοῦ ἀφήνουν περιθώρια ρομαντισμοῦ καί μικροσυναισθηματισμοῦ. Οἱ στόχοι μόνι καί οἱ ἀρχές μου εἶναι καθαρότατες, γι' αὐτό λέω στήν ἀρχὴ πῶς δέν μπαίνουν σέ δοκιμασία. Ξέρω πολὺ καλά πῶς ἐγὼ προσωπικά θά ἀποκαταστήσω πολὺ λίγο ἢ καθόλου ἀπ' τόν καρπὸ τοῦ ἀγώνα μου, πιστεύω στόν ἄνθρωπο, στή συνέχεια τῆς ζωῆς, μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἀπαλλαγμένης ἀπὸ κάθε εἶδος καταπίεσης, γι' αὐτό εἶμαι ὁ κανονικός, καθόλου συναισθηματικός, μέ ὅλους τοὺς ἀντίθετους τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, μέ ὅλους πού νομίζουν πῶς ἀρκεῖ ὁ κανονικός μετασχηματισμός γιὰ νά λυθοῦν ὅλα αὐτόματα καί ἀγνοοῦν πῶς ἡ κατεδάφιση εἶναι πῶς εὐκολὴ ἀπὸ τὴν ἀνοικοδόμηση, πού ἀρνούνται νά δάζουν τὴν πλάτη τους γιὰ νά στήσουμε τό οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς, μέ ὅλους τοὺς καλαμοκαβαλάρηδες πού ζητοῦν διαφορετικὴ μεταχείριση γιὰ τὸν ἑαυτό τους ἀπ' ὅ,τι οἱ δυνατότητες προσφέρονται γιὰ τό σύνολο.

Γιάννης Κλινάκης
ἐργάτης

● "Ένα γράμμα ἀπὸ τίς ΗΠΑ
μέ γενικότερα παράπονα:

Ἀγαπητὸ «ANTI»

Σοῦ γράφω αὐτό τό γράμμα-διαμαρτυρία μέ ἀφορμὴ τῆς δημοσίευσης τοῦ πρώτου μέρους τῆς συζήτησης μέ θέμα «Σοσιαλισμός καί Ἐλευθερίες».

Δυστυχῶς ἐδῶ μακριὰ πού βρίσκομαι τά τεύχη σου ἔρχονται μέ ἀρκετὴ καθυστέρηση.

Δέν μέ ἐνδιαφέρει ἡ ἐπιστολή μου νά δημοσιευθεῖ στή στήλη «Διάλογος». Πῶς πολὺ μέ ἐνδιαφέρει νά τὴν προσέξεις λιγάκι, γιατί νομίζω ὅτι γίνεται σοδαρὸ λοξοδρομίσμα τῆς πορείας σου, κι αὐτό ὄχι μόνο αὐτὴ τὴ φορὰ.

Πρώτα-πρώτα τό κακὸ ἀρχίζει μέ τὴν παρουσίαση τῶν συνομιλητῶν. Λές «τέσσερις καθηγητές» καί μέ τὸν ἴδιο καί ἀπαράλλαχτο τρόπο πού χρησιμοποιοῦν τὰ συντηρητικὰ ἔντυπα προσπαθεῖς νά διαμορφώσεις τὴν ἐντύπωση ὅτι οἱ συνομιλητὲς σου εἶναι αὐθεντίες. Γιατί, ἡ τὸ ἀναγνωστικὸ σου κοινὸ τοὺς ξέρε, σὰ γνωστὲς προσωπικότητες, ὅποτε δέ χρειάζεται νά τοὺς συστήσεις σάν καθηγητὲς, ἢ δέν τοὺς ξέρε, ὅποτε χρειάζεται νά τοὺς παρουσιάσεις πῶς συγκεκριμένα. Ἡ ἀπλὴ δήλωση καθηγητὲς, δημιουργεῖ πολλὰ ἐρωτήματα καί, τό κυριότερο, ποιά σχέση ἔχουν μέ τίς πολιτικὲς ἐπιστῆμες οἱ συνομιλητὲς σου γιὰ νά μιλοῦν σάν «εἰδημόνες» γιὰ ἓνα τόσο δύσκολο θέμα.

Πέρα ἀπὸ αὐτό ὅμως, γιατί ὑποχρεώνεις τό ἀναγνωστικὸ σου κοινὸ νά παρακολουθεῖ ἄτομα νά ἐκφέρουν τὴ γνώμη τους πάνω σέ θέματα πού ἀποδεικνύεται πῶς δέν ἔχουν διαμορφώσει οἱ ἴδιοι συγκεκριμένους ἀπόψεις; Καί νά βλέπει κανεὶς, ἐκτὸς τοῦ κυρίου Μπιτσάκη, τούς ὑπόλοιπους νά μιλοῦν ἀσυνάρτητα, σχεδὸν πάντα ἐκτὸς θέματος, πού νά ὑποχρεώνει συχνὰ τὸν πρώτο νά προσπαθεῖ νά τοὺς ἐπαναφέρει σὲ θέμα. Ποιὸ σκοπὸ ἐκπληρώνεις μέ τό νά παραχωρεῖς ἓνα τόσο μεγάλο μέρος ἀπὸ τὰ φύλλα σου σέ γνώμες ἀτόμων ἀκατάλληλων νά συζητοῦν ἓνα τόσο πολὺ-πλοκο θέμα; Καί τελικὰ καταντᾷ νά γίνεται καθέναν καφεναίσι ἢ, ἂν θέλεις, θουμένων τοῦ Χίλτον, ἀτεκμηρίωτη;

Τί νά πρωτοθαυμάσω; Τὴν καθαρὴ ἀντιδραστικότητα τοῦ κυρίου Βεργόπουλου; πού ἀρπάζει τὴν εὐκαιρία νά δγᾶλει ὅλα τὰ ἀπωθημένα του κατὰ τοῦ σοσιαλισμοῦ καί παράλληλα νά πωλήσει καί γνώσεις μαρξισμοῦ, ὅπωςδήποτε γεμάτες ἀντιστοιχιστικὰ καὶ ἀναλήθεια;

Ἡ τίς ψυχολογικὲς ἐπιδόσεις τοῦ κυρίου Νικολινάκου; Ἐκεῖ φτάσαμε τώρα; Νά κρίνουμε κεφαλαιώδη-πολύπλοκα θέματα σύμφωνα μέ τὴν ἐντύπωση πού

σηματήσαμε βλέποντας τὴν ἐκφραση τῶν ἀνθρώπων; Καί ἐπιμένουμε νά ἀποκαλοῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας σοσιαλιστὲς;

Ἡ τὸ ὅτι ὁ κύριος Τσουκαλᾶς ἐνοχλεῖται πού δέν ἐπιτρέπεται ἡ ἀντιδραστικὴ δημοσιογραφία στή Ρωσία; Θά ἔπρεπε νά τὸν εἶχα ἐδῶ πρόσφατα, νά βλέπει τὸν ἀπλὸ Ἀμερικανὸ νά προσεῖχεται νά πετύχει ὁ προδότης Σαντάτ στήν «εἰρηνευτικὴ» του ἀποστολή, γιὰ νά καταλάβει τί θά πῇ κατευθυνόμενη πληροφόρηση.

Δέν ἔχω καμιὰ ἀπολύτως περιέργεια νά δευτέρω μέρος αὐτῆς τῆς συνομιλίας, γι' αὐτό σοῦ στέλνω τό γράμμα μου τώρα.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι πρόσφατο τό δευτέρω σου παράπτημα. Πρό μηνῶν ἔδωσες τό βῆμα σου στόν «ἀνεξάρτητο» δημολευτὴ ἐπικρατείας Π. Κανελλόπουλου, πού καί σὺ, ἀντάμα μέ τὴ Δεξιά, προσπαθήσατε νά τὸν ξεθάψετε, δέν ξέρω γιὰ ποιὸ λόγο. Παράλληλα, ἔκαμες ὅ,τι μπορούσες γιὰ νά διαφημίσεις τὰ «Ἀπομνημονεύματά» του καί τίς δηλώσεις του τῆς «ἀθώας Μαγδαληνῆς» σχετικὰ μέ τὴ Μακρόνησο, πετώντας συνάμα τοὺς γενναίους τῆς ἀλήθειας στό «Διάλογο» πού θά περιμένουν γιὰ πάντα ἀπάντησή τοῦ Π. Κανελλόπουλου.

Ἄν τὰ παραπάνω τά λές ἐσὺ ἀνεξάρτητῃ ἀριστερῇ δημοσιογραφίᾳ, ἐγὼ τὰ λέω τουλάχιστο ἐξοστράτισμα, καί νά μέ συμπαθᾶς.

Θά ἤμουν ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος, ἂν μπορούσες νά μοῦ δείξεις ὅτι ἄδικα μυγιάζομαι.

Μέ εὐλικρινὴ φίλα
Περικλῆς Π. Βασιλόπουλος
γιατρός
Μιννεάπολη - Ἀμερικῆς

● Κι ἓνα γράμμα ἀπὸ τό Παρίσι: ὁ Η. Εὐθυμίουπουλος, ἀφοῦ προτάσσει μερικὰ ἀνέκδοτα πού λέγονται στίς ἢ γιὰ τίς σοσιαλιστικὲς χώρες, συνεχίζει:

Θά ἤθελα νά ὑπογραμμίσω κάτι πού κατὰ τὴ γνώμη μου δέν τονίστηκε ἰδιαίτερα στή συζήτηση πού ὁργάνωσε τό «Ἀντί». Θά πρέπει λοιπὸν νά διευκρινιστεῖ ὅτι ἡ χειραγώγηση καί ἡ συστηματοποιημένη βία πού συναντιέται στίς ἀνατολικὲς χώρες δέν εἶναι βέβαια τό ἀποτέλεσμα τῶν σοσιαλιστικῶν χαρακτῆρα μετασχηματισμῶν πού συντελέστηκαν στίς χώρες αὐτές, ἀλλὰ ἡ ἀναγκαστικὴ συνέπεια τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν δομῶν τοῦ (ἀστικοῦ) κράτους, τό ὅποιο ἀπὸ τὴ φύση του εἶναι καταπιεστικὸ. Καί ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη οἱ ἴδιοι μηχανισμοὶ καί οἱ ἴδιες μορφές ἐξάσκησης τῆς ἐξουσίας ὁδηγοῦν στὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Δέν χρειάζεται δέ νά εἶναι κανεὶς ἰδιαίτερα

ΣΤΑΧΥ

Εἶναι ἓνα καινούργιο μαγαζὶ
πού ἀνοίξε στήν Ξάνθου 7
στό Κολωνάκι.

Ἐκεῖ θά βρεῖτε τὰ κεραμικὰ τοῦ ἐργαστηρίου

“ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ..”

Μιά ποικιλία ἀπὸ ἀντικείμενα
χρήσης καί διακοσμητικὰ
τραπέζια, γλάστρες ἑσωτ. χώρου,
φωτιστικά, κόσμημα.

Στὴ Θεσσαλονίκη

τὰ ἴδια ἀντικείμενα θά τὰ βρεῖτε στό

“ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ..”

Δημ. Γούναρη 30.

Ἡ διεύθυνση τοῦ ἐργαστηρίου εἶναι:

Φανερωμένης 48 — Χολαργός τηλ. 65.21.725

προικισμένος μαρξιστής για να μπορεί να διαπιστώνει ότι, όταν ή αστυνομία, ή στρατός, ή δικαιοσύνη και ή διοίκηση έχουν οργανωθεί και λειτουργούν κατά τα ίδια τα καπιταλιστικά πρότυπα, ή καταπίεση θά έχει τον ίδιο χαρακτήρα και την ίδια σημασία. Τό έρωτημα καταπίεση τίνος και από ποιόν θά είχε νόημα εάν τά όργανα άσκησης της εξουσίας και κοινωνικοί έλέγχου είχαν πραγματικά λαϊκή σύνθεση, αν είχαμε δηλαδή μεταβίβαση των εκτελεστικών άρμοδιοτήτων στην κοινωνική βάση. Κάτι σαν κι αυτό πού προσπαθήθηκε στην πολιτιστική κινήσιμη επανάσταση, χωρίς συνέχεια όπως ξέρουμε. Κατά τά άλλα ή αίσιοδοξία δέν είναι πάντα ή καλύτερη συνταγή, κ. Μπιτσάκη. Σέ μερικές περιπτώσεις είναι τό όπιο του λαού, όπως λέει κι ό Κουντέρα.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Ήλίας Εύθυμιόπουλος
Παρίσι

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

΄Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Θεωρώ επιβεβλημένο, τό να δώσω μερικές απαντήσεις στην «υπερήφανη» στάση του συνεργάτη σου κ. Παπασπηλιόπουλου. Πρώτα από όλα, τό πλουμισμένο μέ πολλά λόγια και συρραφές αποσπασμάτων από μεγάλα όνόματα κείμενο του κ. Παπασπηλιόπουλου (πού δημοσιεύσατε τελευταία) δέν πείθει κανένα, παρά αυτοεπιβεβαιώνει τον ίδιο. Αυτό τό συμπέρασμα θγαίνει από την άρνησή του να πάρει μιά συγκεκριμένη θέση απέναντι στο λαό, να σταθεί αυτοκριτικά απέναντι στην περιφρόνηση πού επιδειχνει ό λαός στις υποκειμενικές θελήσεις όρισμένων καλοθελητών πολιτικών για ώραιοποίηση της ταξικής πάλης μέσω της άμβλυνησης της. Καί θέτω συγκεκριμένα έρωτήματα στον κ. Παπασπηλιόπουλο (άν θέβαια κατεβαίνει στα «χαμηλά» επίπεδα της πολιτικής αντιπαράθεσης μέ υπεύθυνες τοποθετήσεις πάνω στα ούσιαστικά προβλήματα του λαού). Θεωρεί, κ. Παπασπηλιόπουλε, τή διατράνωση της άγωνιστικής θέλησης του εργαζόμενου ελληνικού λαού μέ την υπερέψηση του ΠΑΣΟΚ σαν δείγμα άνωρμότητος; Καί αν δυστυχώς επιμένετε να σιωπάτε, είμαι άναγκασμένος να σάς ρωτήσω απλούστερα: Πότε θά ξαναπάτε διακοπές για να πληροφορηθείτε τίς θέσεις του ΠΑΣΟΚ από τους όπαδούς του;

Εφόσον ό κ. Παπασπηλιόπουλος μου καταλογίζει ευθύνες για σπατάλη μέρους του έθνικου εισοδήματος, επειδή είμαι φοιτητής στο έξωτερικό, θά του δώσω μερικές χρήσιμες πληροφορίες.

΄Υπεύθυνος για τή μετανάστευση δέν είμαι ό ίδιος αλλά οι μέχρι τώρα κυβερνήσεις της δεξιάς πού μās στερούν τό δικαίωμα στη μόρφωση. Τή δική μου τύχη έχουν κι άλλοι 18.000 Έλληνες φοιτητές στην ΄Ιταλία. ΄Ακόμη, τό έθνικό συνάλλαγμα πού θγαίνει στο έξωτερικό για τους φοιτητές δέν καλύπτει ούτε τό 1/3 της σπατάλης για κρουαζιέρες πού ναυλώνονται κάθε καλοκαίρι στις ελληνικές θάλασσες από τίς κρατικές ύπηρεσίες. Καί μιά πού επικαλέστηκε ό κ. Παπασπηλιόπουλος σαν δικαιολογία για την έλλειψη απάντησης εκ μέρους του την άνωρμια στο προηγούμενο γράμμα μου, τον πληροφορώ ότι ήταν ένυπόγραφο, μέ όλοκληρο τό όνοματεπώνυμό μου. Σ' αυτό ζητώ από τό άγαπημένο «Αντί» την επιβεβαίωσή του.

Φιλικά

΄Αλέξανδρος Χρυσανθακόπουλος

ΣΣ: Τό γράμμα του κ. Α.Χ. ήταν - όπως και σχεδόν όλα τά γράμματα πού δημοσιεύουμε - ένυπόγραφο, άσχετα αν δέν μπαίνει (για λόγους πού ό συντάκτης ζητάει) όνομα.

● Ο κ. ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΠΑ-ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ύπ' όψη του όποιον θέσαμε τό γράμμα αυτό, απαντάει:

Δέν νομίζω ότι είναι μανδρινιστική στάση (όπως μου καταλογίζει ό φοιτητής Ζ.Μ. από τον Πειραιά, στο μέ αριθμό 91 τεύχος του «ΑΝΤΙ») ή υπόδειξη προς τους φοιτητές μας να μάθουν να σκεφτούν και να εκφράζονται σε σωστά ελληνικά, καθώς και τό ν' άσκούνε κριτική προς όλους και προς όλα, πέρα από ιδεολογικές και κομματικές σκοπιμότητες. ΄Ακόμα και στα συνδυαζόμενα άνώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του έξωτερικού, όπου είχα την τιμή να διδάξω, ή υπόδειξη αυτή από μέρους των διδασκόντων ήταν απόλυτα άποδεκτή και σεβαστή. Όπως ήταν απόλυτα παραδεκτή ή κριτική κι από τίς δύο μεριές, όταν είναι κριτική άπόψεων και ιδεών, κι όταν υπάρχει εκάτερωθεν σεβασμός. Μ' αυτή την έννοια, υπάρχει απόλυτη ισοτιμία άνμεσα σ' αυτούς πού διδάσκουν και σ' αυτούς πού διδάσκονται: είναι ήλιθια αυτάρκης, και θά καταστήσει άρτηριοσκληρωτικός, αυτός πού δέν άποδέχεται την άποψη ότι «αυτός πού διδάσκει διδάσκεται συνεχώς». Κάποιους άλλους καθηγητές θά έχει ύπ' όψη του ό φοιτητής Ζ.Μ., ό όποιος δέν θά θρεί πουθενά να έχω χρησιμοποιήσει τον τίτλο του καθηγητή (πού είναι σ' όλες τίς χώρες πού συγκεκριμένο), όπως κάνουν άλλοι (χωρίς να τον έχουν) κι από τίς στήλες άκόμα αυτού του περιοδικού. Πρέπει, λοιπόν, όχι

μόνο να μάθουμε να σκεφτόμαστε και να εκφραζόμαστε σωστά, αλλά να είμαστε και άκριβείς.

Όσο για τά δύο γράμματα του κ. ΄Α. Χρυσανθακόπουλου, φοιτητή από την ΄Ιταλία, θά ήθελα να παρατηρήσω, σύντομα, τά εξής: θά ήταν ευπρόσδεκτη κάθε παρέμβαση στην ούσια της συζήτησης μου μέ τό Μάριο Νικολινάκο, μέ επιχειρήματα θέβαια, κι όχι μέ χαρακτηρισμούς σε προσωπικό επίπεδο και χάλκευση προθέσεων, πού δέν έχουν καμιά σχέση μέ τά κείμενα και τίς άπόψεις πού εκφράζονται σ' αυτά, σύμφωνα μέ την παλιά σταλινική, και νεότερη έρθηροφρονητική, μέθοδο. ΄Η τρομοκρατία μέ χαρακτηρισμούς, πού κατασκευάζονται μέ μαχητικό μένος και φανατισμό, αλλά πού στηρίζονται σε άνακριβείς και δέν έχουν καμιά σχέση μέ την πνευματική τιμιότητα, τό ήθος και την πολιτική συνέπεια αυτού πού «κρίνεται» - άπλως και μόνο γιατί δέν δέχεται τίς ίδιες κομματικές σκοπιμότητες - είναι μιά μέθοδος πού χρησιμοποιήθηκε από τά φασιστικά κινήματα, κι από τά «προοδευτικά» και «άριστερά» κινήματα, πού έγιναν όλοκληρωτικά. ΄Εκει δέ πού έχουν την έξουσία, δέν τρομοκρατούν άπλως, αλλά δολοφονούν, στέλνουν στα Γκούλαγκ, έξορίζουν.

΄Αντί, λοιπόν, ό κ. Χρυσανθακόπουλος να προσπαθεί - μέ σύγχυση και κακογραμμένα, στο πρώτο του γράμμα - να κάνει προσωπικούς χαρακτηρισμούς, και να καταδικάζει τίς φανταστικές προθέσεις μου, άς εκθέσει τίς άπόψεις του πάνω στη συζήτηση μέ τό Μ. Νικολινάκο, σεβόμενος τίς άπόψεις μου. Θά σεβαστώ, έτσι, κι εγώ τίς δικές του, και θ' άπαντήσω στα έρωτήματα πού μου θάζει στο δεύτερο γράμμα του. Όσο για τό μάθημα πού μου κάνει, πάνω στο γιατί θρίσκεται στην ΄Ιταλία, φοβάμαι ότι παραδιάζει άνοιχτές πόρτες, και άς μην περιμένει, πάντως, να κοκκινίσω. ΄Ανήκω σ' αυτούς πού, μέσω από τή «Νέα Οίκονομία», τον «Οίκονομικό Ταχ/μο», τά «Τεχνικά Χρονικά», κ.λπ. άσκησαν κριτική στη στρατηγική της οικονομικής ανάπτυξης πού επιβλήθηκε στη χώρα, σύμφωνα μέ τό νεο-κλασικό αναπτυξιακό υπόδειγμα, και πρόδωσαν τίς συνέπειες πού θά είχε ως προς τή δημογραφική μας ισορροπία, τον τρόπο εκβιομηχάνισης, διάχυσης της τεχνολογικής προόδου και αξιοποίησης των πλουτοπαράγωγικών της πόρων, καθώς και τή χρησιμοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της.

Τελειώνοντας, θά ήθελα να ύπογραμμίσω τον εκάτερωθεν σεβασμό πού χαρακτηρίζει τή συζήτησή μου μέ τό Μάριο Νικολινάκο, παρά τή διαφωνία στις

άπόψεις μας, πού εκδηλώθηκε μ' άρκετή όξύτητα. ΄Εγραψα, μετά, στο Μ. Νικολινάκο: «Ελπίζω να μείνουμε φίλοι, παρ' όλο πού διαφωνούμε». Κι αυτός μου απάντησε: «Θά μείνουμε φίλοι, επειδή διαφωνούμε». Θεωρώ την απάντηση αυτή έξαιρετική σε ήθος, και ύποδειγματική για τό δημοκρατικό διάλογο - άλλα και πιό πέρα άκόμα, τή θεωρώ ένα άλληθινό μάθημα για τον κ. Χρυσανθακόπουλο, και πολλούς άλλους. ΄Ας μās δείξουν ότι «άμες δέ γ' έσόμεθα πολλώ κάρονες» - χωρίς να ξαναγυρίζουν στα σταλινικά κατάλοιπα των (άνακριτικών) έρωτήσεων, τής κατασκευής φανταστικών προθέσεων, τής ύποψίας και τής παραποίησης.

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ

● ΄Από τον πρωτοπρεσβύτερο Γ. Πυρονάκη πήραμε τό πιό κάτω γράμμα:

Διάβασα στις έφημερίδες (Καθημερινή 4-3-78 και σχόλιο της ίδιας της έπομένης) πώς «σύντομα μέ άπόφαση του ΄Υπουργού ΄Εσωτερικών κ. Χρ. Στράτου... τό έξωφύλλο και ή πρώτη σελίδα των ελληνικών διαδητηρίων θά αλλάξει... και τό «REPUBLIQUE HELLENIQUE και HELLENIC REPUBLIC» θά γίνει «DE GRECE» ή «OF GRECE», γιατί διάφορες ύπηρεσίες του έξωτερικού δημιουργούν άμφισβητήσεις στην άκριδη έννοια του όρου του ΄Ελληνικού (τάχα μπορεί να την έρμηνεύουν... ΕΛΕΝΗ).

΄Η είδηση μου κάνει κατάπληξη. Πώς γίνεται να αλλάξουμε τό ημετικό και άναντικατάστατο όνομα της έθνικότητάς μας και μάλιστα μέ λατινικής προέλευσης;

΄Εκτός άλλων δέ συλλογίζομαστε πώς έρχόμαστε σε αντίθεση μέ εκείνους πού άρχισαν τόσο καθαρή την ΄Επανάσταση των Έλλήνων του 1821; Παραθέτω σχετικό σημείωμα από την έγκυκλοπαίδεια του Παπύρου (σελ. 261, τόμ. 5ος): «Μετά την επικράτην της ΄Επανάστασης ήρχισεν επιβαλλόμενον αντί του ΓΡΑΙΚΟΣ και του ΡΩΜΗΟΣ τό όνομα Έλληνας, τό όποιον καθίσταται όλονέν αποκλειστικότερον, όχι μόνον εις τό έσωτερικόν της νεωτέρας Έλλάδος, άλλ' ήδη εν μέρει και διεθνώς». Για δέ τό «Ρωμής και Ρωμικήος» άς διαβαστούν τά δσα γράφονται στο λεξικό της «Δομής»... «προς δήλωσιν εύτελισμού ή χλεύης...»!

Τί είδους παραχώρηση είναι αυτή πάλι στους Ξένους; Θά αλλάξουμε την έθνική μας ταυτότητα; Για να τους διευκολύνουμε... και έδώ;

Καλά τό ρωμηοσύνη στά στρα-
γούδια πού λέγεται «ποιητική
άδεια», τώρα και έπισημη παρα-
φθορά «ύπουργική πρωτοβου-
λία»;

Έτσι αρχίζουμε νά μπαίνουμε
στήν Ευρωπαϊκή Κοινότητα; Και
πού θά φτάσουμε;

Νομίζω πώς χρειάζεται περισ-
σότερη σοβαρότητα και πρό παν-
τός ξυπνήτη συνείδηση εϋθύνης!
Η παραδοχή του τίτλου του
εθνικόφρονος δέν απαλλάσσει
από στάση προσοχής και σεβα-
σμού στή γνήσια εθνικά!

Ο Πρωτοπρεσβύτερος και Κα-
θηγητής Γεώργιος Πυρουνάκης
(Υπό απαγόρευση και πάλι
Πρωτοπρεσβύτερος Έλευσίνας)

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε.Δ.Α.

● Ο Α. Λεντάκης μās έστειλε
τήν εξής ανταπάντηση γιά τό Μ.
Γλέζο:

Η απάντησή μου (ΑΝΤΙ Νο
93) στό άρθρο του Μανόλη Γλέ-
ζου, είχε σαν αποτέλεσμα νά
προκαλέσει και τή δική του άν-
ταπάντηση (ΑΝΤΙ Νο 95). Αν ό
αναγνώστης είχε και τά δύο κεί-
μενα στό ίδιο τεϋχος, άν δηλ.
μπορούσε νά τά διαβάσει ταυτό-
χρονα και σέ αντιπαραβολή, τότε
δέν θά χρειαζόταν νά γράψω ξα-
νά. Έπειδή όμως δέν συμβαίνει
αυτό και έπειδή υπάρχουν όρισμέ-
νες παραλείψεις αλλά και έρωτη-
ματικά πρός απάντηση, στέλνω
αυτή τήν έπιστολή.

Πρίν μωό στό θέμα σημειώνω
παρενθετικά ότι ό Μ. Γλέζος
έθεσε ζητήματα ύφους του διαλό-
γου, αλλά τελικά δέν κατάλαβα
πού είναι αυτά. Έξέθεσε τίσ
απόψεις μου και αντίκρουσα τίσ
δικές του, χωρίς ύπονοούμενα ή
ύβριστικούς χαρακτηρισμούς,
πού τότε πραγματικά θά έριχναν
τό έπίπεδο τής συζήτησης. Έξάλ-
λου τά στοιχεία πού έπικαλέ-
στηκα δέν απόδειξαν κάτι τέτοιο.
Άς τά κρίνει ό αναγνώστης. Και
τώρα στό κυρίως θέμα. Δυό ζη-
τήματα θέλω νά έπισημάνω. Τό
πρώτο άφορά τή διαφορά έκτι-
μήσεων και τό δεύτερο τά πρα-
γματικά γεγονότα.

1. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ

Ο φίλος μου Μ.Γ. επανέρχεται
στήν άποψη του ότι ή ΕΔΑ δη-
μιουργήθηκε μετά τόν εμφύλιο
πόλεμο όχι γιατί τό ΚΚΕ ήταν
παράνομο, αλλά γιατί «ό λόγος
πού όδηγεί στήν ένότητα, στή
συνένωση, στή συμμαχία, στό
συνασπισμό των δυνάμεων τής
άριστεράς, πηγάζει από τήν
ανάγκη τής συμμαχίας των κοι-
νωνικών δυνάμεων πού καταπιέ-
ζονται από τό κεφάλαιο, επιδιώ-
κουν τήν κοινωνική αλλαγή και
δραματίζονται τό σοσιαλισμό. Τό
πρόβλημα τής κοινωνικής αλλα-
γής, ή ύπόθεση του σοσιαλισμού,

δέν είναι ύπόθεση μιάς μόνο τά-
ξης και ενός μόνο κόμματος. Εί-
ναι ύπόθεση όλου του εργαζόμε-
νου λαού και όλων των πολιτικών
δυνάμεων πού τόν εκφράζουν.
Αυτή ή ανάγκη, είτε έχει συνειδη-
τοποιηθεί είτε όχι, είναι πού όδη-
γεί στή δημιουργία των ενώσεων,
των συμμαχιών και των συνασπι-
σμών» (σ. 47).

Και άρχην, γιατί χρησιμοποιεί
τόν ενεστώτα (όδηγει, πηγάζει
κ.λ.π.) όταν αναφέρεται σέ μιάν
έξημνηία ενός συγκεκριμένου
ιστορικού γεγονότος όπως ήταν ή
δημιουργία τής ΕΔΑ τό 1951 και
δέν μιλάει μέ χρόνους ιστορικούς
όπως θά έπρεπε (π.χ. ό λόγος πού
όδηγησε στήν ένότητα κ.λ.π. π ή-
γασε από τήν ανάγκη τής συμ-
μαχίας κ.λ.π.). Η διατύπωση του,
έτσι όπως είναι, δίνει τήν εντύ-
πωση μιάς άφρημένης γενικής
τοποθέτησης, ένώ ύποτιθεται πώς
άποτελεί συγκεκριμένη έξημνηία,
συγκεκριμένου φαινομένου, σέ
συγκεκριμένη έποχή και τόπο.
Έξάλλου τό δεύτερο σκέλος τής
έπιχειρηματολογίας του μιλάει
καθαρά και άπερίφραστα γιά σο-
σιαλισμό, ένώ ή προδικτατορική
ΕΔΑ δέν τόν είχε σαν στόχο,
γιατί απαγορευόταν από τόν 509,
και επιδίωκε τήν ΕΘΝΙΚΗ ΔΗ-
ΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ. Έπι-
πλέον σέ αυτό τό σημείο, γιά νά
δείξω ότι τά άποσπάσματα τής
συνέντευξης Πασαλίδη δέν κολ-
λανε μέ τίσ διατυπώσεις τής Προ-
γραμματικής Διακήρυξης, ση-
μείωσα ότι σήμερα ή ΕΔΑ δέν
άποτελεί ΕΝΩΣΗ κομμουνιστών,
σοσιαλιστών και ριζοσπαστών
δημοκρατών, γιατί άπλούστατα ή
σημερινή ΕΔΑ είναι ένα κόμμα
σοσιαλιστικό, άφου επιδιώκει τό
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ, και συνεπώς δέν
είναι δυνατόν νά έντάσσονται σέ
αυτήν ριζοσπαστικοί δημοκρα-
τες, άφου δέν αποδέχονται τό
σοσιαλισμό αλλά άπλώς τήν
άστική δημοκρατία, έστω και
κατά τρόπο ριζοσπαστικό. Τόν
ρώσηρα και δέν πήρα απάντηση
σέ αυτό, και ξαναρωτώ. Υπάρ-
χουν άπλοί δημοκράτες στίς
γραμμές μας και ποιοί. Άς κατα-
νομάσει έστω και έναν.

Ένα ακόμη σημείο έπουνισώ-
δες. Γράφει ό Μ.Γ. «ή αντίληψη
ότι ή ΕΔΑ δημιουργήθηκε έπειτα
από τόν εμφύλιο πόλεμο γιατί
ήταν παράνομο τότε τό ΚΚΕ,
αντίληψη πού κατά κόρον προ-
βάλλουν γιά ενόητους λόγους τά
δυό ΚΚ και τώρα ύποστηρίζει
και ό Α.Α. δέν μπορεί νά ενστα-
θίσει». Έπειδή ένδεχομένως δη-
μιουργείται ή εντύπωση ότι πα-
λότερα είχα άλλην άποψη και
τότε τήν άλλαξα, αποδεχόμενος
τίς εκτιμήσεις των δυό ΚΚ σχε-
τικά μέ τή δημιουργία τής παλιάς
ΕΔΑ, διευκρινίζω ότι τήν άποψη
αυτή είχα και παλιά και τώρα. Η
δυναμική των πραγμάτων, κατά
τή γνώμη μου, ξεπέρασε τούς άρ-

χικούς σκοπούς και από τά πρά-
γματα διαμόρφωσε μία νέα πρα-
γματικότητα, ένα νέο δηλ. σήμα,
κατάλληλο γιά τίσ νέες έλληνικές
αλλά και ευρωπαϊκές συνθήκες,
πού θά έπεδίωκε τήν εδραίωση
και διεύρυνση τής δημοκρατίας
και στή συνέχεια τό σοσιαλισμό
μέ δημοκρατικές διαδικασίες.
Συνεπώς από τή φράση του Μ.Γ.
θά ήταν όρθότερο νά έλεγε ή
λέξη τώρα. Έν πάση περιπτώσει
έκείνο πού έχει τελικά σημασία
είναι ότι όσον άφορά τή δη-
μιουργία τής ΕΔΑ έχουμε διαφο-
ρετική άποψη και, από ό,τι φαί-
νεται, ό καθένας μας έμμένει στίς
απόψεις του. Ο άναγνώστης άς
κρίνει γιά τό ποιος έχει δίκιο.

2. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΑ- ΓΜΑΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Υποστήριξα και ύποστηρίζω
ότι ή κακοδιαμονία τής ΕΔΑ
όφειλεται στον άνωμαλο
τρόπο τής γέννησής της. Άπ' τόν
τρόπο δηλ. πού καταδυναστεύ-
θηκε από τό ΚΚΕ έσ. εϋθύς έξ
αρχής και πού ή καταδυνάστευση
αυτή, μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρό-
πο, συνεχίζεται μέχρι σήμερα.
Υποστήριξα και ύποστηρίζω ότι
ή κρίση πού άπ' τήν έπανασύ-
σταση τής ΕΔΑ σοδεί μέσα στους
κόλπους της, όφειλεται στό ότι
μία ομάδα του κόμματος αυτού
παρέμεινε μέσα στίς γραμμές μας,
μέ αποτέλεσμα νά μη γίνουμε
ποτέ τελικά ένιαίο και αυτόνομο
κόμμα. ΠΟΤΕ δέν ύποστηρίξα
ότι δέν πρέπει νά υπάρχουν τά-
σεις μέσα στήν ΕΔΑ. Ίσια-Ίσια.
Υποστηρίζω και νά υπάρχουν,
και νά εκφράζονται έλεύθερα και
μέσα και έξω από τό κόμμα, και
προφορικά και γραπτά. Ακόμη
και νά έχουν, άν είναι δυνατόν,
και δικό τους έντυπο (πρβλ. τό
Σοσιαλιστικό Κόμμα τής Γαλλίας,
όπου ή τάση τής πλειοψηφίας
έχει δικό της περιοδικό). Οί
διαφορές στήν Προγραμματική
Διακήρυξη τής ΕΔΑ, τόσο σέ
αυτό τό σημείο όσο και σέ άλλα,
νομίζω ήταν περιττές, γιατί τό
κεφάλαιο γιά τό ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ
πληαίνει νά τό έχω συντάξει έγώ
και συνεπώς ξέρω πολύ καλά τί
έγραφα και προπαντός τί έν-
νοούσα.

Έκείνο πού ύποστηρίξα και
ύποστηρίζω είναι πώς μέσα στήν
ΕΔΑ, εϋθύς έξ αρχής μέχρι σήμε-
ρα, υπάρχουν ΔΥΟ ΚΟΜΜΑΤΑ
και συνεπώς τό πρόβλημα είναι
νά φύγει τό ένα και νά ξαναπάει
στήν κοίτη του. Έτσι θά γίνουμε
κόμμα πραγματικά αυτόνομο,
ανεξάρτητο και ένιαίο. Τούς
φίλους αυτούς που τούς λέμε
μέσα στήν ΕΔΑ «έσωτερικούς»,
τούς λέμε έτσι γι' αυτόν άκριβώς
τό λόγο. Τούς έλεγε και εκείνος
έτσι μέχρι τελευταία, ναι ή όχι; Σ'
αυτό δέ τό σημείο παράθεσα
άποσπάσματα (ήταν περισσότερα

αλλά λόγω χώρου δέν τά δημο-
σίευσε μέ τή συναίνεσή μου τό
ΑΝΤΙ) από δικά του γραφτά.
Συνεπώς σημείωνα μία δική του
διαφοροποίηση σ' αυτό τό ση-
μείο. Γι' αυτό χρησιμοποίησα τήν
παραομιλική φράση φίλος ό Πλά-
των, φιλάτη ή αλήθεια. Έδώ δέν
πρόκειται γιά ένα ζήτημα έξημ-
νείας, όποτε ό καθένας έχει δι-
καίωμα νά έξημνεύει όπως έκεί-
νος νομίζει. Πρόκειται γιά τήν
παράθεση των γεγονότων. Από
κει και πέρα ό καθείς άς τά έξημ-
νεύσει όπως αυτός νομίζει.

Ένα τελευταίο σημείο στό κε-
φάλαιο αυτό. Έγραψε ό Μανό-
λης (σ. 48): «Ο Α.Α. αναλαμβάνει
τήν ύποχρέωση νά ύποδείξει
στούς κομμουνιστές νά εγκατα-
λείψουν τή ΕΔΑ και νά «έντα-
χθούν σέ κόμματα ORIGINAL»
όπως λέει. Μέ τήν ίδια λογική και
έικόλολά θά μπορούσε και κά-
ποιος άλλος νά ύποδείξει στούς
σοσιαλιστές νά εγκαταλείψουν
τήν ΕΔΑ και νά πάνε νά έντα-
χθούν σέ ORIGINAL σοσιαλι-
στικά κόμματα».

Έδώ του καταμαρτυρώ ότι δέν
παρέθεσε τό κείμενό μου και μετά
νά τό αντικρούσει, όπως έκανα
έγώ μέ τό δικό του κείμενο. Κι
αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία,
γιατί έγώ έγραφα επί λέξει: «Όσο
γιά τούς κομμουνιστές, υπάρχουν
όλες οι άποχρώσεις των κομμουν-
ιστικών κομμάτων, γιά νά έντα-
χθούν σέ κόμματα ORIGINAL,
όπως θά λέγαμε, είτε δηλ. σέ ευ-
ροκομμουνιστικό τύπου, είτε
«όρθόδοξου», είτε μαοϊκού, είτε
τροτσκιστικού. Αν μέ τόν
όρο έννοεί μαρξιστές,
φυσικά έχουν τή θέση
τους μέσα στήν ΕΔΑ,
γιατί ή ΕΔΑ είναι κόμμα πολιτι-
κής και όχι ιδεολογικής ένότητας,
μέ τήν έννοια ότι δέν έχει καμιά
κοσμοθεωρία (τό μαρξισμό λενι-
νισμό) και δέν θέτει σαν όρο γιά
τήν ένταξη ενός μέλους τήν «πί-
στη» ή τήν άποδοχή του μαρξί-
σμου». (ΑΝΤΙ Νο 93, σ. 16). Νο-
μίζω ότι τό κείμενο είναι σαφές.
Αν κάποιος ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ εί-
ναι μαρξιστής (κομμουνιστής
κατά τό Μανόλη), τότε έχει τή
θέση του μέσα στήν ΕΔΑ. Αν
όμως είναι ΠΟΛΙΤΙΚΑ, τότε δέν
έχει θέση μέσα στό κόμμα μας,
έφ' όσον μέ τήν έννοια αυτή ση-
μαίνει, είτε ότι άνήκει σέ ένα
κομμουνιστικό κόμμα (γι' αυτό
λέγεται κομμουνιστής), είτε, και
άν ακόμα δέν άνήκει σέ ένα ΚΚ,
λέγεται κομμουνιστής γιάτί απο-
δέχεται τίσ άρχές του κομμουνι-
σμού όπως διαμορφώθηκαν από
τό λενινισμό, δηλ. τή δικτατορία
του προλεταριάτου, τό δημοκρα-
τικό συγκεντρωτισμό και τήν κο-
σμοθεωρία του κόμματος. Γιατί
τότε δέν αποδέχεται τή διακή-
ρυξη μας. Αν ή χρήση του όρου
κομμουνιστής δέν σημαίνει αυτό,
τότε γιατί τόν χρησιμοποιούμε

ἐπ' ὅσον ὁ ὅρος ΜΑΡΞΙΣΤΗΣ, πού ἀναφέρεται σαφῶς καί ἀποκλειστικά στό χώρο τῆς ἰδεολογίας, καλύπτει τὰ πράγματα καί δέν ἀφήνει περιθώρια γιά παρανοήσεις;

Κλείνοντας τήν ἀπάντησή μου στό Μανόλη θέλω νά ἀναγνωρίσω ὅτι ὁ διάλογος ἀπό τή μεριά του τελικά κρατήθηκε σέ ἐπίπεδο. Αὐτό θά πρέπει νά τό ἐκτίμησαν καί οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ. Δέν συνέβη ὅμως τό ἴδιο μέ τήν ἐπιστολή τοῦ Δ. Τραχανῆ, πού δημοσιεύθηκε στό ἴδιο τεύχος, σ. 49-50. Δέν θά ἀσχοληθῶ μέ τίς ὑβρεῖς καί τούς χαρακτηρισμούς καί δέν θά ἀπαντήσω στό γράμμα του. Ὅμως δέν μπορῶ νά ἀφήσω ἀπαράρητο ἕνα σημεῖο. Πρόκειται γιά τήν τελευταία παράγραφο τῆς ἐπιστολῆς του, πού λέει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Τέλος, καί ἐπειδή ὁ Α.Α. γιά νά 'χει κι ἕνα ἀκόμα "ἐπιχειρήμα" ἀναφέρεται καί σέ γεγονότα τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως καί ἐπειδή πράγματι "γνωρίζετε" ἀπό τὰ στρατόπεδα, θά ἦταν ἴσως καλύτερα νά μὴν τὰ θυμάται. Ὅτι κι ἐγὼ θέλω νά τοῦ θυμίσω λεπτομέρειες». Ἐγώ ὅταν ἀναφέρθηκα στά στρατόπεδα μίλησα, χωρίς νά κατονομάσω, ὅτι ἄνθρωποι πού παῖξαν ἡγετικό ρόλο ἀπ' τή μεριά τοῦ ΚΚΕ. στίς ἐπαφές τους μέ ἐμᾶς τοὺς ἀδελφούς τότε, σήμερα εἶναι στήν Ε.Δ.Α. Ἐνας ἀπὸ αὐτούς εἶναι ὁ Τραχανῆς. Ἐπειδὴ ὅμως τό δικό του κείμενο ἀφήνει ἕνα ὑπονοούμενο ΛΑΣΠΟΛΟΓΙΑΣ, τόν καλῶ νά πει καθαρά καί ξεάστερα καί μέ λεπτομέρειες, ὅπως ἀπειλεῖ, τί ξέρει γιά τή στάση μου στά στρατόπεδα, γιά νά τό ξέρει ὅλος ὁ κόσμος καί ὅχι μόνον ὁ Δ. Τραχανῆς. Ἄν δέν τό κάνει, τότε πρόκειται γιά ὑπονοούμενο αἰσχρό καί ἀνέντιμο.

Εὐχαριστῶ
Ἀνδρέας Λεντάκης

ΜΠΛΕΞΙΜΑΤΑ

● Ἐπανορθώσαμε στό προηγούμενο τεύχος τό (ἀσυγχώρητο) λάθος πού εἶχε γίνει στό τεύχος 94 μέ τό μπλέξιμο τῶν κειμένων τοῦ τ. βουλευτῆ τῆς Ε.Δ.Α Γιώργου Πανάγου καί τῆς συνεργάτιδας τοῦ περιοδικοῦ Γιούλης Ζητουνιάτῃ. Δέν προλάβαμε νά δημοσιεύσουμε ἕνα γράμμα τοῦ κ. Πανάγου - τό δημοσιεύουμε σήμερα. Καί τόν εὐχαριστοῦμε γιά τήν κατανόησή...

Ἀγαπητό «Ἀντί»,

Ὁ δαίμονας τοῦ τυπογραφείου προφανῶς τήν ὥρα πού οἱ φασίστες ἀντέτασαν τὰ βομβιστικά τους ἐπιχειρήματα στόν δημοκρατικό διάλογο πού ἀναπτύσσονται οἱ σελίδες σου, ἔβαλε καί πάλι τήν οὐρά του. Ἐτοποθέτησε τήν τόσο χρήσιμη ἐνημερωτική ἐπισκόπηση τῆς Γιούλης Ζητου-

νιάτῃ γιά τή Γ' Πανελλ. Συνδιάσκεψη τῆς Ε.Δ.Α κάτω ἀπό τό ὄνομά μου καί τό δικό μου ἄρθρο κάτω ἀπό τό δικό της.

Γιά τήν ἀποκατάσταση κάντε τή σχετική διόρθωση στό ἐρχόμενο τεύχος, προπάντων γιά νά μή βρεῖ τόν μπελά της ἡ Γ. Ζητουνιάτῃ ἀπό τίποτα εὐαίσθητους... Ἐδαίτες.

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμά

Γ. Πανάγος
δικηγόρος
τ. βουλευτῆς
Θεσσαλονίκης

ΕΛΛΑΔΑ-ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ

Ἀγαπητό «ἈΝΤΙ»

Μετά τήν ἐμφάνιση καί τήν ιδιαίτερα προκλητική δράση φασιστικῶν ομάδων στήν Ἑλλάδα, νά πού φτάσαμε στό σημεῖο νά ἔχουμε τὰ ἴδια προβλήματα στήν Κύπρο. Ἐννοῶ φυσικά τή δράση τῶν φασιστικῶν συμμοριῶν πού ὑποκινοῦνται τόσο ἀπό τό Δημοκρατικό Συναγερμό (ΕΟΚΑ Β') ὅσο καί ἀπό τόν Τουρκές (ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ).

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ ἀμερικανοὶ ἱμπεριαλιστές δέν μπόρεσαν μέχρι τὰ τώρα νά ἐπιβάλουν τήν καλύτερη γι' αὐτούς λύση τοῦ Κυπριακοῦ, πού εἶναι στά πλαίσια τῆς ἐπιβεβαίωσης τῆς ἱμπεριαλιστικῆς κυριαρχίας στήν Ἀνατολική Μεσόγειο. Αὐτή ἡ κυριαρχία εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἀποβλέπει τόσο στήν ἀπειλή τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης, ὅσο (καί κυριότερα) στήν προοπτική συντριβῆς τῆς Ἀραβικῆς Ἐπανάστασης. Πρέπει λοιπόν νά προετοιμαστῇ ἡ κοινὴ γνώμη γιά τήν ἀποδοχή τῆς σταδιακῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἱμπεριαλιστικῶν προγραμμάτων. Προσπάθεια γι' αὐτό ἦταν ἡ ἀπαγωγή τοῦ γιου τοῦ Κυπριακοῦ. Μά καί σέ τοῦτη τήν περίπτωσή • τὰ συμπεράσματα ἀποδίδεκε σέ βάρος τῶν μεγαλοφυῶν «ἐγκεφάλων» τοῦ ἀμερικανικοῦ Πενταγώνου. Φάνηκε ξεκάθαρα τί ρόλο παίζει ἡ ἀστική δικαιοσύνη μέ τήν «ἀνοχή». Σέ ποιούς δίνεται αὐτή; Στούς ἀνθρώπους πού θά χρησιμοποιηθοῦν ἀργότερα γιά τήν καταστολή τοῦ ἐλληνικοῦ, τουρκικοῦ ἢ κυπριακοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὅταν μάλιστα γίνεται τόσο ἐντονη ἐπίθεση ἐνάντια στήν ἐλευθερία τῆς ἐκφράσεως - τό «ἈΝΤΙ» ἔχει πικρὴ πείρα ἀπὸ αὐτή τήν ἐπίθεση - καί στίς στοιχειώδεις (κατακτημένες μέ αἷμα) δημοκρατικές ἐλευθερίες.

Συνεπῶς, Μοναδικὴ ἀπάντηση σέ κάθε προσπάθεια ἐπίλυσης τοῦ Κυπριακοῦ στὰ μέτρα τῶν ἀμερικάνων ἱμπεριαλιστῶν, εἶναι ὁ κοινὸς ἀγώνας τῶν ἐλλήνων καί τουρκοκύπριων ἐργαζόμενων.

Αὐτὸς ὁ ἀγώνας πρέπει νά βάλει στόχους:

- Τήν πάλῃ τῶν κυπρίων ἐργαζόμενων γιά μιὰ δική τους κυβέρνηση.

- Τό τσάκισμα τῶν φασιστικῶν συμμοριῶν (ΕΟΚΑ Β', ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ).

- Τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀντιιμπεριαλιστικοῦ κινήματος τόσο στήν Τουρκία ὅσο καί στήν Ἑλλάδα.

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς.

Σ.Τ.
φουτηγῆς
Ἀθήνα

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Διερωτῶμαι γιατί οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά κουράζονται τόσο πολὺ στή ζωὴ τους.

Κουράζονται ἀπὸ τό δημοτικό, τό γυμνάσιο, τό πανεπιστήμιο, ἀλλά καί ἀπὸ τό ὅτι ὁ ἀγὼν δέν τελειώνει ἐδῶ ἀλλὰ θά πρέπει καί μετὰ τό πανεπιστήμιο νά ἐξακολουθήσω νά ἀγωνίζομαι. Βέβαια ἡ ζωὴ δίχως τόν ἀγῶνα θά ἦτο μονότονη, πρέπει νά ὑπάρχει ὁ ἀγὼν, ὅμως ἀγώνας ἀπὸ ἀγῶνα διαφέρει. Εἶναι ἄλλο νά εἶσαι εὐτυχής καί νά ἀγωνίζεσαι νά γίνεις εὐτυχέστερος καί ἄλλο νά ἀγωνίζεσαι νά μάθεις πόσες χιλιάδες ἄρθρα ἀπ' ἔξω καί μετὰ ἀπ' αὐτό νά μαθαίνεις ὅποιο νέο νόμο θγαίνει καί νά εἶσαι κλεισμένος σέ μιὰ αἰθουσα μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ, μακριὰ ἀπὸ τὴ φύση καί ἀπὸ τὴ διασκέδαση. Κακό ὅμως ὑπάρχει ἐν συγκρίσει μέ κάτι ἄλλο πού εἶναι καλὸ.

Ποιά εἶναι ἡ σωστὴ παιδεία; Σωστὴ εἶναι ἡ ἀπλή παιδεία, διότι, ὅπως ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας, σωστό τό ἄπλοῦν. Ἀπλή παιδεία εἶναι αὐτὴ πού σοῦ μαθαίνει τὰ ἀναγκαῖα. Π.χ. οἱ φαρμακοποιοὶ μαθαίνουν πῶς νά κατασκευάζουν χημικῶς τό οινόπνευμα. Κι ὅμως οὐδέποτε θά χρησιμοποιήσουν τίς γνώσεις αὐτῆς, διότι τό οινόπνευμα τό παίρνουν ἑτοίμο, γι' αὐτό καί οὐδεὶς φαρμακοποιὸς θυμάται πῶς κατασκευάζεται. Τό ἴδιο καί οἱ νομικοί, ἀπ' ὅσα μαθαίνουν, τὰ περισσότερα τὰ λησμονοῦν καί μετὰ ὅ,τι θυμούνται εἶναι πῶς νά χρησιμοποιοῦν τὰ βιβλία. Πρέπει ἄραγε ἕνας πού θέλει νά ἐργαστεῖ σὲ ἐργατικό δίκαιο νά μάθει γιά τό συνταγματικό καί τό ἐμπορικό, ἀφοῦ μάλιστα Ο.ΛΑ σχεδὸν θά τὰ λησμονήσει καί μόνο κατόπιν μέ τὴν ἀσκηση θά τὰ μάθει;

Καί ἐδῶ προκύπτει τό ἀκόλουθον ἐρώτημα: γιατί ἕνας ὑπάλληλος φαρμακείου πού θά ἔδινε ἐξετάσεις σέ μιὰ ἐπιτροπὴ καί θά περνοῦσε νά μὴν μπορεῖ νά ἀνοίξει φαρμακεῖο;

Κ. ΓΚΡΙΤΖΑΛΗΣ
Ξενοκράτους 31

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

● Ἀπάντηση ἀπὸ τό Βουκουρέστι στὰ ὅσα εἶπε στὴ Βουλὴ γιά τό πρόβλημα τῶν πολιτικῶν προσφύγων ὁ Κ. Στεφανόπουλος, ἀποτελεῖ τό παρακάτω γράμμα. Καί μιὰ γενικότερη παρουσίαση τοῦ θέματος.

Περιμένα ἀπὸ τίς ἐργασίες τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία ἀσχολήθηκε τελευταία μέ τὰ δικά μας προβλήματα - τῶν πολιτικῶν προσφύγων, νά ἐπιδειχθεῖ ἡ ἀπαιτούμενη κατανόηση ἀπὸ ὅλες τίς παρατάξεις χωρίς ἐξαίρεση, διότι εἶναι πανεθνικὸ τό αἷμα: Νά γυρίσει ἡ προσφυγιά.

Μέ κατάπληξη, ὅμως, διάβασα ἀπὸ τίς στήλες τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου, τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν ἀπὸ τὸν κύριο Στεφανόπουλο, περὶ «ληστοσυμμοριτῶν» καί «ληστοσυμμοριτοπολέμων». Ἐπειδὴ τό ἴδιο αἶσθημα ἀγανάκτησης κατέχει καί ὅλους τοὺς πρόσφυγες πού ἐνημερώθηκαν πάνω σ' αὐτό, θεωρήσα ὑποχρέωσή μου νά ἀπαντήσω στόν κύριο ὑπουργό.

Τριάντα χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στή μαρτυρικὴ μας χώρα καί τίς συνέπειές του συνεχίζουν νά πληρώνουν ἀκόμα οἱ ἀντίπαλοι του κυρίου ὑπουργοῦ, πού ἔτυχαν νά ὀρθοκοντὰ μακριὰ ἀπὸ τήν πατρίδα τους, μά πάντα κοντὰ τῆς στό νοῦ καί τῆ σκέψης, ξαναδαφτισμένοι ἀπὸ τὸν κ. Στεφανόπουλο «ληστοσυμμοριτῆς».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νά κάνω ἐδῶ μιὰ παρένθεση...

1. Τό νά ἀποκαλεῖ ὁ κ. ὑπουργὸς ληστές ἕνα στρατό μέ δεκάδες χιλιάδες ἄνδρες, σημαίνει πῶς ἐσκεμμένα συγχέει τὰ πράγματα.

2. Ὁ κ. ὑπουργὸς πρέπει νά γνωρίζει πῶς ἡ στελέχωση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ τῆς Ἑλλάδας, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ ληστές, ἦταν - κατὰ ἕνα μεγάλο ποσοστὸ - ἀπὸ ἀξιωματικούς τοῦ ἀστικοῦ στρατοῦ, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους διακρίθηκαν στόν Ἀλβανικὸ πόλεμο ἐνάντια στοὺς Ἱταλοὺς φασίστες ἐπιδρομεῖς.

3. Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀποκαλεῖ ληστοσυμμορίτας ἕνα στρατό τὸν ὁποῖο - τότε, στόν ἐμφύλιό πόλεμο - δέν μπόρεσε νά καταβάλει ὁ ἐθνικός στρατός, παρὰ μόνο μέ τήν ἐνεργὸ ὑποστήριξη δι' ὅλων τῶν πολεμικῶν μέσων τῶν Ἀγγλῶν καί κατοπινὰ τῶν Ἀμερικάνων κατόρθωσε νά τὸν ἀπωθήσει;

4. Ἀπὸ τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου πέρασαν τριάντα περίπου χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ μαχητῆς τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας πού ἔτυχαν τῆς φιλοξενίας τῶν λαϊκῶν δημοκρατιῶν, δημιουργήσαν οἰκογένειες καί σάν ἀποτέλεσμα ὁ ἀριθμὸς τους διπλασιάσθηκε. Μέ πού δικαίωμα ὁ κ. ὑπουργὸς

ἀποκαλεί ληστές τις χιλιάδες τῶν παιδιῶν πού γεννήθηκαν στήν προσφυγιά; Ἄν ὁ κ. ὑπουργός ἀπευθύνει τήν ὕβριν μόνον εἰς ὄσους ὑπηρετήσαν στίς τάξεις τοῦ ΔΣΕ, γιατί δέν ἐπιτρέπει στά παιδιά τῶν νά γνωρίσουν τήν πατρίδα τους;

5. Ὃταν ὁ κ. Στεφανόπουλος ἦταν ὑπουργός τῶν Ἑσωτερικῶν καί δέχονταν σέ ἀκρόαση ἐκπροσώπους τῶν πολιτικῶν προσφύγων γιά διευθέτηση σειρᾶς προβλημάτων τους, σέ καμιά ἀπό τίς περιπτώσεις ὁ κ. ὑπουργός δέν ἀναφέρθηκε γιά λητοσυμμορίες. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό;

6. Ὃταν οἱ ἀρχηγοί τῶν «λητοσυμμοριτῶν» καί ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ ἔβαιραν τήν ἐγκριση τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ, ὁ κ. ὑπουργός δέν σκέφθηκε πῶς ἦταν δυνατό μία τῶν ἡμερῶν οἱ ἀνθρωποὶ αὐτοὶ νά ὀργανώσουν (ὅπως ἰσχυρίζεται τώρα ὁ κ. ὑπουργός) ἕναν νέο ἐμφύλιον πόλεμο; Γιατί, τότε, δέν ἐσήμανε τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου ὥστε νά ἀποτραπῇ ἡ εἰσοδός τους στήν Ἑλλάδα;

7. Καί μία ὑπόθεση. Σέ περίπτωση πού ἡ ἡγεσία τῶν «λητοσυμμοριτῶν» ἤθελε νά ὀργανώσει νέο γύρο ἐμφυλίου πολέμου, μέ ποιούς θά τόν πραγματοποιοῦσε; Ἡ μισή προσφυγιά εἶναι παιδιά ἀγύμναστα. Ἡ υπόλοιπη μισή, οἱ παλιοὶ μαχητές τοῦ ΔΣΕ, βγήκαν ἢ πρόκειται νά βγοῦν σέ σύνταξη – ὅσοι εἶναι ἀκόμα ζωντανοί. Τί εἶναι αὐτοὶ πού τρομάζει(;) τόν κ. ὑπουργό;

Δέν νομίζει ὁ κ. ὑπουργός πῶς μέ τό νά ἀποκαλεῖ λητοσυμμορίες τις χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων προκαλεῖ τό ἐθνικό αἰσθημα, τώρα μάλιστα πού ἐθνική δημοψυχία εἶναι ἀπαραίτητη ὅσο ποτέ ἄλλοτε;

Ὁ κ. ὑπουργός γνωρίζει καλῶς καί τούς νόμους τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους καί τούς διεθνεῖς νόμους καί ἀκόμα πιό φρέσκα πρέπει νά ἔχει στή μνήμη του τίς ἀποφάσεις τοῦ Ἐλσίνκι γιά τό θέμα τῶν πολιτικῶν προσφύγων καί τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ὅστε οἱ νόμοι τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας, οὔτε οἱ διεθνεῖς νόμοι καί ἀκόμη περισσότερο οἱ ἀποφάσεις διεθνῶν διασκέψεων δικαιολογοῦν αὐτό πού ἐφαρμόζουν οἱ Ἕλληνες κυβερνήτες σέ βάρος πολιτικῶν τους ἀντιπάλων, καί μάλιστα ὕστερα ἀπό τριάντα χρόνια! Καί ἐνῶ ἄλλοι πολιτικοὶ ἡγέτες – ὄχι μικρότεροι τοῦ ἀναστήματος (τοῦ πολιτικοῦ) τοῦ κ. Στεφανόπουλου – ἀναγνώρισαν ἐμμεῖς ὅμως δέν συνέβαλαν στήν ἐθνική ἀμφύψυχία στό παρελθόν, ζητώντας – κατά κάποιο τρόπο – «ἀφεση ἁμαρτιῶν», ὁ κ. ὑπουργός στήν τελευταία σύνοδο τῆς Βουλῆς ἡ ὁποία ἀσχολήθηκε μέ τό πρόβλημα τῶν πολιτικῶν προσφύγων, παρουσιάστηκε ὀργισμένος καί πολύ βίαιος, ἀποκαλώντας

τους λητοσυμμορίες, καί, τό πιό τραγελαφικό, ὅτι ἐτοιμάζονται (οἱ πολιτικοὶ πρόσφυγες) γιά νέο γύρο ἐμφυλίου πολέμου!!

Μήπως, μέ τὰ κηρύγματά του αὐτά ὁ κ. ὑπουργός θέλησε νά διαβεβαιώσει τήν παράταξη του καί κάποιους ἄλλους, ὅτι εἶναι ἀκραϊφνῆς ἐθνικόφρων ὅπως καί πρίν 30 χρόνια;

Καί στή μιά περίπτωση καί στήν ἄλλη, ὁ παρανομαστής εἶναι ὁ ἴδιος: Διά μέν τούς Ἕλληνες τῆς παράταξής του ἡ ζωὴ ἔδειξε πῶς τὰ πάντα ἔχουν ἀλλάξει. Καί ὁ λαός πού ἐδεινοπάθησε στή φουρτούνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡρέμησε. Ἀπαλλάχθηκε ἀπό τὰ πάθη καί τὰ μίση πού ἄφησε ὁ ἐμφύλιος σπαραγμός καί δέν ἀνέχεται πλέον κακές ἀναμνήσεις. Ὅστε καί τὰ ἀφεντικά του ἐνθουσίασε (ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὰ κηρύγματα του ἐρχονται σέ ἀντίθεση μέ τό λαϊκό αἶσθημα καί τό σημερινό διεθνές πολιτικό κλίμα), ὥστε νά ἐπιδειξοῦν ἰδιαίτερη συμμάθεια στό πρόσωπο τοῦ κ. ὑπουργοῦ, σάν «κυνήγου» πού μέ ἕνα σμπάρο θέλησε νά χτυπήσει δύο τρυγόνια. Καλά θά κάνει ὁ κ. ὑπουργός νά παραδειγματιστεῖ ἀπό ἄλλες δυτικο-ευρωπαϊκές χώρες, στίς ὁποῖες οἱ ἀρχουσες τάξεις μέ ρεαλισμό χειρίστηκαν παρόμοια προβλήματα. Ἄς μὴν ὑποκρίνεται ὁ κ. ὑπουργός, ὅταν,

εὐρισκόμενος στό «σπίτι» τοῦ Θεοῦ κάνει τό σταυρό του καί ταυτόχρονα ψιθυρίζει στόν Ὑψιστο νά τόν προστατεύει ἀπ' τό κακό καί τήν ἁμαρτία. Πῶς μπορεῖ νά μᾶς πείσει ὅτι εἶναι χριστιανός; Οἱ πραγματικοὶ χριστιανοὶ ἔδωσαν λήθη στό παρελθόν.

Ἄν ὁ κ. ὑπουργός «συνεπαρμένος» ἀπό τό δῆμα τῆς Βουλῆς βγήκε ἔξω ἀπό τὰ πλαίσια τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς καί μίλησε περί «συμμοριτῶν» καί «συμμοριτοπολέμου», τοῦ ὑπενθυμίζω τή γνωστή παροιμία: «Ἐνα χελιδόνι δέν φέρνει τήν ἀνοιξη». Ἄν ὅμως διακήρυξε ἀψογῇ τήν κυβερνητικὴν πολιτική, τότε ἂς μὴν ἀμφιβάλλει κανεὶς πῶς τό λαό μας τόν περιμένουν δισεκατοῖ καιροί. Μάταια, μέ τὰ κηρύγματά του τῆς μνησικακίας καί τῆς ἀναμόχλευσης τῶν παθῶν, ὁ κ. ὑπουργός προσπαθεῖ νά σταματήσει τόν τροχό τῆς ἱστορίας. Ἡ ἱστορία θά προχωρεῖ καί σάν ὁδοστρωτήρας θά ἰσοπεδώνει, ὅτι ἐμπόδιο θά ὀριστεῖται μπροστά της. Μέ τὰ κηρύγματά του αὐτά, τό μόνο πού κάνει ὁ κ. ὑπουργός εἶναι νά καταρακῶναι ἐσωτερικά καί διεθνῶς τό κύρος τῶν Ἑλλήνων πού κυβερνοῦν.

Μέ ἰδιαίτερη ἐκτίμηση
Πικρός Χ.
Βουκουρεστί

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀγγελου Ἐλεφάντη: Ἡ ἀποτυχία τῆς Γαλλικῆς Ἀριστερᾶς. **Μπάμπη Κασιμάτη:** Τὰ ἐργοστασιακά σωματεία, θεσμός πρωτοποριακός. **Γιώργου Παπαδημητρίου:** Τό Αἰγαιακό πρόβλημα. **Περικλῆ Νεάρχου:** Ἡ Αἴγυπτος καί τό μεσανατολικό. **Γιώργου Κατσιγιάννη:** Ἡ νίκη τῶν ἐργατικῶν ἐπιτροπῶν στήν Ἰσπανία. **Γ. Χ. Χουρμουζιάδης:** Εἰσαγωγή στίς ἰδεολογίες τῆς ἐλληνικῆς προϊστορίας. **Γιώργου Δερτιλῆ:** Προβλήματα αἰτιολογίας στήν ἱστορία. **Ε. Ι. Μπιτσάκης:** Ἐπιστημολογία καί φυσικὲς ἐπιστῆμες. **Μπερνάρ Ἐντελμάν:** Θέσεις γιά μιά μαρξιστικὴ ἱστορία τοῦ δικαίου. **Γιώργου Βέλτσου:** Ὁ φροῦδισμός τοῦ Φρόυντ. **Ἀντώνη Μανιτάκη:** «Μαρξισμός καί Δίκαιο» τοῦ Ε. Πασουκάνις. **Γιώργου Καρρά:** «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐποχή μας» τοῦ Σ. Ζορμπαλά. Νέα βιβλία – περιοδικά. Ἐπιστολές.

Μάρτιος 1978, τεῦχος 17

ΘΟΥΡΙΟΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ὄργάνο τοῦ
ῬΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Ἀθήνα 601.
Τηλ: 732.713 – 732.819

● Ἐκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Ἀλεξάνδρου 26
Ἀγ. Ἀνδρῶν.

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Ἀλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 – 713.604
● Ἐκτύπωση:
Ἔργοστ. Γραφικῶν Τεχνῶν
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ἰακίου 5, Περιστέρι.

● Κάθε ἐνυπόγραφο ἄρθρο
ἐκφράζει τήν προσωπική
ἀπόψη τοῦ συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Ἑξαμ. 260 δρχ. - Ἐτήσια 520
Ἑτήσια Ὀργανισμῶν,
Τραπεζῶν, κ.λπ: 1.200 δρχ.
Γιά φοιτητές ἔκπτωση 15%.
● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Εὐρώπη - Μεσογ. χώρες:
ἑξάμηνη: ἀπλή δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 13
ἐτήσια: ἀπλή δολ. 20
ἀεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - Ἀν. Ἀσία:
ἑξάμηνη: ἀπλή δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 17
ἐτήσια: ἀπλή δολ. 20
ἀεροπ. δολ. 34
Αὐστραλία - Ὁκεανία:
ἑξάμηνη: ἀπλή δολ. 10
ἀεροπ. δολ. 20
ἐτήσια: ἀπλή δολ. 24
ἀεροπ. δολ. 47
● Ἐμβάσματα, ἐπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρικὴ διάθεση:
● γιά τὰ βιβλιοπωλεῖα
τῆς Ἀθῆνας:
Στὰ γραφεῖα τοῦ «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● γιά τὰ βιβλιοπωλεῖα
Β. Ἑλλάδας:
Βιβλιοπωλεῖο
Ν. Κοτζιά: καί Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

Καί στους δύο πίνακες — όλης και συνεργατών — τά λήμματα αναγράφονται κατ' απόλυτη αλφαβητική σειρά. Στην παρακομή ό πρώτος αριθμός δηλώνει τό τεύχος και ό δεύτερος τή σελίδα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

Σεραφείμ Μάξιμος	τεύχος 75	Μάριος Χάκκας	τεύχη 77 - 78
Βιβλία	» 76	ΕΑΜ	τεύχος 81

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Αντιθέσεις	75/5, 76/5, 77-78/5, 79/5, 80/5, 81/7, 82/7, 83/5, 85/5, 88/5, 89/5
Διάλογος	75/51, 76/50, 77-78/60, 79/49, 80/49, 81/51, 82/48, 83/51, 85/52, 86/53, 87/52, 88/50, 89/50
Επισημαίνουμε	75/43, 76/42, 77-78/51, 79/36, 80/45, 81/43, 82/41, 83/47, 85/43, 86/47, 87/48, 88/38, 89/40
Κύριο άρθρο	75/3, 76/3, 77-78/3, 79/3, 80/3, 81/3, 82/3, 83/3, 84/3, 85/3, 86/3, 87/3, 88/3, 89/3
Πολιτικό 15ήμερο	75/4, 76/4, 77-78/4, 79/4, 80/4, 81/4, 82/4, 83/4, 85/4, 87/4, 88/4, 89/4

Ο 7ος τόμος του «ΑΝΤΙ» είναι έτοιμος. Περιλαμβάνει όλα τά τεύχη του 6' έξάμηνου του 1977 (από τό Νο 75 ως και τό Νο 89).

Ζητήστε τον από τά γραφεία μας ή στείλετε μιά έντολή νά σάς έρθει ταχυδρομικά. Τιμή: 380 δρχ.

Στόν 7ο τόμο, ανάμεσα στην άλλη πλούσια ύλη του, θά βρεΐτε:

- τό χρονικό τών έκλογών του '77. Στοιχεία, πίνακες, άρθρα πολιτικού διαλόγου, αναλύσεις τών αποτελεσμάτων και μιά καυτή σάτιρα τών πολιτικών μας ήθών.

- αφιερώματα για τό Μάριο Χάκκα και τό Σεραφείμ Μάξιμο μέ άγνωστα και ανέκδοτα κείμενά τους, αφιέρωμα για τό ΕΑΜ και τό έλληνικό διδλίο.

- μιά σειρά από ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις και συζητήσεις:

— Οί Φαίδωνας Βεγλερής, Γιώργος Δερτιλής, Δημήτρης Δημητράκος, Γιώργος Κοντογιώργης, Γιώργος Μαυρογορδάτος και Χρήστος Ροζάκης συζητούν για τά πολιτικά κόμματα.

— Ο Παναγ. Κανελλόπουλος για τήν πρόσφατη ιστορία μας.

— Ο στρατηγός Α. Σιαπκαρής για τό καθεστώς τών ξένων δάσεων.

— Ο Σαβδόπουλος για τήν πολιτική και τή μουσική.

— Πέντε παπάδες από τά Σφακιά για τά προβλήματα τής έλληνικής επαρχίας και τή στράτευση τής έκκλησίας.

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ '44 — ΕΜΦΥΛΙΟΣ

ΑΝΤΙ	Τό διάγγελμα του ΕΑΜ 80/28
Ερανιστής	: Συνέντευξη μέ τόν Π. Κανελλόπουλο 87/16
»	: Βιβλία για τήν Άντίσταση 76/20
»	: Φροντίδες για τίς αρχαιοτήτες 80/31
»	: Τά γραμματόσημα του ΕΑΜ 80/33
»	: Η «Πειθαρχική Μεραρχία 999» στην Έλλάδα 80/37
Κανελλόπουλος Π.	: Σελίδες ημερολογίου 87/25
Μάξιμος Σεραφείμ	: Γράμμα πρός τό Π.Γ. του ΚΚΕ 75/28
»	: Συμπληρωματικό σημείωμα 75/33
»	: Γράμμα στόν Πέτρο Ρούσο 75/34
»	: Γράμμα πρός τήν Κ.Ε. του ΚΚΕ 75/36
»	: «1848-1928» 75/38
Π.Β.	: Μιά «συνθησμένη Ιστορία» 80/30
Ποδράς Γερ.	: Η Άκροναυκλία και μερικές αλήθειες 79/38
Ρούσος Πέτρος	: Γράμμα στόν Σ. Μάξιμο 75/34
Σαμαρά Βαγ.	: Έτσι γνώρισα τόν ποιητή Γιώργο Κοτζιούλα 88/24
Σκλάβος Κ.	: Ο Σεραφείμ Μάξιμος 88/42

ΕΝΟΠΛΙΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ — ΑΜΥΝΑ

ΑΝΤΙ	: Μιά καλιά Ιστορία 75/19
»	: Ένα «σταγονίδιο» 77-78/5
»	: Στρατός και κόμματα 83/21
»	: Οι βάσεις κλήθος... 77-78/9
Ελευθεός Γ.	: Φάκελος «Νέα Σάντα» 75/12
Λιάνης Γ.	: Έτσι αρχίζει τό «φακέλωμα» για τούς στρατεύσιμους 82/8
Ρέπορτερ	: Οι «αυθιχθες δηλώσεις» και πώς δέν καταργήθηκαν 88/9
»	: Συνέντευξη για τίς βάσεις 77-78/6
Σιαπκαρής Α.	: Η σημασία του Αιγαίου 77-78/6
»	: Άμερικανικές βάσεις στην Τουρκία 88/6
Φάτσης Γιάννης	
ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ	
ΑΝΤΙ	: Οι άνησυχοδντες 75/6
»	: Βασίλοχοντικοί στη Γερμανία 76/8
ΑΝΤΙ	: Ένα «σταγονίδιο» 77-78/5
Ρέπορτερ	: Υπόθεση Γεωργίακη: όπόδειγμα διπλωματικού χαφιεδισμού 80/10

ΕΡΓΑΤΙΚΑ — ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Εργατικός Άντ.	: Πολιτική λιτότητας και «συμπύκνωση» 89/30
Ζητουνατή Γιούλη	: Χρονικό εργατικών κινητοποιήσεων 89/33
Καρυώτης Σ.	: Στα Μαντεμαχώρια μοιράζουν απόλυσεις 83/16

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ — ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιωάννου Γ.	: 81/4, 83/4, Τεύχος 84 - εκλογές σε σκίτσα, 86/5, 89/4-6
Κουίνο	: Η Μαράντα και ό κόσμος της 75/5, 76/5, 77-78/51, 79/5, 80/5

82/6, 83/45, 85/13, 86/39, 87/53, 89/41

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ανδρικόπουλος Γ.	: Η χρόνια κρίση του κοινοβουλευτισμού στην Έλλάδα 86/24
Αεζολός Λουκάς	: Ο Σ. Μάξιμος και προβλήματα τής Ιστορίας 75/39
Γκιγιμέν Άνρι	: Οι κλέφτες τών επαναστάσεων 75/20
Λουγγής Τηλ.	: Η θέση του Έλληνισμού στό Μεσαιωνικό Βυζάντιο 88/32
Μοσκόφ Κ.	: Η «Συνάντηση τών 12» και ή Ιστοριογραφία 82/42
Μουστάκης Γ.	: Χριστιανικές κοινότητες ούτοπικού σοσιαλισμού 86/37
Σταυρίδου-Πατρι- κίου, Ρένα	: Ένα προεκλογικό κείμενο του 1881 86/21

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΑΝΤΙ	: Συνέντευξη μέ τούς 5 Σφακιανούς παπάδες 79/10
Επιτροπή Περιβάλ- λοντος ΠΑΣΟΚ	: Άλουμίνιο, Πρεσινέ και καταστροφή τής γής 82/24
Ζαλαφράς Ν.	: Έθνικοποίηση τών δασών 81/20
Ζούραρης Κ.	: «Καί τό φως όρκίστηκε...» 79/18
Ντυμόν Ρενέ	: Περιβάλλον και πολιτική (συνέντευξη) 77-78/16
Παπαδόπουλος Σωτ.	: Έμπορική Διαφήμιση 86/34
Πεπονής Άν.	: Έμπορική Διαφήμιση 86/34
Συρίγος Π.	: Η ψυχολογία τής εργασίας 80/43
Τ.Δ.	: Πυρηνικό έργοστάσιο στην Έλλάδα 81/29

ΚΥΠΡΟΣ

ΑΝΤΙ	: Από τήν ΕΟΚΑ Β', στην ΕΟΚΑ Γ' 76/12
ΑΝΤΙ	: Τρία χρόνια 76/13
Δημόνικος	: Οι «κροστάτιδες δυνάμεις» 88/10
»	: Οι πολιτικές επιπτώσεις μιάς άπαγωγής 89/12
Κράνιδιώτης Γιαν.	: Τό σημερινό άδιέξοδο και οι προεδρικές εκλογές 88/10
Κωνσταντινίδης Στ.	: Κυπριακό και έλληνικές εκλογές 83/28
Νεάρχου Περ.	: Η Κύπρος βαδίζει πρός τά δεξιά 79/9
Τ.Γ.	: Περίεργες «συμπώσεις» 82/14

ΜΕΛΕΤΕΣ — ΑΡΘΡΑ

Ανδρέου Χαρά	: Καβάλα: Η έκλογική «ταυτότητα» 85/26
Αεζολός Λουκάς	: Βιογραφικό - βιβλιογραφία Σ. Μάξιμου 75/26
Ασδραχάς Σπ.	: Δημήτρης Μορτογίας 76/37
Βέλτσος Γιώργος	: Ο άρχηγικός λόγος 86/32

» » : Θεσμικός λόγος και έξουσια 88/36

Γκολτζ Α. : Ο ταξικός χαρακτήρας της επι-
στήμης 87/36

Δουκίδου Λένα : Τό μάρκετινγκ των εκλογών στην
Ελλάδα 86/31

Ίωακειμίδης Π. : Τό θεσμικό πρόβλημα της Κοι-
νής Αγροτικής 82/30

Λάμψα Παύλινα : Οι ανέοι φιλόσοφοι 81/36

Μάρκου Δ. : Κρατική βία και οι σύγχρονες
ιδιομορφίες της 88/12

Μορτόγιας Δ. : Η οικογένεια 76/4

Οικονομίδης Άρ. : Τό δικαιο του άνταρτοπολέμου
79/27

Πουλαντζάς Ν. : Συζήτηση με τον Η. Weber για
τό Κράτος και τη μετάβαση στο
Σοσιαλισμό 83/38, 85/39

Ροζάκης Χρ. : Τό σύγχρονο δικαιο της θάλασ-
σας και ή έλληνοτουρκική δια-
φορά 80/14

Τσάτσου Μαρία : Η φύση και ό ρόλος της γραφειο-
κρατίας 81/40

Φερμέλεν Κ. : Ανάπτυξη και μετανάστευση στο
λεκανοπέδιο των Σερρών 88/18

Χατζής Δημ. : Υπήρξε μεγαλύτερος από τό έρ-
γο του (Σ. Μάξιμος) 75/25

Χτούρης Σωτ. : Δημοκρατική διακόσμηση και
οικονομικές αναγκαιότητες
(ΕΟΚ) 77-78/14, 79/33

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

— : Τό πενταετές και ή κυβερνητική
έκθεση για την ένταξη 81/24

Δρουκόπουλος Βασ. : Ο δυτικογερμανικός έπεκτατι-
σμός και ή διεθνοποίηση της πα-
ραγωγής 79/22

Δρουκόπουλος Β. : Η ψευδοοικονομική και ή πολι-
τική οικονομία της εκπαίδευσης
82/34

» : Πληθωρισμός 89/36

Παπασαραντόπουλος Π. : Η ένταξη στην ΕΟΚ και οι
διαπραγματεύσεις 81/22

ΠΑΙΔΕΙΑ — ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΑΝΤΙ : Ο νόμος-πλαίσιο 76/11

Δρουκόπουλος Β. : Η ψευδοοικονομική και ή πολι-
τική οικονομία της εκπαίδευσης
82/34

Κακολύρη Άθηνά : «Προεκλογικές» μαθητικές άπερ-
γίες 86/7

Κωστοπούλου
Βουβούλα : Τά άναγνωστικά και ή αισθητική
διαπαιδαγώγηση 76/26

Νούλας Βασίλης : Μιά «Λογική» χωρίς λογική 76/
32

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Άρχαιολογία

Άνδρόνικος Μ. : Ο Άρχαιολόγος και ή κοινωνική
του εϋθύνη 79/37

Έρανιστής : Φροντίδες για τις άρχαιοτήτες
στην Έλευθερη Ελλάδα και στην
επανάσταση του 1821. 80/31

Πάλλας Δ. : Τό ταξίδι των άρχαίων και ή
Άρχαιολογική Έγηρεσία 77-78/
52

» : Ο Άρχαιολόγος και ή κοινωνική
του εϋθύνη 80/46

Παπαθανασόπου-
λος Γ. : Μνήμη Δημήτρη Θεοχάρη 88/54

Ρογκάν Ντόρα : Ο άρχαιολόγος και ή κοινωνική
του εϋθύνη (Έρευνα) 76/46

Σ.Π.Ι.Α. : Άπάντηση στην Έρευνα 76/46

Φαράκλας Ν. : Ο άρχαιολόγος και ή κοινωνική
του εϋθύνη 81/44

Βιβλίο

— : Τό Μορφωτικό Έδρυμα της Έ-
θνικής Τράπεζας 89/44

Άγγελουπούλου
Βίττω : Τό παιδικό βιβλίο 76/30

Έρανιστής : Βιβλία για την Άντίσταση 76/20

Ζήρας Άλέξης : Δοκίμια και πραγματείες 76/17

Κωστοπούλου
Βουβούλα : Τά άναγνωστικά και ή αισθητική
διαπαιδαγώγηση 76/26

Λεωτσάκος Γ. : Τό Έργο ζωής του Φ. Άνωγει-
ανάκη 76/24

Νούλας Βασ. : Μιά «Λογική» χωρίς λογική 76/
32

Ξανθουδάκης Χ. : Σημαντικές συμβολές 76/25

Παναγιώτου, Γ. : Η βιβλιογραφική Έρευνα τό 1977
89/42

Παναγιώτου Γ. : Η έκθεση βιβλίου 89/42

Παπαγεωργίου Κ. : Μιά ποιητική αξιολόγηση 76/18

Πλ. Γ. : Ο τυπογράφος, ό εκδότης και ό
πρόλογος 76/23

Βιβλιοκριτική

Άσδραχάς Σπ. : (Κ.Δ. Δημαρά, Νεοελληνικός
Διαφωτισμός) 77-78/54

Βασιλικός Β. : (Γ. Κοντοϋ, Φωτοτυπίες) 86/50

Clogg Richard : (Δ. Α. Ζακυθηνοϋ, The making of
Modern Greece, Φ. Άηλιοϋ, Τά γράμματα του Σταμ.
Πέτρου) 88/46

Ζυγός Άρης : (Δ. Δημητράκου, Πολιτική έξου-
σία και Έπανάσταση) 87/50

Νεγρεπόντης Γ. : (Β. Άγγελοπούλου, Η Άκρόπο-
λη και ή Ιστορία της) 79/47

Παπαγεωργίου Κ. : (Τ. Καζάντζη, Η παρέλαση) 80/47

» : (Γ. Μανουσάκα, Ο έμφύλιος)
89/45

Χαλικιά Μάγδα : Βιβλία για τό κίνημα των μαϋρων
82/46

» : Βιβλία για τό γυναικειό κίνημα
85/44

Βιβλιοπαρουσίαση

75/50, 77-78/57, 79/47, 80/47,
81/46, 82/47, 83/50, 85/46, 86/50,
87/51, 88/47, 89/46

Είκοστικά

Άλεξανδρόπουλος Μ. : Έκθεση Βυζαντινής Τέχνης στη
Μόσχα 76/48

Γιαννακοπούλου
Πόλη : Χρύσα Ρωμανοϋ 83/48

Άηλιοπούλου-Ρογκάν
Ντόρα : Χρονικό Έκθέσεων 79/43

» : Συνέντευξη με τον Κ. Τσόκλη
79/46

» : Ντοκουμέντα 6 81/47

» : Συνέντευξη με τον Οδύρη Κου-
χίρη 82/45

» : Ο Ρενέ Μπερζε για τά μέσα ένη-
μέρωσης 85/50

» : Χρονικό εκθέσεων 85/50, 89/49

» : Άλέξης Άκριθάκης 87/49

» : Τέχνη και περιβάλλον 89/48

Restany Pierre : Ο Πλανήτης Παρθέννας 75/46

Στρούτζα Έφη : Ο Δορυφόρος Παρθέννας; 75/
46

Θέατρο

Δημουλίτσα Ντόνη : Τό φεστιβάλ του Νανσϋ 75/49

Κολτσιδοπούλου
Άννυ : Βάκχες 79/42

» : «Φθινοπωρινή Ιστορία» 88/45

Κινηματογράφος

— : «Πλήν-Κάδρο» 80/48

Λιάππα Φρίντα : Τό φεστιβάλ 77 80/48

Λ. Φ. : Τό φεστιβάλ Θεσ/κης 79/41

Όμάδα κινηματο-
γραφιστών : Ο έλληνικός κινηματογράφος
και ή ΕΣΕΚΤ 76/44

Σταύρακας Δημ. : Η τελευταία έλπιδα : φτηνές ται-
νίες 75/44

Λογοτεχνία

Βελουδής Γιώργος : Τό σύγχρονο λαϊκό μυθιστόρημα
86/40, 87/43

Δρακονταειδής Φ. : Έγπεράσπιση του γραφτοϋ λόγου
76/43

Ζήρας Άλέξης : Μιά πρώτη και μία δσημη κατά-
θεση για τό Μ. Χάκκα 77-78/32

Κοτζίουλας Γιώργος : Άνέκδοτο γράμμα 88/30

Λάμπριδης Μαν. : Η άρνηση των αξιών του συστή-
ματος στο Έργο του Μ. Χάκκα
77-78/36

Μανουσάκας Γ. : Ένας «Πρόλογος» καθυστερη-
μένος 88/43

Mellberg Ann-
Margret : Για τό Μ. Χάκκα 77-78/24

Μπεκατώρος Στ. : Μ. Χάκκας : ή ήττα και ή αξιο-
πρέπεια του άνθρώπου 77-78/34

Παπαγεωργίου Κ. : Για τό Μ. Χάκκα 77-78/23

» : Η κριτική άπέναντι στο Μ. Χάκ-
κα 77-78/46

Παπασαραντόπου-
λος Π. : SAS - Δολοφονία στην Άθήνα
86/48

Σαμαρά Βαγ. : Έτσι γνώρισα τον ποιητή Γιώρ-
γο Κοτζίουλα 88/24

Χάκκας Μάριος : Κείμενα 77-78/25, 26, 28, 38, 40,
41, 43, 45, 48, 49

Χιλιώτης Άήλας : Τό σύντομο πέραςμα του πεζο-
γράφου Μ. Χάκκα 77-78/31

Μουσική

ΑΝΤΙ : «Μουσικοεκλογικά» - συζήτηση
με τό Δ. Σαββόπουλο 86/28

Λεωτσάκος Γ. : Τό Έργο ζωής του Φ. Άνωγει-
ανάκη 76/24

» : Καστέλλα, Έπίδαυρος, Ηρώδειο
77-78/58

» : Μεταξύ Ηρωδείου και Λυκαβη-
του 81/48

» : Φεστιβαλικό φινάλε 82/44

» : Όπερα Δωματίου της Μόσχας
85/48

Ξανθουδάκης Χ. : Σημαντικές συμβολές 76/25

Τηλεόραση

— : «Παρασκήνιο» και προσκήνιο
75/48

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ)

α. Κόμματα — Πολιτική ζωή — Έξωτερική πολιτική

Άνδρέου Χαρά : Καβάλα, ή εκλογική «αταυτότητα»
85/26

ΑΝΤΙ : Φεστιβάλ Νεολαίας 79/40

» : Συζήτηση με πολιτειολόγους για
τά κόμματα 82/16

» : Άπόψεις των κομμάτων για την
ένταξη στην ΕΟΚ 83/14

» : Στρατός και κόμματα 83/21

» : Οι ύποψοφοι της αντιπολιτευ-
σης 85/16, 86/12

» : Ποϋ βρίσκεται τό αδιέξοδο; 77-
78/12

Βάγιας Άλέξης : Έτσι βλέπουν τό «αϋριο» τά
κόμματα 85/30

Δημόνικος : Συνέντευξη στο «ΑΝΤΙ» 81/10

Δρακόπουλος Μπ. : Ο λαός ψηφίζει «Συμμαχία» 85/
10

Ε.Κ.Κ.Ε. : Γιατί παίρνουμε μέρος στις έκλο-
γές 83/30

Έρμης
(Πριόβολος, Β.) : Έκκληση για ένότητα 80/42

Εϋθυμίου Π. : Η «Συμμαχία των 5» 82/15

Κάππος Κ. : Για μία άλλη πολιτική 85/12

Καράς Η.-
Γεωργίου Χ. : Η Άριστερά και οι εκλογές 81/8

Καράς Άήλας : Τά άποτελέσματα των εκλογών
και ή Άριστερά 87/12

» : Τό σημερινό «άγνωστο» ΠΑ-
ΕΟΚ 89/14

» : Η κοινοβουλευτική όμάδα του
ΠΑΣΟΚ 89/18

Κυριαζής Δημ. : Η ένταξη στην ΕΟΚ και ή Άρι-
στερά 79/35

Λ.Δ.Ε. : Γιατί παίρνουμε μέρος στις έκλο-
γές 83/34

Λιναρδάτος Σπ. : Η Β' Συνδιάσκεψη της ΕΔΑ 77-
78/11

» : Άν είχε γίνει ή δημοκρατική
συνεργασία 85/14

Νικολάου Κώστας : Οι δυνάμεις της άλλαγής 86/15

Νικολινάκος Μ. : Τό λαϊκό κίνημα μπροστά στις
εκλογές 83/42

» : Τό λαϊκό κίνημα σάν φορέας άλ-
λαγής 87/39

Παναγιώτου Γ. : Η δραστηριότητα της Βουλής σε
άριθμούς 88/15

Παπασηλησιόπουλος
Σπ. : Οι πολιτικές δυνάμεις στις προ-
σεχεις εκλογές 85/34

Ρέκορτερ : Άποστάτες του '65 και εκλογές
του '77 86/17

» : Κ. Καραμανλής - Ά. Παπανδρέ-
ου και ένα άγνωστο γκάλλοπ του
1967 87/6

Ρωμανός Θαν. : Τό ΚΚΕσ. και ή άνανέωση του
κομμ. κινήματος 89/26

Χριστοδουλίδης Α. : Η Α' Συνδιάσκεψη του ΠΑΣΟΚ
76/6

β. Έρευνες — Ρεπορτάζ

— : Κλέφτες και Άστυνόμοι 82/27

— : Η «ύπόθεση Σερφιφή» 88/14

— : Η δυστυχία του να είναι Έλλη-
νας» 88/40

Άμπελης Γ. : Η έραρμολή του «ιδιώνυμου»
83/25

ΑΝΤΙ : Η «Ουάσιγκτον Πόστ» για τις
άποκαλύψεις του Αιητζή 75/6

» : Ο πρόξενος των ΗΠΑ, πράκτο-

»	ρας της CIA 76/7
»	: 'Ο Στράους και οι βασιλοχουντικοί στη Γερμανία και την 'Αθήνα 76/8
Ζ.Γ.	: «Έτσι με απέλασαν από την 'Ελλάδα...» 89/7
Παπασαρντόπουλος Π.	: Προεκλογική περίοδος στα «φακελωμένα χωριά» 85/21
Ρέπορτερ	: 'Η περίπτωση Ν. Κακαρινάκη 77-78/19
»	: Τό σκάνδαλο των συνθετικών οίονπνευμάτων 80/18

Τζιμπούτι	
'Αλίμ 'Ομάρ	: 'Ανεξαρτησία και σύννεφα πολέμου 75/11
Τουρκία	
Τόνγκ Ντέβιντ	: 'Η Τουρκία — χάος, αλλά σε ποιά βαθμό; 75/8
Φάτσης Γιάννης	: 'Αμερικανικές βάσεις στην Τουρκία 55,6
ΤΥΠΟΣ	
ΑΝΤΙ	: 'Η «Ουάσιγκτον Πόστ» για τις αποκαλύψεις του Αιητή 75/6

»	: Τό «'Αντί» δικάζεται με τό νόμο 375/36 — τό κείμενο τοῦ βουλευματος 79/6
»	: 'Ο πολιτικός κόσμος καταδικάζει τή δίωξη τοῦ «'Αντί» 80/6
ΑΝΤΙ	: Μιά ἐρώνη στους ἀνυγνώστες τοῦ περιοδικοῦ 80,24. 81/38
»	: 'Ορίστηκε ἡ δίκη τοῦ ΑΝΤΙ 85/8
Κωνσταντόπουλος Ν	: 'Η κυβέρνηση ἐπιβάλλει τή σιωπή 75/7
Ρέπορτερ	: 'Η ὑπόθεση Κυκουινάκη 77-78/19

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ (ΞΕΝΗ)

Βρετανία

—	: Οι 'Ιρλανδοί πολιτικοί κρατούμενοι 89/13
'Αναστασόπουλος Ν.	: 'Ο φασισμός χτυπάει τήν πόρτα τής 'Αγγλίας 79/20
Τσάτσου Μαρία	: 'Η διάσπαση τοῦ ἀγγλικοῦ ΚΚ 87/31

Γαλλία

Δημητριάδης Γ.	: Καί τώρα, στόχος ἡ Δ. Σαχάρα 86/6
Λάμπα Πωλίνα	: Οι «νέοι φιλόσοφοι» 81/36
Φακίνος 'Αρης	: 'Η Γαλλική-πρώην-Ένωμένη 'Αριστερά 87/30
Τσαντίλης Δ.	: Malville και προστασία τοῦ πυρηνικοῦ προγράμματος 81/26

Γερμανία

Γλέζος Μ.	: 'Ο ναζισμός ἀναβιώνει 85/7
Ζ.Γ.	: Κρατική βία: Ένα γερμανικό μοντέλο «πρός ἐξαγωγήν» 86/10
Μάρκου Δ.	: 'Από τό "Αουσβιτς στό Σταμχάιμ 83/6
Οικονομίδης Φ.	: 'Η Βόννη λέει «όχι» στή διεύρυνση 83/12
Τσάλ Π.	: 'Ένα παράδειγμα ἀπονομής δικαιοσύνης στή Δ. Γερμανία 83/9

'Ερυθραία

'Αλίμ 'Ομάρ	: 80 χρόνια ἀγῶνες 79/28
-------------	--------------------------

Εὐρώπη

Αιητή Φίλιπ	: «'Αντι-ΣΙΑ», ένας φορέας στήν Εὐρώπη 89/10
Οικονομίδης Φ.	: 'Η Βόννη λέει «όχι» στή διεύρυνση 83/12
Φακίνος 'Αρης	: 'Η διεθνοποίηση τής τάξης και ασφάλειας 79/24

Η.Π.Α.

ΑΝΤΙ	: 'Η φωνή τών 'Ινδιάνων στόν ΟΗΕ 82/28
------	--

'Ιταλία

Φόα Βιτόριο	: Τό ΙΚΚ και τό πρόβλημα τής 'Ακρας 'Αριστεράς 87/28
-------------	--

Λατινική 'Αμερική

'Forneri Dario	: Τσέ Γκεβάρα: ὁ ἐπαναστάτης σύμβολο 87/32
----------------	--

Παλαιστίνη

Τσαλακός Γ.	: Συνέντευξη με τόν Μωχάμετ Σουλεϊμάν 76/14
-------------	---

Ρωσία

Χατζόπουλος 'Αχ.	: Συνέντευξη με τόν Τζόσουα Νκόμο 82/14
------------------	---

Σαχάρα

Δημητριάδης Γ.	: Καί τώρα, στόχος ἡ Δ. Σαχάρα 86/6
----------------	-------------------------------------

Σομαλία

Τσαλακός Γ.	: 'Η Σοβιετική ἐξωτερική πολιτική δοκιμάζεται 80/9
-------------	--

'Αγγελόπουλου Βίττω	76/30
Αιητή Φίλιπ	89/10
'Αλεξανδρόπουλος Μήτσος	76/48
'Αλίμ 'Ομάρ	75/11, 79/28
'Αμπέλ Γ.	83/25
'Αναστασόπουλος Νίκος	79/20
'Ανδρέου Χαρά	85/26
'Ανδρικόπουλος Γιάννης	86/24
'Ανδρόνικος Μανόλης	79/37
'Αεζέλος Λουκάς	75/39, 26
'Ασδραχάς Σπύρος	76/37, 77-78/54
Βάγιας 'Αλέξης	77-78/12
Βασιλικός Βασίλης	86/50
Βεγλερής Φαίδων	86/12
Βελουδής Γιώργος	86/40, 87/43
Βέλτσος Γιώργος	86/32, 88/36

Γεωργίου Χ.	81/8
Γιαννακοπούλου Πόλη	83/48
Γκιγιμέν 'Ανρι	75/20
Γκλόρις Α.	87/36
Γλέζος Μανόλης	85/7

Δερτιλής Γιώργος	86/12
Δημητράκος Νέντης	86/12
Δημητριάδης Γιάννης	86/6
Δημόνικος	85/30, 88/10, 89/12
Δημιούλια Ντόνη	75/49
Δουκίδου Λένα	86/31
Δρακονταειδής Φίλιππος	76/43
Δρακόπουλος Μπάμπης	81/10, 85/10
Δρουκόπουλος Βασίλης	79/22, 82/34, 89/34

'Ελζαίος Γ.	77-78/9
'Ερανιστής	76/20, 80/31, 33, 37
'Εργατικός 'Αντ.	89/30
'Ερμής (Πριόβολος Β.)	80/42
Εὐθυμίου Πέτρος	82/15

Ζαλαώρας Νίκος	81/20
Ζήρας 'Αλέξης	76/17, 77-78/32
Ζητουιάνη Γιούλη	89/33
Ζωρਾਰης Κώστας	79/18
Ζυγός 'Αρης	87/50
Ζ.Γ.	86/10, 89/7

'Ισακειμίδης Π.	82/30
'Ιωάννου Γ.	81/4, 83/4, 84, 86/5, 89/4, 6

Κακολύρη 'Αθηνά	86/7
Κανελλόπουλος Παν.	87/25
Κάπκας Κώστας	85/12
Καράς 'Ηλίας	81/8, 87/12, 89/14, 18
Καρυώτης Σ.	83/16
Κολταϊδοπούλου 'Αννυ	79/42, 88/45
Κοντογιώργης Γιώργος	86/12
Κοτζίουλας Γιώργος	88/30
Κουίνο	75/5, 76/5, 77-78/51, 79/5, 80/5, 82/6, 83/45, 85/13, 86/39, 87/53, 89/41
Κρανιδιώτης Γιάννης	88/10
Κυριαζής Δημήτρης	79/35
Κωνσταντινίδης Στ.	83/28
Κωνσταντόπουλος Νίκος	75/7
Κωστοπούλου Βουβούλα	76/26

Κρανιδιώτης Γιάννης	88/10
Κυριαζής Δημήτρης	79/35
Κωνσταντινίδης Στ.	83/28
Κωνσταντόπουλος Νίκος	75/7
Κωστοπούλου Βουβούλα	76/26

Λαμπριδής Μανόλης	77-78/36
Λάμπα Πωλίνα	81/36
Λεωτσάκος Γιώργος	76/24, 77-78/58, 81/48, 82/44, 85/48
Λιάνης Γιώργος	75/12
Λιάππα Φρίντα	80/48
Λιναρόπουλος Σπύρος	77-78/11, 85/14
Λουγγής Τηλέμαχος Α.Φ.	88/32-79/41

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Μανούσκακας Γιάννης	88/43
Μάξιμος Σεραφείμ	75/28, 33, 34, 36, 38
Μάρκου Δημ.	83/6, 88/12
Μαυρογορδός Γιώργος	86/12
Μορτόγιας Δημ.	76/4
Μοσκώβ Κωστής	82/42
Μουστάκης Γιώργος	86/37
Μπεκατώρος Στέφανος	77-78/34

Νεάρχου Περικλής	79/9
Νεγρεπόντης Γιάννης	79/47
Νικολάου Κώστας	86/15
Νικολιάνκος Μάριος	83/42, 87/39
Νούλας Βασίλης	76/32
Ντυμόν Ρενέ	77-78/16

Ξανθοδάκης Χάρης	76/25
------------------	-------

Οικονομίδης Φοίβος	77-78/16, 79/27, 83/12
--------------------	------------------------

Πάλλας Δημήτριος	77-78/52, 80/31, 46
Παναγιώτου Γιώργος	88/15, 89/42
Παπαγεωργίου Κώστα	81/22, 85/21, 86/48
Παπαδόπουλος Σωτήρης	86/34
Παπαθανασόπουλος Γιώργος	88/54
Παπασαρντόπουλος Π.	81/22, 85/21, 86/48
Παπασηλιόπουλος Σπ.	85/34
Πεπονής 'Αναστάσιος	86/34
Πλ. Γ.	76/23, 80/47, 89/45
Ποδαρής Γεράσιμος	79/38
Πουλιαντζής Νίκος	83/38, 85/39
Πριόβολος Β. ('Ερμής)	80/42
Π.Β.	80/30

Ρέπορτερ	77-78/19, 80/10, 18, 82/4, 86/17, 87/6, 88/9
----------	--

Ρογκάν-'Ηλιοπούλου Ντόρα	76/46, 79/43, 46, 81/47, 82/45, 85/50, 87/49, 89/48, 49
--------------------------	---

Ροζάκης Χρήστος	80/14, 86/12
Ρούσος Πέτρος	75/34
Ρωμανός Θανάσης	89/26

Σαμαρά Βαγγελίτσα	88/24
Σιακωράς 'Ανδρέας	77-78/6
Σκλάβος Κ.	88/42
Σταυράκης Δημήτρης	75/44
Σταυρίδου-Πατρικίου Ρένα	86/21
Στρούτσα 'Εφη	75/46
Συρίγος Πέτρος	80/43

Τσάλ Π.	83/9
Τσαλακός Γιώργος	76/14, 80/9, 82/14
Τσαντίλης Δημ.	81/26
Τσάτσου Μαρία	81/40, 87/31
Τόνγκ Ντέβιντ	75/8
Τ.Δ.	81/29

Φακίνος 'Αρης	79/24, 87/30
Φαράκλας Νικόλας	81/44
Φάτσης Γιάννης	88/6
Φερμέλιν Κ.	88/18
Φόα Βιτόριο	87/28

Χάκκας Μάριος	77-78/25...49
Χαλικιά Μάγδα	82/46, 85/44
Χατζής Δημήτρης	75/25
Χατζόπουλος 'Αχιλλέας	82/14
Χιλιώτης 'Ηλίας	77-78/31
Χριστοδουλίδης 'Ανδρέας	76/6
Χτούρης Σωτήρης	77-78/14, 79/33

Clogg Richard	88/50
Fornari Dario	87/32
Melberg Ann-Margret	77-78/24
Reslany Pierre	75/46
Weber H.	83/38, 85/39

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟ ΒΗ

ολόκληρη η Ελλάδα
ολόκληρος ο κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κωστής Μοσκώφ:
'Η έθνική και
κοινωνική συνείδηση
στήν Ελλάδα

«... ανεπιφύλακτα θεωρούμε τό βιβλίο αυτό ένα άριστο
βιβλίο... και άριστο σημαίνει... έργο έθνικού διαφωτι-
σμού...» γράφει ο Δημήτρης Χατζής, κορυφαίος πεζο-
γράφος μας.

Αθήνα. «Σύγχρονη Έποχή». 1978
ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Κάλλιο πέντε καί στό χέρι
παρά δέκα καί καρτέρι

... Τώρα πιά δέν ύπάρχει καρτέρι: μέ
τό «ΑΝΤΙ» στό χέρι καί 10% καί 20%
έκπτωση σέ δίσκους καί κασέτες!

Μόνιμη έκθεση δίσκων

Χάρητος 38 στό Κολωνάκι

Μιά «είδική προσφορά» ενός ειδικού
μαγαζιού

βιβλία
δίσκοι
αφίσσες

κίαφας 5 και ακαδημίας
τηλ. 36.05.493

έκπτωση 25-30%

στις επάλξεις
της Δημοκρατίας

ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ή απογευματινή σου
έφημερίδα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

οι διακοπές σας
αρχίζουν μέσα στο αεροπλάνο